

ANALIZA SWOT

PLANUL NAȚIONAL STRATEGIC

2021- 2027

Elaborarea Planurilor Naționale Strategice se bazează pe **analiza SWOT (supusă consultării), analiza nevoilor și strategia intervenției** conform draftului de regulament al Parlamentului European și al Consiliului pentru elaborarea Planurilor Strategice (PS).

Identificarea nevoilor are la bază **analiza SWOT** asupra situației curente pentru aria acoperită de Planul Național Strategic care se fundamentează pe baza **indicatorilor comuni de context și a indicatorilor adiționali**.

Este obligatorie structurarea analizei pe 3 obiective generale, împărțite pe 9 obiective specifice și un obiectiv transversal (art. 5 și 6 din draftul de Regulament PS), în cadrul cărora se abordează temele aferente fiecărui obiectiv în parte, **utilizând Indicatorii Comuni de Context (art. 96 și 103 (2) din draftul de Regulament PS) cu sursa datelor statistice din Eurostat sau INS (dacă nu sunt disponibili la nivel Eurostat) pentru cel mai recent/cei mai recentți ani disponibil/i**.

Sursele datelor statistice adiționale trebuie să fie oficiale (ex. INS/Eurostat/Date administrative MADR), relevante și de actualitate, acestea fiind supuse observațiilor DG AGRI.

Prin urmare, veți regăsi în cadrul analizei nevoilor referințele la indicatorii comuni de context marcate cu [CI], iar la cei adiționali cu [A]; sursele bibliografice sunt marcate cu {cifre}.

Anii de referință aferenți indicatorilor sunt în conformitate cu cele mai recente date disponibile în bazele statistice oficiale.

-VERSIUNEA 2-

01.07.2020

Obiectiv General 1. Promovarea unui sector agricol inteligent, rezilient și diversificat care să asigure securitatea alimentară

Obiectiv Specific 1. Sprijinirea veniturilor agricole viabile și a rezilienței în întreaga Uniune pentru sporirea securității alimentare

RO dispune de un potențial de dezvoltare important, dar insuficient utilizat, cu un nivel de dezvoltare scăzut față de media statelor membre ale Uniunii Europene (UE 28). Cu o suprafață totală de **238.397 km²** {1}[CI 4] și o populație de **19.414458** locuitori înregistrată la nivelul anului 2019 {2}[CI1], România (RO) este pe locul 9 în UE28, după suprafață (5,33%).

Administrativ, în anul 2019, teritoriului RO este reprezentat de 319 localități urbane și 2862 de comune. Având în vedere legislația națională - Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și Legea nr. 351/2001 privind aprobarea Planului național de planificare teritorială, spațiul rural este reprezentat de totalitatea comunelor cu satele componente, la nivel de Unități Administrative Teritoriale (UAT), comuna fiind cea mai mică UAT, nivel NUTS 5. {2} [CI 4] Teritoriul administrativ al unei comune este constituit din suprafața agricolă (teren arabil, pășuni și fânețe, vii și livezi), suprafața fondului forestier, suprafața ocupată de construcții și amenajări de infrastructură, ape și bălți și suprafața aferentă intravilanului (construcții și amenajări), delimitată prin planurile urbanistice.

Zonele rurale, reprezentative pentru România, au resurse substanțiale de dezvoltare, spațiul rural având o suprafață de 207.633 km² (87,09%). În 2019, populația rurală reprezenta 8,959,096 (46,14%) din populația RO {2}[CI1]. Densitatea populației în România la nivelul anului 2019 reprezenta la nivel național 81,44 locuitori/km², iar în mediul rural aceasta era 43,15 locuitori/km² {2}[CI2].

Structura exploatațiilor agricole pe clase de mărime fizică și economică (euro standard output)

Suprafața agricolă utilizată (SAU) înregistrează o scădere în anul 2016 raportat la anul 2010. Față de 2010, când SAU a fost 13,306 mil ha, în 2016 a scăzut cu 6% la 12,502 mil ha. În structura pe categorii de folosință cea mai mare pondere o dețin terenurile arabile (63,47%), urmate de pășuni și fânețe (33,44 %) și culturi permanente (2,34%) {1} [CI 17].

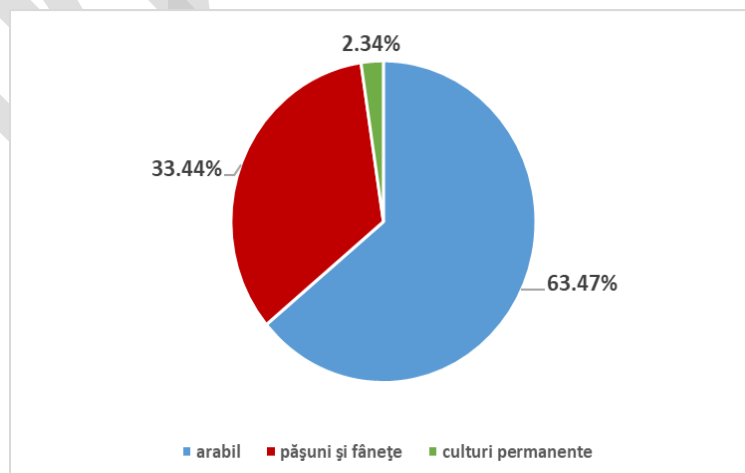

Fig.1 Structura pe categorii de folosință a terenurilor agricole în anul 2016 (Sursă:EUROSTAT)

În anul 2016, numărul total al exploatațiilor agricole a fost de **3.422.030** (cu 11,3% mai puține față de 2010), reprezentând **32.7%** din totalul exploatațiilor agricole din UE28 {1}[CI 12].

În ceea ce privește structura pe categorii a exploatațiilor agricole, din analiza datelor statistice constatăm că se păstrează caracterul de polarizare a agriculturii din România.

Se poate observa că, un număr foarte mare de exploatații sunt aferente grupei de până la **2 ha (2.480.770)**, respectiv **72%** din totalul exploatațiilor înregistrate. În mare măsură, terenul agricol utilizat este în proprietate și exploatat în vederea obținerii de bunuri pentru consumul propriu, fără a fi desfășurată activitate economică orientată către piață. Aceste exploatații utilizează în total **1,53 mil ha (12,24% din SAU totală)**.

Aceeași situație o regăsim analizând toate categoriile de până la 5 ha. Din numărul total de exploatații (**3.422.030**) exploatațiile mai mici de 5 ha, în număr de **3,14 mil**, reprezintă **91,8%** din totalul exploatațiilor și utilizează **28,7% din SAU**. Dintre acestea, în categoria 2-5 ha se regăsesc 660 mii de exploatații.

Odată cu creșterea dimensiunii peste 5 ha, numărul fermelor este în scădere astfel că, ponderea acestora din total pentru categoria 5-50 ha este de **7,7% (262.930)**, respectiv **0,17%** pentru 50-100 ha (**6.010**) și doar **0.36%** revine fermelor cu dimensiunea peste 100 ha (**12.310**).

Suprafața exploatată pe grupe de mărime este: **20,2%** din SAU pentru categoria 5-50 ha, **3.3%** din SAU pentru exploatațiile de 50-100 ha și **48%** din SAU pentru cele mai mari de 100 ha {1}[CI12].

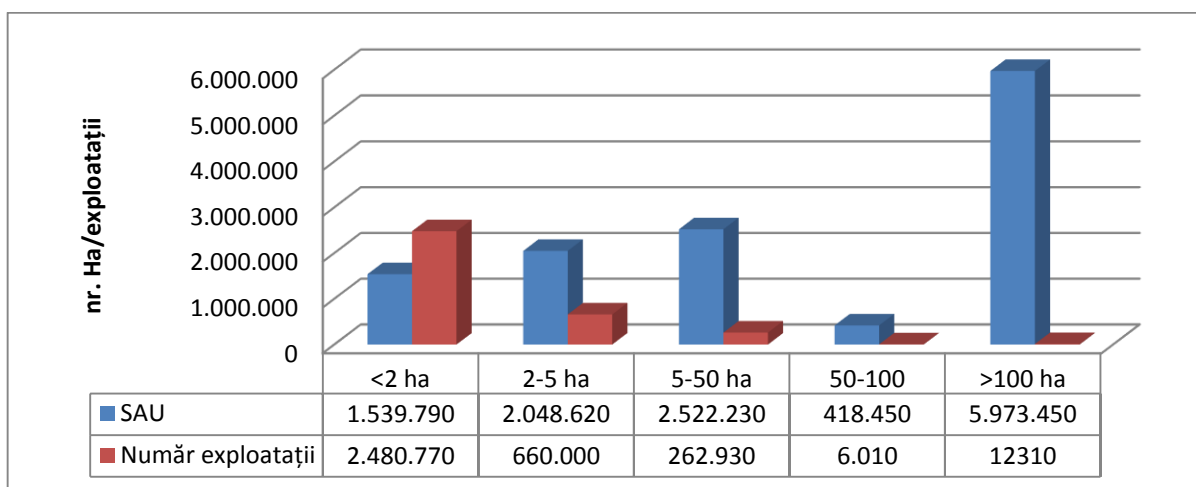

Fig.2 Structura exploatațiilor agricole pe clase de mărime fizică

Din numărul total al exploatațiilor înregistrate statistic în anul 2016 de **3.422.030**, doar **901.507** sunt solicitanți ai plăților pe suprafață (SAPS), suprafața totală solicitată la plată fiind de **9.177.354 ha. {A50}**. Suprafețele SAPS au crescut anual, în anul 2019 ajungând la un total de **9.748.666 ha**,

odată cu scăderea numărului de fermieri ceea ce demonstrează și un ușor proces de comasare a terenurilor.

An	Număr fermieri	Suprafață
2007	1.166.123	8.753.308
2008	1.085.379	8.921.359
2009	1.083.771	9.323.648
2010	1.070.398	9.376.561
2011	1.076.969	10.616.256
2012	1.071.212	9.753.167
2013	1.034.457	9.795.118
2014	1.011.771	9.823.088
2015	944.107	9.160.830
2016	901.507	9.177.354
2017	885.929	9.381.496
2018	869.185	9.477.767
2019	796.021	9.748.666

Tabel 1 - Număr fermieri și suprafață SAPS 2007-2019

Luând ca referință datele APIA din anul 2018, în ceea ce privește numărul de fermieri pe categorii de suprafață, putem observa faptul că există o **concentrare a exploatațiilor de până la 50 ha**, în număr de **794.471 (91,4%)** care exploatează o suprafață de aproximativ **3,7 mil. ha (39,41%)**, față de exploatațiile **peste 500 ha**, unde un număr de **2.470 (0,28%)** exploatează **2,88 mil. ha (30,51%)**.

De menționat faptul că, fermele de peste 1.000 de ha (în număr de 879 - 0,1%) sunt beneficiare de plăți directe pentru o suprafață de 1,77 mil. ha (18,81%) {50}.

Discrepanța este accentuată și de dimensiunea medie a fermei din categoria **< 5 ha** care este de **2,34 ha** față de **2.024,79 ha**, dimensiunea medie a fermelor de peste 1000 de ha, care exploatează aproximativ aceeași suprafață agricolă {A 50}.

Exploatațiile din categoria **50-300 de ha** (50-100 ha și 100-300 ha) în număr de **17.221 (1,98%)** care exploatează **2.040.513 ha (21,57%)** cu suprafețe medii de **70,93 ha** (pentru categoria 50-100 ha), respectiv **168,96 ha** (pentru categoria 100-300 ha) pot reprezenta segmentul de mijloc al agriculturii din România care poate susține consolidarea sectorului agricol ca o garanție pentru securitatea alimentară și susținerea structurilor sociale rurale {50}.

Categorii suprafață	fără suprafețe SAPS	sub 5 ha	între 5 și 50 ha	între 50 și 100 ha	între 100 și 300 ha	între 300 și 500 ha	între 500 și 1.000 ha	peste 1.000 ha	TOTAL
Număr beneficiari	52.929	607.693	186.778	8.866	8.355	2.094	1.591	879	869.185
Procent	6,09%	69,92%	21,49%	1,02%	0,96%	0,24%	0,18%	0,10%	100%
Suprafețe	-	1.419.128	2.309.587	628.862	1.411.651	806.028	1.106.534	1.779.787	9.461.577
Procent	-	15,00%	24,41%	6,65%	14,92%	8,52%	11,70%	18,81%	100%

Tabel 2 - Număr fermieri și suprafață SAPS (APIA 2018) {A50}

Raportat la contextul statistic există decalaje foarte mari în cazul RO în raport cu media UE {1}[CI 12].

Dimensiunea medie a unei exploatații este de **3,65 ha SAU/fermă**, în creștere doar cu 0,15 ha SAU/fermă față de 2010. Aceasta este de **4,5 ori mai mică decât cea a UE 28** (16,6 ha SAU/fermă) {1}[CI 12]. În ceea ce privește dimensiunea medie aferentă suprafețelor solicitate la plată, în anul 2016, aceasta se situează la **10,18 ha/exploatație**, în timp ce în anul 2019 suprafața medie este de **12,24 ha/exploatație**. { A50}

Un decalaj mare față de UE28 există și în cazul dimensiunii economice/exploatație agricolă, de 9,8 ori mai mică în RO (3537,5 euro producție standard (SO)/fermă în RO; 34.784,4 euro SO/fermă în UE28 {1} [CI 12].

Cea mai mare parte a exploatațiilor agricole din România înregistrează un nivel scăzut de dezvoltare economică. La nivelul anului 2016, în categoria **<8000 euro SO, se încadrează 3.236.060 exploatații (94,57% din numărul total de exploatații)**, din care 2.333.210 fac parte din categoria <2000 euro SO {1} [CI12]. Exploatațiile cu dimensiunea economică de peste 8.000 euro SO sunt în număr de 185.980, adică 5,44% din totalul exploatațiilor din România. Dintre acestea, categoria 8.000 - 15.000 euro însumează aproximativ 114.160 exploatații agricole (61,4% din total exploatațiilor peste 8.000 euro SO){1}[CI12].

Exploatațiile cu dimensiunea cuprinsă între 15.000 - 250.000 euro SO, în număr de 68.030 reprezintă 36,6% din totalul exploatațiilor de peste 8.000 euro SO. Acestea reprezintă segmentul important în care există nevoia de investiții pentru depășirea lacunelor legate de dotare și productivitate, 95% din numărul total de exploatații care au primit finanțare prin PNDR 2014 - 2020, submăsura 4.1 - Investiții în exploatații agricole, făcând parte din această categorie. Exploatațiile de peste 250.000 euro SO sunt în număr de 3.790 (2.180 între 250.000 și 500.000 euro SO și 1.610 peste 500.000 euro SO).{1} [CI12]

Din punct de vedere al **forme de organizare juridice**, la nivelul anului 2016, **0,8% din numărul total de exploatații agricole aveau personalitate juridică, 98,8% erau organizate ca exploatații agricole individuale** (persoane fizice, persoane fizice autorizate și întreprinderi individuale), iar 0.4% ca întreprinderi familiale {49}[AI 8].

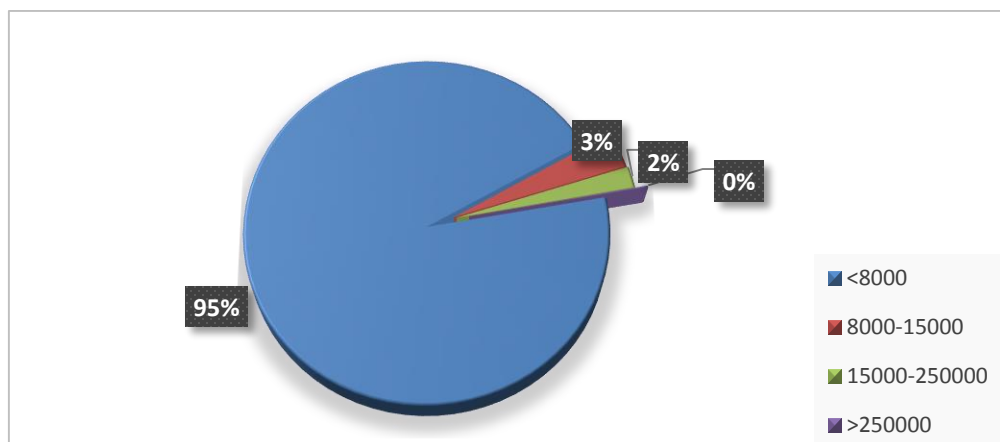

Fig. 3 Structura exploatațiilor agricole pe clase de mărime economică (Euro Standard Output)

Din SAU totală, o pondere însemnată (**50,02%**) prezintă caracteristici nefavorabile de mediu, ca urmare a unor factori bio-fizici (climatici, edafici, relief) ce limitează activitatea agricolă uzuală prin obținerea de producții reduse, scurtarea perioadei de vegetație, creșterea costurilor de producție etc.

Conform desemnării zonelor cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice, acestea sunt împărțite astfel: zone montane (15,09% din SAU total); zone cu constrângeri naturale semnificative (33,56% din SAU total); zone cu constrângeri naturale specifice (1,38% din SAU total) {3} [CI 20].

Teritoriul Investiții Teritoriale Integrate Delta Dunării (ITI DD) reprezintă o altă zonă cu constrângeri naturale specifice. Exploatațiile agricole din Teritoriul ITI DD au o suprafață medie de 2,4 ha, dar sunt lipsite de mijloace de producție mecanizate, ceea ce nu permite practicarea unei agriculturi moderne, ci doar asigurarea consumului propriu al gospodăriilor. Aproximativ 83% din fermele sub 1 ha acoperă 4.2% din suprafață, în timp ce 0.75% din fermele de peste 100 ha dețin 80.5% din suprafață. Fragmentarea fermelor este și mai mare în Deltă, unde 82% din totalul fermelor sub 1 ha acoperă doar 2% din suprafața totală, în timp ce 1% din ferme au o suprafață de peste 100 ha și acoperă 93% din terenul agricol.

În **zona montană*** se remarcă o pondere crescută a exploatațiilor de mici dimensiuni, conform INS 2010 (din totalul de aproximativ 750 mii ferme în zona montană, 69% sunt < 2ha și 22% sunt în intervalul - 2ha -5ha).

Conform datelor furnizate de Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA), numărul fermelor din zona montană înregistrate în Registrul Unic de Identificare (RUI) a fost relativ constant în anii 2016 și 2017, dar mult mai mic decât în 2015. Scăderea numărului fermelor din zona montană în ultimii ani este cauzată de abandonul activităților agricole, în special de creștere a animalelor.

În graficul de mai jos sunt evidențiate datele ce reflectă evoluția numărului fermelor din zona montană, înregistrate în RUI.

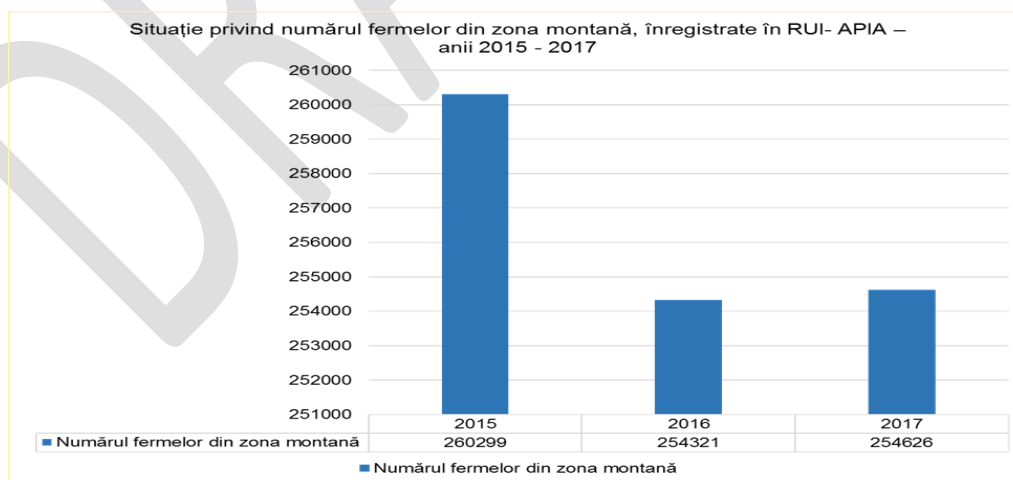

Fig. 4 - Evoluția numărului de ferme din Zona Montană (Sursa: APIA)

* Aspectul va fi revizuit la momentul disponibilității unor date statistice recente

** AWU – Annual Working Unit (unitate de lucru anuală)

Conform datelor furnizate de APIA, redate grafic mai jos, suprafața totală a fermelor din zona montană, solicitată la plată, rămâne relativ constantă, dar cu o tendință de scădere...

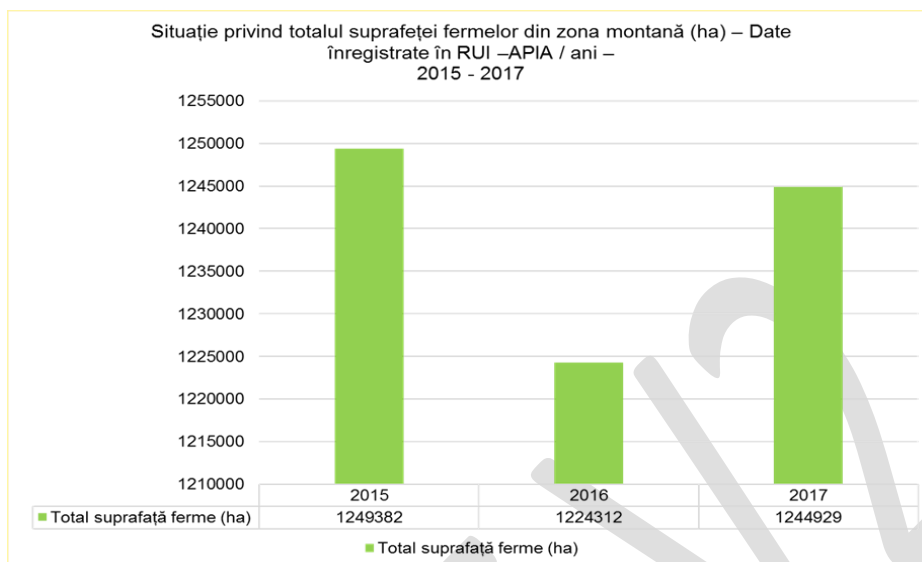

Fig. 5 Suprafața ocupată de fermele din Zona Montană - Sursa: APIA

Referitor la structura fermelor din zona montană înregistrate în RUI, în graficul de mai jos observăm că cel mai mare număr al acestora dețin suprafețe mai mici de 5 ha, în timp ce fermele ce dețin suprafețe mai mari sau egale cu 50 ha sunt în număr semnificativ mai mic.

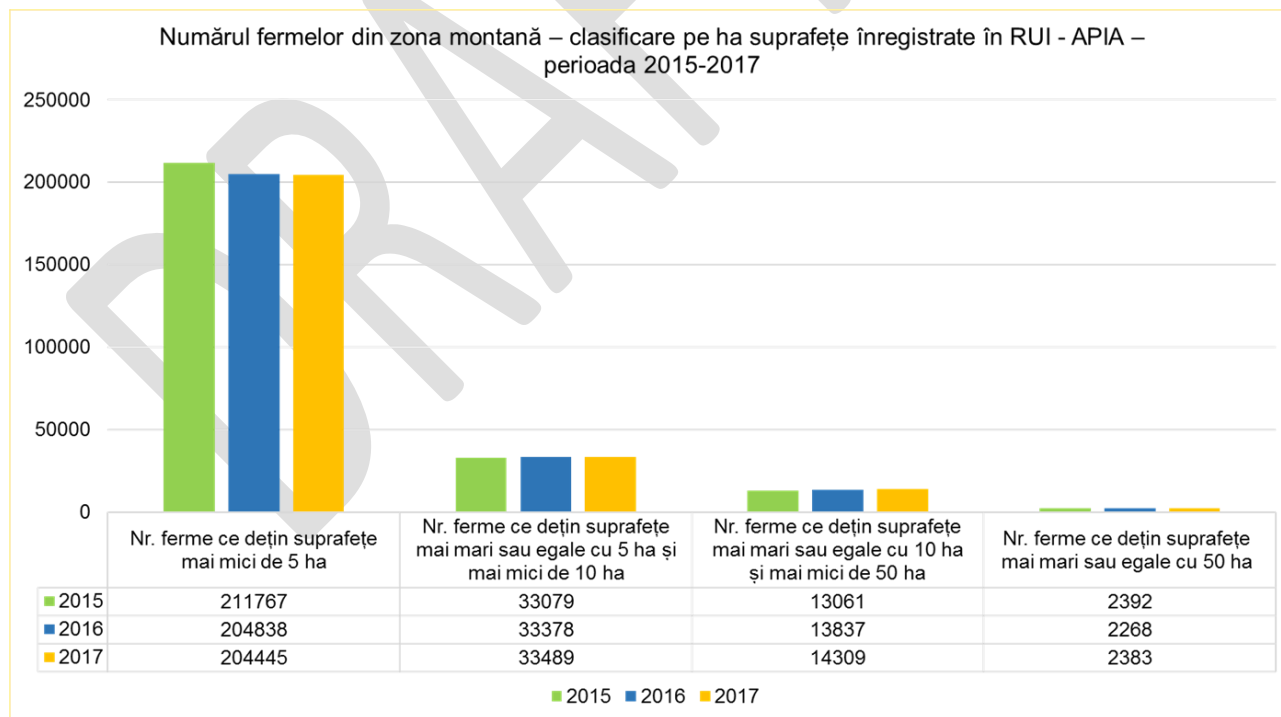

Fig. 6 - Structura fermelor din zona Montană - Sursa: APIA

În ceea ce privește suprafața ocupată de fermele din zona montană pe categorii de dimensiune (Ha), din datele prezentate în graficul de mai jos observăm că cea mai mare pondere din suprafața

totală a fermelor o dețin cele mai mici de 5 ha, urmate de fermele care au suprafețe mai mari sau egale cu 50 ha.

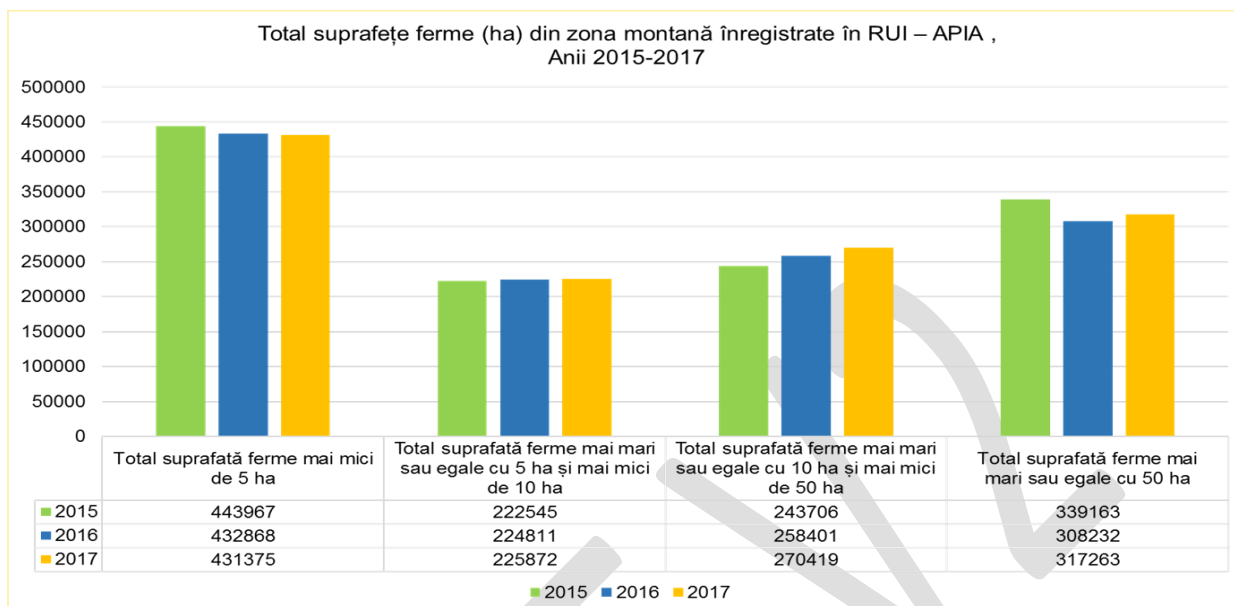

Fig. 7 - Suprafa totală de teren ocupată de fermele din Zona Montană - Sursa: APIA

Evoluția veniturilor în agricultură

În România venitul antreprenorial agricol (venitul provenit din desfășurarea activităților agricole) a crescut constant, în perioada 2007-2018 (de la 1287,5 EUR/AWU** la 4334,8 EUR/AWU). Cu toate acestea, venitul antreprenorial agricol din România este foarte scăzut comparativ cu media UE28 (30,5% din media UE28), ceea ce clasează RO pe penultimul loc între țările UE 28 {3}[CI 25].

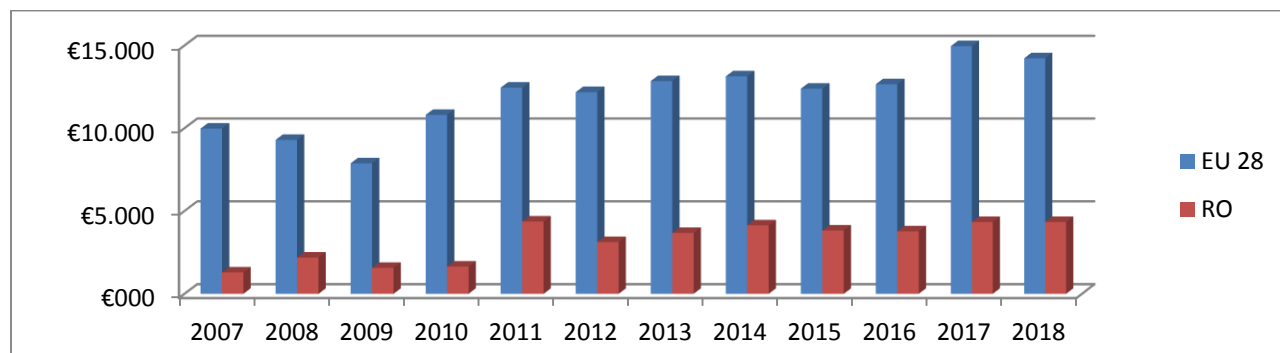

Fig.8 - Venitul antreprenorial agricol (EURO/AWU)

În România, venitul antreprenorial agricol pe lucrător, comparativ cu media veniturilor la nivelul întregii economii a fost de 59,8% în anul 2018. Acesta a cunoscut o fluctuație mare în perioada 2007-2018, înregistrând un punct minim de 26.1% în 2007 și un punct maxim de 83% în 2011. Valoarea maximă din 2011 a fost produsă în principal de criza economică globală {3}[CI 25].

Deși se situează peste media UE 28, diferența mai mică dintre veniturile agricole și cele de la nivelul întregii economii, în cazul României, este datorată veniturilor mai mici înregistrate la nivelul întregii economii, comparativ cu majoritatea statelor membre UE 28.

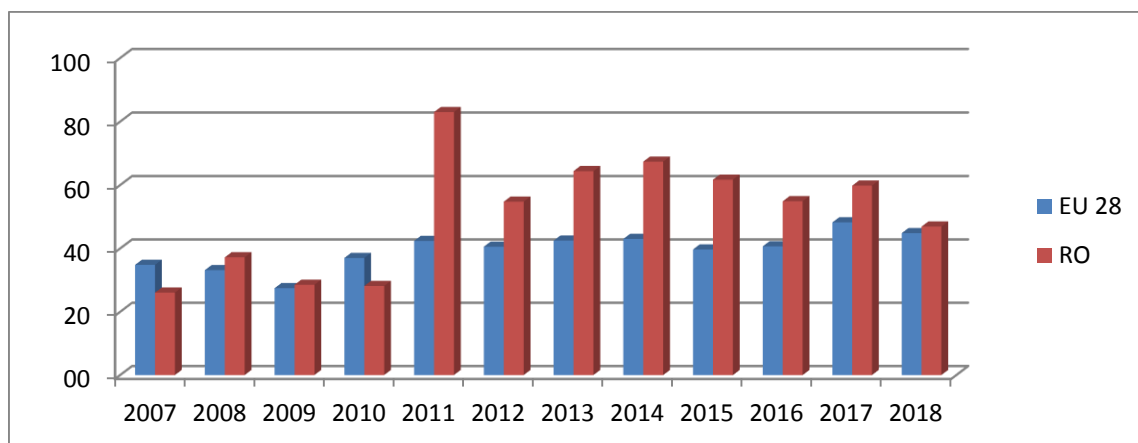

Fig. 9 - Venitul antreprenorial agricol/Venit antreprenorial pe toate ramurile economiei

În 2018, venitul factorilor agricoli[†] anual a fost de 4.394,5 euro/AWU, reprezentând 26,3% din media UE28. Între 2007-2018 decalajul față de media UE28 a fost semnificativ, cu o fluctuație cuprinsă între 15,55% (2007) și 26,3% (2018).

Indexul venitului factorilor din agricultură pe unitate anuală de muncă (Index 2010=100) a fost în 2018 de 136,6 (față de 2010 înregistrând o creștere de 36.6%) {3}[CI 24].

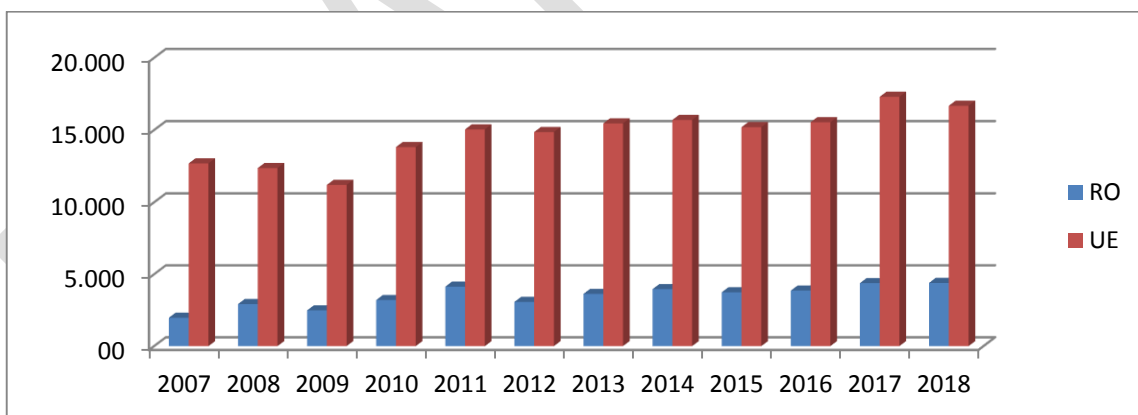

Fig.10 - Venitul factorilor agricoli

[†] Venitul factorilor agricoli: venitul obținut cu ajutorul factorilor angajați în producția agricolă (teren, forță de muncă și capital). Se calculează scăzând valoarea consumului intermediar, a consumului de capital fix (amortizarea) și a impozitelor/taxelor pe producție din valoarea producției agricole exprimată la prețuri de bază și adăugând valoarea subvențiilor (altor subvenții) acordate pentru producție. De regulă, nu sunt incluse veniturile din alte surse (activități neagricole, salarii, prestații sociale, venituri din proprietate).

Ponderea **sprijinului direct în venitul factorilor agricoli**, la nivelul anului 2017, înregistra 23% în RO, fiind foarte apropiată de media UE 28, care atingea 24%. {16} [CI24].

Plățile compensatorii în cadrul Pilonului II sunt în jur de 5% din venitul factorilor {16}.

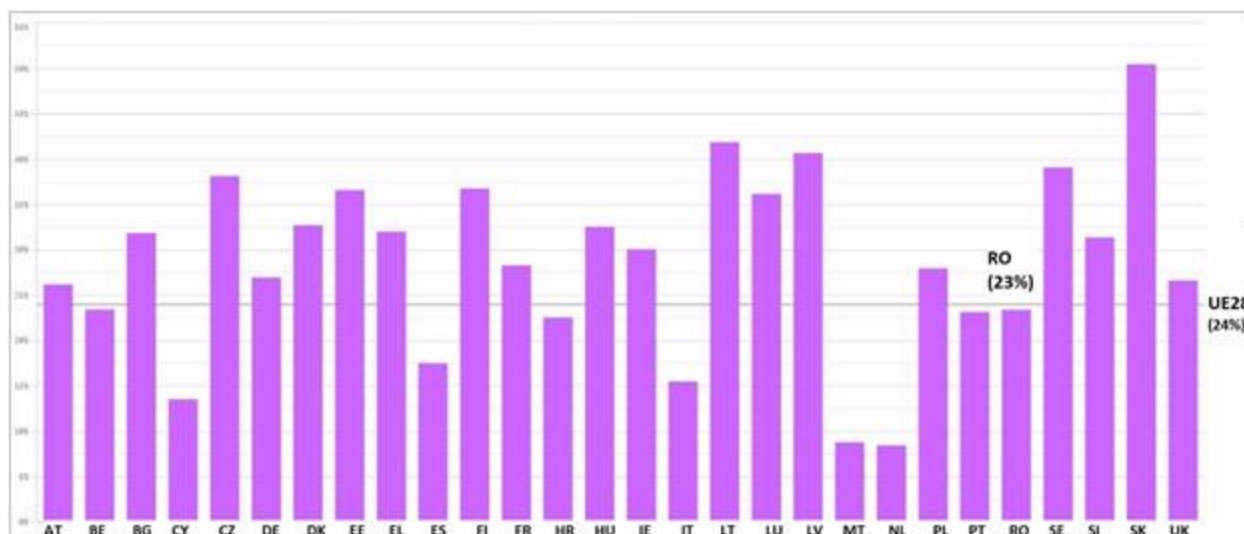

Fig. 11 Ponderea sprijinului direct în venitul factorilor agricoli 2017

Venitul factorilor agricoli pe lucrător (AWU) este în medie mai mare în zonele care nu sunt afectate de constrângeri naturale (ANC) cu excepția perioadei 2015-2017, când venitul a fost mai mare în ANC, altele decât în zona montană, (cu aproximativ 30% mai mare). Din datele disponibile se poate observa că zonele cu cel mai mic venit sunt zonele montane, decalajul crescând în perioada 2015-2017 {16}.

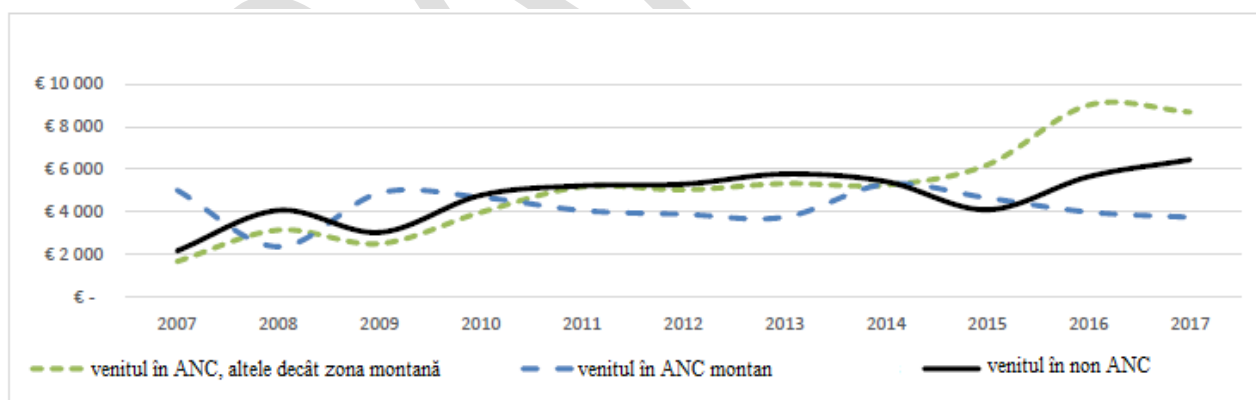

Fig. 12 Venitul factorilor agricoli pe lucrător (AWU) în zonele cu constrângeri naturale ANC

În cazul plăților SAPS, la nivelul anului 2015, se poate observa o concentrare în categoriile < 5 ha și 5-50 ha, peste 282 mil euro, având în vedere și numărul mare de beneficiari aferenți acestor categorii, la polul opus situându-se valoarea plăților aferente **exploatațiilor de peste 500 ha**, în valoare de peste 219 mil euro. {50}

Acest trend a continuat și în anul 2018, când plățile pentru categoriile <5 ha și 5-50 ha s-au situat la peste **379 mil euro**, existând în continuare un număr mare de beneficiari aferenți acestor categorii, în timp ce, valoarea plăților aferente **exploatațiilor de peste 500 ha**, s-a ridicat la o valoare de peste **290 mil euro**. {50}

Totodată, la nivelul anului 2015, se poate observa faptul că **31,05% din totalul plăților SAPS** a fost încasat **de 0,26% din solicitanți**, respectiv **exploatațiile din categoria >500 ha** (2.469 exploatații). În același timp categoria **>1000 ha (0,09% din solicitanți)** a încasat **132 mil. euro**, ceea ce reprezintă un procent de **18,74%** din totalul plăților SAPS. {50}

Același trend a continuat și în anul 2018, când se poate observa faptul că **30,35%** din totalul plăților SAPS a fost încasat de **0,28% din solicitanți**, respectiv **exploatațiile din categoria >500 ha** (2.470 exploatații). În același timp categoria **>1000 ha (0,10% din solicitanți)** a încasat **179 mil. euro**, ceea ce reprezintă un procent de **18,71%** din totalul plăților SAPS. {50}

În ceea ce privește **totalul plăților acordate din FEAGA** (SAPS, Plata redistributivă, Plata pentru practici agricole benefice pentru climă și mediu, Schema pentru tinerii fermieri, Sprijinul cuplat), se observă o **menținere a modului de distribuție** (similar cu cel pentru plățile SAPS), existând mici variații, între anul 2018, comparativ cu 2015. {50}

Categorii suprafață	fără suprafețe SAPS	sub 5 ha	între 5 și 50 ha	între 50 și 100 ha	între 100 și 300 ha	între 300 și 500 ha	între 500 și 1.000 ha	peste 1.000 ha	TOTAL
Număr beneficiari	-	960.533	190.605	5.127	5.895	1.891	1.459	613	1.166.123
Procent	-	82,37%	16,35%	0,44%	0,51%	0,16%	0,13%	0,05%	100%
Valoare plăți (euro)	-	113.093.377	90.285.332	17.530.903	49.125.390	34.680.309	48.463.412	73.362.162	426.540.886
Procent	-	26,51%	21,17%	4,11%	11,52%	8,13%	11,36%	17,20%	100%
Suprafețe	-	2.275.2543	1.849.484	364.088	1.024.161	732.197	1.012.085	1.496.039	8.753.308
Procent	-	25,99%	21,13%	4,16%	11,70%	8,36%	11,56%	17,09%	100%

Tabel 3 - Plăți SAPS, beneficiari și suprafețe 2007 {A50} - (Sursă: APIA)

Categorii suprafață	fără suprafețe SAPS	sub 5 ha	între 5 și 50 ha	între 50 și 100 ha	între 100 și 300 ha	între 300 și 500 ha	între 500 și 1.000 ha	peste 1.000 ha	TOTAL
Număr beneficiari	-	798.507	191.702	8.547	8.223	2.203	1.709	880	1.011.771
Procent	-	78,92%	18,95%	0,84%	0,81%	0,22%	0,17%	0,09%	100%
Valoare plăți (euro)	-	255.491.685	303.042.938	83.718.131	192.527.440	116.694.348	164.025.974	240.384.607	1.355.885.123
Procent	-	18,84%	22,35%	6,17%	14,20%	8,61%	12,10%	17,73%	100%
Suprafețe	-	1.845.884	2.194.763	607.379	1.398.431	847.412	1.187.999	1.741.220	9.823.088
Procent	-	18,79%	22,34%	6,18%	14,24%	8,63%	12,09%	17,73%	100%

Tabel 4 - Plăți SAPS, beneficiari și suprafețe 2014 {A50} - (Sursă: APIA)

Categorii suprafață	fără suprafețe SAPS	sub 5 ha	între 5 și 50 ha	între 50 și 100 ha	între 100 și 300 ha	între 300 și 500 ha	între 500 și 1.000 ha	peste 1.000 ha	TOTAL
Număr beneficiari	71.534	673.674	178.613	8.013	7.786	2.018	1.610	859	944.107
Procent	7,58%	71,36%	18,92%	0,85%	0,82%	0,21%	0,17%	0,09%	100%
Valoare plăți (euro)	-	120.208.403	161.840.821	43.747.346	101.426.034	59.831.603	86.940.378	132.370.003	706.364.588
Procent	-	17,02%	22,91%	6,19%	14,36%	8,47%	12,31%	18,74%	100%
Suprafețe	-	1.557.105	2.096.421	569.221	1.324.213	779.081	1.125.319	1.709.471	9.160.831
Procent	-	17,00%	22,88%	6,21%	14,46%	8,50%	12,28%	18,66%	100%

Tabel 5 - Plăți SAPS, beneficiari și suprafețe 2015 {A50} - (Sursă: APIA)

Categorii suprafață	fără suprafețe SAPS	sub 5 ha	între 5 și 50 ha	între 50 și 100 ha	între 100 și 300 ha	între 300 și 500 ha	între 500 și 1.000 ha	peste 1.000 ha	TOTAL
Număr beneficiari	71.534	673.674	178.613	8.013	7.786	2.018	1.610	859	944.107
Valoare plată directă (euro)	14.469.54 ₃	227.442.291	388.366.602	106.913.74 ₁	214.979.280	119.696.77 ₁	168.922.56 ₄	267.279.757	1.508.070.54 ₉
Procent	0,96%	15,08%	25,75%	7,09%	14,26%	7,94%	11,20%	17,72%	100%

Tabel 6 - Totalul plăților acordate din FEAGA (SAPS, Plata redistributivă, Plata pentru practici agricole benefice pentru climă și mediu, Schema pentru tinerii fermieri, Sprijinul cuplat) și beneficiari 2015 {A50} - (Sursă: APIA)

Categorii suprafață	fără suprafețe SAPS	sub 5 ha	între 5 și 50 ha	între 50 și 100 ha	între 100 și 300 ha	între 300 și 500 ha	între 500 și 1.000 ha	peste 1.000 ha	TOTAL
Număr beneficiari	52.929	607.693	186.778	8.866	8.355	2.094	1.591	879	869.185
Procent	6,09%	69,92%	21,49%	1,02%	0,96%	0,24%	0,18%	0,10%	100%
Valoare plăți (euro)	-	145.191.567	234.751.266	63.440.282	142.275.408	81.203.083	111.395.036	179.148.504	957.405.145
Procent	-	15,17%	24,52%	6,63%	14,86%	8,48%	11,64%	18,71%	100%
Suprafețe	-	1.419.128	2.309.587	628.862	1.411.651	806.028	1.106.534	1.779.787	9.461.577
Procent	-	15,00%	24,41%	6,65%	14,92%	8,52%	11,70%	18,81%	100%

Tabel 7 - Plăți SAPS, beneficiari și suprafețe 2018 {A50} - (Sursă: APIA)

Categorii suprafață	fără suprafețe SAPS	sub 5 ha	între 5 și 50 ha	între 50 și 100 ha	între 100 și 300 ha	între 300 și 500 ha	între 500 și 1.000 ha	peste 1.000 ha	TOTAL
Număr beneficiari	52.929	607.693	186.778	8.866	8.355	2.094	1.591	879	869.185
Valoare plată directă	19.609.454	257.008.202	517.551.913	135.613.946	262.275.214	140.092.560	189.987.371	312.232.692	1.834.371.352
Procent	1,07%	14,01%	28,21%	7,39%	14,30%	7,64%	10,36%	17,02%	100%

Tabel 8 - Totalul plăților acordate din FEAGA (SAPS, Plata redistributivă, Plata pentru practici agricole benefice pentru climă și mediu, Schema pentru tinerii fermieri, Sprijinul cuplat) și beneficiari 2018 {A50} - (Sursă: APIA)

Din datele prezentate se poate observa că la momentul aderării RO la UE în primul an de depunere cererii de plată au fost, un total de 1.166.123 beneficiari, numărul acestora reducându-se la 869.185 în anul 2018, o diminuare de aproximativ 25%, reducere ce poate fi atribuită și politicii RO de asociere și comasare a terenurilor, astfel încât fermele foarte mici (sub 5 ha) să devină rentabile.

Această evoluție se poate observa și din analiza datelor referitoare la numărul beneficiarilor și suprafața solicitată la plată, din categoria sub 5 ha, unde de la un total de 960.533 beneficiari (82,37% din beneficiarii la nivelul anului 2007) cu o suprafață totală solicitată la plată de 2.275.2543 (25,99% din suprafață în anul 2007), în anul 2018 s-a ajuns la un număr de 607.693 beneficiari (69,92%) cu o suprafață aferentă de 1.419.128 (15%).

De asemenea, se poate observa că în urma procesului de convergență, la nivelul RO valoarea medie/ha a plății directe a ajuns în 2018 la aproximativ 194 €/ha, comparativ cu aprox. 49 €/ha (la nivelul 2007).

Cu toate acestea, valoarea plății/ha la nivelul RO este în continuare sub valoarea medie la nivelul UE de 233 €/ha, procesul de convergență fiind în continuare necesar

Total beneficiari și suprafețe aferente (SAPS) / campanie depunere cereri de plată

Fig. 13 - Număr beneficiari și suprafețe SAPS 2007-2018 (Sursă:APIA)

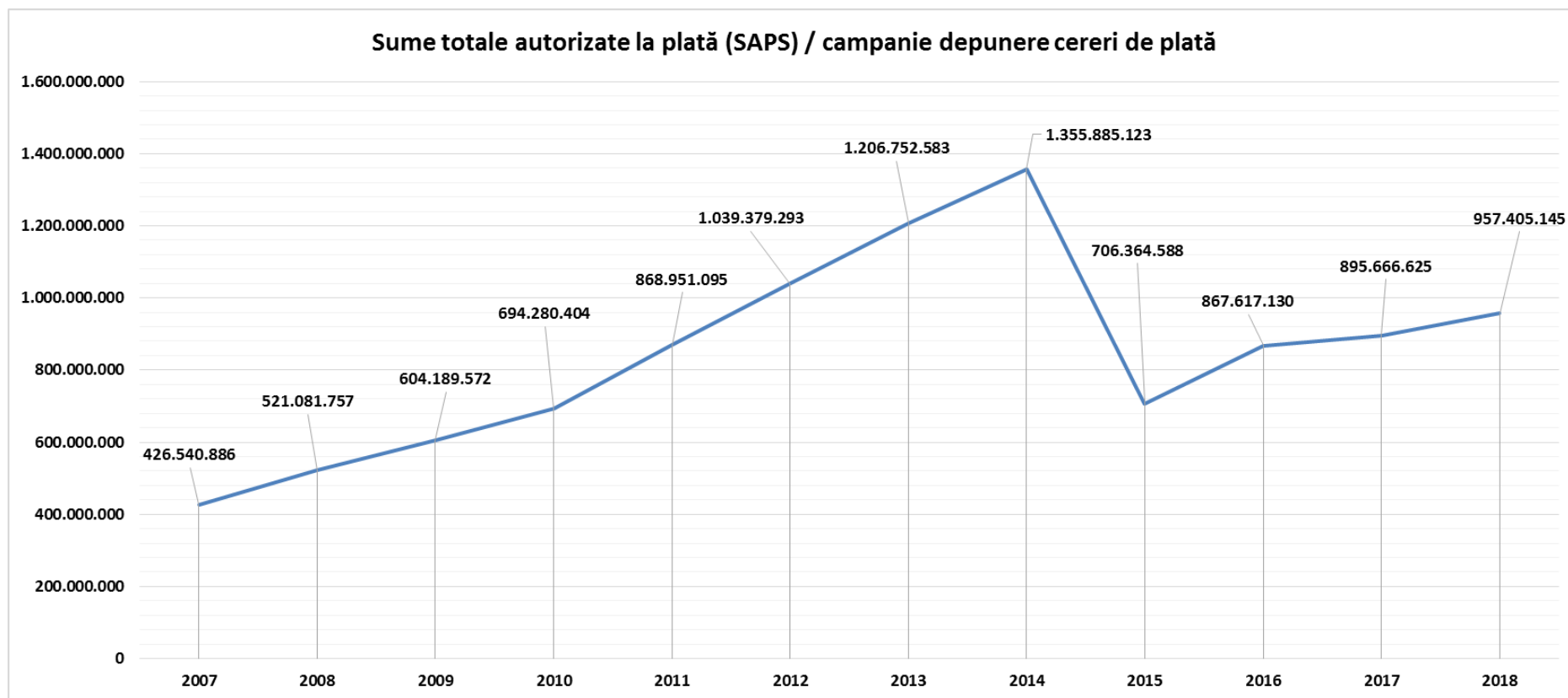

Fig. 14 - Valoarea plăților SAPS 2007-2018 (Sursă: APIA)

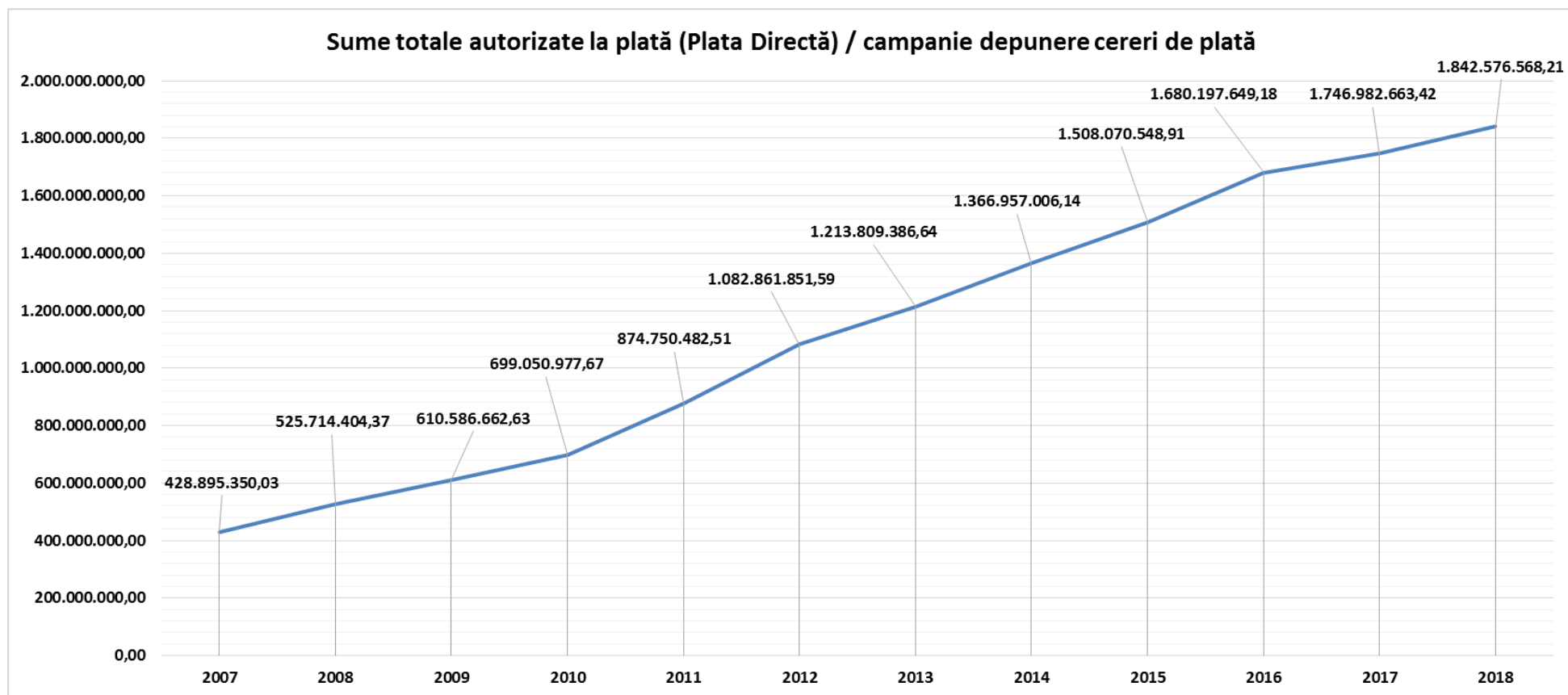

Fig. 15 - Valoarea plăților directe 2007-2018 (Sursă: APIA)

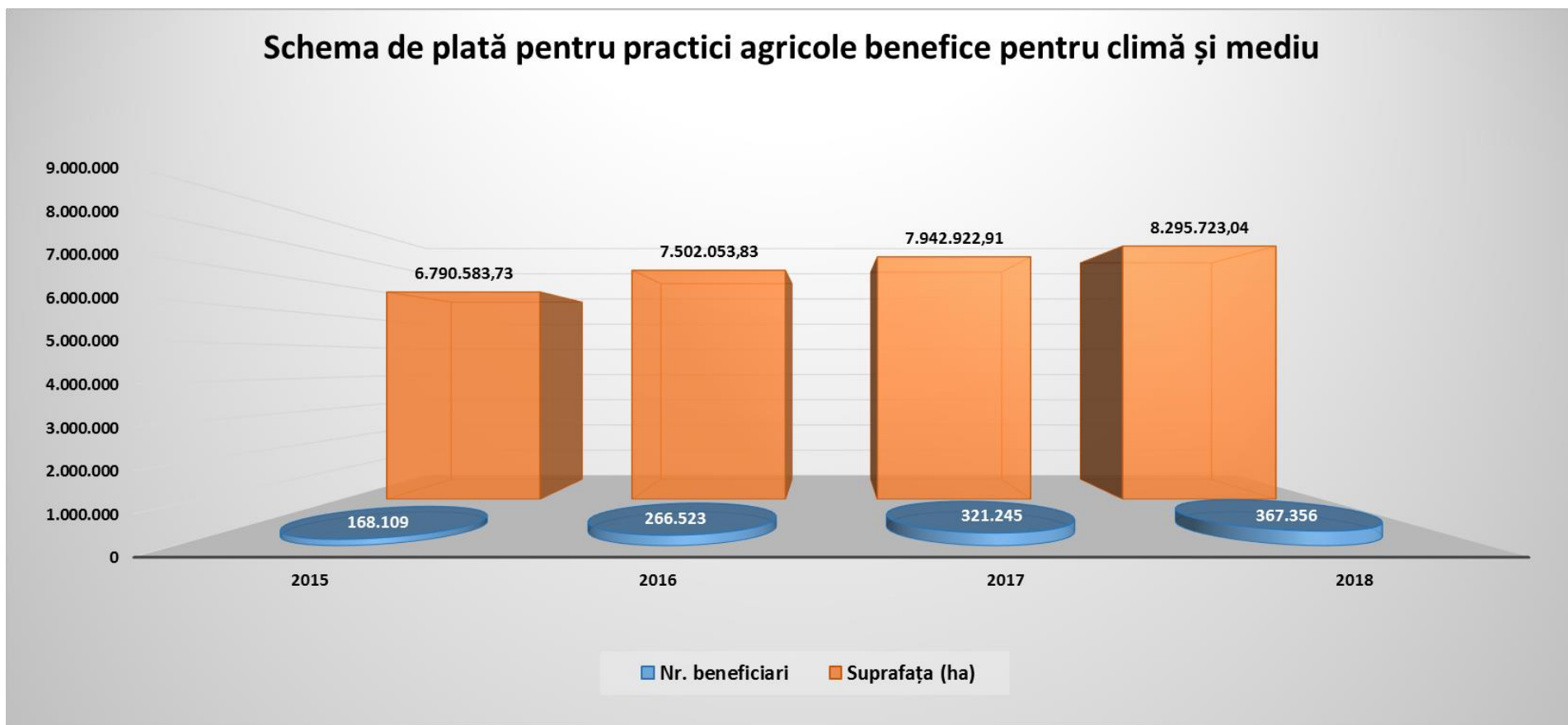

Fig. 16 - Număr beneficiari și suprafețe plătite - Schema de plată pentru practici agricole benefice pentru mediu și climă 2015-2018 (Sursă: APIA)

Schema de plată redistributivă

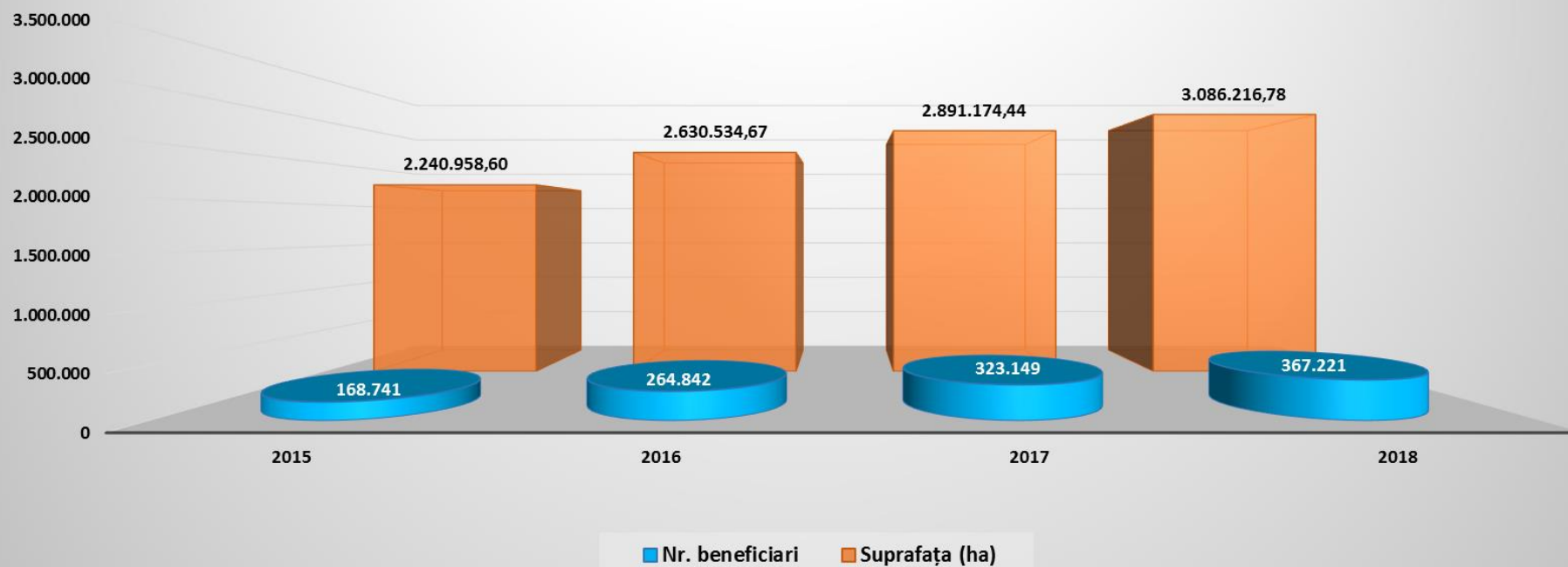

Fig. 17 - Număr beneficiari și suprafețe plăți - Schema de plată redistributivă 2015-2018 (Sursă: APIA)

Schema de mici fermieri

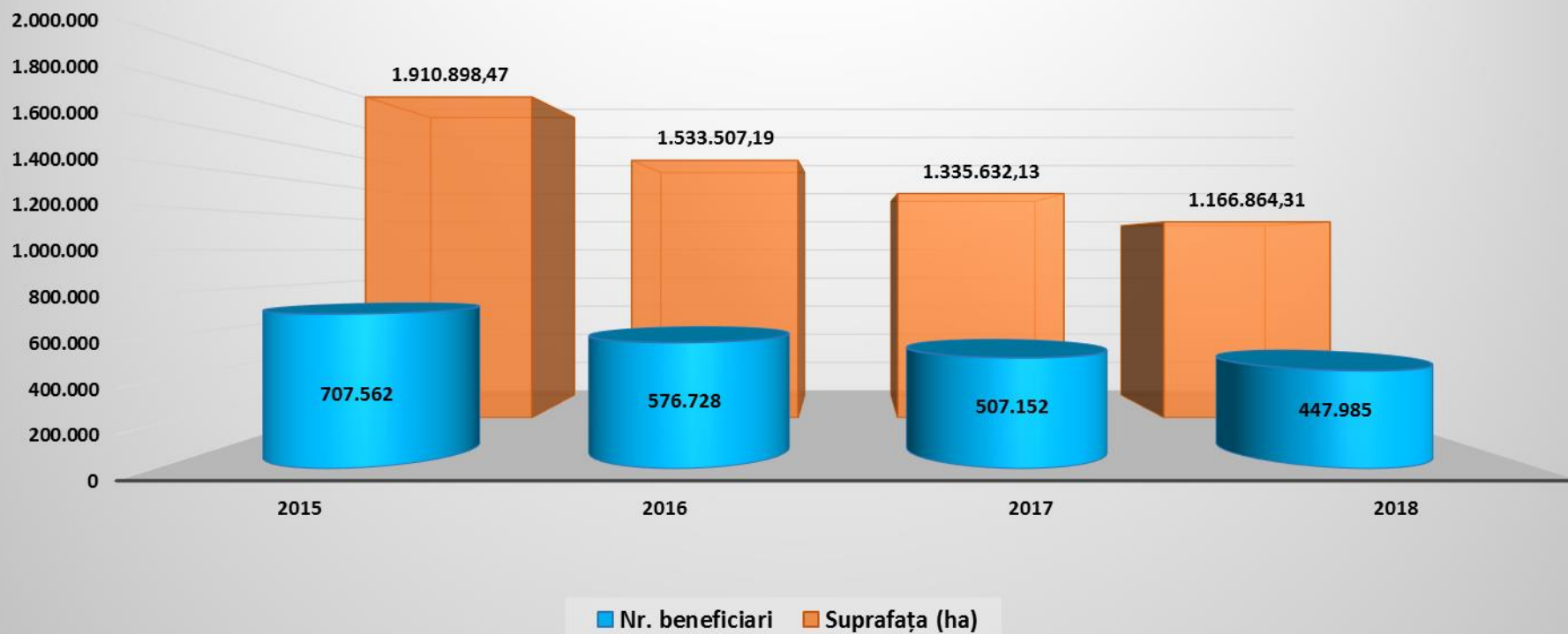

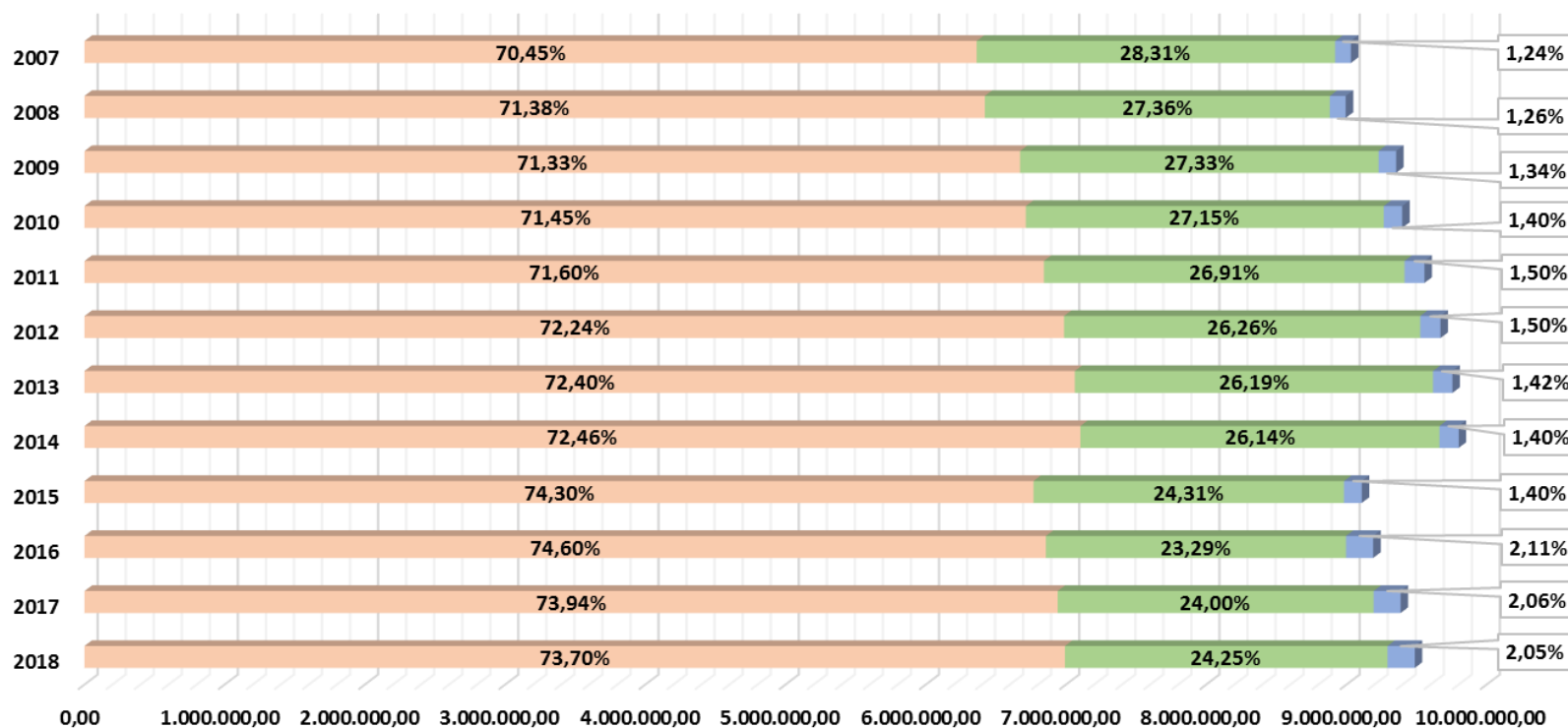
Fig. 18 - Număr beneficiari și suprafețe plătite - Schema de plată mici fermieri 2015-2018 (Sursă: APIA)

Campania	Categorie de folosință	Suprafața determinată sub 5 ha	Suprafața determinată între 5 și 50 ha	Suprafața determinată între 50 și 100 ha	Suprafața determinată între 100 și 300 ha	Suprafața determinată între 300 și 500 ha	Suprafața determinată între 500 și 1000 ha	Suprafața determinată peste 1000 ha
2007	Teren arabil (Ta)	1.683.665,52	1.301.363,19	240.882,64	674.496,61	483.318,60	710.073,87	1.268.578,61
	Pășuni permanente (PP)	596.775,44	590.397,70	135.616,32	389.206,50	271.890,08	333.053,23	239.900,61
	Culturi permanente (CP)	43.503,63	29.777,88	6.243,84	15.165,14	5.449,69	4.571,48	7.221,72
2008	Teren arabil (Ta)	1.494.432,39	1.229.713,75	255.258,87	712.123,85	518.894,90	823.000,83	1.386.938,76
	Pășuni permanente (PP)	566.635,06	620.189,87	151.873,92	385.531,48	249.818,23	297.712,64	188.898,26
	Culturi permanente (CP)	44.423,85	31.792,77	6.246,00	15.172,28	4.472,65	6.111,21	5.261,46
2009	Teren arabil (Ta)	1.457.610,36	1.256.148,67	279.791,13	781.049,88	551.041,58	861.915,88	1.484.729,47
	Pășuni permanente (PP)	580.033,43	658.357,63	159.858,63	401.591,60	264.502,13	301.868,32	190.453,78
	Culturi permanente (CP)	51.634,42	35.971,35	6.020,24	14.050,98	5.428,60	4.701,11	7.169,31
2010	Teren arabil (Ta)	1.381.586,46	1.238.504,90	311.871,00	805.382,28	567.120,57	891.891,39	1.517.598,57
	Pășuni permanente (PP)	594.442,79	694.405,52	181.804,43	414.540,47	244.197,96	264.837,81	157.251,05
	Culturi permanente (CP)	55.028,73	37.545,81	6.477,74	15.038,69	4.646,77	6.162,93	6.589,84
2011	Teren arabil (Ta)	1.326.625,83	1.243.219,50	359.696,16	841.063,09	593.496,20	905.220,40	1.572.560,08
	Pășuni permanente (PP)	611.510,96	733.805,23	194.638,72	425.948,49	230.546,99	243.350,88	131.650,14
	Culturi permanente (CP)	61.605,63	40.257,22	6.068,56	15.581,54	4.718,65	6.001,02	8.676,11
2012	Teren arabil (Ta)	1.282.474,67	1.272.931,73	382.996,10	884.633,36	604.966,53	949.034,58	1.608.614,04
	Pășuni permanente (PP)	609.808,26	744.435,44	202.184,34	423.685,82	220.202,14	229.915,36	109.479,66
	Culturi permanente (CP)	64.578,17	41.676,33	6.425,14	14.449,44	5.594,70	4.423,44	7.526,20
2013	Teren arabil (Ta)	1.220.059,57	1.285.247,46	389.598,27	915.402,66	637.218,46	975.206,56	1.639.632,47
	Pășuni permanente (PP)	600.817,02	755.164,64	208.832,97	444.949,96	210.865,78	222.871,73	111.012,40
	Culturi permanente (CP)	62.461,10	40.612,98	6.552,37	12.634,17	5.230,02	4.129,59	6.536,05
2014	Teren arabil (Ta)	1.167.376,96	1.321.708,37	377.970,59	937.318,45	629.297,26	989.807,09	1.678.062,83
	Pășuni permanente (PP)	592.056,82	818.205,09	223.053,48	446.823,68	213.053,56	189.863,54	78.392,98
	Culturi permanente (CP)	61.770,54	41.446,15	6.254,79	13.274,76	4.229,27	4.381,44	5.641,30
2015	Teren arabil (Ta)	1.013.162,89	1.222.210,74	344.681,22	935.284,12	630.986,35	988.496,02	1.633.049,32
	Pășuni permanente (PP)	462.933,82	820.777,84	215.842,01	372.172,59	141.178,04	132.021,15	69.193,65
	Culturi permanente (CP)	57.496,08	40.066,05	6.607,22	11.050,78	2.808,15	4.466,35	4.709,04
2016	Teren arabil (Ta)	950.791,24	1.224.528,36	336.232,31	977.370,70	670.320,71	992.623,55	1.704.036,20
	Pășuni permanente (PP)	462.900,98	924.240,85	222.281,17	300.808,12	89.267,84	91.753,05	48.935,66

	Culturi permanente (CP)	77.829,89	59.291,35	11.035,74	18.825,83	8.432,68	8.562,76	10.240,35
2017	Teren arabil (Ta)	913.003,42	1.238.694,47	343.610,55	1.029.519,47	681.463,55	998.317,17	1.735.539,59
	Pășuni permanente (PP)	466.048,96	974.192,28	242.137,15	323.777,51	100.159,78	93.063,39	53.521,13
	Culturi permanente (CP)	77.401,33	59.247,06	11.899,66	17.811,77	7.656,46	8.660,32	10.351,94
2018	Teren arabil (Ta)	886.052,19	1.251.161,59	360.962,86	1.067.263,19	695.497,32	1.007.254,56	1.723.729,39
	Pășuni permanente (PP)	461.446,79	1.003.588,57	257.635,89	330.496,05	102.734,67	92.419,81	52.347,89
	Culturi permanente (CP)	76.689,17	60.232,36	12.155,14	17.498,90	8.141,69	8.449,67	10.866,33

Tabel 9 - STRUCTURA SUPRAFEȚELOR PE CATEGORII DE FOLOSINȚĂ - CAMPANIILE 2007-2019 (Date APIA) {A50}

Structura suprafețelor pe categorii de folosință

	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
■ Teren arabil (ha)	6.991.921,10	6.940.148,22	6.855.903,07	6.767.870,66	7.101.541,55	7.062.365,45	6.985.651,01	6.841.881,26	6.713.955,17	6.672.286,97	6.420.363,35	6.362.379,04
■ Pasuni permanente (ha)	2.300.669,67	2.252.900,20	2.140.187,67	2.214.119,10	2.561.449,15	2.554.514,50	2.539.711,02	2.571.451,41	2.551.480,03	2.556.665,52	2.460.659,46	2.556.839,88
■ Culturi permanente (ha)	194.033,26	193.028,54	194.218,60	127.203,67	136.998,25	138.156,28	144.673,42	142.908,73	131.490,51	124.976,01	113.480,22	111.933,38

Fig. 19 - Număr beneficiari și suprafețe plăți - Structura suprafețelor pe categorii de folosință 2007-2018 (Sursă: APIA)

În ceea ce privește **sprijinul cuplat**, la nivelul anului 2015, suma totală acordată a fost de aproximativ 193,79 mil euro, unui număr de 30.505 beneficiari, în timp ce la nivelul anului 2018, suma totală acordată pentru sprijinul cuplat a crescut la aproximativ 225 mil euro, numărul de beneficiari crescând la 59.496. {50}

Din perspectiva sectorului în care a fost acordat sprijinul cuplat în 2015, aproximativ 92,38 mil euro - 48% a fost direcționat către sectorul vegetal, în timp ce aproximativ 101,41 mil. euro - 52% s-a îndreptat către sectorul zootehnic. {50}

Sprijinul financiar acordat sectorului zootehnic din RO a urmărit atât acoperirea cheltuielilor realizate pentru producție, cât și creșterea eficienței producției agricole, creșterea calității producției și asigurarea unui nivel competitiv pe piață.

Gradul de acoperire a cheltuielilor prin subvenții a variat între 11,4-37,8% la lapte de vacă, 11,1-57,4% la carnea de bovine și 13,3-46% la carnea de ovine. Având în vedere ponderea furajelor cuprinsă între 65-75% din cost, se poate spune că subvențiile acordate la timp au acoperit până la jumătate din cheltuielile cu furajele.

Eliminarea cotelor de lapte a însemnat, pentru mulți dintre fermierii români (mici și mijlocii) confruntarea cu o concurență căreia nu i-au putut face față foarte ușor. Există perspectiva prelungirii situației pe termen lung datorită faptului că, la nivel european, oferta de produse animaliere este mai mare decât cererea. Exploatațiile agricole mici și medii au ponderea majoritară, atât în numărul de exploatații, cât și în numărul de animale deținute. Aceste exploatații nu au o reprezentativitate în cadrul asociațiilor și deci în cadrul parteneriatelor pentru stabilirea politicilor în domeniu.

Accesarea subvențiilor a avut o influență hotărâtoare asupra:

- Stopării declinului efectivelor de bovine;
- Ieșirii fermelor din situațiile de criză de pe piața produselor, ce au avut loc în perioada 2014-2015;
- Creșterii veniturilor crescătorilor de animale;
- Eliminării pierderilor financiare ale fermierilor;
- Acoperirii unei părți din costurile de producție din sectorul zootehnic.

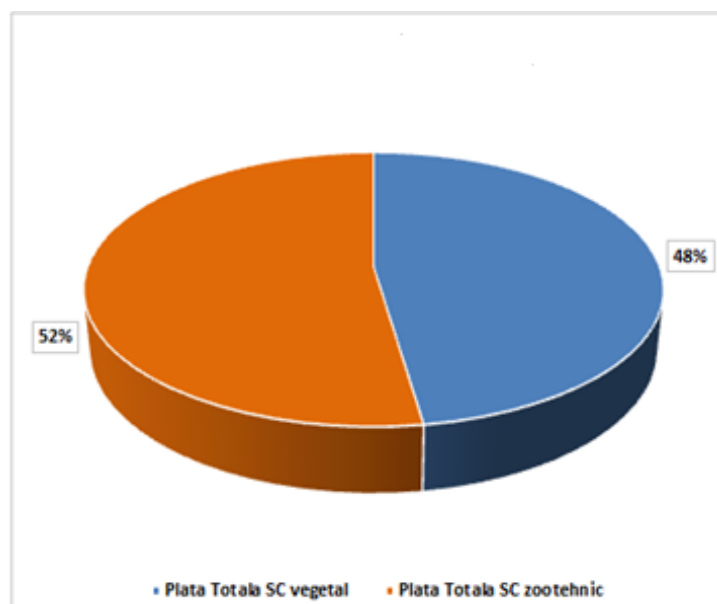

Fig. 20 % sprijin cuplat / sectoare (vegetal și zootehnic) 2015 (Sursă:APIA)

În ceea ce privește sectorul în care a fost acordat sprijinul cuplat în anul 2018, aproximativ 76 mil euro - 33,71% a fost direcționat către sectorul vegetal, în timp ce aproximativ 149 mil. euro - 66,29% s-a îndreptat către sectorul zootehnic.{50}

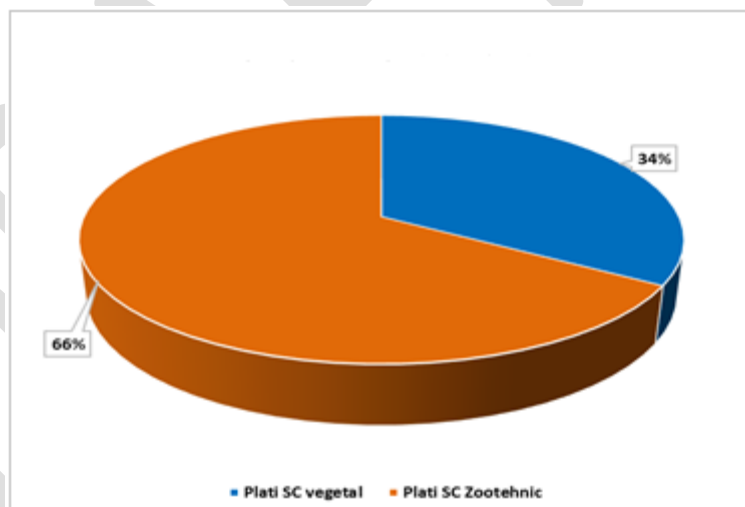
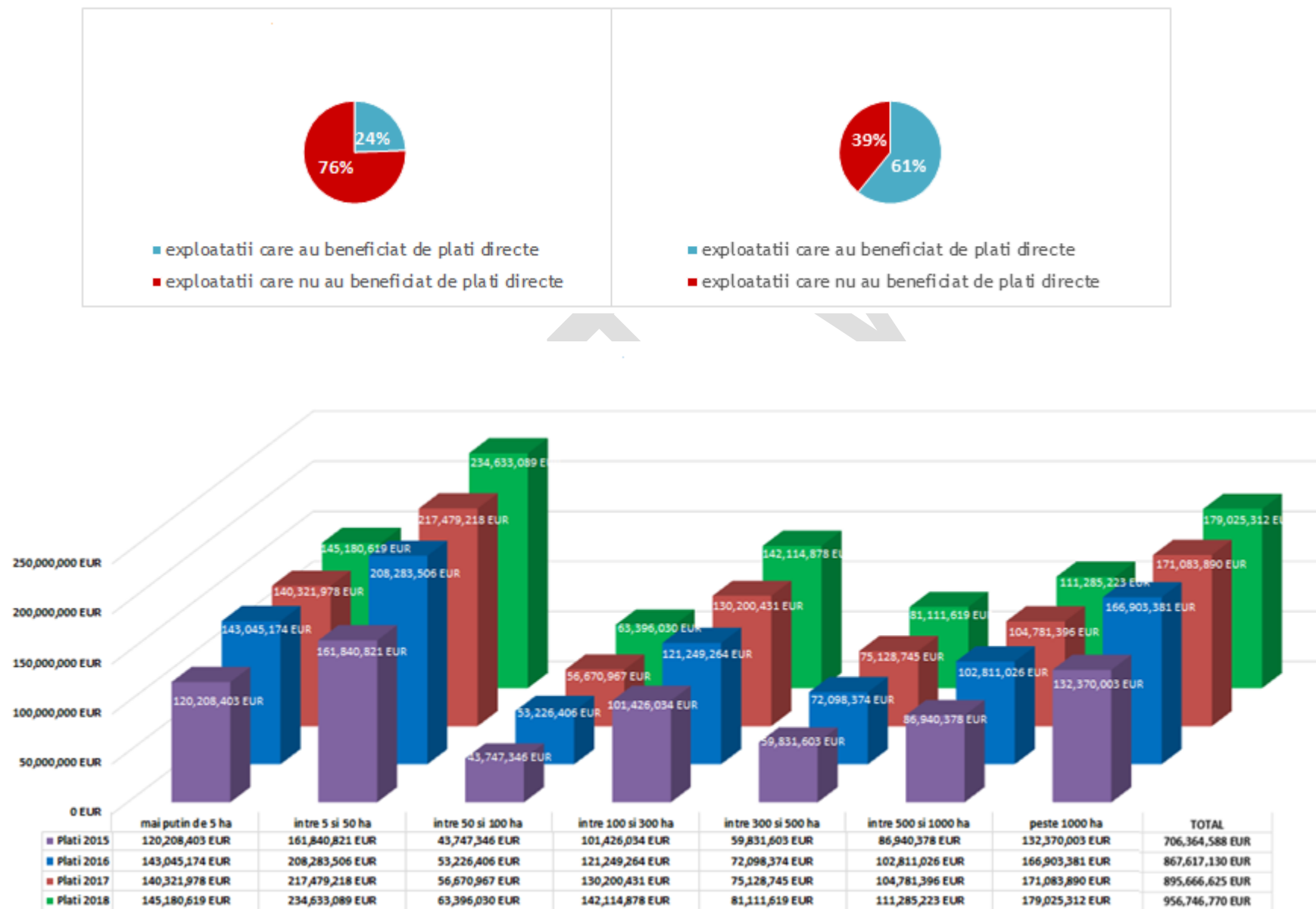

Fig. 21 % sprijin cuplat / sectoare (vegetal și zootehnic) 2018 (Sursă:APIA)

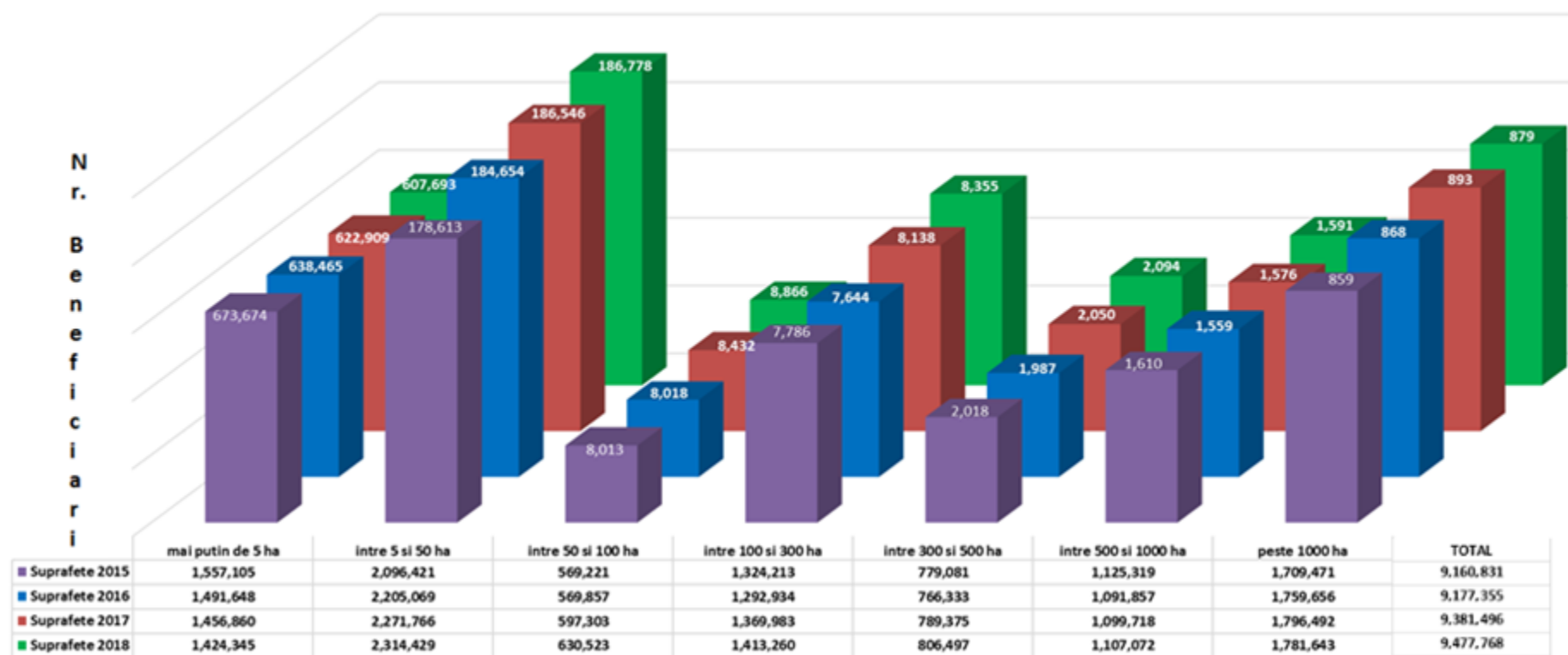

Fig. 24 - Număr beneficiari și suprafețe SAPS 2015-2018 (Sursă:APIA)

Sprijinul mediu PAC/ha (plăți directe, plăți pentru zonele cu constrângeri naturale și alte constrângeri specifice) încasat în perioada 2016-2017 atingea **221 euro pentru RO**, în timp ce la nivelul UE28 media sprijinului era de **325euro/ha**. {16}[AI 88]

Din totalul exploatațiilor existente la nivelul UE 28, un procent de 60,9% au încasat plăți directe în perioada 2016-2017, în timp ce în RO doar 24,4% din totalul exploatațiilor existente au încasat plăți directe, fapt ce arată o discrepanță majoră între România și media UE28 {16}[I24]

Sprijin pentru fermele mici

Situația în ceea ce privește schema de mici fermieri, a cărei implementare a început în anul 2015 este următoarea:

Campania	Număr beneficiari	Suprafața determinată (ha)
2015	707.562	1.910.898,47
2016	576.728	1.533.507,19
2017	507.152	1.335.632,13
2018	447.985	1.166.864,31

Tabel nr. 10 beneficiari și suprafața aferentă care au primit sprijin în cadrul schemei de mici fermieri în cadrul Pilonului I (Date APIA) {A50}

Se poate observa astfel că, în campania aferentă anului 2016, aproape 64% din beneficiarii plăților directe au intrat în schema nou introdusă în perioada 2014-2020 (având dreptul la o plată de până la 1.250 €/an), lucrând o suprafață de aproximativ 17% din totalul suprafeței pentru care se acordă plăți din Pilonul I.

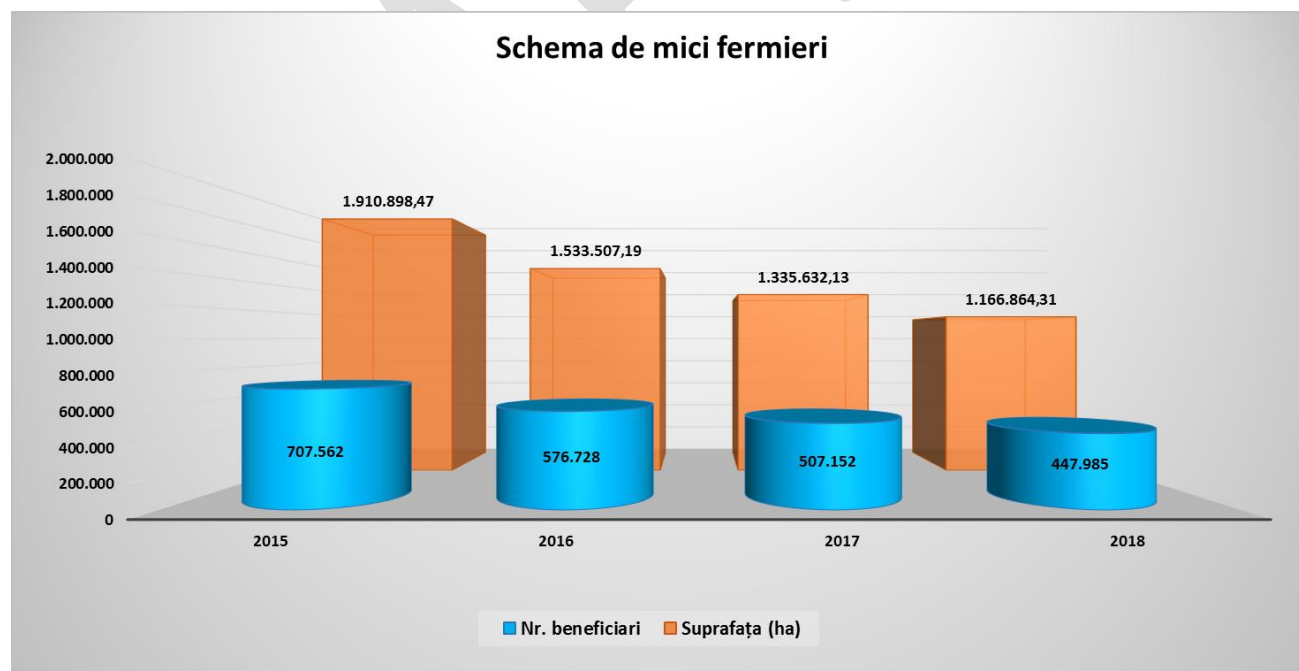

Fig. 25 - Număr de beneficiari și suprafețe - Schema pentru micii fermieri

În RO, un sprijin important pentru încurajarea micilor fermieri a fost acordat în perioada de programare 2014-2020 și prin Pilonul II, submăsura 6.3 „Sprijin pentru dezvoltarea fermelor mici”.

Analizând **gradul de depunere** a proiectelor pentru solicitarea sprijinului financiar în cadrul celor 5 sesiuni încheiate (2015-2019), se constată o atractivitate mare pentru sprijinul acordat prin această submăsură, cu o tendință ascendentă, de la 41,48% în 2015 -primul an de implementare a submăsurii ajungând la 87,90% în anul 2017.

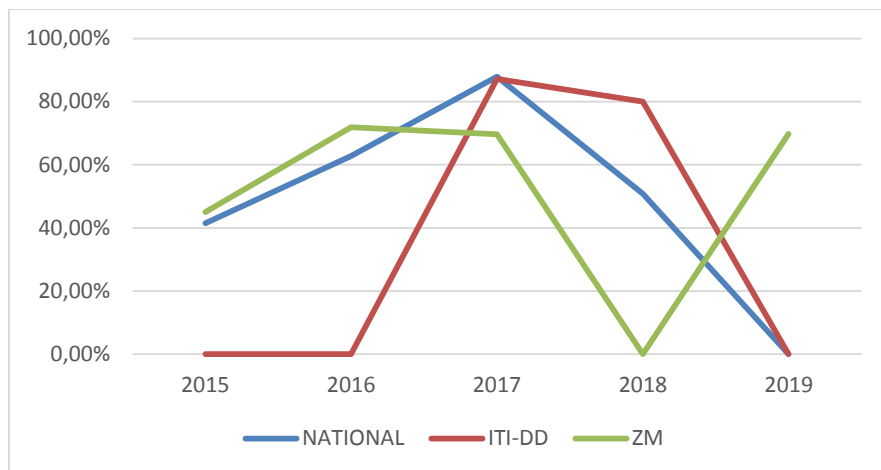

Fig. 26 - Evoluția gradului de contractare pentru proiectele depuse în cadrul sM 6.3 *Sprijin pentru dezvoltarea fermelor mici*

Trendul ascendent al gradului de depunere a proiectelor și în consecință al contractării acestora reiese din faptul că au fost **depuse** 921 proiecte la nivel național în 2015 (382 proiecte contractate) și 6289 proiecte în 2018 (contractate 3196 proiecte).

Valoarea adăugată netă la nivelul exploatației

În ceea ce privește **valoarea adăugată netă** la nivelul exploatației /AWU /sectoare de activitate agricolă[‡], acesta este **peste medie pentru fermele de cereale-semințe oleaginoase-proteice (CSOP) și alte culturi de câmp și granivore**. La această situație contribuie și faptul că în România fermele specializate în culturi de câmp au cea mai mare dimensiune în comparație cu celelalte tipuri de ferme și primesc cea mai mare valoare a plăților directe. {16}[CI 26]

Cea mai mică valoare adăugată netă se înregistrează în **fermele mixte, zootehnice mixte, vegetale mixte și fermele horticole**, față de celelalte tipuri de ferme {16}[CI 26].

[‡] Valoarea adăugată netă la nivelul exploatației: indicator RICA utilizat pentru a descrie valoarea totală a producției unei exploatații agricole, la care se adaugă plățile directe și din care se scad consumul intermediar și amortizarea. Este vorba de suma disponibilă pentru plata tuturor factorilor ficși de producție ai unei exploatații agricole (teren, forța de muncă și capitalul).

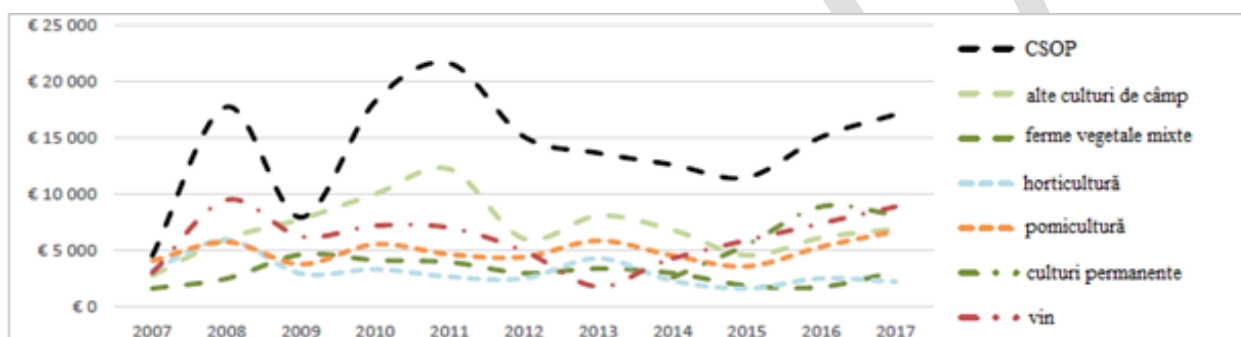
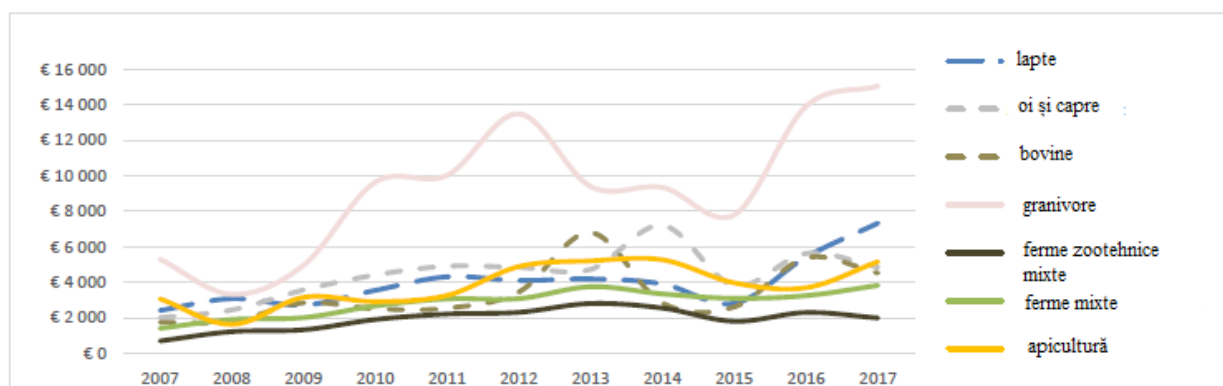

Fig.27 - Valoarea adăugată netă la nivelul exploatației / AWU / sectoare de activitate agricolă

În graficul de mai jos se poate observa că valoarea adăugată netă la nivelul exploatației/AWU crește odată cu dimensiunea acesteia, veniturile, altele decât plățile directe/AWU, crescând exponențial începând cu exploatațiile > 20 ha. {16}[CI 26].

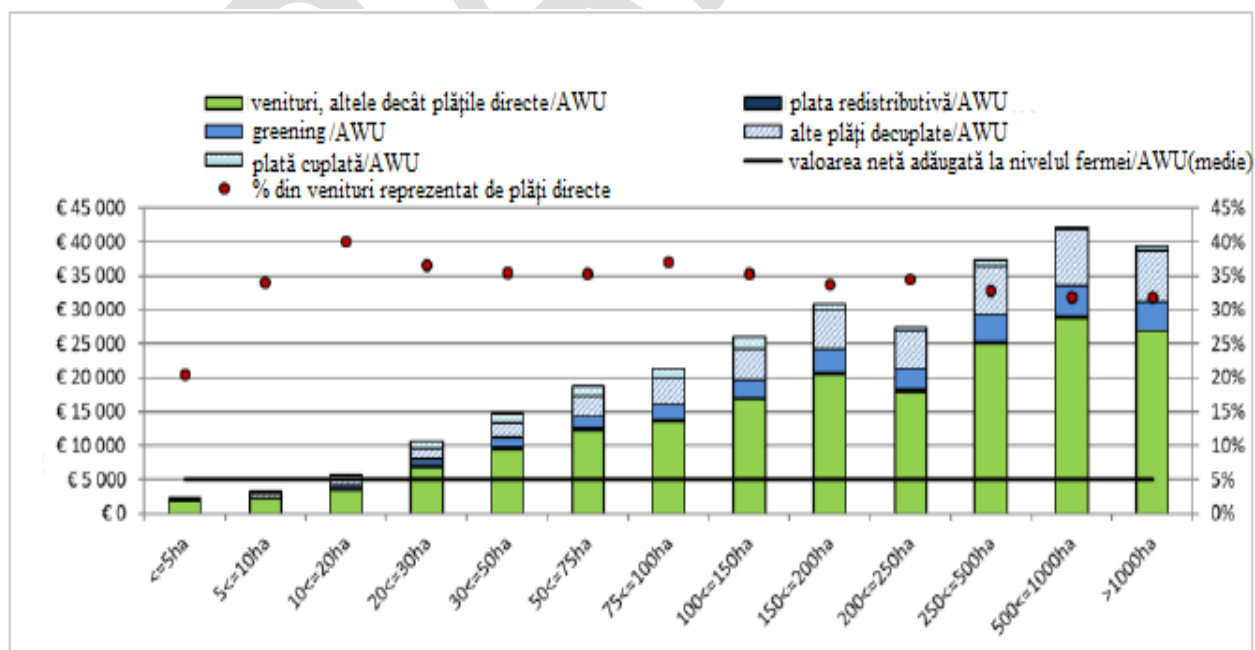

Fig.28 - Evoluția valorii adăugate nete la nivelul exploatației în funcție de dimensiunea fermei

Gestionarea riscurilor în agricultură

În România, riscul climatic este ridicat în comparație cu media la nivelul UE , expunând culturile agricole la un număr ridicat de fenomene climatice extreme, cu pierderi importante de producție care afectează aproape toate regiunile țării . Cele mai afectate regiuni sunt: Sud-Est, Sud-Muntenia, București-Ilfov și Sud-Vest Oltenia. Principalul fenomen climatic extrem la care sunt supuse culturile agricole din aceste regiuni este seceta..

În Regiunea de Sud-Est, Delta Dunării va fi sever afectată de creșterea mediei temperaturii anuale și de creșterea frecvenței fenomenelor meteorologice extreme. Temperatura aerului va crește cu o medie de 1,5° C până în 2050, ceea ce va conduce la un nivel mai ridicat de evaporare, mai multe zile extrem de calde și o scădere semnificativă a perioadei de acoperire cu zăpadă. Parte a Teritoriului ITI DD, ca parte din regiunea istorică Dobrogea, este considerată a fi supusă amenințării de deșertificare. Proiecțiile pentru teritoriul ITI DD au arătat, de asemenea, că schimbările mediilor de temperatură și precipitații apar împreună cu modificări ale statisticilor de fenomene extreme, inclusiv creșterea prevalenței de secete, viituri, furtuni, grindină etc.

Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, prin structurile de specialitate, monitorizează suprafețe cultivate și afectate de diferite fenomene meteorologice la nivel național. Din datele existente, se observă că fenomenele meteorologice extreme se manifestă neregulat, înregistrându-se ani în care sunt afectate suprafețele foarte importante. Mai mult decât atât, în viitor se preconizează o intensificare a acestor fenomene.

Perioada de referință	Suprafața afectată de fenomene meteorologice adverse			Total suprafață afectată (ha)
	Secetă	Inundații, grindină, ploi torențiale, viituri	Temperaturi scăzute, îngheț, viscolul, depuneri masive de zăpadă	
2015	1.584.088	101.746	66.672	1.752.506
2016	1.040.002	140.616	5.203	1.185.822
2017	298.365	73.419	39.598	411.383
2018	187.101	172.419	6.418	365.939
2019	74503	95.999	1.218	171720

Sursa: MADR

Tabel 11 - Suprafața afectată de fenomene meteorologice adverse, pe tipuri de fenomene și total (național) - 2015-2019

Analizate la nivel de județ, în anii cu manifestări intense, cum au fost 2015 și 2016, primele 10 județe incluse în graficele de mai jos dețin peste 60% din totalul suprafețelor afectate.

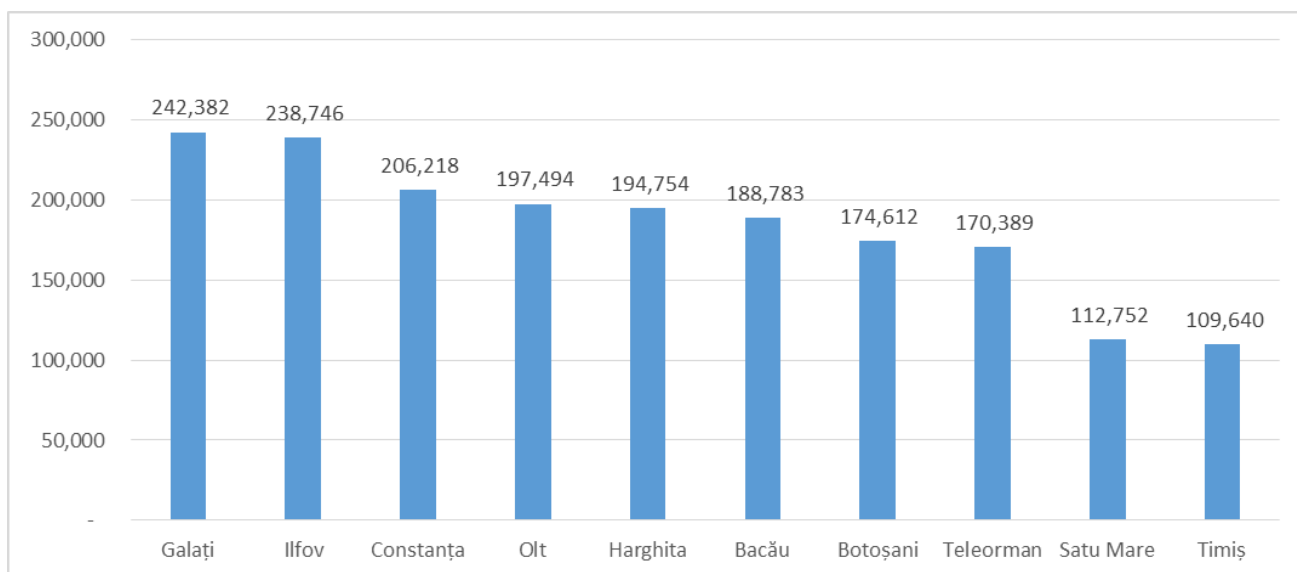

Fig.29 - Suprafețele afectate de fenomene climatice extreme la nivel de județ - 2015-2016
(Sursă:MADR)

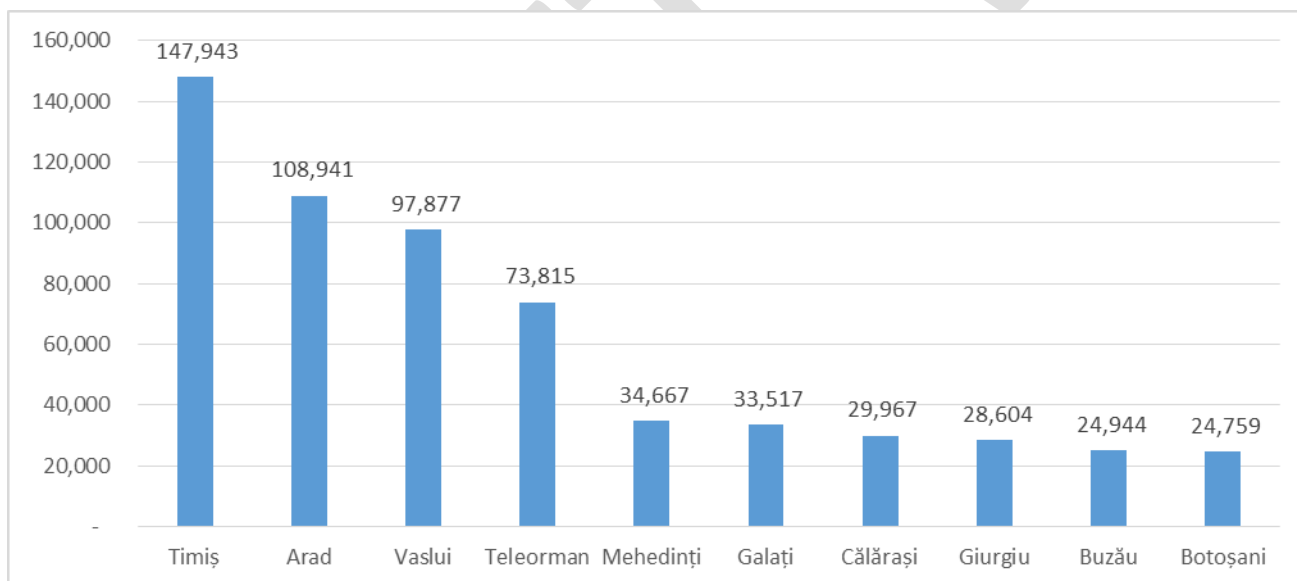

Fig.30 - Suprafețele afectate de fenomene climatice extreme la nivel de județ - 2017-2019
(Sursă: MADR)

O situație similară celei de la nivel național se poate observa și în cazul teritoriului ITI DD, unde seceta a produs pagube însemnate în anul 2019, 82311,21 ha reprezentând suprafața calamitată, cu un grad de afectare cuprins între 31-100%. Seceta a afectat în principal culturile de câmp, culturile legumicole și viticole.

Pierderile economice înregistrate la nivelul suprafețelor afectate de fenomene climatice extreme în perioada 2015 - 2019 au fost estimate la peste 3 miliarde lei.

Conform estimărilor Băncii Mondiale, în prezent, în România aproximativ o suprafață 2,2 milioane hectare din terenul agricol este acoperită de polițe de asigurare, reprezentând aproximativ 11.000 de fermieri cu o fermă medie de 200 ha.

Tipurile de riscuri acoperite de către societățile de asigurare în sectorul agricol sunt: ploaia torențială, furtuna/vijelia, grindina, alunecarea/prăbușirea/surparea de teren, înghețul timpuriu de toamnă, înghețul târziu de primăvară, boli chirurgicale, obstetricale, infecțioase și interne.

Din datele raportate de societățile de asigurări către Autoritatea de Supraveghere Financiară, valoarea primelor brute subscrise în sectorul agricol a fost de 103.926.105 lei în anul 2017 și de 92.063.182 în anul 2018 [7][AI 2] . Din valoarea acestor prime, aproximativ 12% a reprezentat asigurări pentru animale, diferența reprezentând asigurări pentru culturile agricole.

Prin PNDR 2014-2020, a fost lansată submăsura 17.1 Prime de asigurare a culturilor, a animalelor și a plantelor, în scopul încurajării fermierilor de a participa la scheme de asigurare private în vederea gestionării corespunzătoare a riscurilor care le pot afecta producția agricolă. Totodată, prin această sub-măsură se urmărește extinderea sferei riscurilor asigurabile de către societățile de asigurare care pot afecta semnificativ performanțele exploatațiilor agricole. Fermierii s-au putut asigura împotriva unor fenomene climatice nefavorabile precum: secetă, arșiță, inundații, grindină, îngheț, ploi torențiale sau ploi excesive, furtună, vijelie și tornadă și infestările cu organisme de carantină dăunătoare plantelor.

Pe parcursul primei sesiuni de implementare a SM. 17.1, desfășurată în anul 2019, au fost depuse 1.680 cereri de finanțare în valoare de 6,2 milioane euro, totalizând o suprafață asigurată de 423 mii ha. În urma procesului de evaluare, au fost acceptate la finanțare 1.078 de cereri de finanțare în valoare de 3,3 mil. euro (1,8 mil. euro sprijin nerambursabil) aferente unei suprafețe de aprox. 250 mii ha.

Fenomenele climatice extreme destabilizează profund veniturile în cadrul exploatațiilor agricole, în special din perspectiva lipsei de predictibilitate. În afară de acest factor de risc, veniturile exploatațiilor agricole sunt impactate negativ și de nivelul scăzut de pregătire profesională și competențe profesionale în rândul fermierilor, servicii de consiliere și consultanță slab dezvoltate, utilizarea redusă a agriculturii de precizie și a tehnologiilor noi, nivelul scăzut de organizare a fermierilor în structuri asociative cu rol economic, scăderi ale productivității și/sau randamentelor ca urmare a manifestării unor constrângeri naturale și/sau de utilizarea redusă a instrumentelor de gestionare a riscurilor pentru atenuarea riscurilor economice în agricultură.

<p align="center">SWOT Obiectiv Specific 1 Sprijinirea veniturilor agricole viabile și a rezilienței în întreaga Uniune pentru îmbunătățirea securității alimentare</p>	
<p>Puncte Tari</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suprafață agricolă semnificativă cu pondere crescută a terenurilor arabile - Valoare adăugată netă crescută în cazul exploatațiilor comerciale care utilizează peste jumătate din suprafața agricolă - Condiții agro-pedoclimatice deosebit de favorabile unor culturi de nișă în special în fermele mici 	<p>Puncte slabe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Venituri mici în special în cazul fermelor zootehnice mixte (creșterea mai multor specii), precum și în cazul exploatațiilor mixte de tip vegetal și animal, dar și la nivelul exploatațiilor mixte vegetale/horticole - Număr foarte mare al exploatațiilor de mici dimensiuni (sub 5 ha) - Dimensiune medie scăzută a exploatațiilor agricole (3,65 ha) de 4,5 ori sub nivelul mediei UE - Dimensiunea economică a exploatațiilor scăzută (de 9,8 ori față de media UE) - Venituri mici ale fermierilor/lucrătorilor în agricultură comparativ cu celelalte sectoare, ceea ce conduce la abandonarea activităților agricole în favoarea altor tipuri de activități - O pondere ridicată a suprafețelor agricole situate în zone afectate de constrângeri naturale, caracterizate de productivități reduse ale terenurilor, în special în zona montană - Gradul de dotare tehnică scade proporțional cu scăderea dimensiunii exploatației - Dotare/utilizare redusă cu sisteme de avertizare timpurie/protecție împotriva efectelor climatice adverse - Reticența fermierilor de a se organiza în structuri asociative cu rol economic - Distribuirea neuniformă a sprijinului SAPS (0,27% din beneficiari încasează 31% din valoarea plăților unice pe suprafață - O volatilitate mare a veniturilor (cauzată de secetă, inundații, boli). - Vulnerabilitatea crescută a fermierilor în gestionarea riscurilor - Nivel scăzut de pregătire profesională de bază și de competențe profesionale în rândul fermierilor și servicii de consiliere și consultanță precare. - Nivel scăzut de informare asupra posibilitatilor de dezvoltare

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Susținerea veniturilor exploatațiilor agricole prin direcționarea eficientă a sprijinului SAPS, pentru a dezvolta fermele orientate spre piață - Creșterea performanței economice și a veniturilor la nivelul exploatațiilor prin optimizarea producției exploatațiilor și prin introducerea elementelor de economie circulară specifică, prin utilizarea agriculturii de precizie și a secvențelor tehnologice moderne, prietenoase cu mediul - Dezvoltarea segmentului de mijloc al agriculturii din România prin susținerea veniturilor și investițiilor la nivelul exploatațiilor agricole - Existența unui instrument de gestionare a riscurilor - Creșterea valorii nete adăugate la nivelul fermei pentru fermele zootehnice și mixte - Cererea crescută pentru produse de nișă, cu valoare adăugată mare - Interes crescut al consumatorului pentru alimente sănătoase și cu un impact redus asupra mediului - Înființarea de forme asociative cu rol economic și cooperarea între fermieri și actorii din cadrul lanțului valoric, în special în cazul exploatațiilor de mici dimensiuni - Implicarea formelor asociative în formarea profesională/consilierea fermierilor - Investiții în capital uman pentru creșterea nivelului de profesionalizare - Existența și posibilitatea utilizării viitoare a instrumentelor de gestionare a riscurilor pentru atenuarea riscurilor economice în agricultură 	<ul style="list-style-type: none"> - Abandonarea activității agricole din cauza veniturilor mici și variațiilor mari ale acestora - Fluctuația prețurilor pentru produse agricole și expunerea fermierilor la riscuri de piață - Creșterea prețurilor la energie și inputuri; - Creșterea numărului de fenomene climatice extreme și a intensității acestora - Reticența fermierilor în utilizarea tehnologiilor noi, datorată incapacității susținerii financiare, precum și interesul scăzut asupra formării și școlarizării în vederea folosirii tehnologiilor avansate. - Impactul negativ asupra exploatațiilor cauzat de dezastrele naturale, fenomene climatice nefavorabile și evenimente catastrofale - Încetinirea fenomenului de schimbare a generațiilor în managementul fermelor ca urmare a menținerii fenomenului de migrare a populației tinere

Forța de muncă din agricultură

În anul 2016, **forța de muncă existentă** în exploatațiile din RO (3.422.030) echivala cu 1,59 mil. de Unități Anuale de Muncă (AWU), reprezentând 17,43% din total UE 28 {1} [CI 13]. În ceea ce privește distribuția forței de muncă pe sexe, similar cu UE 28, în RO predomină bărbații (74,4% RO și 79% UE 28).

Majoritatea fermierilor își lucrează individual terenul (49,8% din total AWU). **Forța de muncă angajată este doar 4,5% din AWU, nivel cu 12,2 pp mai puțin decât în UE 28.** {1} [CI 13].

Față de anul 2010, în 2016, raportul dintre **numărul managerilor de ferme < 40 de ani** ce revin la un manager de >55 de ani **s-a diminuat** comparativ cu cel al UE care a crescut (11,2:100 în România, față de 18,3:100 în UE 28) și reflectă gradul de îmbătrânire al forței de muncă din sector, care este mai accentuat decât cel de la nivelul UE28. Acest fenomen se reflectă în România și în ponderea tinerilor fermieri: **7,45 % în totalul managerilor de fermă** {1}[CI 14].

În România, comparativ cu alte state ale UE28, forța de muncă din agricultură este încă supradimensionată. În anul 2018 peste 19,1% din totalul persoanelor ocupate activau în agricultură și doar 2,8% în industria alimentară. Doar în cazul industriei alimentare, România înregistrează valori apropiate cu cele ale UE, în celelalte sectoare există diferențe, uneori semnificative. {1}[CI 08].

Ocuparea forței de muncă în sectorul primar (activități agricole, forestiere și piscicole) a scăzut cu 6,3 p.p. în ultimii 5 ani (de la 29,3% la 23%), cu mult sub media UE (0,7 p.p.) {1}[CI 08].

În ceea ce privește **costul cu forța de muncă în agricultură**, conform datelor Rețelei de Informații Contabile Agricole (RICA) {55} [AI99], în 2018, a rezultat faptul că, la nivelul exploatațiilor, datele se evidențiază după cum urmează:

Exploatațiile cu dimensiunea economica data de:	Cost mediu cu forța de muncă/lucrător/ORĂ	Cost mediu cu forța de muncă/lucrător/AN
Culturi de câmp	12,06 RON	30.150 RON (aproximativ 6.307 euro)
Culturi horticole	9.01 RON	22.525 RON (aproximativ 4.712 euro)
Culturi permanente	9,71 RON	24.275 RON (aproximativ 5.078 euro)
Exploatațiile vegetale mixte	11,76 RON	29.400 RON (aproximativ 6.150 euro)
Erbivore	10,54 RON	26.350 RON (aproximativ 5.512 euro)
Granivore	11,68 RON	29.200 RON (aproximativ 6.108 euro)
Exploatațiile zootehnice mixte	11,29 RON	28.225 RON (aproximativ 5.904 euro)
Exploatațiile mixte (culturi și animale)	10,77 RON	26.925 RON (aproximativ 5.632 euro)

Tabel 12 - Costul cu forța de muncă în agricultură

la nivelul intregului sector agricol, costul mediu cu forța de muncă a fost aproximativ 10,85 RON/oră, respectiv 27.126 RON (aproximativ 5.675 euro) pe an.

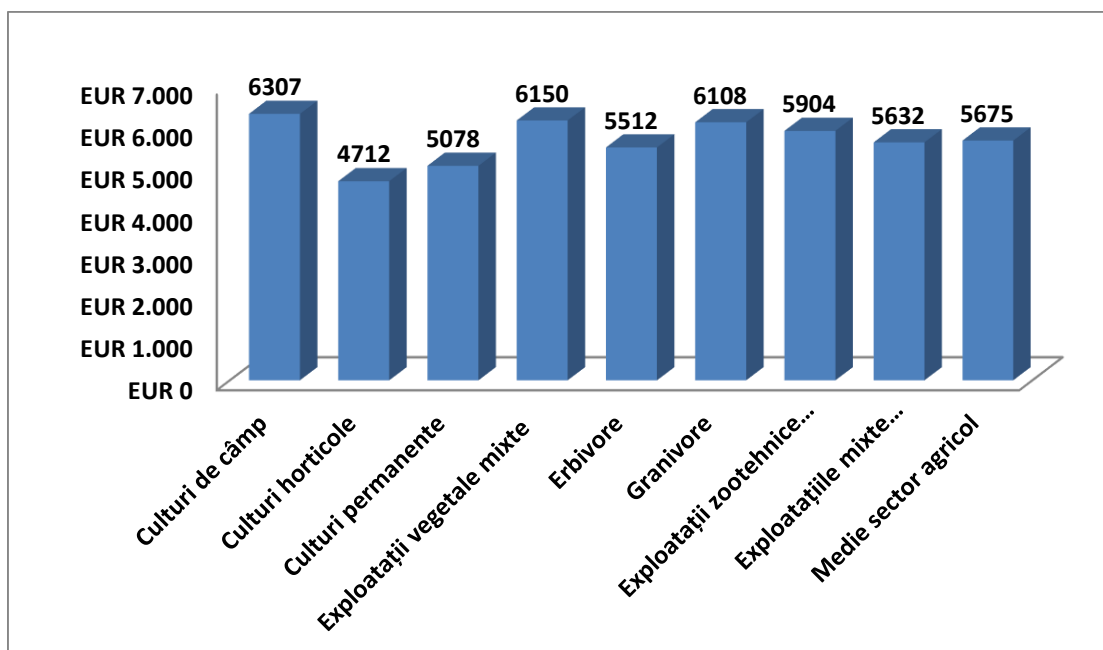

Fig. 31 Costul mediu cu forța de muncă pe ramuri agricole și media sectorului agricol

În 2016, doar **2,8 %** dintre managerii exploatațiilor au absolvit învățământ agricol (educație de bază și 0,4 % educație completă), înregistrând o ușoară creștere față de 2010 când 2,5% dintre manageri aveau educație agricolă de bază și completă), dar cu mult sub nivelul UE 28 (31,6% educație de bază și completă) în timp ce 96,7% din managerii români aveau doar experiență practică agricolă, comparativ cu media UE 28 de 68,3% {3}[CI 15].

În ceea ce privește **pregătirea tinerilor manageri** de exploatație (sub 35 ani) la nivelul anului 2016, după formele de învățământ agricol absolvite, 3,2% au finalizat educație de bază 0,9% educație completă și **89,6% aveau doar experiență practică agricolă** {3}[CI 15].

Productivitatea muncii, productivitatea totală a factorilor de producție, VAB și dotarea tehnică a fermelor

La nivel național, productivitatea totală a factorilor de producție din agricultură a avut un trend ascendent în perioada 2005-2015, dar a scăzut cu 1,4% în 2016 {3}[CI 28].

Există decalaje semnificative între România și UE28 și în materie de productivitate a muncii în sectorul agricol, valoarea medie pentru anii 2015-2017 a fost de aprox 4 ori mai mică decât cea înregistrată în UE 28 (4.688,4 euro/AWU, respectiv 18.490 euro/AWU) {3}[CI 29].

În perioada 2012-2017, media anuală a ratei de creștere a productivității muncii a fost de 2,9%, similară cu cea de la nivelul UE 28 (2%) și situându-se la nivel mediu raportat la celelalte state membre {3}[CI 29].

Diferențe semnificative față de UE au fost legate de **intensitatea utilizării forței de muncă** în exploatații (AWU/exploatație), ca expresie a productivității. Astfel, în anul 2016, AWU/fermă din România a fost la aproximativ 1/3 din media UE 28 (0,46 AWU/fermă față de 1,3 AWU/exploatație){1} [CI 12].

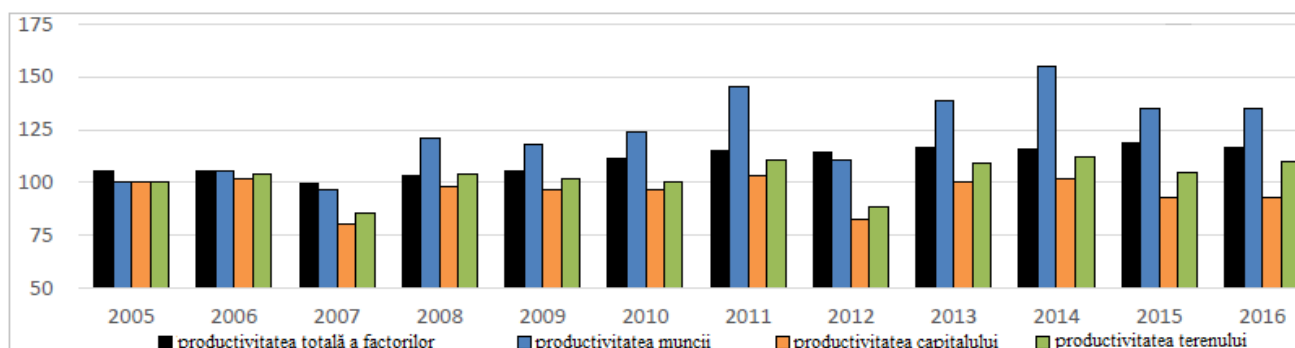

Fig.32 Productivitatea totală a factorilor (Index 2005UE = 100)

În 2018, în România, sectorul primar (agricultura, silvicultură, pescuit) a generat 8,793 miliarde euro valoare adăugată brută (VAB), reprezentând 4,8% din totalul VAB la nivelul țării.

Ponderea sectorului primar în România rămâne de peste 3 ori mai mare decât ponderea acestuia în UE28 (1,60% în 2018). Nivelul scăzut al VAB în agricultură a afectat sumele alocate pentru investiții. {1}[CI 11]

În 2017, 12,4% din VAB din agricultură s-a reîntors în sector sub forma investițiilor, nivelul formării brute de capital fix în agricultură (FBCF) fiind de 1,071 miliarde euro, sub media UE28 de 2,057 miliarde euro {3} [CI 27].

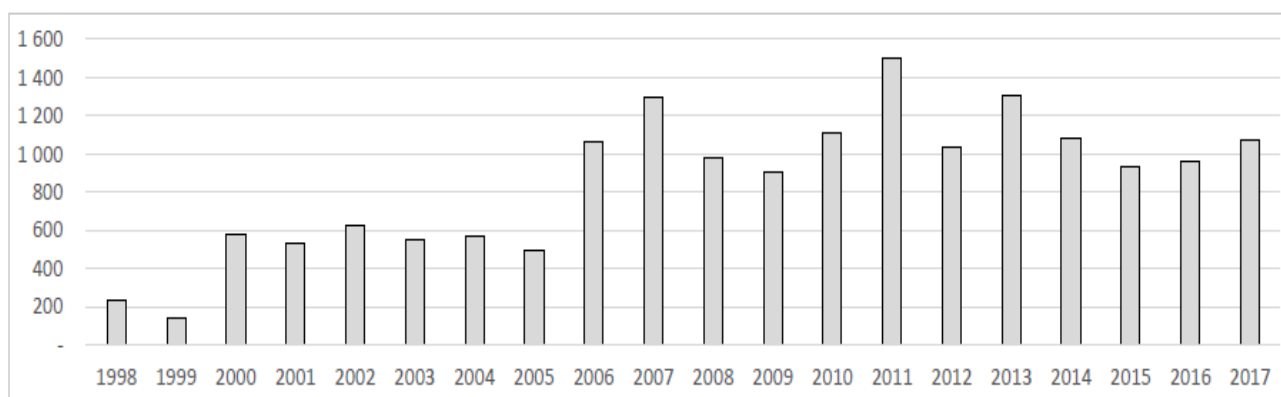

Fig.33 Formarea brută de capital fix în agricultură în România

În cadrul actualei perioade de programare submăsura 4.1 - **Investiții în active fizice** din PNDR 2014-2020 a avut un grad de accesare de 260,8%, fapt ce a arătat un interes crescut pentru sprijinul acordat pentru acest tip de investiții. În acest sens, au fost susținute investițiile care au contribuit la creșterea competitivității exploataților agricole prin dotarea cu utilaje și echipamente performante în raport cu structura agricolă actuală, precum și investițiile pentru modernizarea fermei (în special cele de dimensiuni medii și asocieri de ferme mici și medii).

Numărul de proiecte finanțate este de 1.721 cu o valoare eligibilă de 1.063,33 mil. euro (856,27 mil. euro valoare publică), din care 81% din proiecte au vizat sectorul vegetal, iar 19% sectorul zootehnic.

În sectorul vegetal, 92% din proiecte aparțin ramurii agricole culturi de câmp (1.284 proiecte cu o valoare publică de 430,62 mil. euro). Sprijinul a vizat în special achiziția de utilaje și echipamente agricole (94%).

În sectorul zootehnic 52% din proiecte aparțin sectorului de creștere bovine - carne și lapte (167 proiecte cu o valoare publică de 159,15 mil. euro.) Sprijinul a vizat în special construcțiile agricole (inclusiv echipamentele asociate).

Din totalul de 1.637 de proiecte finanțate, 95% din proiecte au deserved exploatațiile cu dimensiunea economică între 12.000 - 250.000 euro SO. Cu toate acestea, numărul exploatațiilor finanțate prin PNDR 2014-2020 reprezintă aproximativ 2.4% din numărul total de exploatații din această categorie de dimensiune economică.

După tipul investiției, se observă că în sectorul vegetal un procent de 25% sunt investiții noi și 75% au vizat extinderi/modernizări în timp ce în sectorul zootehnic procentul investițiilor noi este mai mare comparativ cu modernizările (61% versus 39%).

De asemenea, ferma de familie, o categorie de fermă prioritară pentru România a fost finanțată cu alocare separată, iar 13% din totalul proiectelor au fost finanțate pe această categorie de fermă.

Având în vedere structura pe vârste, au fost prioritizați tinerii fermieri, 37% din proiectele finanțate pe SM4.1 din PNDR 2014-2020, fiind depuse de aceștia. {27}

Infrastructura de îmbunătățiri funciare

Referitor la infrastructura de îmbunătățiri funciare, se înregistrează dificultăți în ceea ce privește adaptarea agriculturii la schimbările climatice, în condițiile în care agricultura din România este în continuare, dependentă de condițiile meteorologice, ce generează fluctuații mari ale veniturilor fermierilor.

Infrastructura de îmbunătățiri funciare cuprinde o rețea de sisteme de irigații, sisteme de desecare și drenaj și lucrări de apărare împotriva inundațiilor sau de combatere a eroziunii solului, care deservește o suprafață de teren definită și care include terenul, clădirile, echipamentul, drumurile de acces și infrastructura aferentă, necesare pentru a exploata, întreține și repara amenajarea și sistemele componente.

Până la finele anului 2019, au fost constituite un număr de 615 OIF-uri și 24 FOIF, a căror suprafață amenajată este detaliată în tabelul de mai jos. {39}[AI 96]

Specificare	OIF - 615 Din care:		FOIF - 24 Din care:		
	OUI	ODD	OUI	ODD	Suprafețe aflate în administrarea FOIF
	1	2	3	4	5
	588	27	88	3	0
	1.330.413,20	211.809,00	239.359,00	81.155,00	75.240,00
Total	1.542.222,20		320.514,00		75.240,00
Total suprafață (1+2+5)	1.617.462,20				

Tabel 13 - Numărul de OIF-uri, FOIF-uri și suprafețe amenajate cu sisteme de îmbunătățiri funciare aflate în administrarea formelor de organizare naționale(2019)

OIF - organizații de îmbunătățiri funciare;

FOIF - federații de organizații din domeniul îmbunătățirilor funciare;

OUI - organizații ale utilizatorilor de apă pentru irigații;

ODD - organizații de desecare și drenaj.

Se poate observa astfel că pe suprafața de **1.617.462,20 ha în anul 2019** sunt constituite:

- 615 organizații de îmbunătățiri funciare (OIF) pe o suprafață de 1.542.222,20 ha, din care 588 sunt OUI-uri care deserveșc o suprafață de 1.330.413,20 ha și 27 de ODD-uri care desevesc o suprafață de 211.809,00 ha;
- 24 federații de organizații din domeniul îmbunătățirilor funciare (FOIF) care deserveșc o suprafață totală de 395.754,00 ha, fiind compuse din 88 OUI-uri cu o suprafață de 239.359,00, 3 ODD-uri cu o suprafață de 81.155,00 ha, diferența de 75.240,00 ha fiind în administrarea directă a FOIF-uri.

Suprafața netă și brută este reglementată în legislația națională, mai exact în Normele Metodologice la Legea nr. 138/2004 a îmbunătățirilor funciare, în sensul că organizațiile la constituire precizează atât suprafața netă, respectiv suprafața potențial cultivabilă și care poate face obiectul contractelor de prestări de servicii de îmbunătățiri funciare, cât și suprafața brută a acestuia, respectiv cea care include și întreaga suprafață ocupată cu lucrările și instalațiile care constituie infrastructura de îmbunătățiri funciare și zona de protecție, precum și cea aferentă utilităților pentru exploatarea acestei infrastructuri.

Deși au fost realizate investiții importante din fonduri europene și naționale, o mare parte din sistemele de irigații existente sunt degradate sau nefuncționale, ori neadaptate la tipologia fermelor și cerințele utilizatorilor. Uzura fizică și tehnologiile de irigare învechite au făcut ca sistemele să fie ineficiente (din punct de vedere al consumului de energie și apă), utilizarea și întreținerea lor este costisitoare pentru fermieri având un impact negativ asupra resurselor naturale și economice.

Sistemul de irigații este o rețea hidraulică distinctă de structuri, pompe, canale, conducte care pot fi folosite pentru a preleva și/sau a transporta apa, a distribui și a aplica apa pentru irigații pe o suprafață de teren definită și care cuprinde terenul, clădirile, echipamentul fix sau mobil, drumurile de acces și infrastructura aferente, necesare pentru a exploata, a întreține și a repara

sistemul.

Lucrările specifice infrastructurii de irigații cuprind prize, stații de pompare de bază inclusiv cele reversibile, stații de repompare, canale și conducte de aducțiune, transport și distribuție a apei de irigații până la stațiile de pompare de punere sub presiune inclusiv construcțiile hidrotehnice și instalațiile aferente, stațiile de pompare de punere sub presiune, rețele interioare de irigații formate din conducte, construcțiile hidrotehnice și instalațiile aferente, lucrări de alimentare și evacuare a apei din orezării.

În ceea ce privește suprafața agricolă amenajată cu lucrări de desecare-drenaj și combatere a eroziunii solului, la finalul anului 2019, situația este următoarea:

Specificare	Suprafață brută (ha)	Suprafață netă (ha)
Suprafață amenajată cu lucrări de desecare-drenaj	3.086.234,00	2.838.803,00
Suprafață amenajată cu lucrări de combatere a eroziunii solului	2.231.355,00	2.091.190,00

Tabel 14 -suprafață agricolă amenajată cu lucrări de desecare-drenaj și combatere a eroziunii solului (2019)

Având în vedere faptul că infrastructura de îmbunătățiri funciare cuprinde atât sistemele și amenajările de irigații, sistemele și amenajările de desecare și drenaj cât și lucrările de apărare împotriva inundațiilor și de combatere a eroziunii solului, în tabele nr. 13 și 14 este prezentată situația infrastructurii de îmbunătățiri funciare la nivelul anului 2019 cât și numărul de organizații constituite pe aceste amenajări.

Amenajările de desecare la nivelul întregii țării sunt amplasate pe o suprafață de 3,086 mil. ha, împărțită într-un număr de **542 amenajări de desecare-drenaj {40} [AI 86]**, din care:

- 247 amenajări sunt în complex cu irigațiile și combaterea eroziunii solului (CES) în suprafață de 450.500 ha și
- 67 incinte îndiguite în suprafață de 531.500 ha.

Scopul principal al sistemelor de desecare drenaj este creșterea capacității de producție a terenurilor agricole și extinderea suprafețelor cu folosință agricolă prin scoaterea unor terenuri de sub efectul excesului de umiditate. De asemenea, amenajările de desecare drenaj contribuie la întoarcerea în circuitul economic a terenurilor degradate de acțiunea unor factori naturali sau antropici - soluri sarăturate, acide, nisipoase, poluate cu reziduuri petroliere sau de altă natură, terenuri ocupate de halde de steril provenite de la exploatarea miniere sau alte activități industriale. În acest context, amenajările de desecare - drenaj sunt lucrări publice, de interes național.

Clasificarea acestora în funcție de mărime:

- S = 50.000 - 100.000 h.....7 amenajări
- S = 25.000— 50.000 ha.....22 amenajări
- S = 10.000- 25.000 ha.....52 amenajari
- S < 10.000 ha461 amenajari

Elementele componente ale amenajărilor de desecare drenaj cuprind lucrări de colectare, de transport și de evacuare prin intermediul a 56.391 km canale de desecare, 40.735 km drenuri și 743 stații de pompare de evacuare a apei în exces, construcții hidrotehnice tipizate pe rețeaua de desecare-drenaj: podețe, stăvilare, căderi, consolidări, guri de evacuare, cămine de vizită, etc., construcții speciale de subtraversare a căilor ferate, șosele, conducte îngropate, cabluri, etc, lucrări pentru devierea sau reținerea apelor, lucrări de amenajare a albiei emisarului.

Infrastructura din sistemele de desecare-drenaj cuprinde {40}:

- 736 stații de pompare cu un debit instalat de 1.549,8 mc/s din care
 - 436 stații de pompare sunt funcționale dar cu diferite grade de uzură;
 - 300 stații de pompare nefuncționale;
- 56.391 km canale pentru evacuarea apei în exces;
- 42.086 buc, construcții hidrotehnice;
- 40.735 km drenuri, toate acestea fiind cu diferite grade de uzură și de colmatare.

Principalele probleme ale sistemelor de desecare - drenaj în RO:

- vechimea mai mare de 30 de ani a stațiilor de pompare de desecare echipate cu agregate neperformante;
- subfinanțarea accentuată de la un an la altul cauzată de reducerea progresivă a fondurilor alocate și lipsa co-plății din partea beneficiarilor;
- executarea lucrărilor de întreținere și reparării sub nivelul necesarului datorită diminuării accentuate a surselor de finanțare;
- reducerea capacității de transport și de evacuare a apei din amenajările de desecare comparativ cu condițiile de proiectare a amenajărilor;
- modificarea în structura culturilor a condus la schimbarea hidromodulului de dimensionare a amenajărilor (rețeaua de colectare și transport și debitul instalat la stațiile de pompare);
- neasigurarea personalului de exploatare la nivelul necesarului;
- lipsa instalațiilor de automatizare care să suplinească personalul deficitar;
- distrugerea/dispariția forajelor hidrogeologice care permiteau urmărirea variației nivelului freatic și a chimismului apei din sol;
- interesul scăzut al proprietarilor pentru înființarea ODD, comparativ cu activitatea de irigații, din cauza fondurilor reduse alocate pentru activitatea de desecare drenaj.

În RO suprafață amenajată cu lucrări pentru CES este cuprinsă într-un număr de 663 amenajări pe un total de 2.231.335 ha din care în complex suprafața de 129.694 ha. într-un număr de 169 amenajări. {40} [AI 87]

Prin lucrările de combaterea eroziunii solului se realizează prevenirea și diminuarea degradării terenurilor agricole prin eroziune de suprafață și adâncime și asigură condiții favorabile de utilizare a terenurilor.

Sistemele de combatere a eroziunii solului își manifestă efectul din momentul execuției lucrărilor fără să țină seama de limitele proprietăților și independent de voința administratorului lucrărilor sau a proprietarilor de terenuri.

Scopul principal al sistemelor de desecare - drenaj și CES este creșterea capacității de producție, a terenurilor agricole și extinderea suprafețelor cu folosință agricolă prin scoaterea unor terenuri de sub efectul excesului de umiditate.

Prin lucrările de desecare - drenaj și CES agricultura luptă împotriva degradării solului în interesul său propriu, numai conservarea capacității de producție a terenurilor permițând exploatarea lor durabilă.

Un alt scop în sine al amenajărilor de desecare - drenaj și CES îl reprezintă dezvoltarea integrată și durabilă a agriculturii și zonelor rurale prin protecția și ameliorarea factorilor de mediu, protecția obiectivelor social economice împotriva excesului de umiditate, inundațiilor, colmatării, asigurarea unui nivel ridicat și stabil al producției agricole și dezvoltarea unei agriculturi durabile.

Principale construcții din sistemele de combatere a eroziunii solului sunt {40}:

- canale de evacuare de coastă, marginale și de conducere - 13.293 km;
- drumuri antierozionale - 28.162 km;
- amenajări văi și ravene - 7.209 km;
- baraje și praguri - 16.596 buc.;
- căderi - 39.345 buc.

Principalele probleme în exploatarea sistemelor de combatere a eroziunii solului cu care se confruntă RO, sunt:

- schimbările climatice (precipitații abundente în intervale scurte de timp) au condus la depășirea debitului de calcul și verificare a văilor/ravenelor calibrate, care pun în pericol obiectivele sociale și economice (terenuri agricole, drumuri, căi ferate, linii electrice, poduri și podețe);
- distrugerea lucrărilor pentru combaterea eroziunii de suprafață ca urmare a aplicării defectuoase a Legii fondului funciar și reconstituirea dreptului de proprietate pe vechile amplasamente fără să se țină seama de lucrările existente;
- nerespectarea normelor agrotehnice pe terenurile agricole în pantă;
- despăduririle necontrolate a versanților din zonele cu potențial ridicat de eroziune și alunecare;
- lipsa de interes a proprietarilor pentru înființarea organizațiilor pentru combaterea eroziunii solului, comparativ cu activitatea de irigații, din cauza subvenției reduse de la bugetul de stat.

Activitățile de desecare - drenaj și CES sunt activități de interes public care contribuie la protecția obiectivelor socio - economice și a mediului precum și a terenurilor agricole.

Prin acțiunea lor, lucrările de desecare - drenaj și CES contribuie la însănătoșirea pământului și induc efecte benefice asupra factorilor de mediu: sol, apă, aer, susținând, o dată în plus, încadrarea acestor lucrări în categoria celor de utilitate publică de interes strategic național.

În contextul actual în care evenimentele hidrologice majore s-au intensificat, instabilitatea climatică capătând o cadență aproape anuală, fiecare componentă a domeniului îmbunătățirilor funciare este concepută să funcționeze în complex cu celelalte. De aceea amenajările de irigații sunt proiectate să funcționeze în complex cu amenajările de desecare - drenaj și amenajările antierozionale.

O agricultură durabilă presupune exploatarea/administrarea în complex a lucrărilor de îmbunătățiri funciare.

Suprafața agricolă amenajată pentru irigații nu s-a modificat semnificativ în timp, menținându-se la aprox 3,1 milioane ha, respectiv în anul 2018, la valoarea de 3.045.114 ha{2} [AI 34], din aceasta, suprafața viabilă economic este de 1,8 mil. ha {19} [AI 33].

Suprafața irigabilă, la nivelul anului 2016 a fost de doar 2,7% din SAU, mult sub necesarul României {2}[CI18], respectiv o suprafață de aproximativ 337.569 ha, prezentând un trend ascendent față de anul 2013 (1,8% SAU), dar descendent față de anii anteriori (3,1 % din SAU în 2010 sau 4,5% din SAU în 2007). {3} [AI 35]

Suprafața efectiv irigată înregistrează un trend ascendent față de anul 2010 (1% din SAU), dar rămâne mică în raport cu nevoia reală, doar 1,9% din SAU, respectiv o suprafață de 240.010 ha fiind irigată în anul 2016.{3} [AI 35]

Sistemele de irigații din RO sunt deficitare pe mare parte a terenurilor. Absența sau gradul mare de degradare a infrastructurii de irigații a făcut ca, aproximativ 48% din suprafața agricolă (7,1 mil ha, în 2006) să fie afectată de secetă (în special Câmpia Română, sudul Moldovei și Dobrogea) {21}. Volumul total de apă captat în anul 2018 a fost de 6.357.853 mii m³ {21}[AI36]. Volumul de apă utilizat în agricultură a crescut cu 18,33%, de la 1.134.660 mii m³ în 2013, la 1.343.875 mii m³ în 2018{21} [CI 37], dar agricultura RO rămâne dependentă de factorii climatici.

Având în vedere starea de degradare a infrastructurii de irigații din RO, prin Programului Național de Reabilitare a Infrastructurii Principale de Irigații, se urmărește utilizarea unei sume de 1.015 mld lei, prin care se va reabilita infrastructura de pe o suprafață totală de 2.004.639 ha. Programul se va desfășura în trei etape:

- În prima etapă va fi reabilitată infrastructura principală de irigații din 39 de amenajări aparținând domeniului public al statului în suprafață de 1.314.543 ha;
- În etapa a II-a de reabilitare cuprinde un număr de 46 de amenajări în suprafață de 680.527 ha;
- În etapa a III-a de reabilitare va fi reabilitată infrastructura principală de irigații din 3 amenajări viabile de irigații, în suprafață de 9.569 ha.

Mai exact se va reabilita infrastructura aferenta unei suprafețe totale de 2.004.639 ha din 89 de amenajări de irigații viabile care includ următoarele obiective: 119 stații de pompare de bază, 178 de stații de repompare, 11.856 m de conducte de refulare, 48.232 m de conducte îngropate, un colector, 2.548.860 m de canale de aducțiune, 2.811.338 m de canale de distribuție și 5.286 de construcții hidrotehnice.

Situația actuală a infrastructurii prezentată mai sus este următoarea:

- randamentul stațiilor de bază și repompare este cuprins între 50%-77%;
- gradul de degradare a impermeabilizării canalelor și a construcțiilor hidrotehnice de pe aceste canale este de aproximativ 75%;
- pierderile de apă de pe canalele de transport sunt de aproximativ 55%.

După reabilitare, infrastructura principală de irigații prezentată mai sus va avea următoarele caracteristici generale:

- randamentul stațiilor de bază și repompare va fi cuprins între 77%-79%;
- gradul de degradare a impermeabilizării canalelor și a construcțiilor hidrotehnice de pe aceste canale va fi de 20%;
- pierderile de apă de pe canalele de transport vor fi cuprinse între 26%-28% și vor fi reprezentate numai de evapotranspirație.

De asemenea, acțiunea de reabilitare va conduce, pe de o parte, la creșterea randamentului aducțiunii principale de irigații, care constituie sursa de alimentare cu apă pentru amenajările interioare de irigații aparținând organizațiilor de îmbunătăți funciare, precum și a celorlalte lucrări de îmbunătățiri funciare și, pe de altă parte, la creșterea randamentului amenajărilor interioare de irigații aparținând organizațiilor, cu reflectare în micșorarea tarifului pentru apa pompata pentru irigații.

În perioada de programare 2014-2020, prin intermediul SM 4.3 - componenta infrastructură pentru irigații, investițiile pentru care s-a acordat finanțare vizează o suprafață de aproximativ 413.000 ha, la nivelul anului 2019 [27].

Ținând cont că infrastructura de irigații existentă este depășită, din punct de vedere al eficienței utilizării resurselor de apă, existând totodată riscul ca abandonarea infrastructurii de irigații să genereze grave probleme sociale, economice și de mediu, se impune continuare investițiilor în acest domeniu, cu un impact pozitiv asupra mediului și rezervelor de apă ale României.

Evoluția schimburilor comerciale cu produse agroalimentare

În ceea ce privește schimburile comerciale cu produse agroalimentare, în perioada 2008-2018, exceptând anii 2013 și 2014 când a înregistrat excedent comercial (324,9 mil euro, respectiv 514,3 mil euro), România a înregistrat deficit comercial care în anul 2018 a ajuns la 1.153,2 mil. euro. [53] [CI30]

Conform datelor statistice, reprezentate grafic mai jos, se observă că deficitul a rezultat preponderent din comerțul intra-UE, România reușind ca în comerțul extra-UE să înregistreze excedent comercial în perioada 2010-2018.

De asemenea, se observă faptul că România exportă preponderent materii prime și produse cu valoare adăugată mică și importă produse cu valoare adăugată mare.

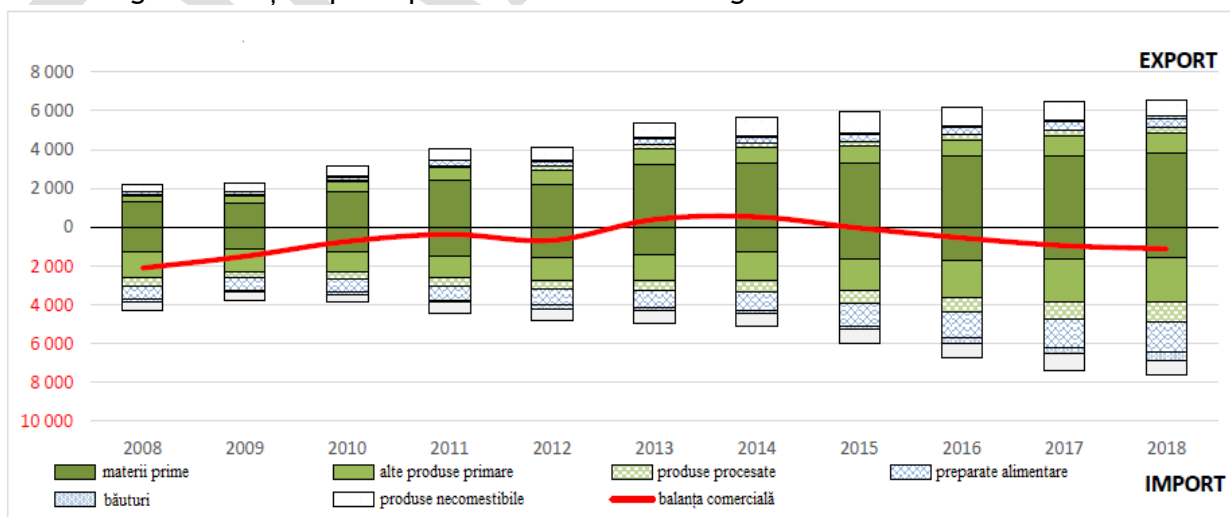

Fig. 34 Structura schimburilor comerciale cu produse agroalimentare cu toate statele
[16][CI 30] (mil. EUR)

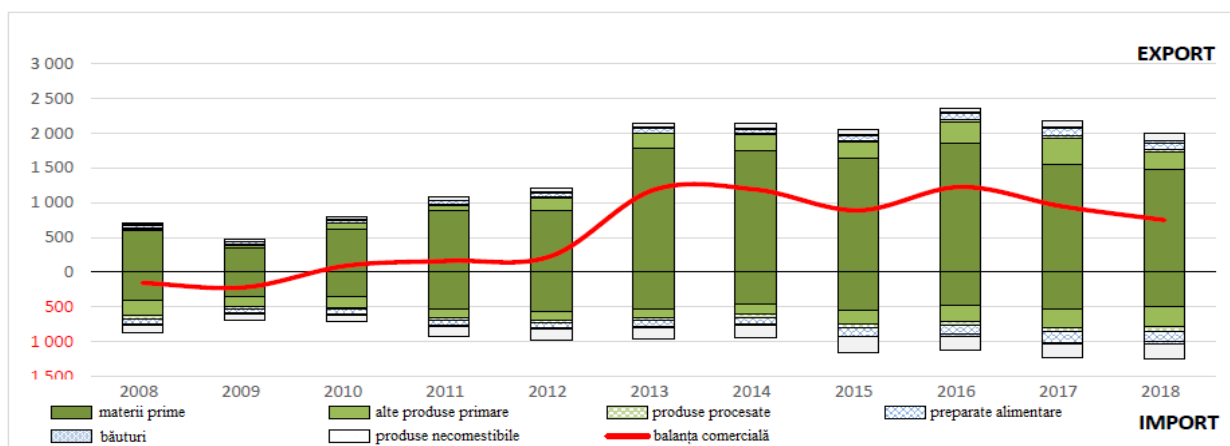

Fig. 35 Structura schimburilor comerciale cu produse agroalimentare cu state terțe {16}[CI 30] (mil.euro)

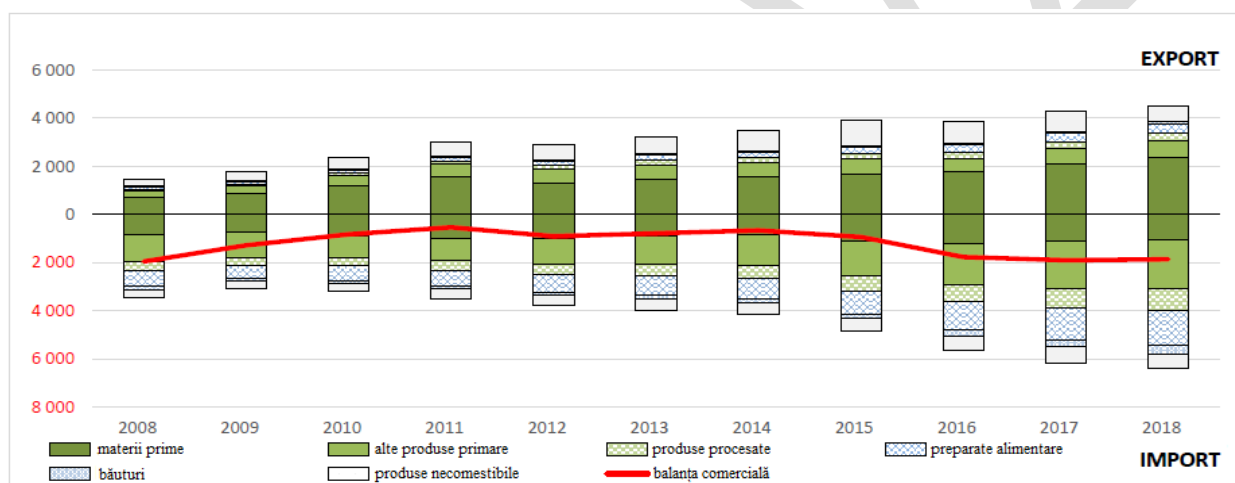

Fig. 36 Structura schimburilor comerciale cu produse agroalimentare cu state membre UE {16}[CI 30] (mil. euro)

În ceea ce privește importurile și exporturile de produse agroalimentare pe produse și categorii de produse, în anul 2018, din datele de mai jos se observă că principalele produse/categorii de produse exportate sunt: grâul, porumbul, semințele de floarea soarelui, țigările și semințele de rapiță, iar cele importate sunt: carnea de porc, produsele de brutărie, patiserie și biscuiți, preparatele alimentare, ciocolată și preparatele pentru hrana animalelor. {53} [AI98]

Denumirea produsului	EXPORT					
	Cantitate (mii tone)		Valoare (mil. euro)		% din total valoare	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
TOTAL, din care:	x	x	6.488,4	6.230,0	100,0	100,0
Grâu	5.886,8	5.837,5	1.037,7	1.003,8	16,0	16,1
Porumb	4.680,0	3.773,2	869,3	729,9	13,4	11,7
Semințe de floarea-soarelui	1.726,8	1.335,4	638,8	523,7	9,8	8,4
Țigări	37,3	48,6	581,7	660,1	9,0	10,6
Semințe de rapiță	1.320,2	1.534,2	477,5	579,6	7,4	9,3
Orz	1.336,1	1.442,7	235,6	215,1	3,6	3,5
Animale vii din specia ovine sau caprine	86,0	80,9	176,4	175,0	2,7	2,8
Ulei de floarea-soarelui	233,9	167,3	162,4	125,7	2,5	2,0
Animale vii din specia bovine	61,6	77,6	162,2	202,8	2,5	3,3
Produse de brutărie, patiserie și biscuiți	69,4	59,1	145,5	123,9	2,2	2,0
Carne de pasăre	69,5	59,4	134,0	114,7	2,1	1,8
Preparate alimentare	23,2	22,3	125,9	130,3	1,9	2,1
Turte din extracția uleiurilor vegetale	639,4	477,8	121,6	85,2	1,9	1,4
Tutun prelucrat	7,5	3,3	100,9	33,6	1,6	0,5
Preparate și conserve din carne	28,2	23,2	97,7	75,4	1,5	1,2
Ciocolată	15,4	18,0	81,5	80,7	1,3	1,3
Ape care conțin zahar sau alți îndulcitori	200,7	173,2	76,0	63,6	1,2	1,0
Turte de soia	155,6	134,6	57,4	45,1	0,9	0,7
Cârnați, salamuri si prod. Similar	15,4	15,1	55,0	47,3	0,8	0,8
Brânzeturi	15,6	14,3	51,5	46,9	0,8	0,8
Boabe de soia	139,2	274,0	50,9	101,5	0,8	1,6
Miere naturala	11,3	12,2	41,8	45,8	0,6	0,7
Legume in stare proaspătă sau refrigerată	6,2	8,9	40,3	40,8	0,6	0,7
Carne de ovine sau caprine	9,8	8,2	37,7	34,1	0,6	0,5
Lapte și smântână	71,0	60,0	35,5	28,8	0,5	0,5
Alte produse	x	x	893,7	916,4	13,8	14,7

Tabel 15 Exporturile de produse agroalimentare în anul 2018, comparativ cu 2017

Denumirea produsului	IMPORT					
	Cantitate (mii tone)		Valoare (mil. euro)		% din total valoare	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
TOTAL, din care:	x	x	7.641,6	7.083,9	100,0	100,0
Carne de porc	294,4	232,4	520,0	475,2	6,8	6,7
Produse de brutărie, patiserie și biscuiți	151,1	140,7	320,1	287,8	4,2	4,1
Preparate alimentare	72,3	66,0	288,3	250,9	3,8	3,5
Ciocolată	83,1	73,3	275,6	245,2	3,6	3,5
Preparate pentru hrana animalelor	393,9	337,6	256,1	215,6	3,4	3,0
Brânzeturi	86,7	73,7	243,5	217,7	3,2	3,1
Cafea	53,8	50,5	209,9	203,3	2,7	2,9
Turte de soia	567,5	527,1	200,1	171,1	2,6	2,4
Semințe de floarea-soarelui	315,3	277,3	191,5	160,9	2,5	2,3
Carne de pasăre	143,1	142,0	182,5	168,3	2,4	2,4
Citrice	268,5	247,0	168,4	160,5	2,2	2,3
Banane	219,2	203,2	147,5	146,2	1,9	2,1
Zahăr	383,4	368,9	146,3	169,3	1,9	2,4
Tutun brut	27,3	32,2	140,1	172,8	1,8	2,4
Țigări	9,4	6,7	131,4	97,7	1,7	1,4
Porumb	417,0	463,1	120,9	130,1	1,6	1,8
Grâu	695,2	1.250,0	115,5	203,9	1,5	2,9
Tutun prelucrat	16,2	16,0	109,2	98,9	1,4	1,4
Alcool etilic nedenaturat cu titru sub 80%	23,6	24,4	107,3	96,8	1,4	1,4
Ape care conțin zahar sau alți îndulcitori	158,1	117,4	105,6	78,2	1,4	1,1
Animale vii din specia porcine	51,4	32,6	98,2	85,6	1,3	1,2
Extract de malt	43,4	58,5	97,1	89,1	1,3	1,3
Boabe de soia	261,3	133,8	92,6	54,7	1,2	0,8
Tomate	87,2	76,5	91,0	84,4	1,2	1,2
Lapte si smântâna	191,5	208,0	86,3	97,4	1,1	1,4
Alte produse	x	x	3.196,4	2.922,7	41,8	41,3

Tabel 16 Importurile de produse agroalimentare în anul 2018, comparativ cu 2017

Evoluția sectorului agricol

Sectorul vegetal

România se remarcă prin diversitatea condițiilor pedo-climatice, favorabile pentru obținerea de producții agricole diversificate ce pot acoperi marea majoritate a cererii interne de produse agro-alimentare și nu numai.

Cereale, oleaginoase și proteice

Suprafața totală cultivată cu cereale în România în perioada 2013-2018 a înregistrat o creștere între anii 2014 -2016 și o scădere în anii 2017-2018 ajungând în anul 2018 la aproximativ 5,26 mil. ha. Producția totală de cereale a crescut în anul 2018 cu circa 43% față de anul 2014, de la aproximativ 22 mil. t la 31,6 mil t. {1}[AI 37]

Tipul culturilor din Teritoriul ITI DD este similar situației de la nivel județean și național: cerealele rămân cea mai răspândită cultură (60% și 70% din zona cultivată anual), urmate de floarea-soarelui (21%), culturi furajere (7%) și legume (3%). Viile acoperă aproximativ 3% din totalul zonei cultivate, majoritatea recoltei având scopul producției de vin (93%), în timp ce fructele sunt produse la scară mult mai mică (0.5% din total), jumătate dintre acestea fiind reprezentate de soiul Isaccea (450 ha). Este important să menționăm că suprafața necultivată în teritoriul ITI DD s-a diminuat treptat în ultimii ani (ex. de la 17% în 2006 până la 2% în 2012).

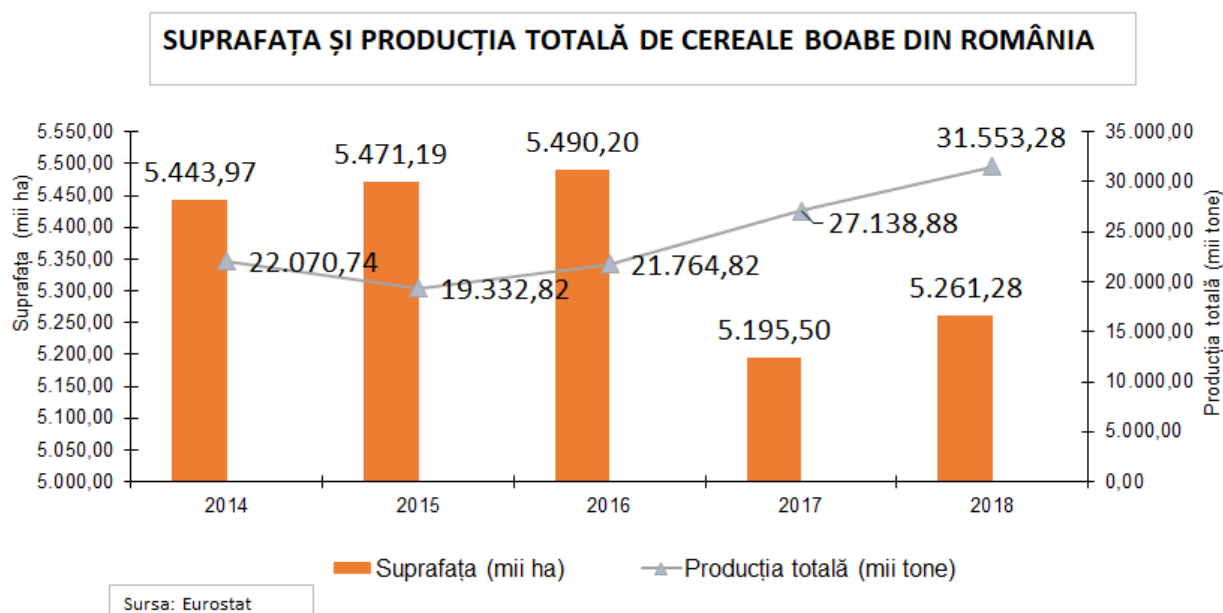

Fig. 37 - Suprafața și producția totală de cereale boabe din România

Obiectivul fiecărui producător agricol este un randament ridicat, ceea ce este influențat de numeroși factori agronomici. Creșterea randamentului la cereale s-a datorat folosirii de material biologic (soiuri și hibrizi) din ce în ce mai performant, folosirea de tehnologii moderne de producție, aplicarea și utilizarea rezultatelor cercetării și inovării în producția agricolă.

Tehnologiile moderne de producție s-au axat în principal pe mecanizare, producătorii agricoli achiziționând în ultimii ani mașini, utilaje și echipamente agricole performante dar și respectarea verigilor tehnologice folosind inputurile adecvate fiecărui tip de cultură respectându-se astfel și bunele practici agricole privind utilizarea de îngrășăminte chimice pesticide, substanțe regulate de creștere etc.

Creșterea randamentului este considerat ca fiind mijlocul cel mai important de creștere a producțiilor agricole, față de posibilitățile reale de creștere a producțiilor prin creșterea suprafețelor cultivate care sunt limitate.

Scăderea suprafețelor cultivate cu cereale s-a datorat unor cauze multiple cum ar fi practicarea asolamentelor, utilizarea de soiuri și hibrizi cu un potențial biologic ridicat, schimbării categoriei de folosință a terenurilor, lăsarea terenului nelucrat (pârloagă).

Schimbarea structurii culturilor se face în funcție de necesități și conjunctură, ca de exemplu: cererea ridicată pe piață pentru un anumit produs agricol, încheierea de contracte pentru anumite produse sau calamitarea unor culturi agricole ceea ce impune cultivarea suprafețelor respective în același an cu alte plante de cultură..

Ponderea suprafețelor cultivate cu porumb și grâu , în perioada 2014-2018 a fost în medie de 46,7% și respectiv 39,1% din suprafața totală cultivată cu cereale {1}[AI 37]

În medie, pe perioada 2015-2018, suprafața totală cultivată cu cereale boabe în România reprezintă cca. 9,5% din suprafața cultivată cu cereale în UE 28 {1}[AI 37], iar producția totală din România reprezintă cca. 8,2% din producția de cereale în UE 28. {1}[AI 38].

În medie pe cei 5 ani, randamentul la porumb a fost de 5,2 tone/ha, reprezentând circa 68% din randamentul/ha obținut la nivel UE 28, iar la grâu randamentul a fost de 4,2 tone/ha, reprezentând circa 73% din randamentul/ha obținut la nivel UE 28 {1}[AI 38].

Suprafața cultivată cu orz și orzoaică în anul 2018 a atins 423,5 mii ha reprezentând circa 3,4 % din suprafața UE 28 {1}[AI 37]. Cu toate că în ultimii doi ani suprafața cultivată a avut un trend descendent, producția totală de orz și orzoaică a crescut de la 1.712,51mii tone în anul 2014 la 1.870,71 mii tone în anul 2018, pe fondul majorării producției medii care a crescut de la 3,32 t/ha în anul 2014 la 4,60 t/ha în anul 2018 {1}[AI 38]. Producția medie a perioadei 2013-2018 a fost de 3,81 t/ha, reprezentând circa 78% din randamentul UE, înregistrat în aceeași perioadă {1}[AI 38].

Din totalul suprafeței de orz și orzoaică din anul 2018, suprafața cultivată cu orzoaică reprezintă circa 40% {1}[AI 37].

Suprafața cultivată cu orez a scăzut de la 12.720 ha în anul 2014 la 8.250 ha în anul 2018, când a reprezentat doar 1,9% din suprafața cultivată cu orez la nivelul UE {1}[AI 37].

Producția de orez a scăzut în 2018 cu 4 % față de anul 2014, când aceasta s-a situat la nivelul de 42.860 tone, datorită reducerii suprafețelor cultivate. Randamentul mediu pe 5 ani a fost de 4,4 tone/ha fata de media UE de 6,7 tone/ha. {1}[AI 38].

Suprafața totală cultivată cu plante oleaginoase (floarea soarelui, rapiță, soia) a avut o evoluție ascendentă în perioada 2014-2018, de la 1,49 milioane ha în anul 2014, atingând 1,81 milioane ha în anul 2018 [AI 39]{49}.

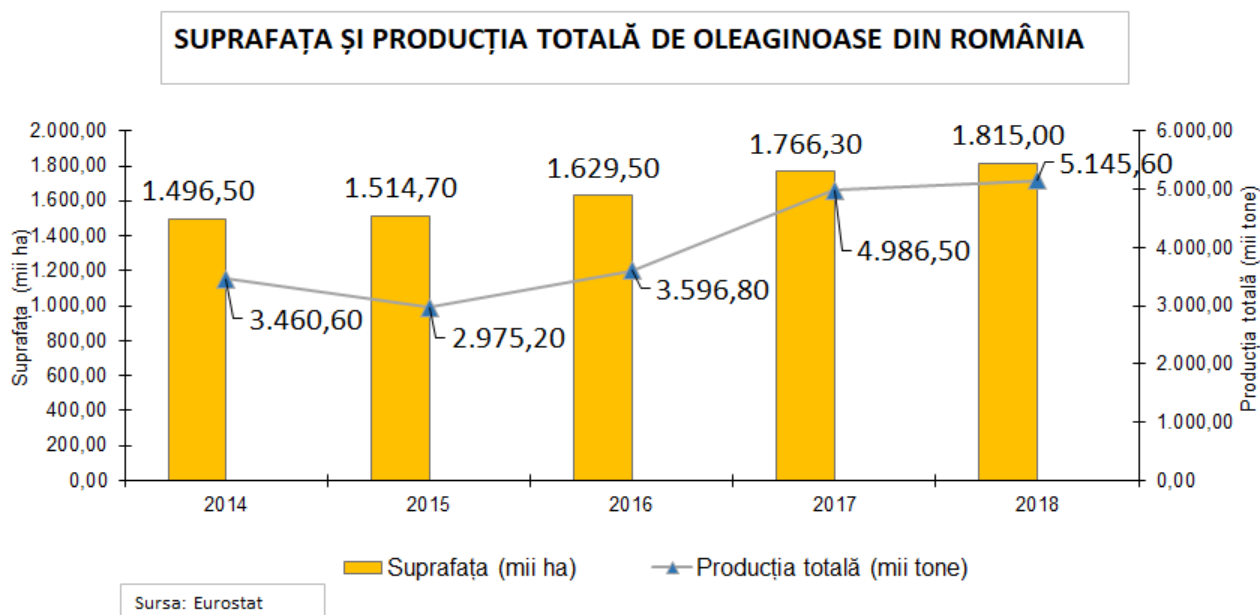

Fig. 38 - Suprafața și producția totală de oleaginoase din România

Posibilitățile reale de creștere a producțiilor numai prin creșterea suprafețelor cultivate sunt limitate.

Creșterea producțiilor la hectar este considerată ca fiind mijlocul cel mai important de creștere a producțiilor agricole. Randamentul ce se poate realiza se bazează pe folosirea de material biologic (soiuri și hibrizi) din ce în ce mai performant, pe folosirea de tehnologii moderne de producție și pe aplicarea rezultatelor cercetării științifice și utilizarea inovațiilor în activitatea de producție agricolă.

Un alt factor determinant îl reprezintă tehnologiile moderne de producție bazate pe mecanizare, chimizare, automatizare dar poate fi atribuită și îmbunătățirea dezvoltării în domeniul ameliorării plantelor și al geneticii, ajutând producătorii agricoli să cultive soiuri și hibrizi cu potențial biologic ridicat.

Producătorii agricoli acționează asupra plantelor de cultură prin intermediul tehnologiei de cultivare într-un mod controlat și sistematic, în conformitate cu scopul pe care-l urmăresc.

Suprafețele cultivate anual cu **floarea soarelui** în perioada 2014-2018, au fost de cca. 1 milion ha {1}[AI 39]. **Producția medie** la **floarea soarelui** în perioada 2014-2018 a fost de 2,37 tone/ha, situându-se cu 7% peste nivelul înregistrat în aceeași perioadă la nivelul UE 28, de 2,22 tone/ha {1}[AI 40].

Deși la nivel național există **capacități de procesare a florii soarelui** care ar putea acoperi întreaga producție, în perioada 2014-2017 pe fondul supraproducției înregistrate, coroborată cu cererea internă de ulei de floarea soarelui, au fost exportate cantități cuprinse între 1,1 -1,5 milioane tone.{49}[AI 41].

Suprafețele cultivate cu **rapită** {1}[AI 39] au avut în general un trend ascendent în perioada 2014-2018, cu excepția anului 2015, când datorită temperaturilor ridicate și secetei atmosferice și

pedologice manifestate cu diferite intensități în toată țara în perioada aprilie-septembrie, suprafețe însemnate (37 mii ha) au fost calamitate.

În anul 2018, **suprafața** cultivată cu **rașiță** a atins 632,68 mii ha, crescând de 1,6 ori față de anul 2014 {1}[AI 39], iar **producția totală** a atins nivelul de 1,6 milioane tone în 2018, crescând de 1,5 ori față de anul 2014 {1}[AI 40]. **Producția medie** a oscilat de la un an la altul, media perioadei 2014-2018 fiind de 2,66 tone/ha, 82.5% din media UE 28 de 3,23 tone/ha {1}[AI 40]. Capacitățile de procesare la nivel național sunt de doar 450 mii tone anual, neadaptate la producția internă de materie primă {49}[AI 41].

Suprafețele cultivate cu **soia** au înregistrat o creștere accentuată în perioada 2014-2018, ca urmare a introducerii sprijinului cuplat. În anul 2018, suprafața cultivată cu soia a atins 169,4 mii ha, fiind de 2,1 ori mai mare față de anul 2014 {1}[AI 39].

Producția totală de **soia** a crescut semnificativ în anii 2017 și 2018, situându-se la 416 mii tone în 2017 și respectiv 492 mii tone în 2018 {1}[AI 40]. **Producția medie** a perioadei 2014-2018 a fost de 2,51 tone/ha, față de 2,98 tone/ha media UE 28. {1}[AI 40].

Cererea internă de soia și șroturi de soia este completată cu importuri care se mențin la niveluri destul de ridicate de circa 500-550 mii tone anual, care provin cu preponderență (peste 90%) din țări precum Brazilia, Argentina, SUA {49}[AI 41].

La nivelul anului 2018, circa 45% din **suprafața** cultivată cu **soia** s-a cultivat în regim irigat, soia fiind o cultură care fără irigații și o combatere corespunzătoare a bolilor și dăunătorilor, nu se dezvoltă optim {45}. Astfel, în lipsa unei susțineri financiare adecvate care să le asigure fermierilor un profit minim, aceștia se pot reorienta către alte culturi mai profitabile, mai puțin sensibile la factorii de mediu, boli și dăunători.

România exportă cantități însemnate de cereale și oleaginoase ca-materie primă-în detrimentul prelucrării acestora în țară, în vederea obținerii de produse procesate cu valoare adăugată sporită.

La nivelul anul 2018 există un număr de **5.199 depozite** autorizate pentru **semințele de consum** (cereale și oleaginoase) cu o capacitate totală de 25.705.918 tone, mai mare cu 27% față de anul 2013. Capacitățile de depozitare au o distribuție uniformă în teritoriu corelată cu zonele cu potențial de producție {24}[AI 42].

Suprafața cultivată cu **mazăre** a crescut în perioada 2014-2018 de aproximativ 4,3 ori, de la 27,25 mii ha la 118,1 mii ha, în principal datorită introducerii sprijinului cuplat. Același trend l-a avut și producția, care a crescut de la 50,8 mii tone în 2014 la 170,75 mii tone. **Producția medie la ha** în perioada analizată a fost de aproximativ **1,96 tone/ha**, față de aproximativ **2,6 tone/ha** în cazul UE 28. {1}{2}[AI 100]

Suprafața cultivată cu **fasole** a scăzut ușor în perioada 2014 - 2018, de la 12,07 mii ha la 11,39 mii ha. În aceeași perioadă producția a scăzut cu aproximativ 12%, de la 19,75 mii tone în 2014, la 17,3 mii tone în 2018. **Producția medie la ha** în perioada analizată a fost de aproximativ **1,5 tone/ha**, față de **2,2 tone/ha** media UE 28. {1}{2}[AI 100]

Suprafața cultivată cu **lucernă** a crescut în perioada 2014-2018 cu aproximativ 11,5%, de la 361,57 mii ha la 408,68 ha. În aceeași perioadă producția a crescut cu aproximativ 15%, de la 6.071,23 mii tone la 6.971,52 mii tone. În perioada analizată **producția medie la ha** a fost de 15,83 tone. {1}{2}[AI 100]

Suprafața cultivată cu **tutun** în anul 2014 a fost de **860 ha**, iar în anul 2018 a fost de **916 ha**. Producțiile totale obținute au fost de 1,41 mii tone în anul 2014 și de 1,26 mii tone în anul 2018. Producția medie pe ha în perioada 2014-2018 obținută în România a fost de circa **1,56 tone**, cea ce reprezintă cca 68% din producția medie UE 28, de **2,29 tone**. {1}[AI 101]

Legume cultivate în câmp

Suprafața cultivată cu **legume** în perioada 2014-2018 {49}[AI 43] s-a diminuat de la 239,5 mii ha la 226,3 mii ha. Pe fondul scăderii suprafețelor a avut loc și o scădere a **producției totale** de legume. Astfel, de la 3,802 mil. tone în anul 2014 a scăzut la 3,358 mil. tone în 2016 iar în anul 2018 a ajuns la la 3,797 mil. tone {49}[AI 44].

Scăderea suprafeței totale cultivate cu legume s-a datorat realizării asolamentelor legumicole, producătorii agricoli creând astfel posibilitatea valorificării potențialului biologic al plantelor, concretizat prin producții ridicate la hectar precum și economisirea unor mari cantități de îngrășăminte și pesticide.

Exploatarea rațională a terenului și a solului în legumicultură impune necesitatea folosirii asolamentelor deoarece proprietățile fizico - chimice și biologice ale solului se degradează ușor datorită irigației, mecanizării complexe a lucrărilor, cantităților relativ mari de îngrășăminte și pesticide folosite. Totodată cultivarea, ani de-a rândul, pe același teren, a acelorași specii legumicole sau a unor specii înrudite din punct de vedere botanic contribuie la înmulțirea și răspândirea bolilor și dăunătorilor specifici culturilor respective..

De asemenea, se constată o ușoară scădere a suprafețelor cultivate cu legume în câmp ca urmare a schimbărilor climatice (veri calduroase și secetoase), și a lipsei apei pentru irigat, a dus la cultivarea legumelor în spații protejate.

Îmbunătățirea randamentului (la tomate, ardei, vinete, castraveți) s-a datorat realizării de tehnologii moderne de producție prin folosirea unui material biologic (soiuri și hibrizi) competitiv, utilaje și echipamente agricole performante dar și utilizarea eficientă a metodelor de protecția plantelor.

Creșterea randamentului este considerată ca fiind calea cea mai importantă de mărire a producțiilor legumicole, față de posibilitățile reale de creștere a producțiilor prin creșterea suprafețelor cultivate care sunt limitate.

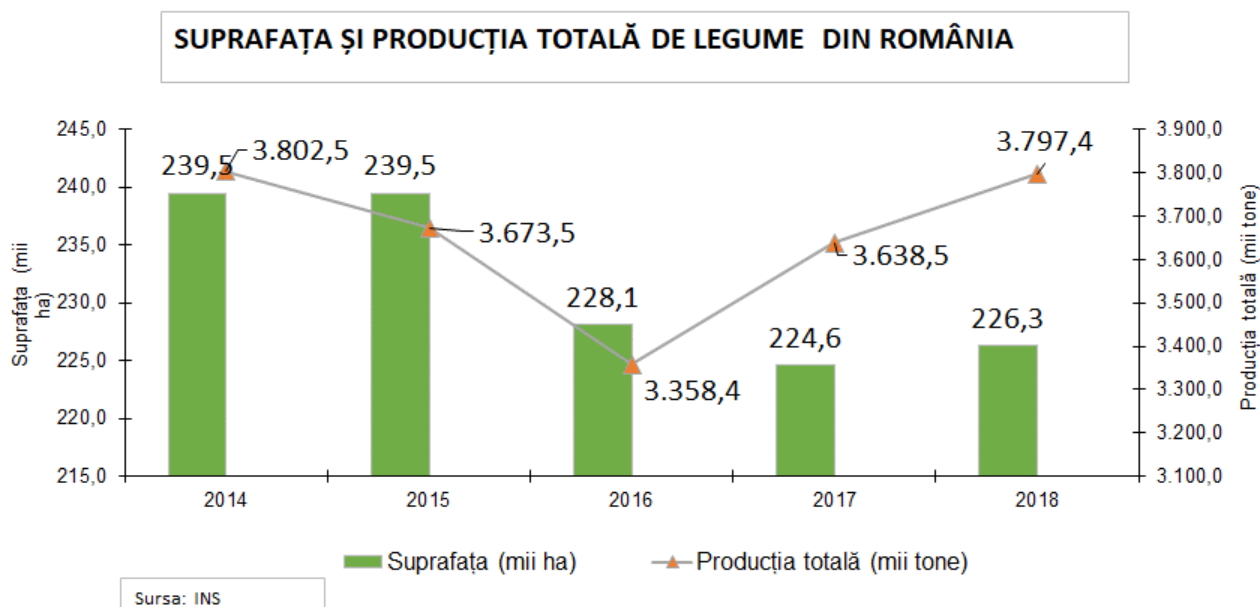

Fig. 39 - Suprafața și producția totală de legume din România

Principalele specii de legume cultivate sunt: tomatele, ceapa, varza, ardeiul, vinetele, castraveții și usturoiul.

Suprafața cultivată cu **tomate** în perioada 2013-2018 a scăzut de la 43,9 mii ha în anul 2014 la 40,7 mii ha în anul 2018 {49}[AI 43]. **Producția totală** de **tomate** a avut un trend descrescător în perioada 2014-2017, iar în anul 2018, producția totală, respectiv 742,49 mii tone, a scăzut cu cca. 5% față de anul 2014, când producția totală de tomate a fost de 706,2 mii tone {49}[AI 44].

Scăderea producției s-a datorat și scăderii suprafețelor cultivate cu tomate în perioada 2014-2017. Producția medie de tomate în perioada 2014-2018 a fost de 16,5 tone/ha {49}[AI 44]. Randamentul la ha, fără a se lua în calcul grădinile familiale, este de circa 26 % față de randamentul din UE 28.{1}

Cultivarea tomatelor pentru industrializare necesită o tehnologie specifică și costuri tot mai ridicate cu forța de muncă și tratamente fitosanitare. Totodată există un deficit al producției de materie primă în raport cu capacitatea de procesare. Procentul scăzut de materie primă, a făcut ca aceste capacități de industrializare să funcționeze sub 30% din capacitate {24}.

Suprafața cultivată cu **ceapă** a evoluat relativ uniform, 30,3 mii ha în anul 2014 la 30,27 mii ha în anul 2018 {49}[AI 43]. **Producția totală** de **ceapă** a avut un trend decrescător în perioada 2014-2018 de la 387 mii tone în 2014 la 350,2 mii tone în 2018 {49}[AI 44]. **Producția medie** de **ceapă** în perioada 2014-2018 a fost de 11,67 tone/ha. .{49}[AI 44]. Randamentul la ha, fără a se lua în calcul grădinile familiale, este de circa 40 % față de randamentul din UE 28.{1}

Suprafața cultivată cu **varză** a scăzut ușor, de la 47,8 mii ha în anul 2014 la 47,3 mii ha în anul 2018 {49}[AI 43]. **Producția totală** de **varză** a avut un trend descrescător în perioada 2013-2018 de la 1123,1 mii t în 2014 la 1065,5 mii t în 2018 {49}[AI 44]. În anul 2018 se remarcă o scădere a producției cu circa 5% față de anul 2014, scădere datorată diminuării suprafețelor cultivate cu

varză. **Producția medie de varză** în perioada 2014-2018 a fost de 22,37 tone/ha. {49}[AI 44]. Randamentul la ha, fără a se lua în calcul grădinile familiale, este de circa 64 % față de randamentul din UE 28. {1}

Suprafața cultivată cu ardei a scăzut de la 18,2 mii ha în anul 2014 la cca. 18 mii ha în anul 2018 {49}[AI 43]. **Producția totală** de ardei a avut un trend ușor crescător în perioada 2014-2018 de la 228,6 mii t în 2013 la 229,7 mii t în 2018 {49}[AI 44]. **Producția medie de ardei** în perioada 2013-2018 a fost de 12,33 tone/ha. {49}[AI 44]. Randamentul la ha, fără a se lua în calcul grădinile familiale, este de circa 31 % față de randamentul din UE 28 {1}.

Suprafața cultivată cu vinete a scăzut de la 9,2 mii ha în anul 2014 la 9,0 mii ha în anul 2018 {2}[AI 43]. **Producția totală de vinete** a avut un trend crescător în perioada 2014-2015 de la 127,5 mii t la 128,4 mii tone, iar în anul 2016 s-a înregistrat o scădere a producției totale de vinete, respectiv 116,2 mii t, urmând ca în anul 2018 să se înregistreze o creștere a producției totale de vinete, respectiv la 137,8 mii tone. **Producția medie de vinete** în perioada 2014-2018 a fost de 14,2 tone/ha. {2}[AI 44]. Randamentul la ha, fără a se lua în calcul grădinile familiale, este de circa 45 % față de randamentul din UE 28. {1}

Suprafața cultivată cu castraveți în perioada 2014-2018 a crescut ușor de la 12,8 mii ha la 13,2 mii ha în 2018 {49}[AI 43]. **Producția totală de castraveți** a înregistrat o ușoară creștere în perioada 2014-2018, astfel că, în anul 2018 producția totală, respectiv 208,6 mii tone, a crescut cu 13% față de anul 2014, când producția totală de castraveți a fost de 181,2 mii tone {49}[AI 44]. **Producția medie de castraveți** în perioada 2014-2018 a fost de 15,1 tone/ha. {49}[AI 44]. Randamentul la ha, fără a se lua în calcul grădinile familiale, este de circa 25 % față de randamentul din UE 28 {1}.

Din suprafața totală cultivată cu castraveți, conform datelor Organizației Interprofesionale pentru Produse Agroalimentare de Legume și Fructe, circa 1,6% este destinată producerii castraveților pentru industrializare.

Suprafața cultivată cu usturoi în perioada 2014-2015 s-a menținut relativ constantă (10,7 mii ha-10,8 mii ha), înregistrând o ușoară scădere la nivelul anilor 2016 și 2017 când s-au înregistrat 10,2 mii ha respectiv 10 mii ha. În anul 2018 suprafața totală cultivată cu usturoi a înregistrat o ușoară creștere față de anul 2017 și a fost de 10,2 mii ha.

Producția totală de usturoi a crescut ușor în perioada 2014-2015 (62,8 mii tone- 64,1 mii t) înregistrând o scădere la nivelul anilor 2016 și 2017 când s-au înregistrat 54,4 mii tone respectiv 55,7 mii tone. La nivelul anului 2018 producția totală a înregistrat o creștere față de anul 2017 și a fost de cca.58 mii tone. **Producția medie la usturoi** în perioada 2014-2018 a fost de 5,68 tone/ha. {49}[AI 44]. Randamentul la ha, fără a se lua în calcul grădinile familiale, este de circa 62 % față de randamentul din UE 28. {1}

Cultura usturoiului se pretează foarte bine pentru producătorii agricoli care dețin suprafețe mici, pentru fermele de familie și pentru membrii formelor asociative, respectiv cooperative agricole, grupuri și organizații de producători.

Deficitul de producție la cultura de usturoi cultivat în câmp se datorează costurilor mari de producție, deficitului de sămânță din soiuri competitive, lipsa gamei de mașini și a utilajelor necesare aplicării tehnologiei.

În anii 2019 și 2020 producătorii agricoli au beneficiat de ajutor de minimis pentru producția de usturoi.

Ajutorul de minimis acordat a avut un impact pozitiv în sensul că suprafața cultivată cu usturoi în cadrul programului a crescut în anul 2020 ajungând la 1.153 ha, față de anul 2019 când au fost cultivate numai 379,04 ha.

De asemenea, în anul 2019 au fost înregistrați 374 de beneficiari ai programului, în timp ce pentru anul 2020 sunt înscriși în program 1.098 solicitanți. Se constată că sprijinul financiar a avut un impact pozitiv și în ceea ce privește importul de usturoi, care a scăzut în anul 2019 cu circa 30% față de anul 2018.

Legume cultivate în spații protejate

Suprafața cultivată cu legume în spații protejate a crescut în anul 2018 cu circa 10% față de anul 2014, de la 3.997 ha la 4.461 ha {2}[AI 43]. Ponderea cea mai mare a suprafețelor cultivate cu legume în spații protejate o dețin tomatele și castraveții pentru consum în stare proaspătă și pentru industrializare.

Cu toate acestea, în România, **producția de legume cultivate în spații protejate asigură un procent mai mic de 50% din necesarul de consum intern**, diferența fiind acoperită din import.

Suprafața cultivată cu tomate în spații protejate a avut un trend ascendent în perioada 2014-2016, crescând de la 1,6 mii ha în 2014 la 1,7 mii ha în 2016. În anul 2017 suprafața cultivată cu tomate în spații protejate a înregistrat o scădere, față de anul 2016 cu 5,88%, ajungând la 1,6 mii ha, iar în anul 2018 suprafața a ajuns la 1,8 mii ha {1}[AI 43].

Producția totală de tomate în spații protejate a crescut de la 75,9 mii tone în anul 2014 la 98,5 mii tone în anul 2016. În anul 2017 s-a înregistrat o scădere a producției de tomate în spații protejate, aceasta fiind de 76,5 mii tone, iar în anul 2018 producția a atins 87,1 mii tone. **Producția medie de tomate în spații protejate** în perioada 2014-2018 a fost de 50,3 tone/ha {1}[AI 44].

Creșterea suprafețelor și a producțiilor de tomate în spații protejate s-a datorat și schemei de ajutor de minimis de care au beneficiat producătorii agricoli în perioada 2017-2019.

Ajutorul de minimis acordat pentru susținerea produsului tomate în spații protejate a stimulat beneficiarii programului să valorifice producția obținută în perioada când există deficit de legume proaspete din producția internă și a sporit interesul acestora pentru dezvoltarea exploatațiilor agricole.

Pe parcursul derulării programului s-a constatat o creștere semnificativă a numărului de beneficiari, de la 8.026 în anul 2017 la 15.711 în anul 2018 și respectiv 20.723 în anul 2019.

Creșterea numărului de beneficiari a dus la creștere a suprafețelor și a producțiilor de tomate cultivate în spații protejate. Astfel, în anul 2017 suprafața cultivată cu tomate în cadrul programului a fost de 802,6 ha, în anul 2018 de 1.571,1 ha ajungând la 2.072,3 ha în anul 2019.

Producțiile de tomate obținute de beneficiarii programului au fost de 89.235 tone în anul 2018 și respectiv 82.507 tone în anul 2019, fapt resimțit în scăderea importurilor în anul 2019 cu 6,2% față de anul 2018.

Suprafața cultivată cu castraveți în spații protejate a fost constantă în perioada 2014-2016, la 1,2 mii ha. În anul 2017 suprafața cultivată cu castraveți în spații protejate a înregistrat o scădere, față de anul 2016, aceasta fiind de 1,1 mii ha, iar în anul 2018 a revenit la 1,2 mii ha {1}[AI 43].

Producția totală de castraveți în spații protejate a crescut de la 44,6 mii tone în anul 2014 la 57,5 mii tone în anul 2017, iar în anul 2018 a atins 60,1 mii tone. **Producția medie de castraveți în spații protejate** în perioada 2013-2018 a fost de 46,1 tone/ha {1}[AI 44].

Plante tehnice

Suprafața cultivată cu cartofi în anul 2018, de **173,3 mii ha**, a înregistrat o scădere de 17% față de anul 2014 {1}[AI 48]. **Producția totală** a fost de 3.022,8 mii tone în anul 2018 {1}[AI 49]. În perioada 2014-2018, **randamentul mediu** a fost de 16,2 tone/ha reprezentând circa **48,5%** din randamentul/ha realizat la nivelul **UE 28** (33,4 tone/ha) {1}[AI 49].

Capacitatea de depozitare pentru cartof existentă în prezent, asigură depozitarea pentru circa **5%** din **totalul producției** de cartof obținută la nivelul anului 2018 {24}[AI 50].

Suprafața cultivată cu sămânță de cartof în anul 2018, a fost de **0,58 mii ha** și a înregistrat fluctuații față de anul 2014, când suprafața a fost de 0,51 mii ha. Astfel, comparativ cu anul 2014 în anii 2015, 2016 și 2017 creșterile de suprafață au fost de 42,8%, 26,5%, 42,4% iar în anul 2018 creșterea a fost de 15,1 % față de 2014. {43}[AI 48]. **Producția totală** a fost de 14,56 mii tone în anul 2018 {43}[AI 49], iar **producția medie** în 2018 a fost de 25 t/ha. {43}[AI 49].

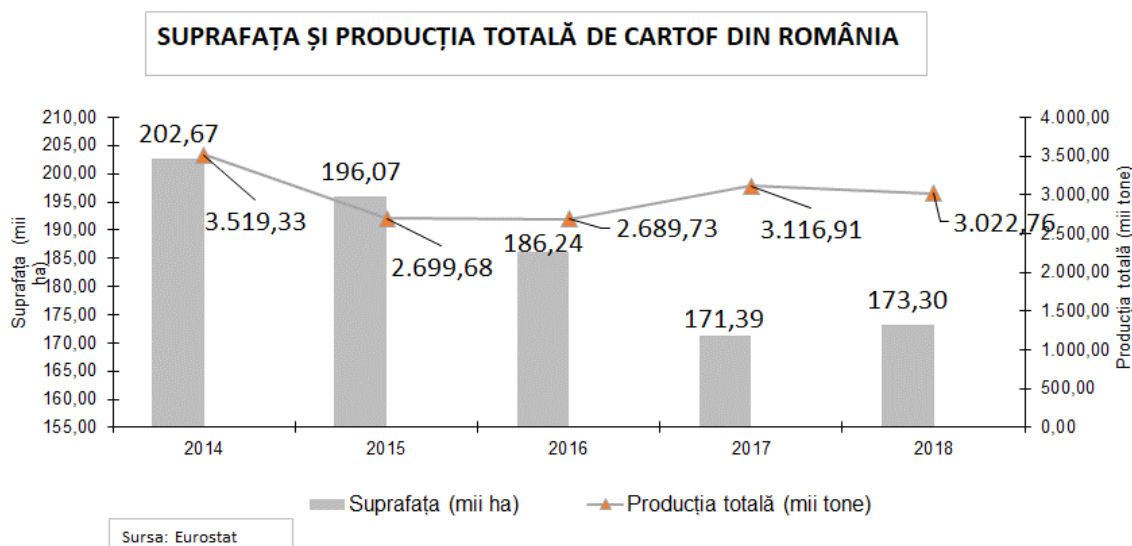

Fig. 40 - Suprafața și producția totală de cartof din România

Suprafața cultivată cu sfeclă de zahăr în anul 2018 a fost de **25,72 mii ha**, diminuându-se cu 17,8% față de anul 2014 și cu 8,7% față de anul 2017 {1}[AI 48].

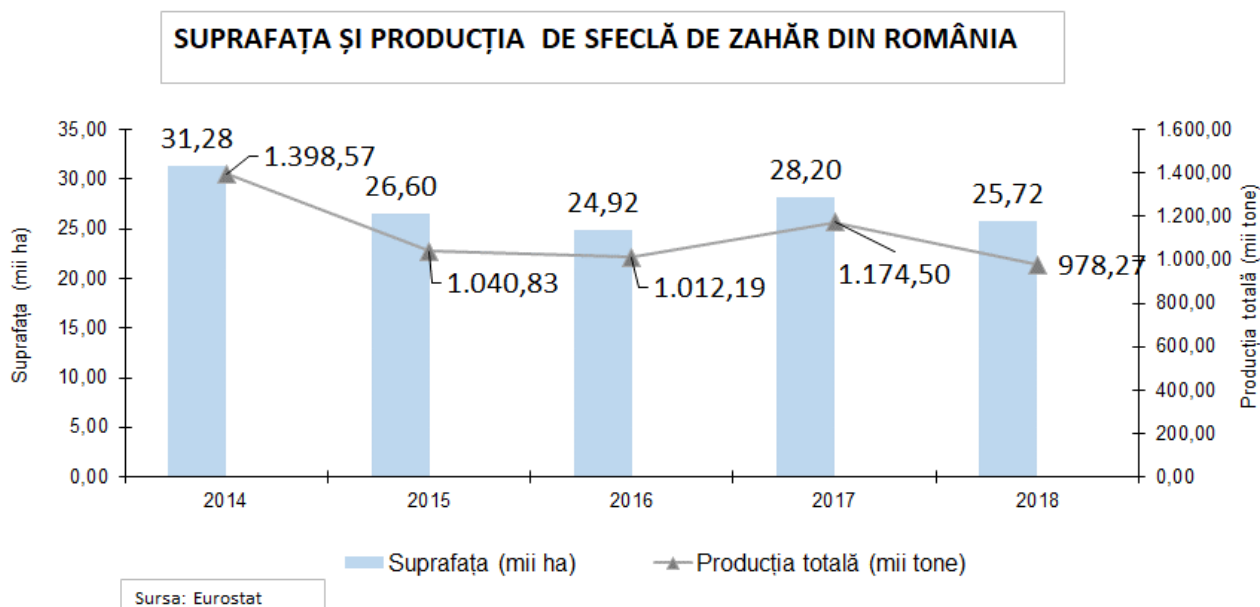

Fig. 41 - Suprafața și producția de sfeclă de zahăr din România

Suprafața cultivată cu sfeclă de zahăr în anul 2018 reprezintă 1,48 % din suprafața cultivată la nivelul UE 28, de 1.735,65 mii ha {1}[AI 48].

Producția medie de **sfeclă** în perioada 2014-2018 a fost de **41 tone/ha**, comparativ cu media **UE** înregistrată în aceeași perioadă, care a fost de **75,6 tone/ha** {1}[AI 49]. Producția medie națională reprezintă 54,2% din producția medie a UE {1}[AI 49].

Producția medie de **zahăr** în perioada 2014-2018 {1}[AI 49] a fost de **153,44 mii tone** și reprezintă **30,6 % din consumul intern**. Pentru asigurarea necesarului de consum de circa 500 mii tone zahăr/an, trebuie să se importe, în medie, o cantitate de zahăr de circa 350 mii tone {24}.

Prețul scăzut al zahărului, după eliminarea cotelor de producție, respectiv 375 euro/tonă {44}, la nivelul lunii martie 2020, s-a situat sub nivelul prețului de referință, de 404 euro/tonă {45} afectând atât procesatorii cât și cultivatorii. Piața zahărului este o piață sensibilă, prin urmare ar trebui protejată în mod corespunzător, așa încât să nu existe riscul abandonării culturii de sfeclă de zahăr și a restructurării unităților de procesare.

În perioada 2014-2018, **suprafața** cultivată cu **hamei** s-a situat între **0,23 mii ha-0,26 mii ha**, {1}[AI 48]. În medie pe 5 ani, randamentul în România a fost de 0,86 t/ha. Pentru comparație cu datele UE28, în medie pe anii 2016-2018, randamentul a fost de **0,74 tone/ha**, reprezentând circa **38 %** din randamentul/ha obținut la nivelul UE 28, de **1,92 tone/ha** {1}[AI 49].

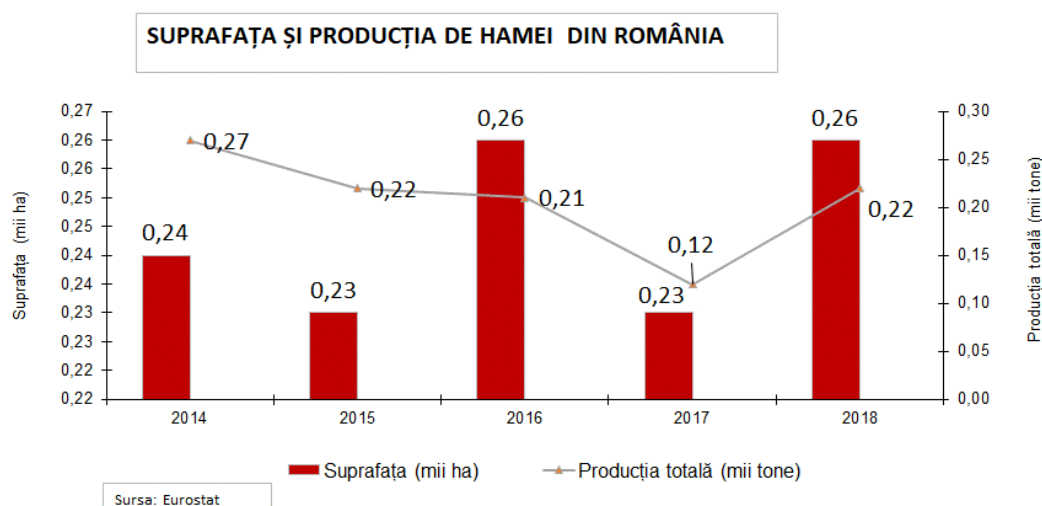

Fig. 42 - Suprafața și producția de hamei din România

Producția internă asigură circa 10% din necesarul de hamei pentru industria berii. Problemele cu care se confruntă sectorul hameiului sunt: plantații îmbătrânite, deteriorarea sistemelor de susținere a culturii și dotarea insuficientă la nivelul fermelor. Totodată, producția de material de plantat certificat a scăzut de la 31.000 bucăți, în anul 2013, la 23.000 bucăți în anul 2018 {43}[AI 49].

Din cauza costurilor ridicate ocazionate de înființarea și întreținerea culturii (recoltele se obțin la 2-3 ani de la înființare), respectiv a numărului mare și a complexității lucrărilor de întreținere a culturii, există riscul de abandonare a producției și de apariție a problemelor sociale. Condițiile de climă sunt extrem de importante, hameiul neputând fi cultivat decât în zona centrală a Transilvaniei, în județele Mureș, Sibiu, Alba, Cluj sau Hunedoara, unde de altfel s-au și făcut investițiile în sistemele de susținere în câmp.

Necesitatea creșterii producției de hamei se impune datorită neasigurării aprovizionării constante a industriei locale a berii. Existența unei suprafețe de circa **255 ha cu sistem de susținere** fără a fi cultivată creează permisele extinderii suprafeței cu această cultură și susținerii acesteia.

Suprafața cultivată cu cânepă a înregistrat un trend crescător în perioada 2014-2018, suprafața cultivată în anul 2018, de 1.450 ha fiind de circa 3,8 ori mai mare față de suprafața anului 2014{1}[AI 48]. Totuși, suprafața cultivată cu cânepă la nivelul anului 2018, reprezintă doar 5,2% din suprafața cultivată în UE28 {1}[AI 48]. Producția totală a urmat același trend crescător, în anul 2018 atingând 2.760 tone {1}[AI 49].

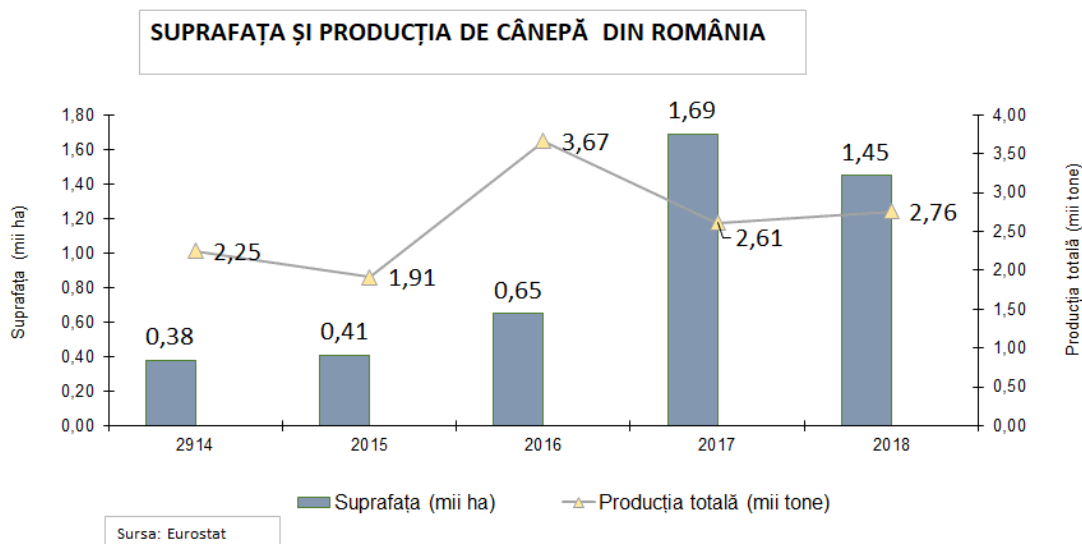

Fig. 43 - Suprafața și producția de cânepă din România

Producția medie a perioadei 2015-2018 a fost de **2,61 tone/ha**, față de **5,70 tone/ha** media UE28 {1}[AI 49].

Odată cu implementarea sprijinului cuplat în anul 2015, s-au înființat unități de procesare pentru fibre și semințe, s-au făcut investiții în echipamente agricole specifice pentru recoltare, iar interesul fermierilor pentru cultivarea cânepii a crescut treptat.

Sectorul zootehnic

Creșterea animalelor este un domeniu cu tradiție în RO, fapt confirmat de preponderența fermelor cu profil de creștere a animalelor și mixte.

Efectivele de animale au scăzut de la 6,6 milioane UVM în 2005 la 4,8 milioane UVM în 2016 {1}{16}[CI 22].

Conform datelor INS densitatea animalelor pe terenul agricol (UVM/ha) în România în perioada 2013-2016 s-a menținut la un nivel relativ constant, respectiv **0,38 UVM/ha** în anul **2013** și **0,36 UVM/ha** în anul **2016**. {2} În comparație, la nivelul UE 28, în anul 2016 indicatorul avea valoarea de **0,80 UVM/ha**. {1}[CI 23]

Cota din suprafața agricolă de pășunat extensiv (pășunat cu încărcătură mai mică de 1 UVM/ha) a înregistrat o ușoară creștere în 2013 situându-se la valoarea de 39,1% din SAU în anul 2013 față de 38,9% din SAU în anul 2010, urmată de o scădere la 37% din SAU în 2016 {1}[CI 23].

În anul 2018 valoarea animalelor a fost de 1.680 mil. euro și cea a producției acestora de 1797 mil. euro, valoarea totală fiind de 3477 mil. euro și reprezentând 23,5% din valoarea totală a producției agricole și 2% din valoarea producției agricole la nivelul UE. În perioada 2016-2018 nu au fost înregistrate schimbări semnificative în ceea ce privește indicatorii prezentați anterior {17}[AI 54] [AI 55].

Sectorul zootehnic/specii

Efectivele de bovine au scăzut în anul 2016 la 1.587.790 UVM față de 1.646.457,3 UVM în anul 2013. {1}[CI 22]. În anul 2018, producția de lapte totală a scăzut cu 4,6% față de anul 2013, ajungând la 40,65 mii hl.

Deși efectivul de vaci de lapte a rămas relativ constant în perioada 2013 -2018 (1173 mii capete în 2018 față de 1169 mii capete în 2013) {49}[AI 57], producția de lapte a crescut datorită îmbunătățirii performanțelor animalelor prin ameliorare și datorită achiziției de rase specializate pentru producția de lapte.

Efectivele de suine au scăzut în anul 2016 la 991.706,206 UVM față de 1.015.550,782 UVM în anul 2013. {1}[CI 22].

În anul 2016 **efectivele de ovine** au fost de 910.650 UVM, o creștere ușoară față de anul 2013, când au fost 894.450 UVM. Un trend similar au avut și efectivele de **caprine** care au fost de 137.280 UVM față de 132.553 UVM în anul 2013 {1}[C22].

În anul 2016, **efectivul total de păsări** a fost de 908.840 UVM în creștere față de anul 2013 când acesta a fost de 902.800 UVM {1}[C22]. **Producția de ouă** în anul 2016 a scăzut cu aproximativ 3,5% față de 2013. {49}[AI 57]

În ceea ce privește efectivele de animale, exprimate în capete, conform datelor INS prezentate în tabelul de mai jos, în perioada 2013-2018 acestea au scăzut la bovine, porcine și păsări și au crescut la ovine și caprine. {2}[AI 56]

Categorii de animale	Efectivele de animale (capete)						Variați e 2013- 2018
	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	
	Număr	Număr	Număr	Număr	Număr	Număr	
Bovine	2.022.408	2.068.888	2.092.414	2.049.713	2.011.128	1.977.232	-2,2%
Porcine	5.180.173	5.041.788	4.926.928	4.707.719	4.406.014	3.925.283	-24,3%
Ovine	9.135.678	9.518.225	9.809.512	9.875.483	9.981.859	10.176.400	+11,4%
Caprine	1.312.967	1.417.176	1.440.151	1.483.146	1.503.270	1.539.317	+17,2%
Pasari	79.440.251	75.446.750	78.648.098	75.689.854	73.288.712	73.993.010	-6,85%

Tabel 17 - Efectivele de animale (capete), evoluție 2013-2018 și variație 2013 față de 2018

În anul 2018 comparativ cu anul 2013, greutatea animalelor destinate sacrificării pentru consum a crescut cu 11% la păsări, a rămas constantă la ovine și caprine și a scăzut cu 5,7% la porcine și 4,1% la bovine. {49}[AI 57]

În ceea ce privește producția de carne pe specii de animale și pe ani de producție, se poate observa în graficul de mai jos, că aceasta a scăzut în anul 2018 raportat la anul 2013, în cazul bovinelor și a crescut sensibil în cazul ovinelor, caprinelor și păsărilor, aspect corelat cu evoluția efectivului speciilor respective {49}[AI 57].

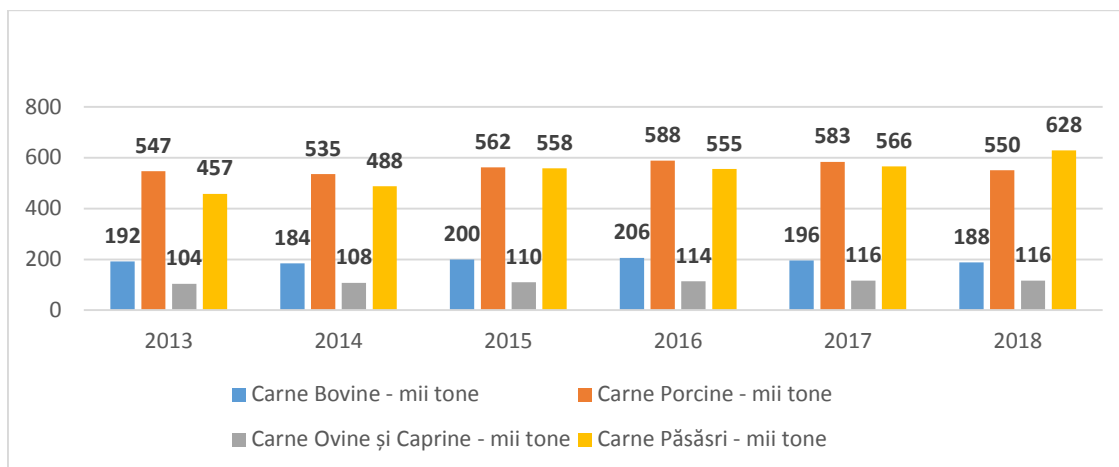

Fig.44 - Dinamica Producției de Carne

Referitor la distribuția carcaselor de bovine și porcine provenite de la animalele sacrificate, în funcție de clase de calitate SEUROP [§] {54}[AI 97], conform graficului și tabelului de mai jos, se observă în perioada 2015-2018 că, la bovine, din punct de vedere al clasei de conformație, predomină carcasele de calitate destul de bună și cele de calitate redusă, cu o evoluție relativ constantă, în timp ce carcasele de calitate excelentă nu au avut același trend.

La porcine, corelat cu procentul de carne slabă din greutatea carcasei, carcasele de calitate S și E au cea mai mare pondere, cu o evoluție fluctuantă în perioada analizată.

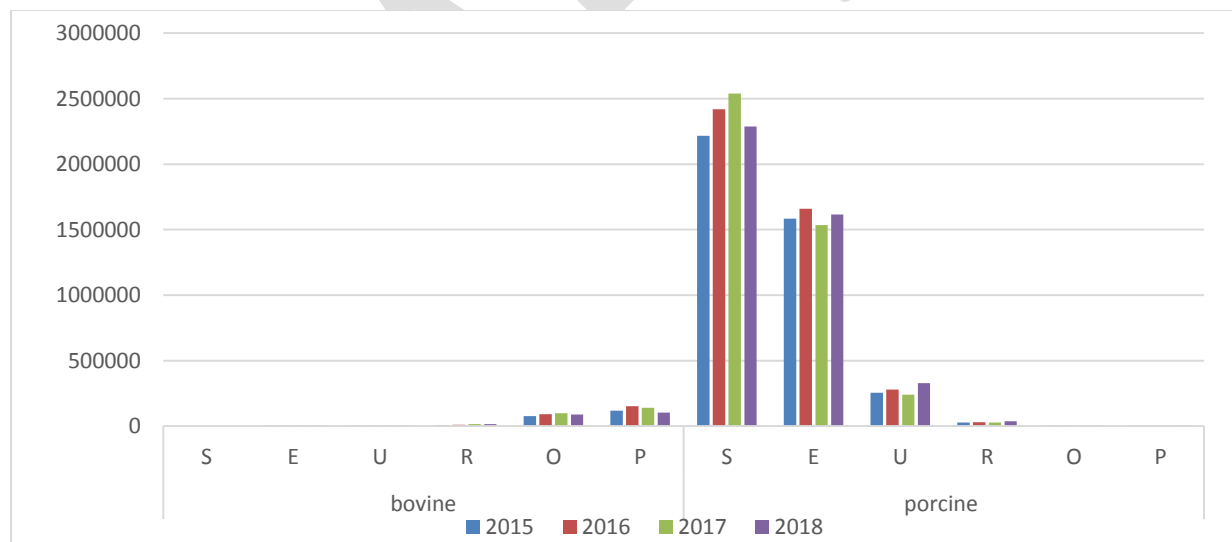

Fig. 45 - Distribuția carcaselor de bovine și porcine provenite de la animalele sacrificate, în funcție de clasele de calitate SEUROP

[§] Pentru bovine-clasa de conformație: S-superioară, E-excelentă, U-foarte bună, R-bună, O-destul de bună, R-redușă
Pentru porcine- procentul de carne slabă din greutatea carcasei: S- 60% sau peste, E-55% sau peste, U- 50% sau peste dar să nu depășească 55%, R- 50% sau peste dar să nu depășească 55%, O-40% sau peste dar să nu depășească 45%, P-sub 40%

Specia	bovine					
An	S	E	U	R	O	P
2015	0	82	1.048	8947	76.365	118.920
2016	0	60	1.019	11.455	92.514	153.002
2017	0	25	786	16.024	98.502	141.049
2018	0	45	999	15.740	88.286	103.410
Specia	porcine					
An	S	E	U	R	O	P
2015	2.217.056	1.584.313	254.270	27.091	3.350	563
2016	2.418.373	1.660.864	278.898	30.023	3.837	908
2017	2.539.147	1.534.547	241.613	26.706	2.863	675
2018	2.287.147	1.616.341	328.173	37.996	3.939	626

Tabel 18 - Distribuția carcaselor de bovine și porcine provenite de la animalele sacrificate, în funcție de clasele de calitate SEUROP

Consumul mediu anual pe locuitor la principalele produse alimentare

În ceea ce privește consumul de **carne de bovine**, acesta a fluctuat în perioada 2014-2018 cu o scădere în 2017-2018 față de anii anteriori. Cu toate acestea, consumul se menține aproximativ la jumătate față de media UE28 de 11kg anual/locuitor, raportată la anul 2018.

Consumul de **carne de porcine** a înregistrat în perioada de referință 2014-2018 un trend ascendent, și se situează deasupra mediei UE28/2018, de 32,6 Kg anual/locuitor.

Consumul de **carne de ovine și caprine** a rămas relativ stabil fiind situat peste media de consum a UE28 {2}[AI 60]

Consumul mediu anual pe locuitor de carne de pasăre a fost în creștere în perioada 2014-2018, depășind consumul mediu al UE28.

Pentru consumul de **lapte și produse din lapte** se constată un trend oscilant în primul interval de patru ani a perioadei de referință ca în anul 2018 acesta să se situeze peste media UE28.

Consumul mediu anual pe locuitor în perioada 2013-2018 este ilustrat în următorul tabel {30}{31}[AI 60]:

Principalele produse alimentare	UM	Ani					UE28
		2014	2015	2016	2017	2018	2018
Carne și produse din carne în echivalent carne proaspătă (exclusiv alte feluri de carne)	Kg	57.00	62.80	65.40	68.20	72.60	70.20
Carne de bovine	Kg	5.6	6.3	6.1	4.9	5.2	11,0
Carne de porcine	Kg	29	31.3	32.9	36.1	38.3	32,6
Carne de ovine caprine	Kg	2.3	2.2	2.3	2.3	2.2	1,8
Carne de pasare	Kg	20.1	23	24.1	24.9	26.9	24,8

Alte feluri de carne	Kg	0.8	0.6	0.1	0.2	1.2	*
Lapte si produse din lapte in echivalent lapte 3,5% grasime (exclusiv unt)	Kg	251.5	250.7	253.6	251.4	258.3	250,57
Oua	buc	246	262	267	255	236	218

Tabel 19 - Consumul mediu anual pe locuitor, la principalele produse alimentare
(Sursa: ref {2} Tempo-serii de date INSSE 2014-2018 și ref {30})

Sprijinul Cuplat pentru sectorul vegetal și zootehnic

Începând cu anul 2015, în vederea obținerii unei producții agricole ridicate, atât în sectorul vegetal cât și zootehnic, prin menținerea sau creșterea suprafețelor și a efectivelor de animale a fost acordat sprijin cuplat pentru următoarele tipuri de culturi/animale:

- sectorul vegetal - soia, lucernă, leguminoase boabe pentru industrializare (mazăre și fasole), cânepă pentru ulei și/sau fibră, orez, sămânță de cartof, hamei, sfeclă de zahăr, tomate pentru industrializare cultivate în câmp, castraveți pentru industrializare cultivați în câmp, legume cultivate în spații protejate (legume cultivate în sere - tomate, castraveți, ardei, varză timpurie și extratimpurie și legume cultivate în solarii - tomate, castraveți, vinete, ardei și varză), fructe destinate industrializării (prune, mere, cireșe, vișine, caise și zarzăre) pentru obținerea de produse alimentare nonalcoolice, cartofi timpurii, semitimpurii și de vară pentru industrializare);
- sector zootehnic - ovine, caprine, taurine din rase de carne și metișii acestora, vaci de lapte, bivolițe de lapte, viermi de mătase.

Acordarea Sprijinului Cuplat Zootehnic în sectorul ovine/caprine a avut ca fundament absența raselor autohtone specializate pentru producția de carne; în acest sens, în primul an de acordare (2015), s-a introdus exceptarea de la înscrierea în Registrul Genealogic a animalelor solicitate la plată pentru a acorda timp crescătorilor de ovine de a forma un nucleu de selecție capabil să susțină activitatea de ameliorare a raselor autohtone de ovine în direcția producției de carne. Acest lucru s-a concretizat printr-un număr mare de animale eligibile, care raportat la plafonul financiar al anului 2015 a rezultat un quantum redus pe cap de animal.

Începând cu anul 2016, acordarea acestei forme de sprijin a fost condiționată de înscrierea animalelor în Registrul Genealogic, pentru a urmări obiectivul ameliorării raselor autohtone pentru producția de carne, fapt care a condus la obținerea unui număr mic de animale eligibile la plată și implicit la un quantum pe cap de ovină mai mare decât în anul precedent.

În anii următori, anvelopa financiară alocată pentru acordarea acestei forme de sprijin a crescut, ca urmare a necesității susținerii crescătorilor de ovine în direcția ameliorării raselor de ovine autohtone în direcția producției de carne.

În ceea ce privește distribuția sector vegetal/zootehnic din perspectiva quantumului total/sector, plățile acordate sectorului zootehnic au cunoscut o creștere anuală, ajungând în anul 2018 la 66% (149.646.909 euro) față de 34% sector vegetal (75.929.551).

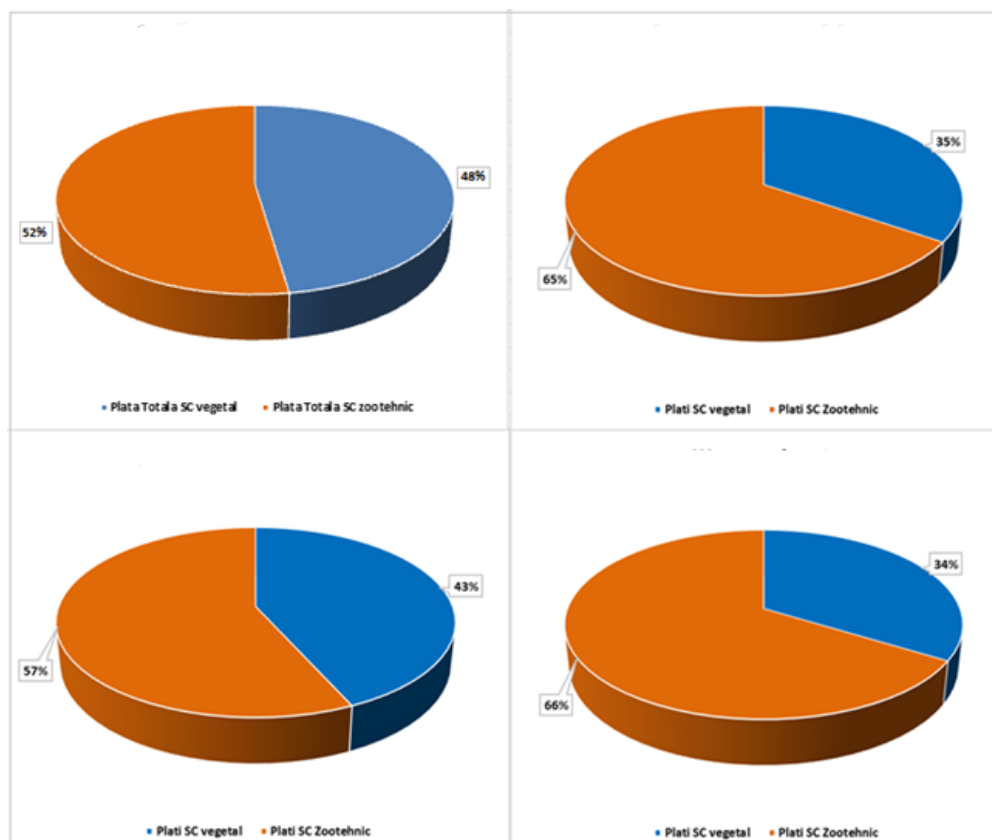

Fig. 46 Ponderea sprijinului cuplat / sectoare (vegetal și zootehnic) 2015-2018

Conform datelor APIA, reprezentate grafic, în perioada 2015-2018 se observă o evoluție crescătoare a sprijinului cuplat total, sprijinul cuplat în sectorul zootehnic înregistrând o creștere semnificativă în perioada analizată (aproximativ 50%), în timp ce sprijinul cuplat vegetal înregistrează o diminuare de aproximativ 17,5%.

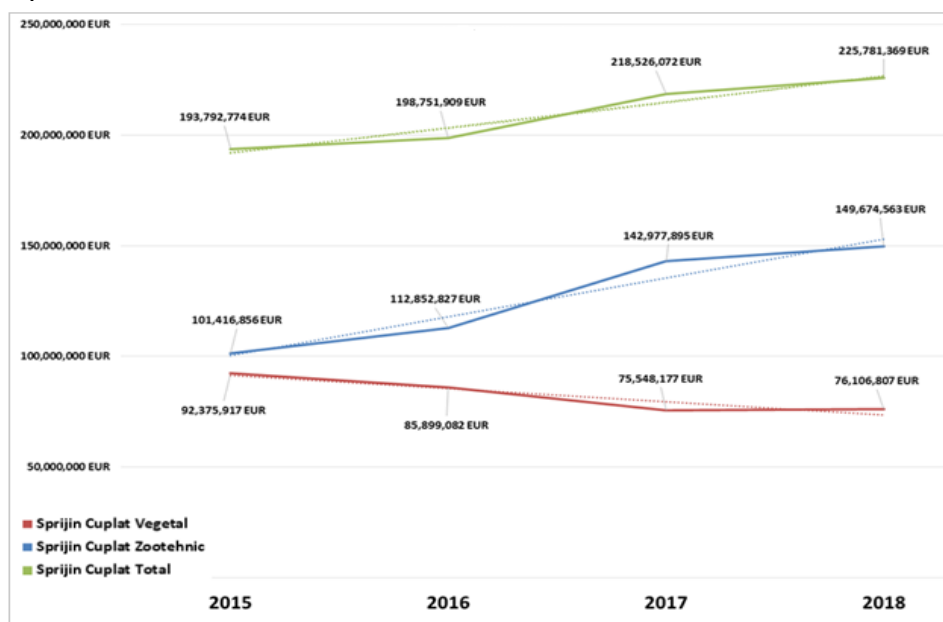

Fig. 47- Evoluția plăților pe sprijin cuplat 2015-2018, pe sectoare: vegetal, zootehnic și total

Conform datelor APIA reprezentate grafic, în anul 2017 în **sectorul vegetal**, din totalul **plăților** ponderea cea mai mare a fost la cultura de soia (40,46%), urmată de cultura de sfeclă de zahăr (26,73%), lucernă (15,14%). În anul 2018, se mențin cele trei culturi principale cu o scădere a primelor două, soia (34,91%) și sfecla de zahăr (24,05%), în timp ce pentru cultura de lucernă se observă o ușoară creștere (17,2%). În această perioadă, cea mai mare creștere se înregistrează la sprijinul cuplat pentru sere și solarii, respectiv de la 5,39% în 2017 la 10,34% în 2018. {A50}

Referitor la **suprafețele cultivate**, în anul 2017, ponderea cea mai mare a fost la cultura de soia (48,04%), urmată de cultura de lucernă (37,68%) și de cea de sfeclă de zahăr (7,93%). În anul 2018, se modifică structura celor trei culturi principale astfel: lucernă (45,05%) urmată de soia (41,75%) și sfecla de zahăr (7,11%). Se constată o dublare a suprafețelor de sere și solarii, cânepă, precum și o diminuare la jumătate a suprafețelor cultivate cu leguminoase. {A50}

DRAFT

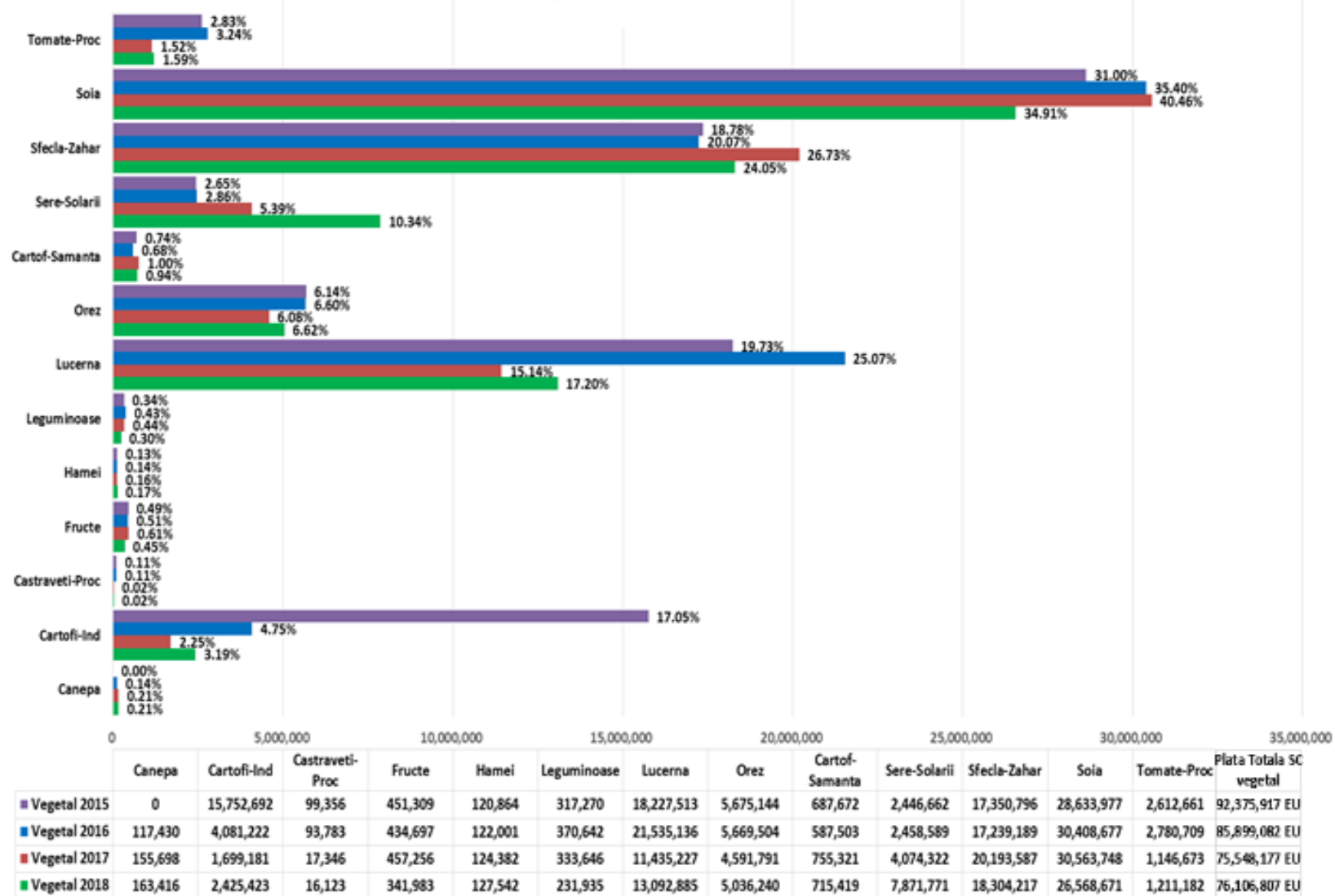

Fig. 48 Plăți sprijin cuplat vegetal 2018

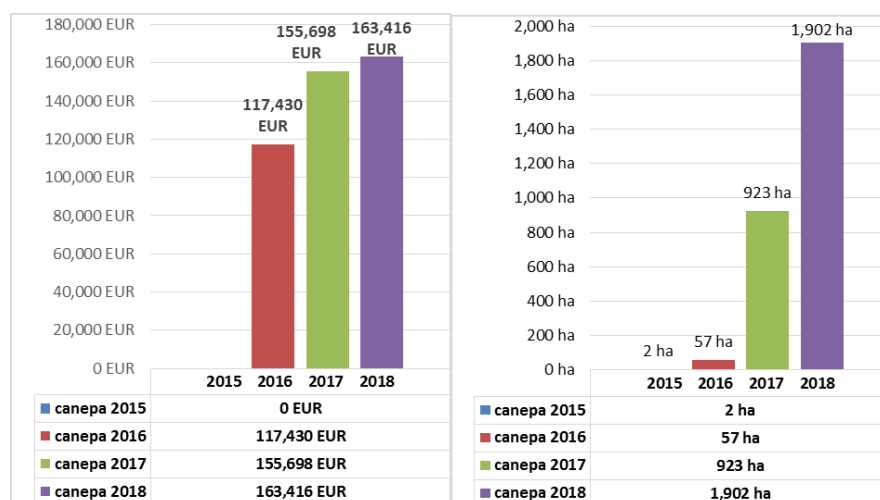

Fig. 49 Câneapă - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat

Din figura de mai sus, se constată faptul că interesul fermierilor pentru cultura de cânepă a crescut abia începând cu anul 2017, când s-au înregistrat investiții în echipamente agricole specifice pentru recoltare. Condițiile specifice privind cultivarea acestei plante, sunt prevăzute în legislația privind cultivarea plantelor ce conțin substanțe stupefiante și psihotrope iar producătorii, trebuie să dețină autorizații de cultivare eliberate de structurile teritoriale ale MADR, respectiv direcțiile pentru agricultură județene.

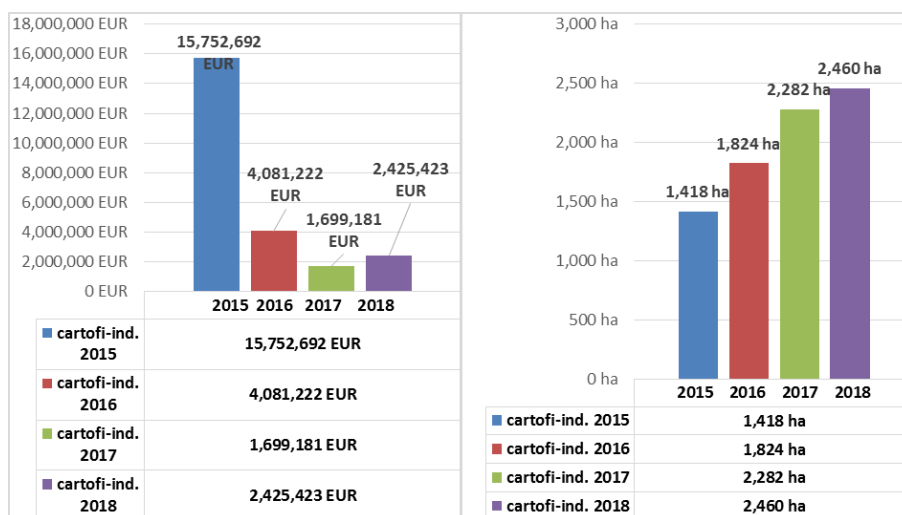

Fig. 50 Cartofi industrializare - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat

În perioada 2015-2018, suprafețele aferente sprijinului cuplat pentru cartof destinat industrializării au crescut. Aceste creșteri se datorează nevoii de cantități tot mai mari de materie primă pentru fabricile procesatoare. De asemenea cultivatorii de cartof pentru industrializare au aplicat tehnologii din ce în ce mai performante și au utilizat soiuri rezistente la factorii de stres și pretabile pentru industrializare. Sprijinul cuplat a influențat creșterea suprafețele cultivate, în directă legătură cu fabricile procesatoare și contractarea întregii producții.

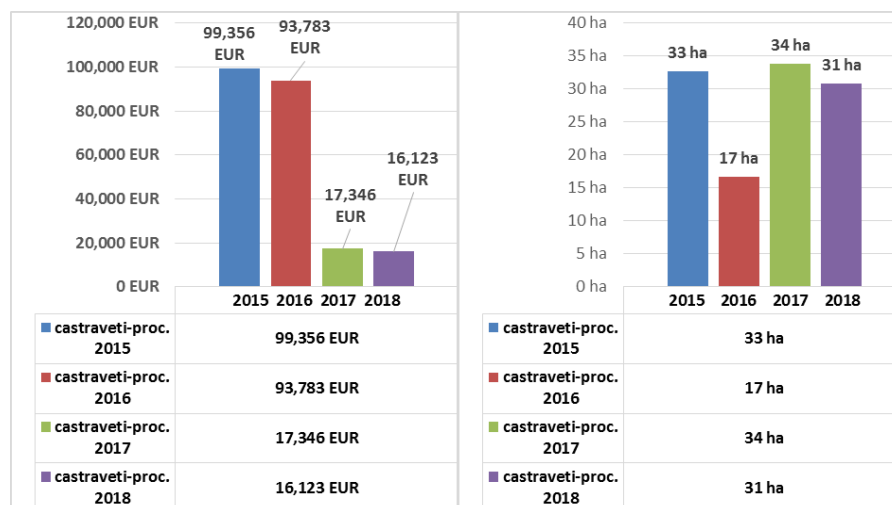

Fig. 51 Castraveți procesare - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat

Suprafețele aferente sprijinului cuplat la castraveți pentru procesare sunt mici, fluctuante, deși cerința fabricilor de procesare este în creștere. Suprafețele mici pot fi puse pe seama preferinței producătorilor de a comercializa producția direct pe piața pentru consum în stare proaspătă și datorată lipsei forței de muncă necesare recoltării acestei culturi de pe suprafețe extinse.

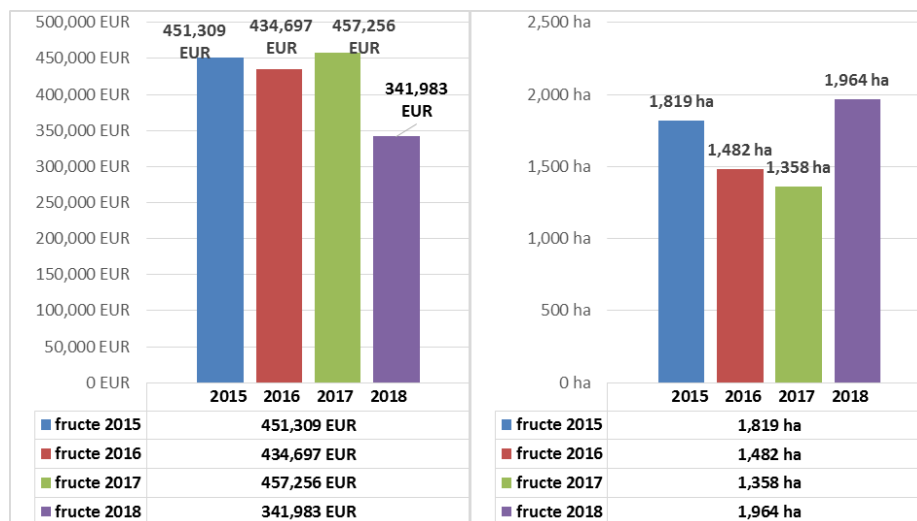

Fig. 52 Fructe - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat

În ceea ce privește fructele destinate procesării suprafețele aferente sprijinului cuplat au scăzut în anii 2016 și 2017 de la 1819 ha în 2015 la 1482 ha în 2016 respectiv 1358 ha în 2017. În anul 2018 suprafața a crescut ajungând la 1964 ha datorită faptului că fermierii au înființat plantații pomicole noi, accesând fonduri europene prin Submăsura 4.1 - „Investiții în exploatare pomicole” din cadrul PNDR 2014- 2020.

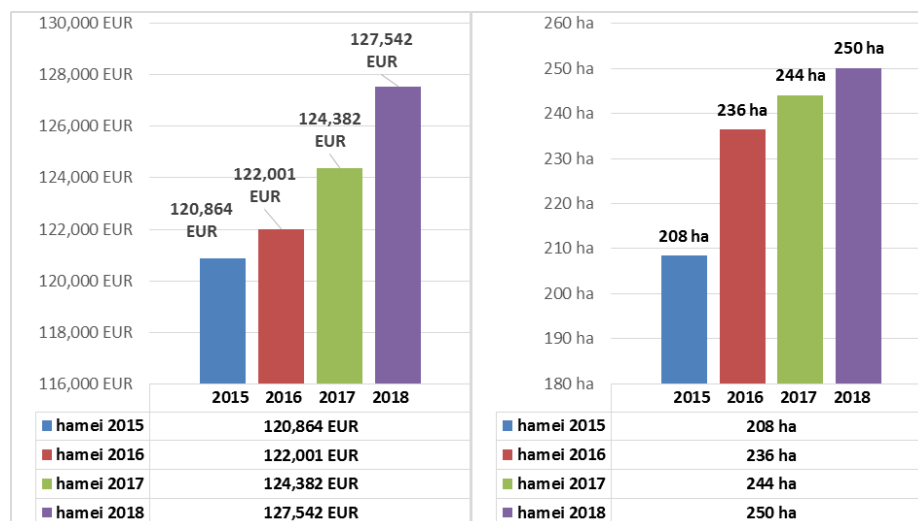

Fig. 53 Hamei - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat

Pentru cultura hameiului sprijinul cuplat a stimulat producătorii agricoli să aplice o tehnologie corespunzătoare, să-și organizeze activitatea pentru a deveni o cultură rentabilă folosind infrastructura existentă cu sistem de susținere și dotările aferente (hale, culegătoare, uscătoare, climatizoare, prese, depozite frigorifice, echipamente și utilaje pentru câmp).

De asemenea, ajutorul financiar acordat fermierilor a diminuat riscul de abandonare a producției, întrucât pentru acest tip de cultură, costurile de înființare și întreținere a culturii sunt ridicate. Condițiile de climă sunt extrem de importante, hameiul neputând fi cultivat decât în anumite zone, în care s-au făcut investiții în sistemele de susținere în câmp.

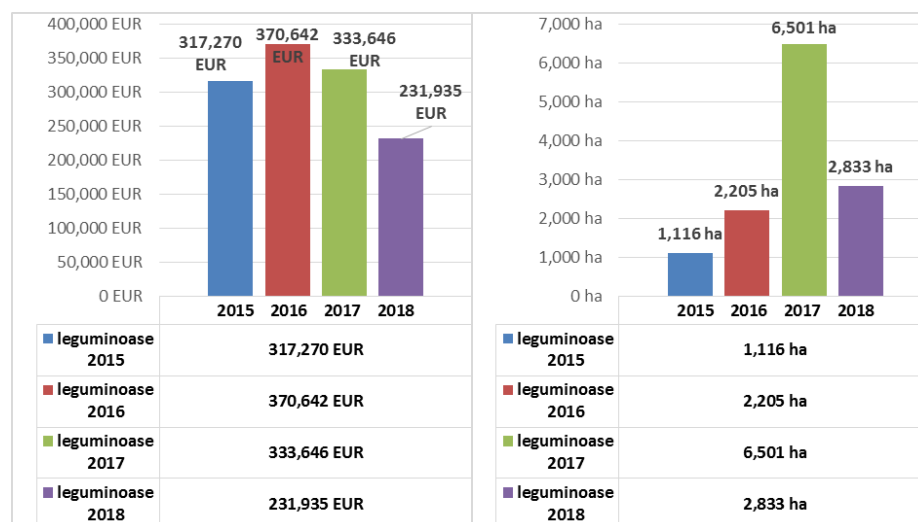

Fig. 54 Leguminoase - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat

Creșterea semnificativă a suprafeței aferente sprijinului cuplat în anul 2017 la leguminoase a fost cauzată de cuantumurile per ha plătite în anii 2015 și 2016 când nu s-a efectuat transfer de fonduri între măsurile. În anul 2018, s-a evitat supracompensarea, ceea ce a condus la creșterea ușoară a suprafețelor comparativ cu anii 2015 și 2016.

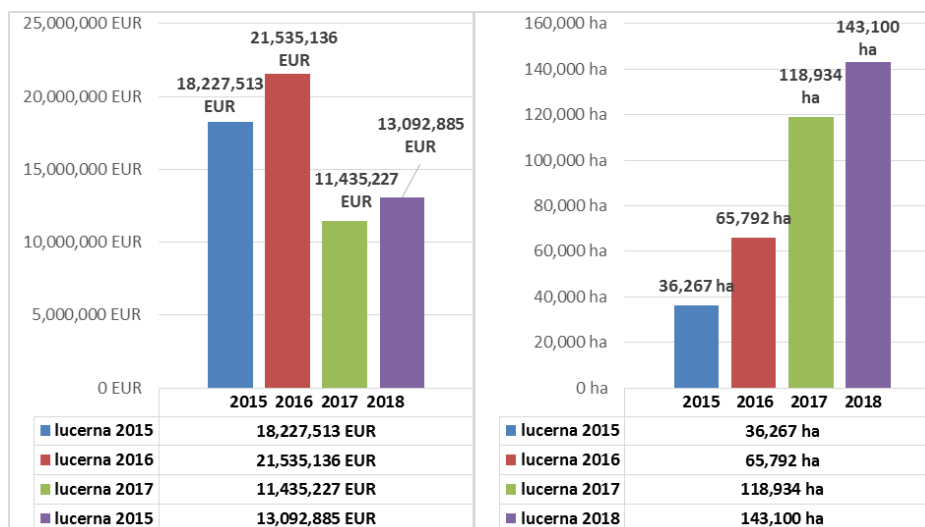

Fig. 55 Lucernă - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat

Sprijinul cuplat la lucernă a prevenit riscul de abandon al acestei culturi, datorită faptului că este o cultură costisitoare la înființare și la prelucrare.

Creșterea suprafeței de lucernă a contracarat lipsa de alternative în asigurarea unor surse de proteină ieftine pentru hrana bovinelor, ovinelor/caprinelor.

Cultura de lucernă a asigurat aprovizionarea crescătorilor de animale cu produse din lucernă, bogate în proteine de calitate, pe toată perioada anului, ceea ce a stimulat înființarea unor noi suprafețe de lucernă, achiziția de echipamente, practicarea unor tehnologii adecvate care să asigure creșterea producției de lucernă și vânzarea produselor de lucernă la prețuri competitive față de alte produse proteice.

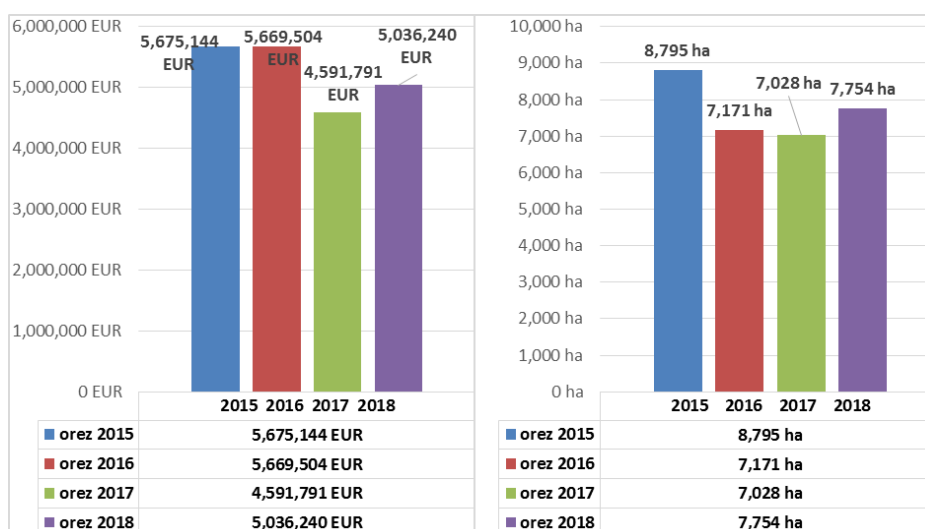

Fig. 56 Orez - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat

Cultura orezului reprezintă o soluție de valorificare a terenurilor sărăturate și contribuie la creșterea biodiversității.

Costurile pentru întreținerea suprafețelor amenajate și aplicarea corespunzătoare a tehnologiilor de cultură sunt tot mai mari, cu toate acestea sprijinul financiar cuplat acordat a prevenit reducerea drastică a suprafețelor cultivate astfel încât să se asigure o producție care să acopere parte din necesarul de consum.

Suprafețele aferente sprijinului cuplat au avut un trend general descrescător, tendință care se regăsește în dinamica descrescătoare a suprafețelor cultivate. Cu toate acestea, randamentele au crescut constant, de la 4,43 t/ha în 2015 la 5,1 t/ha în 2018 {1}.

Efectele schimbărilor climatice, creșterea costurilor cu investițiile necesare, asigurarea apei de irigat pe tot parcursul perioadei de creștere și dezvoltare a plantelor, forța de muncă sezonieră fac ca această cultură să rămân destul de costisitoare și riscul abandonării acesteia să persiste în continuare.

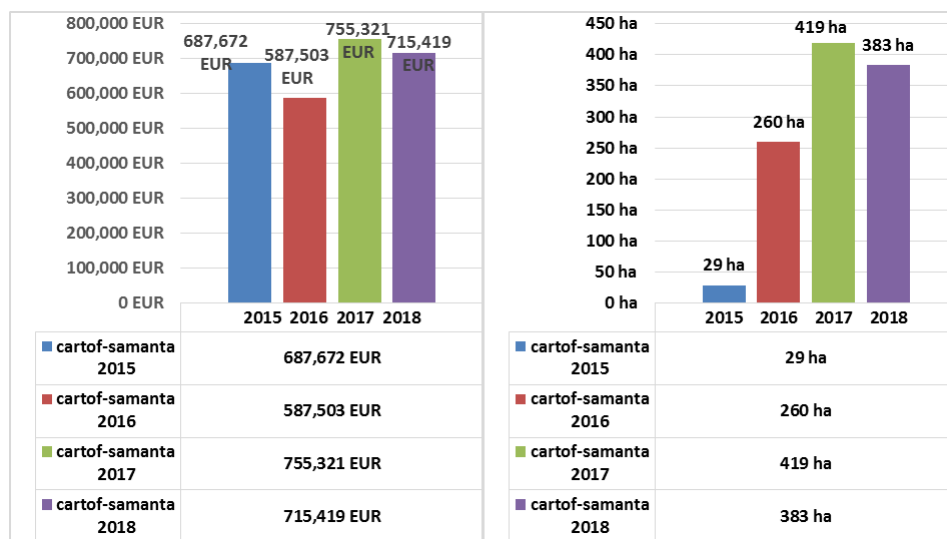

Fig. 57 - Cartof sămânță - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat

Suprafețele aferente sprijinului cuplat pentru cartof de sămânță au crescut în perioada 2015-2017. Aceste creșteri se datorează aplicării de către fermieri, a unor tehnologii din ce în ce mai performante, utilizării de soiuri rezistente la factorii de stres, rentabile din punct de vedere economic.

De asemenea, fermierii au fost stimulați să continue cu această cultură, chiar să crească suprafețele cultivate, datorită cererii tot mai mari de cartof pentru sămânță. Fluctuația suprafețelor destinate cartofului pentru samânta se datoreaza si verigilor tehnologice pe care samanta de cartof trebuie sa le parcurga până la certificarea finală.

Acest proces tehnologic influenteaza si suprafetele ce urmeaza a fi plantate in anul urmator, fapt demonstrat prin nerealizarea suprafetei notificate in cadrul sprijinului cuplat la aceasta cultura si necesitate sustinerii viitoare a acestui sector. Diminuarea suprafețelor aferente sprijinului cuplat la această cultură în anul 2018 este cauzată de diminuarea cu circa 20% a suprafeței totale cultivate.

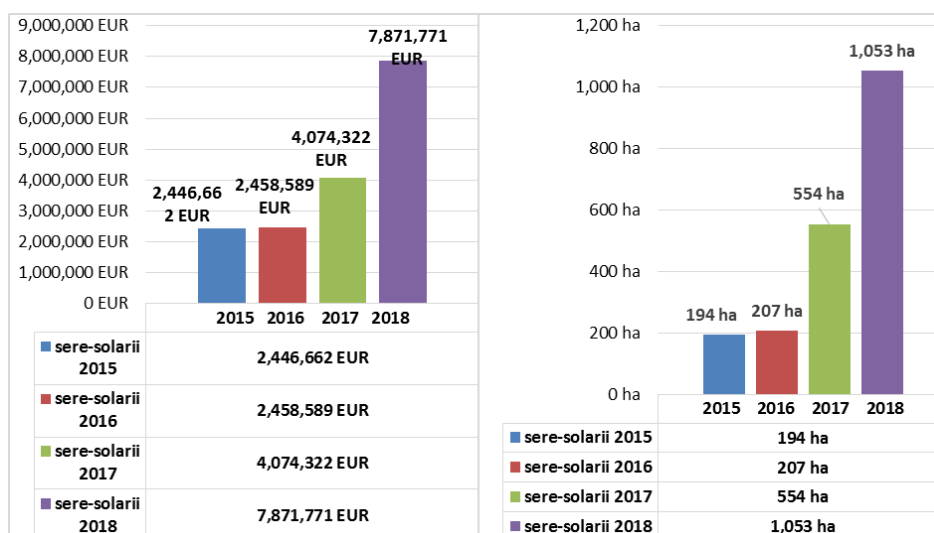

Fig. 58 - Sere și solarii - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat

Suprafețele aferente sprijinului cuplat pentru legume în spații protejate (castraveți pentru consum în stare proaspătă și/sau destinați industrializării, tomate, ardei, varză și vinete pentru consum în stare proaspătă) au înregistrat un trend crescător, tendință care se regăsește în dinamica crescătoare a suprafețelor cultivate. Întrucât tomatele ocupă un loc principal în suprafața cultivată în sere și solarii, creșterea accentuată a suprafețelor pînă cca 1000 ha s-a datoriat și programului *de minimis* Tomate în spații protejate.

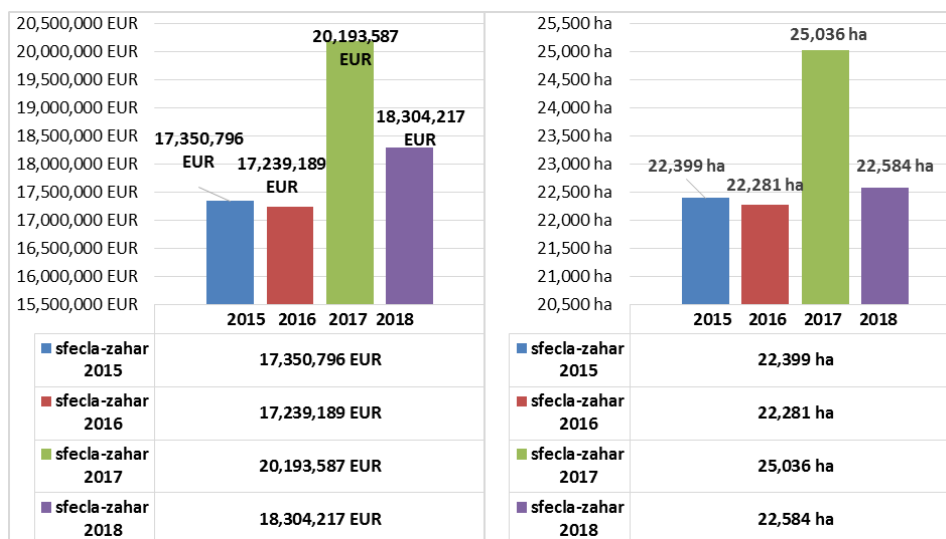

Fig. 59 - Sfeclă zahăr - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat

Referitor la evoluția neuniformă a sprijinului cuplat la sfecla de zahăr, menționăm că la sfârșitul anului 2017 o fabrică/operator economic producător zahăr s-a închis, în consecință, suprafața contractată cu sfeclă de zahăr s-a diminuat.

Astfel, suprafața eligibilă pentru acordarea sprijinului cuplat la sfecla de zahăr a fost de 25,036 ha în anul 2017, iar în anul 2018 de 22,584 ha.

Inchiderea fabricii a generat abandonarea cultivării sfeclei de zahăr de către cultivatorii din zona de Vest. Prețul scăzut al zahărului după eliminarea cotelor de producție (2017), lipsa oricăror protecții față de evoluțiile prețurilor, având în vedere prețul de referință al zahărului, a afectat procesatorii și cultivatorii.

În acest sens, preocupările au fost orientate în sprijinirea fermierilor, prin utilizarea mecanismului de transfer de fonduri între măsurile de sprijin, potrivit art.53 a din Regulamentul delegat (UE) nr.639/2014, pentru a nu se abandona cultivarea sfeclei în zonele cu tradiție și favorabilitate a acestei culturi, astfel încât să producem cel puțin 30% din consumul anual de zahăr.

În ceea ce privește cultura de soia, în anul 2006 suprafețele au atins 137,3 ha din totalul de 190,8 mii ha, fiind de altfel și ultimul an în care **soia modificată genetic** a fost permisă în România. Producția totală de soia, în acest an de referință a fost de 344,9 mii tone, din care au fost obținute **249,9 mii tone soia modificată genetic**.

În anii următori, suprafețele cultivate cu soia au scăzut semnificativ. În anii 2008, 2009 soia a fost cultivată pe suprafețe de sub 50 mii ha și nu au depășit 80 mii ha până în anul 2015, când România a introdus **sprijinul cuplat, suprafața totală cultivată ajungând la 128,2 mii ha, iar producția totală de 262,1 mii tone**.

Scăderea suprafețelor cultivate cu soia convențională a fost cauzată de costurile de producție ridicate și de prețurile de comercializare fluctuante. În consecință, unele societăți comerciale și-au închis liniile tehnologice de procesare a boabelor de soia și, din lipsă de materie primă, nu le-au mai redeschis până în prezent. În condițiile nou-create, necesarul de consum intern este acoperit din import care ajunge la circa 500.000 tone de șroturi de soia, în valoare de cca. 200 milioane euro, pentru necesarul aferent sectorului zootehnic.

An	Suprafata totala soia (mii ha),din care:	Soia modificata genetic (mii ha)	Productia totala soia (mii to), din care:	Soia modificata genetic (mii to)
1999	99,8	15,5	183,4	---
2000	117	32,2	69,5	---
2001	44,8	17,3	72,7	---
2002	71,8	31,1	145,9	---
2003	128,8	39,6	224,9	77,3
2004	121,3	61,6	298,5	152,5
2005	143,1	86,1	312,8	177,5
2006	190,8	137,3	344,9	249,9
2007	133,2	0	136,1	0
2008	49,9	0	90,6	0
2009	48,8	0	84,3	0
2010	63,9	0	149,9	0
2011	72,1	0	142,6	0
2012	79,8	0	104,3	0
2013	69,0	0	151	0
2014	79,9	0	202,9	0
2015	128,2	0	262,1	0

Tabel nr. 20 Evoluția suprafețelor cultivate cu soia și soia modificată genetic în perioada 1999-2015

Prin acordarea sprijinului cuplat la cultura soia, s-a urmărit menținerea acesteia în cultură și stabilizarea sectorului la nivel intern. Începând cu anul 2015, urmare introducerii sprijinului cuplat, suprafața a crescut an de an. Excepție face anul 2018 când deși suprafața cultivată a fost de 169 mii ha, eligibilă la plată a fost doar suprafața de 132.595 ha, deoarece fermierii nu au prezentat documentele doveditoare privind eligibilitatea.

În ansamblu, datorită sprijinului cuplat, cultura de soia a devenit rentabilă și atractivă pentru fermieri. Totuși, irigațiile reprezintă un factor limitativ al extinderii suprafețelor, deoarece soia este o cultură care fără irigații și o combatere corespunzătoare a bolilor și dăunătorilor, nu se dezvoltă optim.

Producția totală de soia în perioada 2015-2018 a urmat un trend ascendent, atingând 465,6 tone în anul 2018. Nivelul producției totale, se situează totuși sub necesarul de consum al României, și luând în considerare că cca. jumătate din aceasta nu se procesează în țară din lipsa capacităților de procesare, apreciem că sunt necesare și alte măsuri pentru stabilizarea sectorului la nivel național.

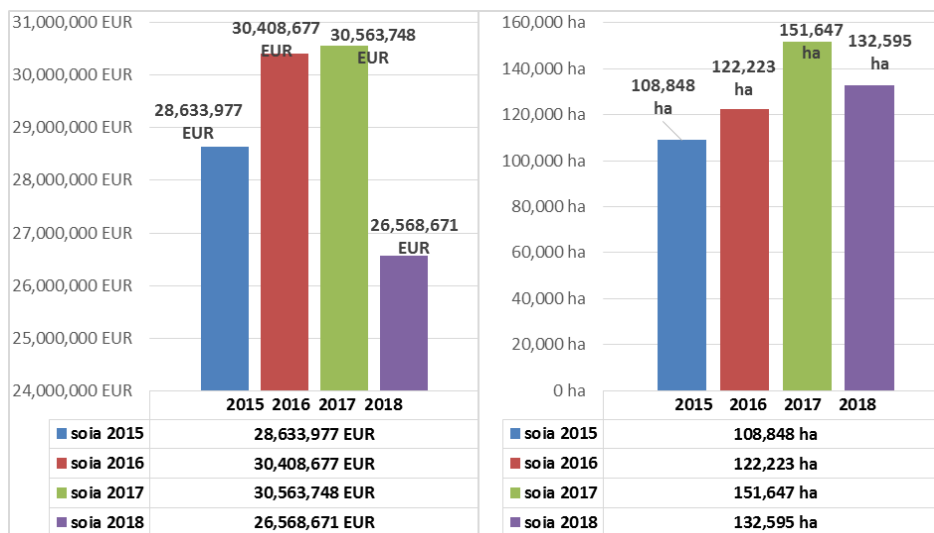

Fig. 60 - Soia - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat

Suprafețele aferente sprijinului cuplat la tomate pentru procesare au înregistrat o creștere mai ales în anii 2017 și 2018, întrucât producătorii autohtoni de bulion au manifestat un interes sporit pentru achiziționarea de materie primă din România. Cu toate că suprafețele au crescut, nu se poate asigura o producție care să acopere parte din necesarul de consum, în continuare unitățile de procesare nu produc la capacitățile maxime.

În ultimii ani cultura de tomate cultivate în câmp cu destinație pentru industrializare a fost afectată de efectele schimbărilor climatice.

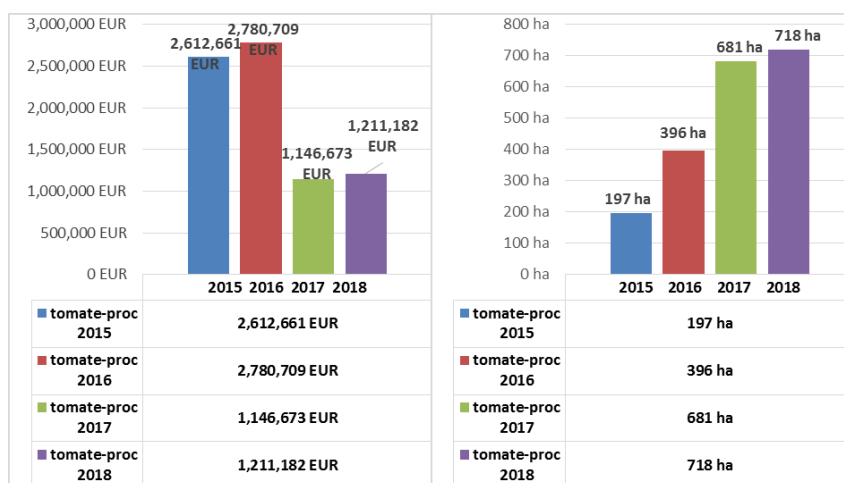

Fig. 61 - Tomate procesare - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat

În sectorul zootehnic constatăm un trend ascendent al plăților pentru toate formele de sprijin cuplat. De asemenea, din datele APIA, se observă o creștere cu peste 50% a numărului de capete solicitate la plată la taurinele de carne, o creștere semnificativă a cantității de lapte livrat, dar mai ales o dublare a numărului de caprine de la 104.000 la 213.000 de capete și o creștere cu peste 1.000.000 de capete la ovine. {A50}

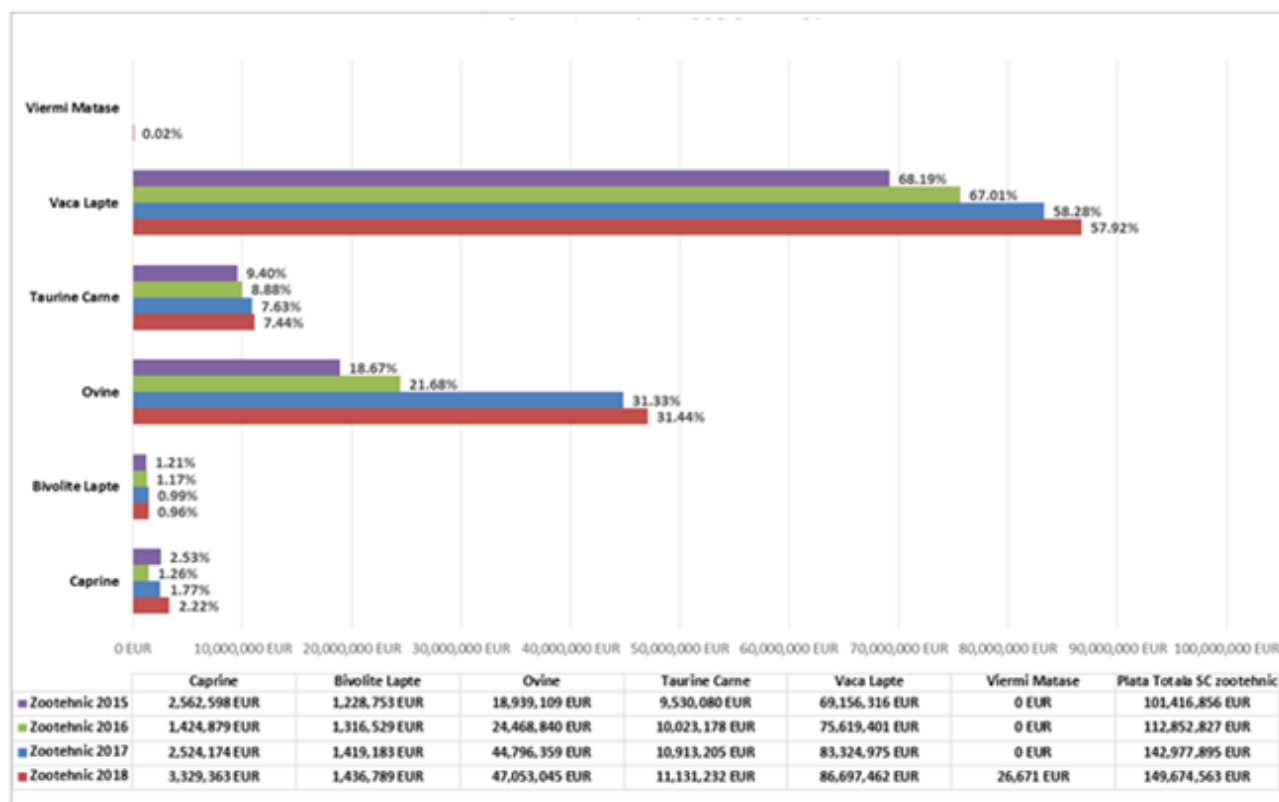

Fig. 62 - Plăți sprijin cuplat sector zootehnic 2015-2018, pe specii (% din total sprijin cuplat pe zootehnie)

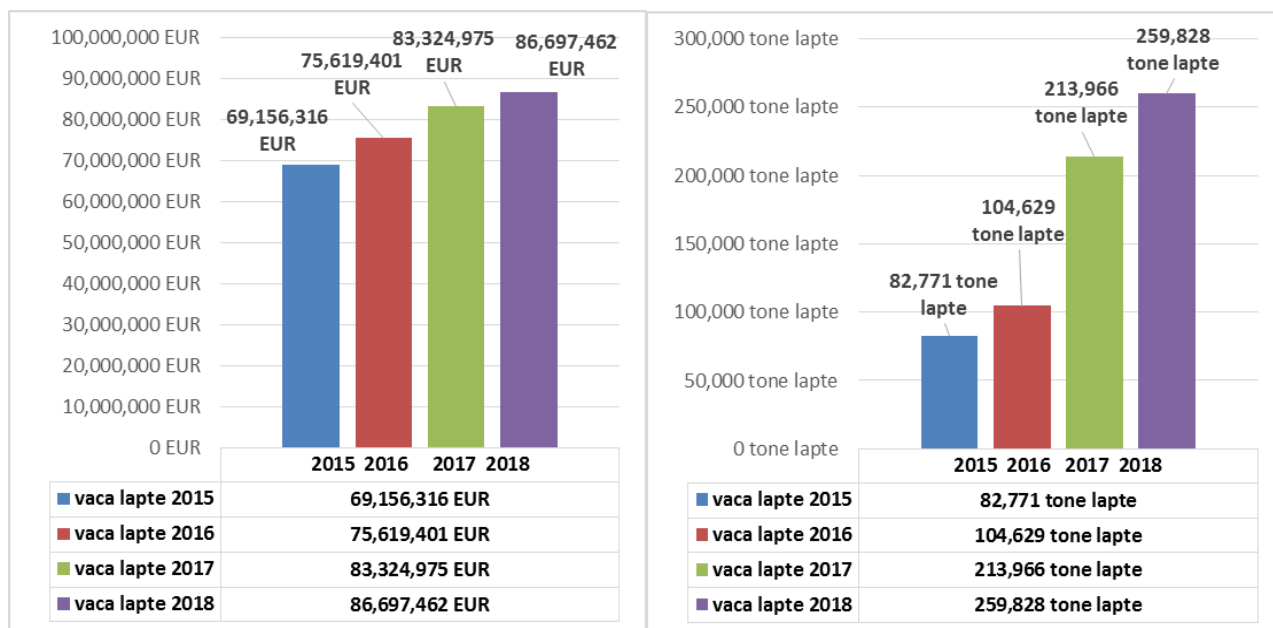

Fig. 63 - Vacă de lapte - Plăți sprijin cuplat și tone lapte, 2015-2018

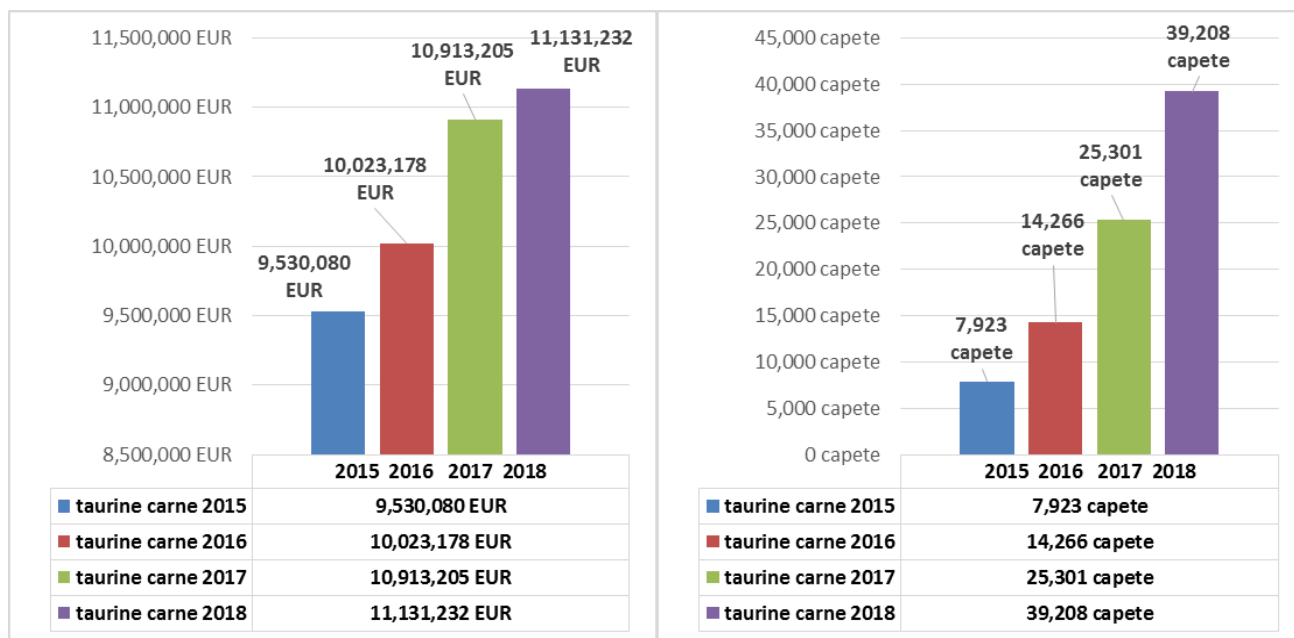

Fig. 64 - Taurine carne - Plăți sprijin cuplat și capete, 2015-2018

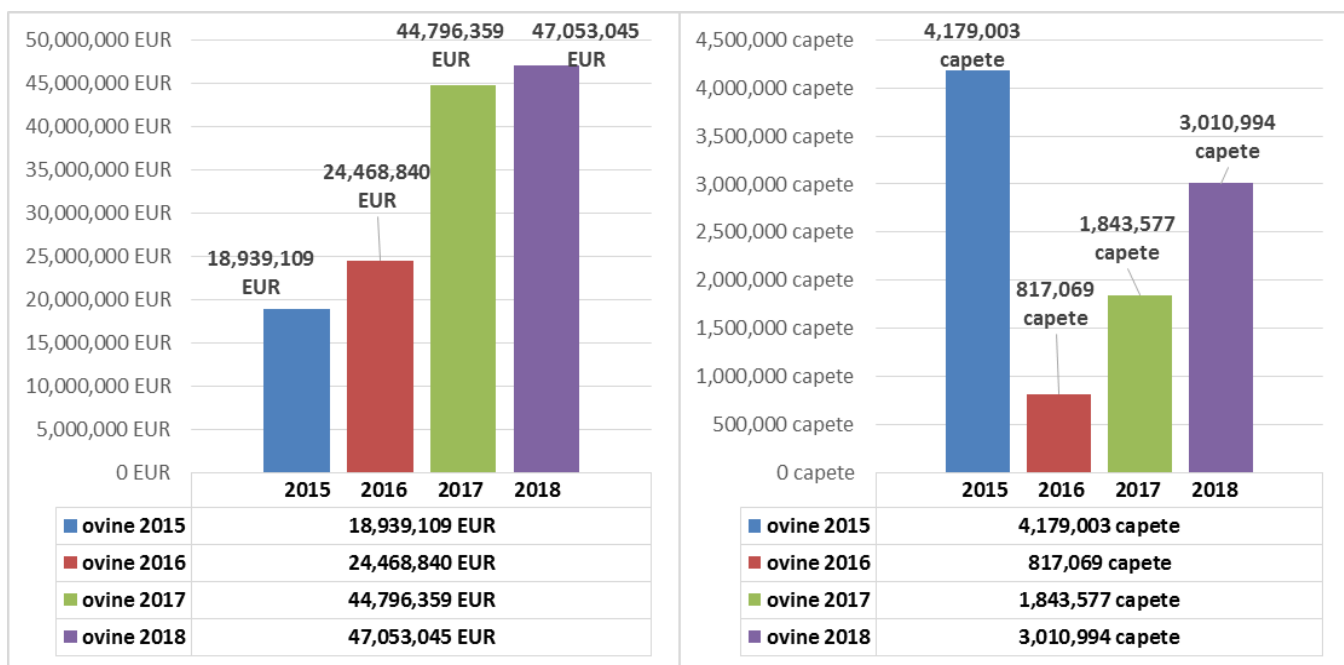

Fig. 65 - Ovine - Plăți sprijin cuplat și capete, 2015-2018

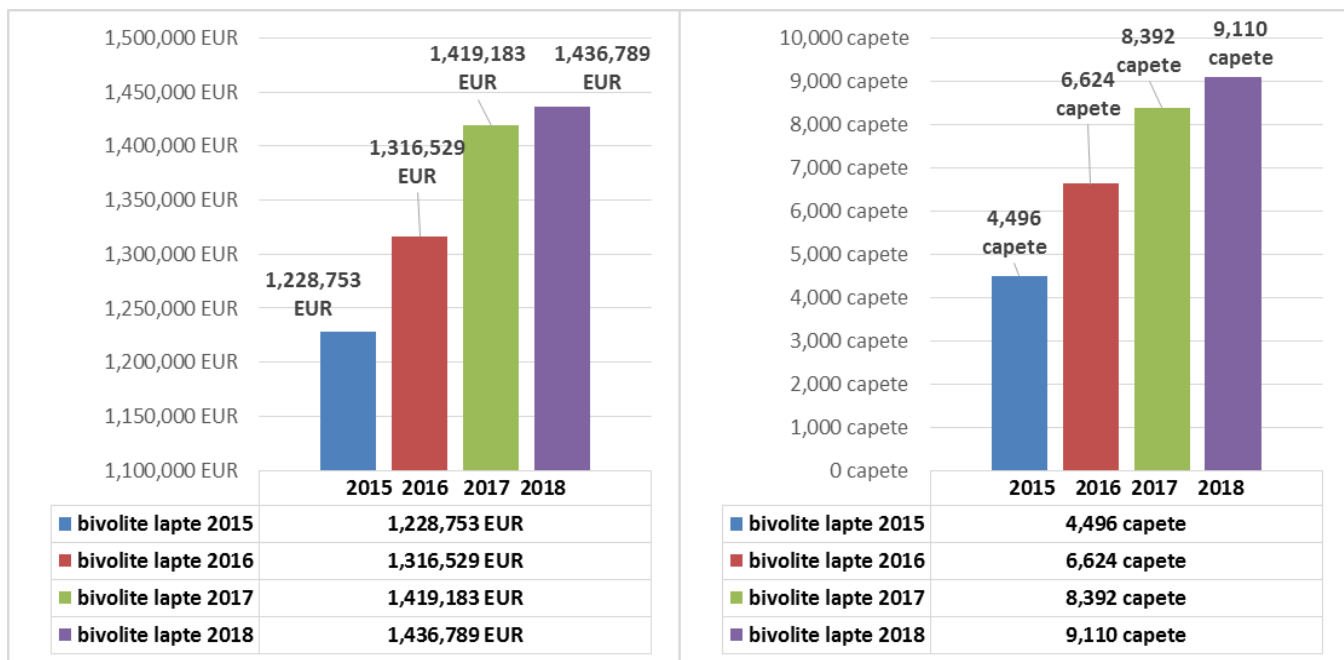

Fig. 66 - Bivolite lapte - Plăți sprijin cuplat și capete, 2015-2018

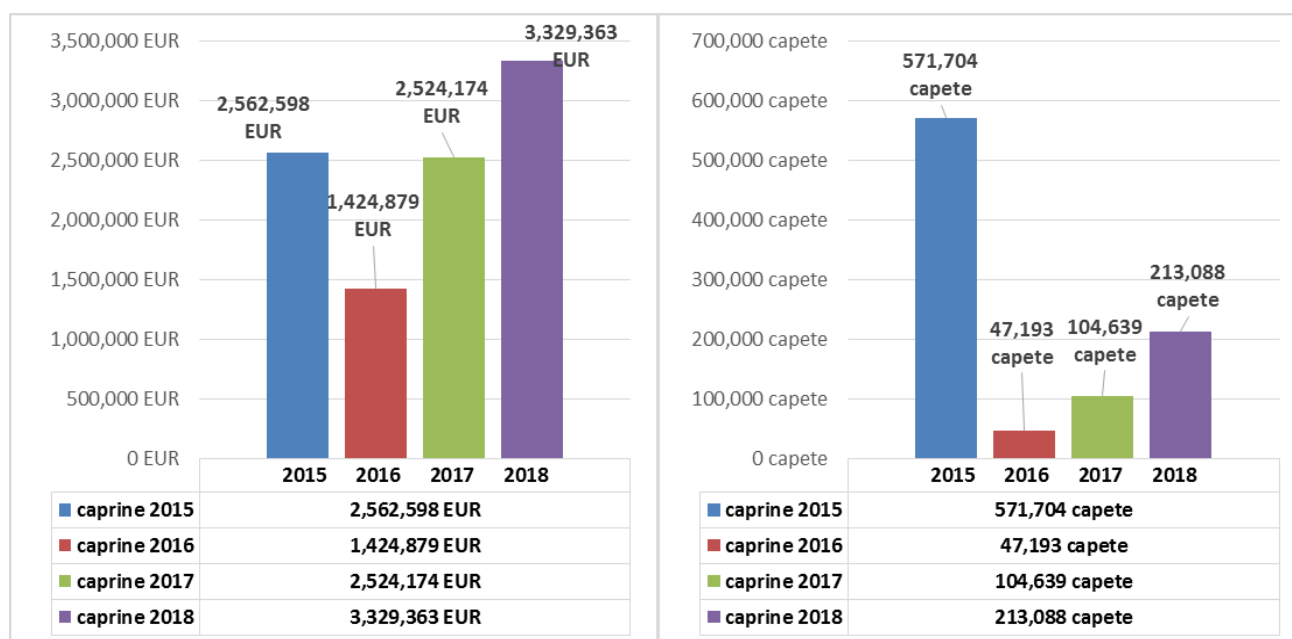

Fig. 67 - Caprine - Plăți sprijin cuplat și capete, 2015-2018

Sprijinul național dedicat sectorului zootehnic

Valoarea sprijinului financiar acordat prin Programul de susținere a crescătorilor de porci din rasele Bazna și/sau Mangalița în vederea producerii cărnii de porc, aprobat prin H.G. nr. 9/2018, cu modificările și completările ulterioare.

În anul 2018, valoarea sprijinului acordat a fost de 513.500 lei echivalentul a 2054 capete purcei eligibili din rasele Bazna și Mangalița pentru un număr de 264 crescători. În anul 2019, valoarea sprijinului acordat a fost de 513.500 lei echivalentul a 1400 capete purcei eligibili din rasele Bazna și Mangalița pentru un număr de 156 crescători.

Valoarea sprijinului financiar acordat prin Programul de susținere a crescătorilor de ovine pentru comercializarea lânii, conform HG nr. 500/2017, a fost de 14.555 lei pentru un număr de 8.134 fermieri și o cantitate de lână eligibilă 14,555 kg, iar în anul 2019 valoarea sprijinului a fost de 26.501 lei pentru un număr de 7552 fermieri, și o cantitate eligibilă de 13,250 kg.

Analiza sectorului zootehnic (suine) în contextul evoluției „Pestei Porcine Africane”.

Apariția și extinderea focarelor de PPA a avut impact negativ asupra sectorului de creștere a suinelor din cauza impunerii restricțiilor de mișcare a animalelor, fapt care a generat blocaje și dificultăți în livrarea animalelor către abatoare.

Un alt aspect a fost apariția sentimentului de nesiguranță în rândul fermierilor, concretizat prin reducerea ritmului de populare și repopulare din cauza riscului de apariție a unor noi focare de PPA în proximitatea fermelor, fapt care ar duce la aplicarea imediată a restricțiilor de mișcare a animalelor.

Din cauza restricțiilor care decurg din Decizia nr.709/2014 privind regionalizarea aplicată României, au fost interzise livrările de animale vii în afara țării, fapt ce a determinat pierderea piețelor externe și scăderea prețului la care a fost valorificată producția.

Crescătorii de suine din România sunt mai afectați de fluctuațiile prețului cărnii de porc de pe piața europeană, întrucât în perioadele cu prețuri ridicate, din cauza interdicției de livrare în afara țării, nu au avut acces la piețele externe, fiind în schimb nevoiți să facă față concurenței acerbe a producătorilor din țări UE în perioadele cu prețuri scăzute, situație ce a dus la decapitalizarea producătorilor români.

Pentru prevenirea răspândirii PPA, au fost ucise 610322 capete porcine dintre care cca. 47000 scroafe, acțiune care a avut efect puternic asupra segmentului de reproducție din sectorul creșterii suinelor, conducând la creșterea prețului purceilor pentru îngrășat și afectând major profitabilitatea fermelor de creștere și îngrășare.

Efectivele de reproducție au avut o evoluție constant descrescătoare în ultimii 6 ani, astfel:

anul	2013	2014	2015	2016	2017	2018
scroafe matcă (mii capete)	384	378	375	361	349.9	308.8

Tabel 21 - Evoluția efectivelor de reproducție porcine

Aceasta arata o scădere cu cca. 20% a efectivului de scroafe din 2013 pana în 2018 , în timp ce consumul de carne de porc pe cap de locuitor a înregistrat o creștere de 34,5% în același interval, accentuând astfel deficitul de purcei necesari îngrășarii.

Aplicarea recomandărilor CE de diminuarea a ponderii creșterii suinelor în gospodăriile populației din cauza riscului de apariție și răspândire a PPA, va duce la o scădere a efectivelor, scădere care va trebui compensată de o creștere a numărului de animale din exploatațiile comerciale.

Un alt aspect cu impact negativ este creșterea costurilor de producție, datorită apariției cheltuielilor suplimentare generate de implementarea măsurilor de biosecuritate.

Trebuie menționat și impactul social pe care îl presupune reducerea numărului de animale din gospodăriile populației, știut fiind că aceasta este o activitate tradițională și o sursă suplimentară de venit pentru populația din mediu rural, populație a căror venituri sunt sub media națională.

Pomicultură

În 2018, plantațiile pomicole acopereau 168,5 mii ha (de la 158,6 mii ha în 2013). Majoritatea sunt plantații îmbătrânite (63%), cu potențial redus, în declin (53% din total) sau abandonate.

Suprafața cu plantații pe rod este de 67 mii ha (40% din total) și doar 11,72 mii ha sunt plantații tinere (7% din total suprafață). Mai mult de jumătate (58%) sunt exploatate în sistem extensiv (clasic), 39% în sistem intensiv și doar 3% în sistem super-intensiv {24} [AI 4].

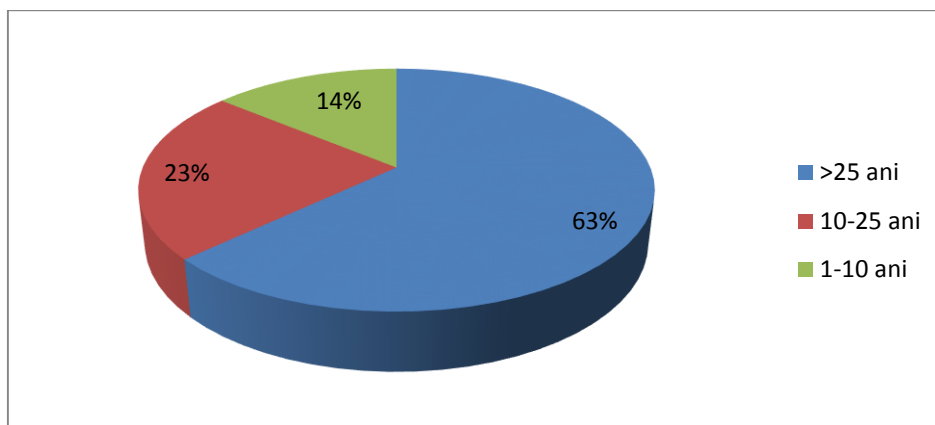

Fig. 68 - Distribuția plantațiilor pomicole în funcție de vârstă

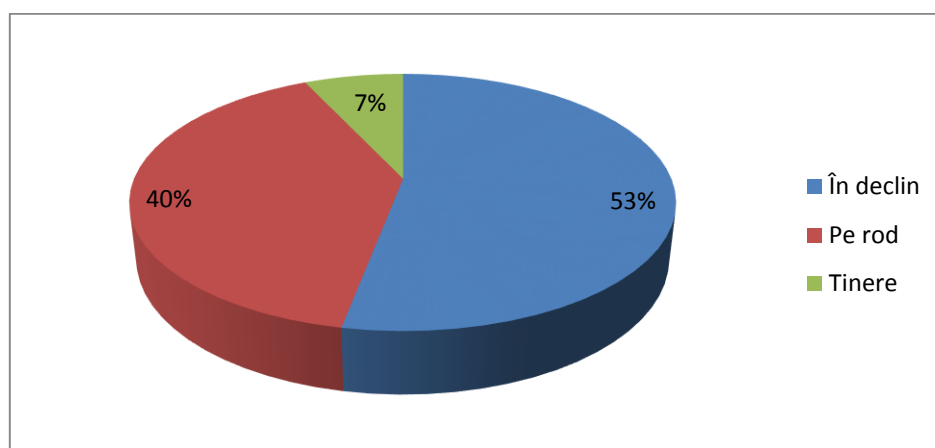

Fig. 69 - Distribuția plantațiilor pomicole în funcție și categorie de viabilitate

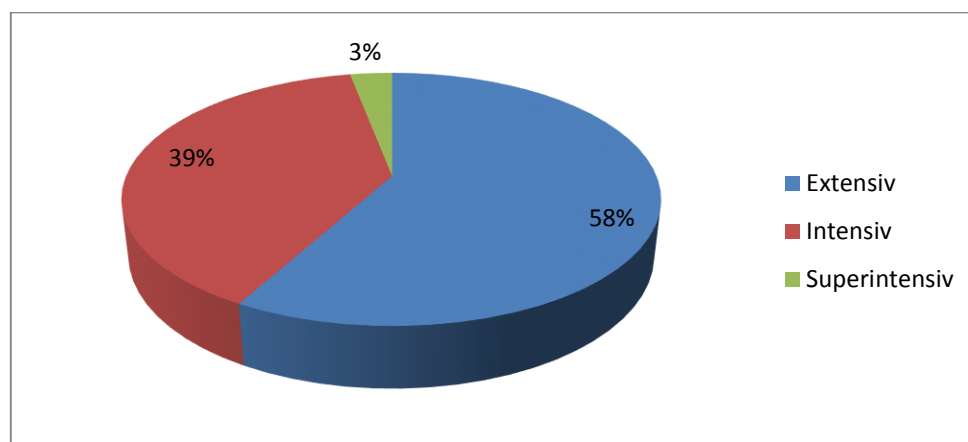

Fig. 70 - Distribuția plantațiilor pomicole în funcție de sistemul de cultură

Totodată, **producția de fructe a înregistrat scăderi semnificative în perioada 2014-2017** astfel că producția totală de fructe în anul 2017 a fost de 1,058 mil. tone, cu 18% mai mică decât în anul 2014 când producția totală de fructe a fost de 1,3 milioane tone {49}[AI 45]. În anul 2018 producția totală a fost de 1,81 mil. tone.

În prezent, din totalul suprafeței pomicole, **prunul deține circa 47%, fiind urmat de măr, cu circa 40%**. Alte specii pomicole cultivate sunt: cireșul și vișinul, caisul, piersicul, nucul, arbustii fructiferi. {49}[AI 46]

Suprafața cultivată cu măr a scăzut de la 56,1 mii ha în anul 2014 la 53,9 mii ha în anul 2018 {49}[AI 46]. Producția totală de mere a avut un trend decrescător în perioada 2014-2017. În anii 2016, 2017 se remarcă o scădere a producției cu 11,5% față de anul 2014. În anul 2018 producția a crescut ajungând la 643,9 tone. {49}[AI 45]. Producția medie în perioada 2014-2017 a variat între 4,1 t/ha (în anul 2017) și 7,9 tone la ha (în anul 2018) {49}[AI 45].

Suprafața cultivată cu prun a scăzut de la 66,5 mii ha în anul 2014 la 65,9 mii ha în anul 2018 {49}[AI 46]. Producția totală de prune a avut în general un trend crescător în perioada 2014-2016. În anul 2017 s-a înregistrat o scădere, producția fiind de 444,9 mii tone {49}[AI 45]. În anul 2018 se constată o creștere a producției, ajungând la 842,1 tone. {49}.

Suprafața cultivată cu cireș și vișin a scăzut de la 6,4 mii ha în anul 2014 la 6 mii ha în anul 2017 {49}[AI 46]. În anul 2018 suprafața a crescut ajungând la 7,1 mii ha. Producția totală de cireșe și vișine a scăzut în perioada 2015-2017. În anul 2018, producția a crescut și a fost de 90,8 mii tone {49}[AI 45]. Producția medie în perioada 2014-2018 a variat între 4,15 t/ha (în anul 2017) și 4,68 tone la ha (în anul 2014) {49}[AI 45].

Suprafața cultivată cu cais și zarzăr a scăzut de la 2,9 mii ha în anul 2014 la 1,9 mii ha în anul 2018. Producția totală de cais și zarzăr a scăzut în perioada 2015-2018. Un an de excepție a fost anul 2014 cu o producție totală de 43,6 mii tone. Producția medie în perioada 2014-2017 a fost de 13,56 tone/ha) {49}[AI 45]. Producția de fructe în România a fost influențată și de factorii climatici deoarece în perioada înfloritului temperaturile scăzute respectiv înghețul târziu de primăvară, ploiele, au afectat recolta de fructe.

Depozitare

Capacitatea de depozitare pentru legume-fructe în anul 2018 este de 190.770 tone {24}[AI 5], aceasta fiind insuficientă pentru a acoperi necesarul de depozitare și stocare ceea ce impune susținerea investițiilor în acest domeniu.

Sub-programul tematic pomicol

În perioada 2014-2020, a fost implementat primul subprogram tematic în domeniul pomiculturii ce a contribuit la îmbunătățirea situației sectorului pomicol în mod deosebit prin înlocuirea livezilor îmbătrânite, a soiurilor neadaptate la condițiile de mediu și la cerințele pieței, precum și a echipamentelor și instalațiilor uzate atât din punct de vedere fizic cât și moral.

În cadrul submăsurii 4.1a - Investiții în exploatații pomicole au fost finanțate 450 proiecte, cu o valoare eligibilă de 283,21 mil. euro, din care 231,72 mil. euro valoare publică. În cadrul aceleiași submăsuri, în teritoriul ITI DD au fost contractate 6 proiecte, cu o valoare totală de 3,522 mil euro. S-a observat un interes crescut al beneficiarilor pentru cultivarea plantațiilor de nuci și alun, clima continental excesivă, cu umiditate atmosferică ridicată în zona Deltei, cu veri călduroase și secetoase reprezentând un cadru favorabil pentru aceste plantații.

După tipul producției au fost sprijinite plantații pomicole convenționale 42% (188 proiecte) și plantații pomicole ecologice 58% (262 proiecte).

Dupa categoria investiției proiectele care propuneau achiziția de utilaje și echipamente reprezintă 22% din numărul total de proiecte (98 proiecte), iar cele cu construcții montaj 78% (352 proiecte).

De asemenea, înființarea plantațiilor pomicole și modernizarea parcului de mașini și utilaje agricole reprezintă 77% din totalul proiectelor finanțate (346 proiecte), reconversia plantațiilor pomicole și modernizarea parcului de mașini și utilaje agricole reprezintă 19% (84 de proiecte), iar investițiile în dezvoltarea plantațiilor pomicole existente reprezintă 4% (20 proiecte).

După dimensiunea economică a exploatațiilor sprijinite, 20% din numărul total de proiecte finanțate aparțin exploatațiilor cuprinse în intervalul 4.000 - 11.999 SO (90 proiecte), 76% exploatațiilor cuprinse în intervalul 12.000 - 250.000 SO (340 proiecte) și 4% exploatațiilor >250.000 SO (20 proiecte).

În ceea ce privește suprafața nou înființată cu plantații pomicole, aceasta este de 3.687,31 ha, iar suprafața în reconversie este de 1.299,27ha.{27}

De asemenea, în cadrul submăsurii 4.2a „Investiții în procesarea/marketingul produselor din sectorul pomicol au fost finanțate 14 proiecte, cu o valoare eligibilă de 14,84 mil. euro, din care 6,95 mil. euro valoare publică contractată, rata medie a sprijinului fiind de 48.7%.

Întreprinderile finanțate vizează în principal segmentul întreprinderilor micro/mici, fiind finanțate 11 întreprinderi micro/mici cu proiecte în valoare publică de 4,71 mil. euro și 3 întreprinderi mijlocii în valoare publică de 2,23 mil.

După tipul investiției 78,6% sunt investiții noi, iar 21,4% sunt extinderi/modernizări.

Investițiile sprijinite vizează crearea a 147 locuri de muncă noi, precum și menținerea altor 348 locuri de muncă existente.{27}

Viticultură - Programul Național de Sprijin în sectorul vitivinicol (PNS)

La nivelul anului 2018 suprafața cultivată cu vii pe rod a fost de 172,8 mii ha {1}[AI 51], iar producția de struguri a fost de 1140,6 mii tone, din care struguri pentru vin 1019,4 mii tone {49}[AI 52]. Producția medie în perioada 2015-2018 a fost de 5,34 tone/ha, față de 8,1 tone/la nivelul UE 28. {1} }[AI 102]

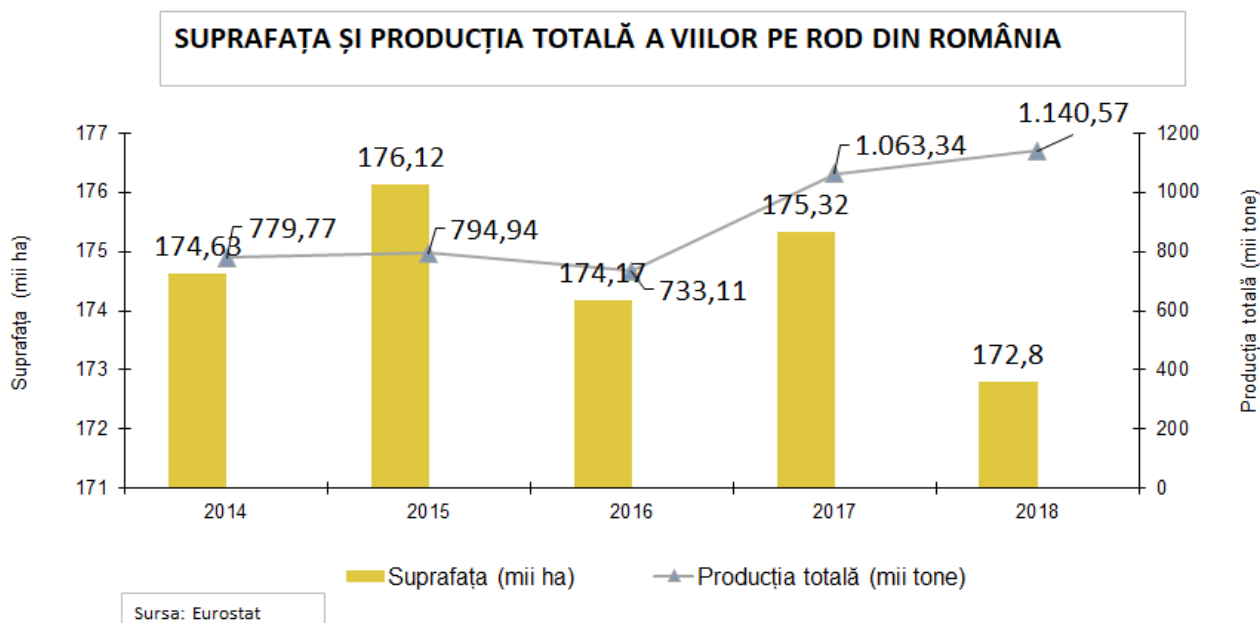

Fig. 71 - Suprafața și producția totală a viilor pe rod din România

Suprafața de viță de vie cultivată cu vii altoite înregistrează anual un trend ascendent, cu o creștere de 2,4% în 2018 față de 2014, în urma implementării măsurilor de sprijin notificate prin Programele Naționale de Sprijin în sectorul vitivinicol, în principal a măsurii de restructurare/reconversie a plantațiilor viticole [49][AI 51].

În campaniile viticole derulate în perioada 2014-2018 (4 campanii viticole) suprafețele de viță de vie pentru vin supuse măsurii de restructurare/reconversie a plantațiilor viticole au depășit 7 mii de ha [51][AI 90], reprezentând aproximativ 4% din totalul suprafețelor plantate cu struguri de vin din România.

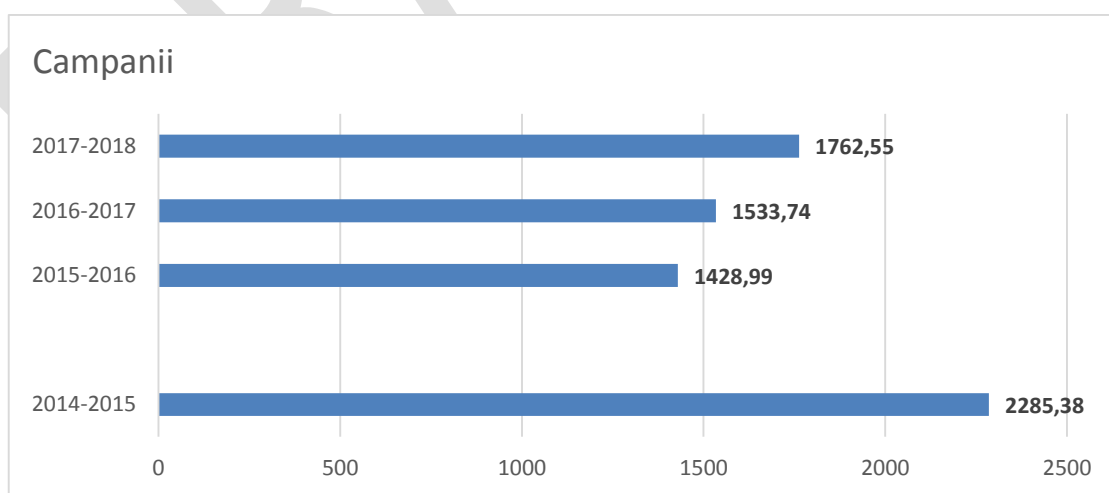

Fig. 72 - Suprafețele de viță de vie pentru vin (ha) supuse măsurii de Reconversie și restructurare PNS

Ratele de absorbție a fondurilor alocate pentru fiecare măsură din Programului Național de Sprijin în sectorul vitivinicol (PNS) din perioada 2014-2019 înregistrează fluctuații, care analizate la nivelul fiecărei măsuri în parte, arată posibilitățile limitate ale producătorilor mici și mijlocii de a accesa aceste măsuri, dar și nevoia de stimulare continuă a interesului viticultorilor. Este esențială o sprijinire susținută a acestui sector, orientarea către piață a producătorilor mici și mijlocii, pentru a deveni competitivi și adaptați la cerințele pieței.

În ceea ce privește marii producători din sectorul vitivinicol, este necesară menținerea interesului acestora de a se dezvolta în raport cu cerințele pieței oferind produse îmbunătățite calitativ, dar și cu o vizibilitate sporită pe piața internă și externă. Eficientizarea procesului de producție și adaptarea continuă la cerințele pieței implică investiții în active fizice și o aliniere tehnologică la standardele competitorilor internaționali.

Rata absorbției din ultima campanie viticolă (2018/2019) este cea mai ridicată pentru măsura de asigurare a recoltelor de struguri (81%), urmată de măsura de investiții (67%).

În cazul primei măsuri, se observă în general un trend crescător, în special ținând cont de majorarea substanțială a plafonului alocat pentru această campanie viticolă (500.000 euro față de 350.000 euro în campaniile anterioare). Aceste date reflectă interesul în creștere al viticultorilor pentru asigurarea culturilor, precum și importanța acestei măsuri având în vedere și efectele schimbărilor climatice asupra culturilor de viță de vie.

În ceea ce privește rata de absorbție pentru măsura de investiții, în campania viticolă 2018/2019 a fost dublat plafonul alocat (10 mil. euro față de 4,5 mil. Euro) și încă se regăsește ca grad de interes între primele 2 măsuri din cadrul PNS, drept pentru care este foarte importantă asigurarea continuității sprijinului în sectorul investițional, o promovare activă a acestui tip de sprijin și menținerea interesului viticultorilor pentru a se dezvolta și a investi în exploatațile viticole. {51}[Al 91]

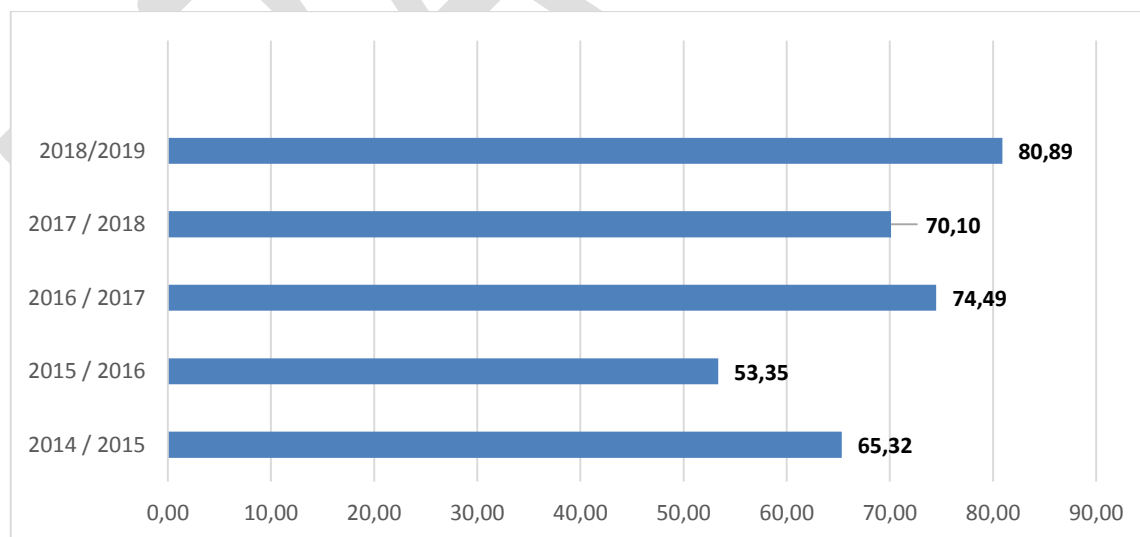

Fig. 73 - Rata absorbției (%) măsura de asigurare / campanie

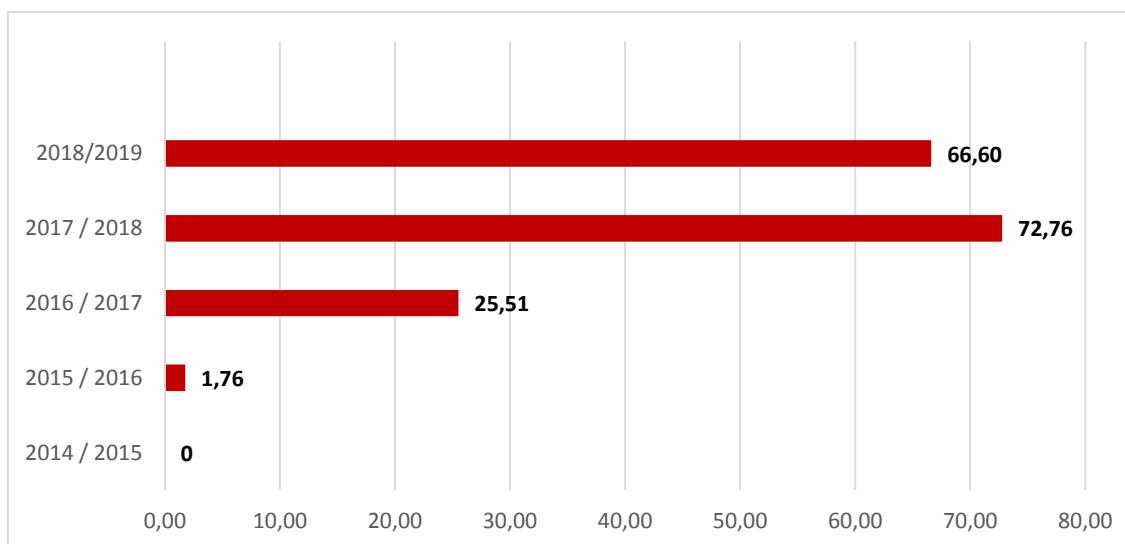

Fig. 74 - Rata absorbției (%) măsura de investiții /campanie

Interesul viticultorilor privind accesarea măsurii de restructurare/reconversie a plantațiilor viticole este în creștere analizând rata absorbției din ultimele 4 campanii viticole, după o scădere de aproape 20 de p.p. între campaniile anilor 2014-2015 (50%) și 2015-2016 (31%), însă este necesară o concentrare sporită asupra acestui tip de măsură ținând cont de faptul ca viticultorii mici si mijlocii nu au puterea financiară de a compensa în totalitate pierderile suferite în cazul suprafețelor care nu pot produce struguri timp de 3 ani (intrarea pe rod a viței de vie după plantare).

Promovarea vinurilor are cea mai mică rată de absorbție dintre măsurile accesate prin PNS în ultimele 5 campanii viticole, înregistrând o prăbușire considerabilă în campania 2016/2017 (1,52%) față de campania 2015/2016 (12%) ținând cont și de dublarea plafonului alocat (de la 4 mil. euro la 9,5 mil. euro), însă în ciuda revenirii la plafonul de 4 mil. euro în ultima campanie viticolă analizată, rata de absorbție rămâne foarte scăzută (6%), iar măsura de distilare a sub-produselor, în ciuda alocării de 1 mil. de euro în ultima campanie viticolă, nu a fost încă accesată. Deși **distilarea voluntară a subproduselor vinicole** este o măsură importantă de eliminare totală sau parțială a subproduselor vinicole, producătorii eliminând astfel o parte sau toata cantitatea de subproduse sau ale altor operațiuni de prelucrare a strugurilor prin livrarea subproduselor în vederea distilării. {51}[AI 91]

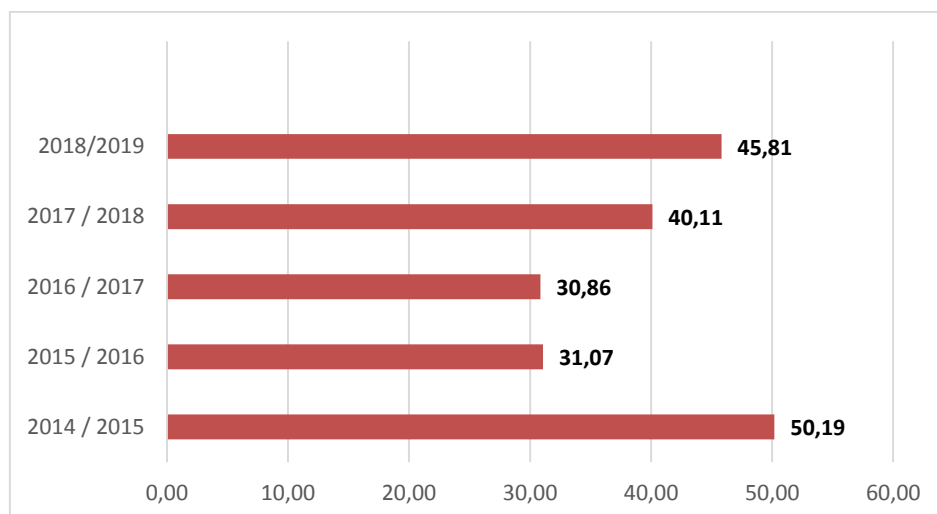

Fig. 75 - Rata absorbției (%) Măsura de reconversie și restructurare

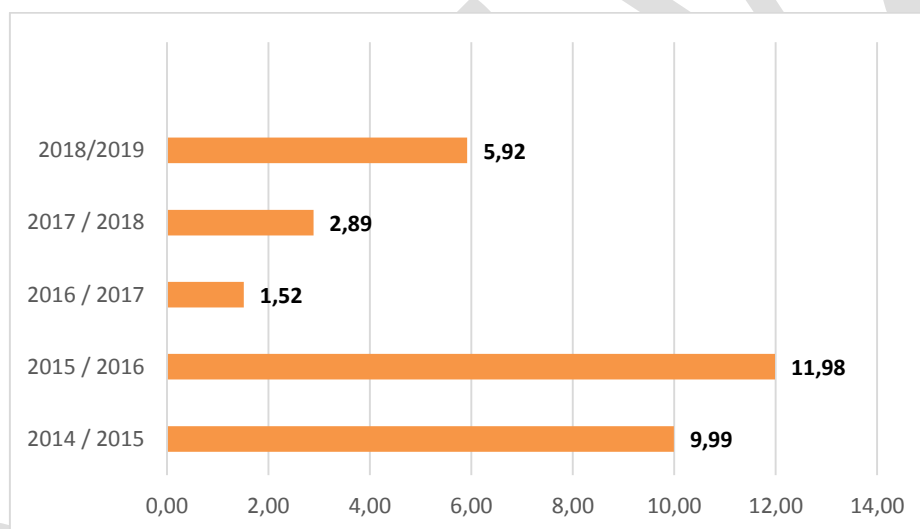

Fig. 76 - Rata absorbției (%) Măsura de promovare

Prin **măsura de promovare a vinurilor** se urmărește îmbunătățirea competitivității vinurilor cu Denumire de Origine Controlată (DOC), Indicație Geografică (IG) sau pentru care se indică soiul viței de vie, produse în România, respectiv crearea de noi oportunități privind exportul sau posibilitatea extinderii de noi piețe de desfacere în țările terțe vizate. Având în vedere interesul manifestat de producătorii români de vinuri, este necesară asigurarea continuității acestei măsuri benefice pentru piața vinului și stimularea continuă a absorbției prin această măsură.

În ceea ce privește **producția de vin** fluctuează în funcție de condițiile climatice ale anilor respectivi, sau de categoria de calitate a vinului. România se situează în ultimii ani în marja de producție de 4.000-4.500 mii hl, cu vârfuri de producție de peste 5.000 mii hl.

Astfel, producția de vin înregistrează un trend ușor crescător (de la 5113,2 mii hl în anul 2014 la 4308,4 mii hl în anul 2018) ca urmare a intrării pe rod a viilor care au beneficiat de măsura de restructurare/reconversie plantațiilor viticole {42}[AI 53].

Sectorul Apicol - Programul Național Apicol

Apicultura este foarte importantă pentru România și are potențialul de a contribui semnificativ la dezvoltarea economică a zonelor rurale, atât din punctul de vedere al producției și comercializării de miere și a altor produse apicole (reprezentând o sursă de venit suplimentară pentru populația din mediul rural), cât și al mediului, prin menținerea echilibrului ecologic și a biodiversității. În **domeniul creșterii albinelor și realizării de produse apicole**, există o tradiție îndelungată la nivel național, apicultura impunându-se ca ocupație de sine stătătoare încă din cele mai vechi timpuri, conform mărturiilor istorice existente în acest sens.

În prezent, România se situează printre țările cu o apicultură dezvoltată, această situație fiind un rezultat al efectivelor însemnate de familii de albine de care dispunem, numărul de familii de albine crescând cu aproape 14% în perioada 2014 - 2018** {52}[AI 58], a cantității de miere obținută, a diversificării producției apicole și a rezultatelor activităților de cercetare științifică și de pregătire a specialiștilor. Totodată, sprijinul acordat prin programele cu finanțare din FEADR și FEAGA din ultimii ani a jucat un rol foarte important în dezvoltarea acestui sector.

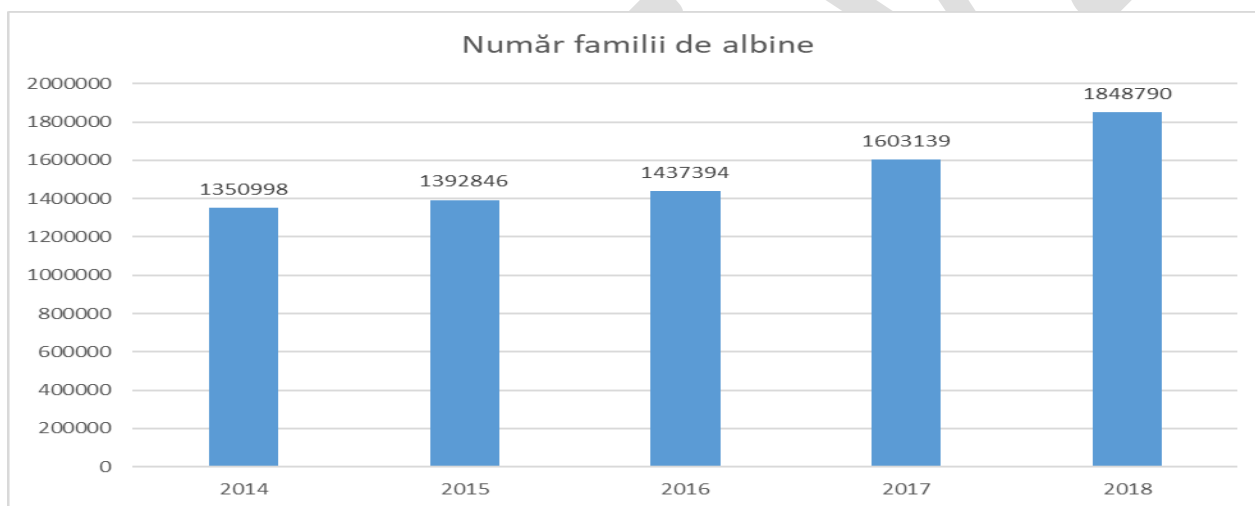

Fig. 77 Evoluția numărului de familii de albine (Sursa - Agenția Națională pentru Zootehnie)

Conform datelor ANZ, reprezentate grafic, în perioada 2014 - 2018 se poate observa o creștere progresivă a numărului familiilor (coloniilor) de albine care s-a datorat în mare parte implementării Programelor naționale apicole prin accesarea Măsurii de asistență pentru repopularea șeptelului apicol din Uniune - Achiziționarea de mătcă și/sau familii de albine pentru apicultură.

** Date provizorii 2019

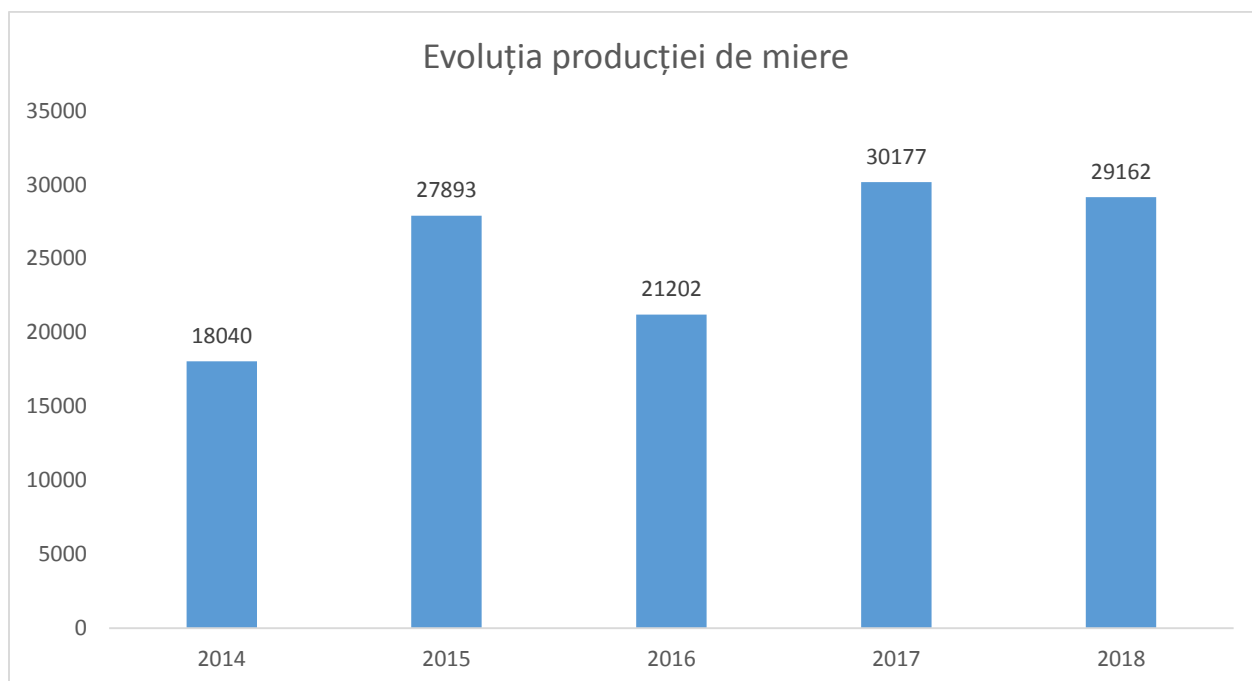

Fig. 78 Evoluția producției de miere 2014-2018 (to) - Sursa - INS

Analizând evoluția producției de miere din ultimii 5 ani (2014 -2018) se poate observa din grafic că a oscilat foarte mult de la un an la altul ceea ce a influențat negativ stabilitatea financiară a apicultorilor. Această situație s-a datorat fenomenelor hidrometeorologice nefavorabile (secetă, grindină, ploi torențiale, vânt puternic) care s-au manifestat pe întreg teritoriul României în special în anii 2014, 2016, fenomene care au avut un impact negativ asupra producției de miere. {2}[Al 59].

O altă cauză ar fi faptul că în procesul de ameliorare și creare a hibrizilor de floarea-soarelui s-a mers pe o tendință susținută de creștere a gradului de autofertilitate și de promovare a acestora în culturile agricole, fapt care determinat diminuarea constantă a secreției de nectar la floarea-soarelui iar acest lucru a condus la rândul său la scăderea producției.

Programul Național Apicol (PNA) - Cheltuielile suportate pentru fiecare tip de măsură

Alocarea contribuției UE pentru programele apicole se stabilește în special în funcție de *procentul de stupi* din fiecare stat membru care participă la program.

Bugetul alocat pentru PNA a fost din ce în ce mai mare între 2015 și 2019, depășind o creștere de 10% în anul 2019, față de anul 2015. În contextul dat, numărul beneficiarilor a rămas constant pe parcursul ultimilor 4 ani, cu o ușoară oscilație cauzată de perioada de încheiere a programării în anii 2016 și 2017, însă cu trend pozitiv în ultimii trei ani, fapt ce demonstrează menținerea interesului apicultorilor pentru acest program și stabilirea echilibrată a bugetului în perioada de referință.

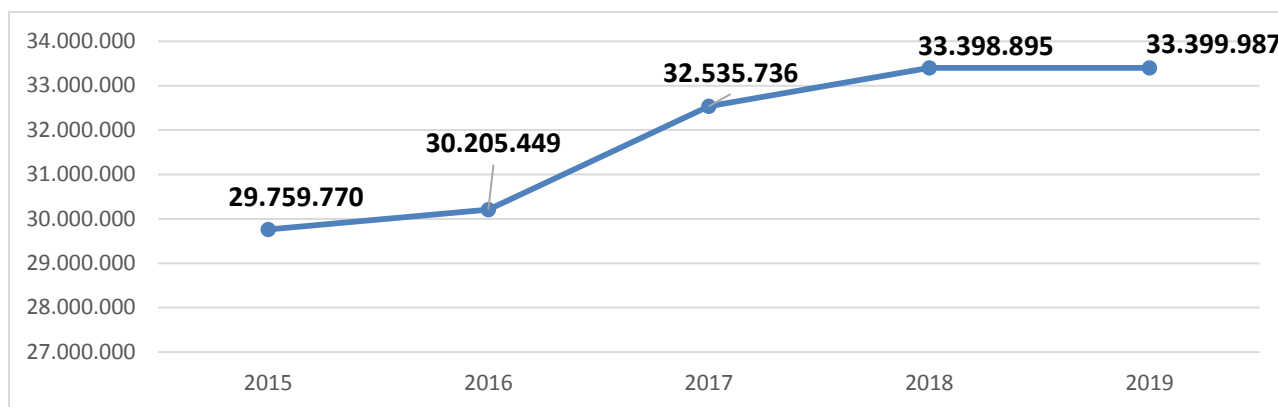

Fig. 79 - Bugetul alocat pentru Programul Național Apicol în perioada 2015-2019

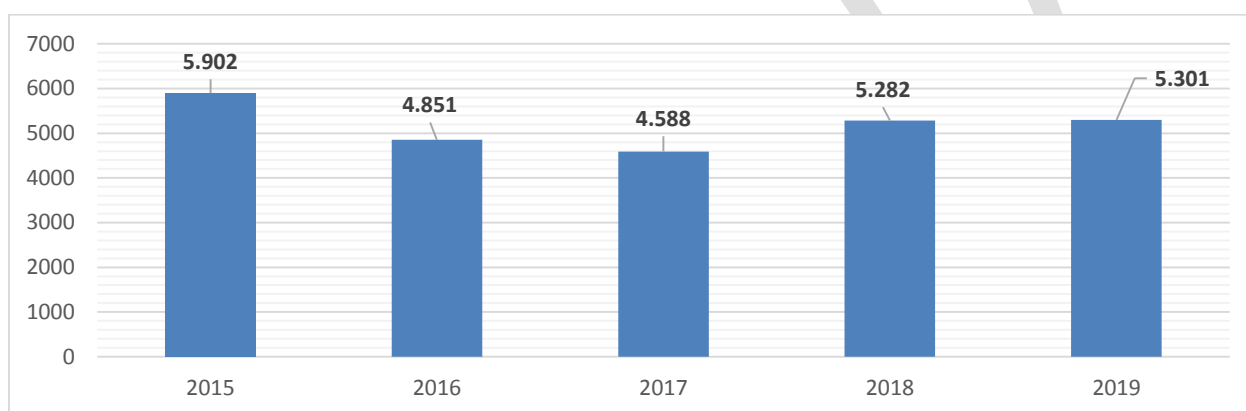

Fig. 80 - Evoluția numărului de beneficiari PNA 2015-2019

În anii 2015 și 2016 cele două măsuri din cadrul PNA: *măsura de asistență pentru repopularea șeptelului apicol din Uniune și raționalizarea transhumanței* au fost cele mai accesate de apicultorii români, cumulând 83%, respectiv 82% din bugetul alocat.

Acest aspect reflectă nevoile permanente ale acestui sector de a investi în stupi (cutii) pentru buna desfășurare a pastoralului, de a actualiza practicile apicole pentru a combate bolile și agresorii stupilor, precum și de a asigura repopularea familiilor de albine.

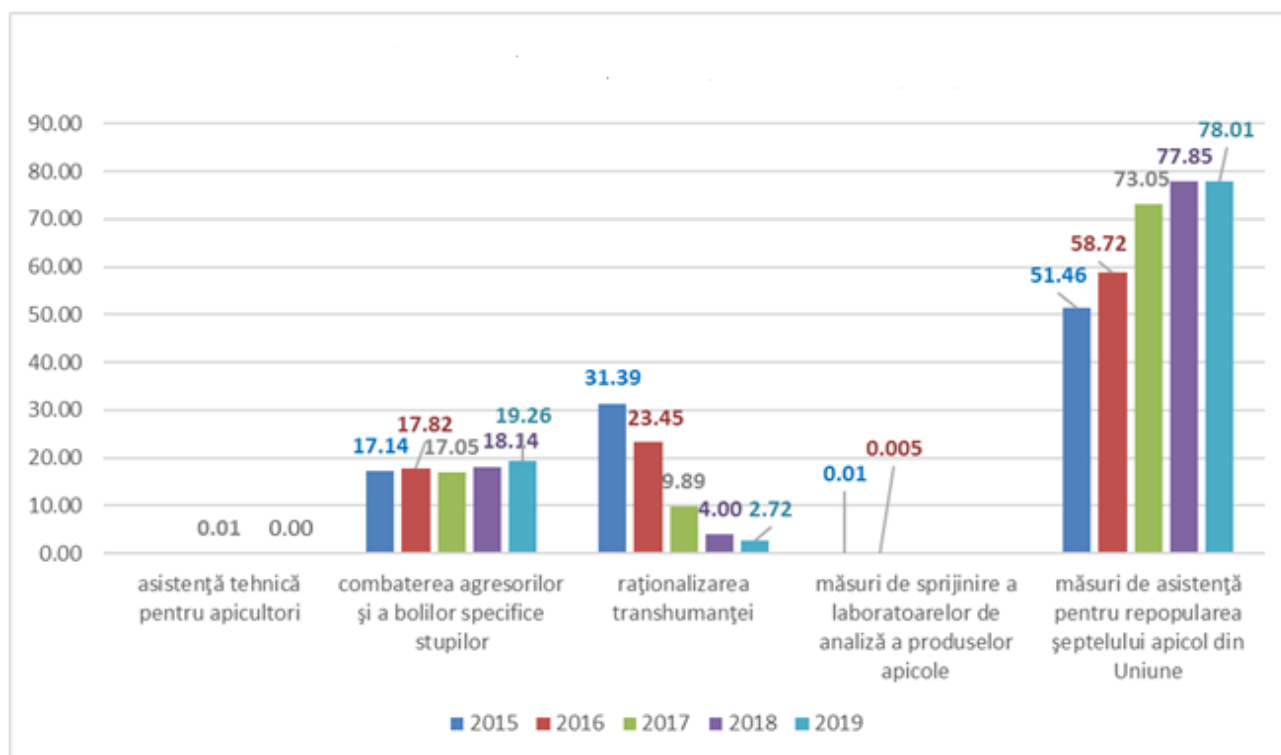

Fig. 81 - Cheltuieli pentru fiecare Măsură PNA (% din total buget) - 2015-2019

În comparație cu anii anteriori, în 2019 beneficiarii se concentrează în continuare pe măsura repopulării familiilor de albine primind cea mai mare parte din fondurile disponibile, respectiv 78% din bugetul total alocat. Creșterea procentului pentru măsura de combatere este explicabilă prin introducerea obligativității achiziției medicamentelor necesare combaterii varoozei {23}[AI92].

Ajutorul privind acciza la motorină

Prin Hotărârea Guvernului nr. 1174/2014, începând cu anul 2015 se aplică schema de ajutor de stat pentru reducerea accizei la motorina utilizată în agricultură, respectiv prin aplicarea unei rate reduse de impozitare a motorinei, utilizată la efectuarea lucrărilor mecanizate în agricultură în sectoarele vegetal, zootehnic și îmbunătățiri funciare, care se acordă sub formă de rambursare.

Aplicarea schemei de ajutor de stat are în vedere diferența dintre:

-rata accizei standard, (calculată prin actualizarea nivelului prevăzut în coloana 4 din anexa nr. 1 la titlul VIII "Accize și alte taxe speciale" din Legea nr. 227/2015, cu completările ulterioare, potrivit art. 342 alin. (2)-(4) din același act normativ)

-rata accizei reduse (prevederile Directivei 96/2003/CE - Tabelul B al Anexei I a - rata redusă a accizei exprimată ca echivalentul în lei/1000 litri a valorii de 21 euro/1000 litri)

Annual, pentru perioada 2015-2019, au fost aprobate sumele necesare aplicării schemei de ajutor de stat.

SPECIFICARE	2015	2016	2017	2018	2019
Sume totale alocate (mii lei)	377.472,250	765.328,803	553.893,907	487.593,579	595.606,000
Sume totale utilizate (mii lei), d.c	377.472,240	451.155,172	553.893,907	487.591,745	595.503,610
Sume utilizate sector vegetal (mii lei)	348.994,712	423.070,512	505.081,360	439.988,782	540.531,789
Sume utilizate sector zootehnic (mii lei)	1.072,457	1.662,611	2.365,653	2.927,013	2.899,087
Cantități de motorină determinate la plată (mii litri)	209.998,469	250.990,097	361.155,487	294.724,881	331.470,148

Tabel 22 - Indicatori de impact ai măsurii

Industria alimentară

Piața românească a alimentelor și a băuturilor, a șaptea ca mărime din Uniunea Europeană și a doua din Europa de Est, după Polonia, este evaluată la 25,9 miliarde de euro, dintre care 20,6 miliarde de euro (79,5%) în comerțul cu amănuntul și 5,3 miliarde de euro (21,5%) în domeniul serviciilor alimentare.

Analizând evoluția numărului întreprinderilor din sectorul industriei alimentare din România în perioada 2015-2018, se constată o creștere a numărului acestora de peste 12%, iar sectoarele în care s-au înregistrat cele mai mari creșteri în 2018 sunt: fabricarea pâinii, fabricarea prăjiturilor și a produselor proaspete de patiserie (o creștere față de 2015 cu 520 de unități), prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor (o creștere cu 139 de unități), fabricarea sucurilor de fructe și legume (o creștere cu 111 de unități), fabricarea de mâncăruri preparate (o creștere cu 109 de unități).

Întreprinderile pentru producția și conservarea cărnii nu au înregistrat creșteri ale numărului de unități în anul 2018. O scădere notabilă (19 unități), în 2018 față de anul 2015, s-a înregistrat pentru întreprinderile pentru fabricarea produselor lactate și a branzeturilor {2}[AI61]

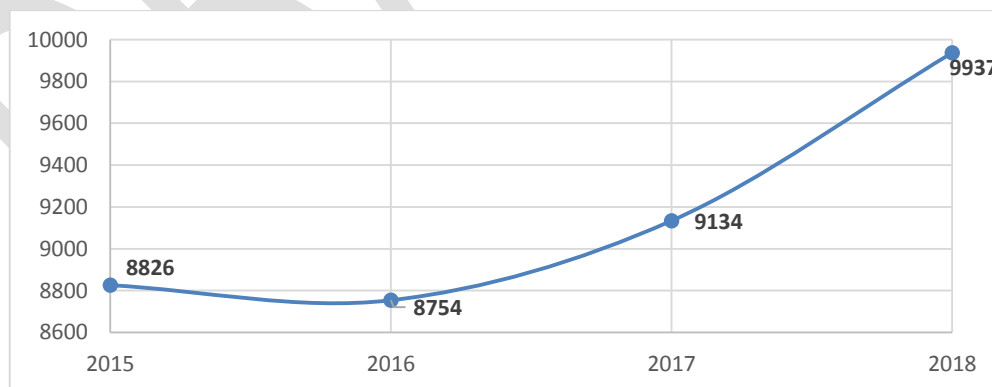

Fig. 82 - Evoluția numărului de întreprinderi în industria alimentară

Forța de muncă în industria alimentară, în 2018 în RO, era de 230,3 mii de persoane, astfel 2,8% din totalul persoanelor ocupate activau în industria alimentară, iar această valoare este apropiată

de ponderea înregistrată de persoanele ocupate în industria alimentară la nivelul UE28 -2,25%. {1}[CI 08]

În ceea ce privește **productivitatea muncii în industria alimentară**, în anul 2017, la nivelul României a înregistrat o valoare de 38.217,08 euro/persoană, aproximativ 67,6 % din valoarea productivității muncii în UE 28 (56.534,3 euro/persoană) {1}[CI 29]

În cadrul submăsurii 4.2 „*Investiții pentru procesarea/marketingul produselor agricole*” din PNDR 2014- 2020 au fost finanțate **259 de proiecte**, cu o valoare eligibilă de **466,86 mil. euro**, din care 226,18 mil. euro valoare publică, rata medie a sprijinului la nivelul sM4.2 fiind de 48,45%. {27}

Întreprinderile finanțate vizează în principal **segmentul întreprinderilor micro/mici** 153 cu o valoare publică de 110,46 mil. euro, (100 investiții noi și 53 extinderi/modernizări), 64 de întreprinderi mijlocii în valoare publică de 66,95 mil. euro (21 investiții noi și 43 extinderi/modernizări) și 42 de întreprinderi mari în valoare publică de 48,77 mil. euro, (8 investiții noi și 34 extinderi/modernizări).

În ceea ce privește sectorul activităților sprijinite vizează în primul rând: sectorul de cereale, (56,8%) urmat de carne, produse din carne și ouă (15,1%), lapte și produse lactate (12,4%) legume, fructe, cartofi, semințe oleaginoase (10,8%), vin: 8 (3,1%) și 1,2% din proiectele sprijinite miere de albine și albine.

Din totalul investițiilor, distribuția este egală între investițiile noi și extinderi/modernizări. Investițiile sprijinite vizează crearea a 1.440 locuri de muncă noi, precum și menținerea altor 18.465 locuri de existente.

De asemenea, în cadrul submăsurii 4.2 GBER - Schema de ajutor de stat „Stimularea dezvoltării regionale prin realizarea de investiții pentru procesarea și marketingul produselor agricole în vederea obținerii de produse neagricole” au fost finanțate **101 proiecte**, cu o valoare eligibilă de **157,41 mil. euro**, din care 74,02 mil. euro valoare publică. {27}

În funcție de sectorul activităților sprijinite, majoritatea proiectelor **(88) proiecte vizează activitatea de fabricare a produselor de brutărie și a produselor făinoase**, atât investiții noi cât și extinderi/modernizări în valoare de 66,75 mil. euro valoare publică, cu o capacitate totală de producție de 225,12 mii tone/an.

Celelalte 13 proiecte finanțate cu o valoare publică de 7,26 mil vizează activitatea de fabricare a berii, înghețatei și a altor produse alimentare.

Investițiile sprijinite vizează crearea a 1.076 de noi locuri de muncă precum și menținerea altor 11.850 de locuri de muncă existente. {27}

Competitivitatea exploatațiilor agricole este influențată negativ de slaba dezvoltare a serviciilor de consiliere și consultanță, utilizarea redusă a agriculturii de precizie și a tehnologiilor noi, în special în fermele mici și medii, capacitatea redusă a activităților de cercetare-inovare de a răspunde nevoilor sectorului agro-alimentar, precum și capacitatea limitată de comercializare și transfer a rezultatelor cercetării și inovării, către mediul economic, reticența fermierilor de a se

organiza în forme asociative cu rol economic și de utilizarea redusă a instrumentelor de gestionare a riscurilor pentru atenuarea riscurilor economice în agricultură.

De asemenea, fenomenele de degradare a solului, constrângerile naturale și cele specifice influențează în mod negativ competitivitatea exploatațiilor agricole. În plus, la nivelul anului 2017 pe 5% din SAU se aplicau diferite metode agricole extensive, bazate pe utilizarea extensivă a resurselor și emisii reduse de GES, în cadrul unor angajamente de agro-mediu și climă.

DRAFT

SWOT Obiectiv Specific 2
Consolidarea orientării către piață și creșterea competitivității

Puncte Tari

- Producție agricolă diversificată, atât în sectorul vegetal cât și în sectorul zootehnic
- Bună asimilare a tehnologiilor inovative la nivelul fermelor comerciale mari
- Suprafață agricolă semnificativă cu o pondere mare a terenului arabil fapt ce conduce la oferirea unei game vaste de produse agricole primare, care ulterior devin produse cu valoare adăugată
- Materii prime agricole, în special cereale de toamnă (în special grâu de panificație), porumb, floarea soarelui, rapiță, cartofi, ouă, carne de oaie, miere, în cantități suficiente pentru a acoperi cererea pieței interne
- Creșterea gradului de modernizare și dotare cu tractoare și mașini agricole
- Suprafață semnificativă a terenurilor agricole aflate sub angajamente de agro-mediu prin care se promovează practici agricole extensive, care contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și adaptarea la efectele schimbărilor climatice
- Sectorul vitivinicol cu competitivitate crescută în ultimii 15 ani datorită investițiilor;
- Notorietate pozitivă în ascensiune pentru vinul românesc în piețele externe

Puncte slabe

- Productivitatea muncii scăzută în agricultură (de 4 ori mai mică decât media UE 28)
- Nivel scăzut de formare brută de capital fix în agricultură (50% din media UE 28)
- Pondere ridicată a exploatațiilor mici și foarte mici, asociată unui procent semnificativ de gospodării în care se practică sisteme de exploatație de tip gospodăresc/ extensiv"
- Sisteme de irigare, în mare parte, degradate și ineficiente
- Productivitatea muncii scăzută în industria alimentară (aproximativ 67,6% din valoarea productivității muncii în UE 28)
- Balanță comercială negativă cu tendință de accentuare
- Export de materii prime și import de alimente procesate
- Scăderea semnificativă a efectivelor de porcine și o ușoară scădere a celor de bovine și de păsări
- Lipsa unor ferme de reproducție în segmentul avicol și suin
- Randamente reduse la ha în raport cu cele înregistrate la nivelul UE
- O pondere foarte ridicată de suprafețe arabile cu fertilitate medie spre foarte mică (42,57% - cf. ICPA)"
- Slaba adaptare a fermelor în gestionarea riscurilor asociate cu condițiile adverse de mediu
- Sisteme de colectare și depozitare slab dezvoltate, în special pentru fructe, legume și cartofi
- Slabe capacități de procesare a producției primare locale (lapte, carne, fructe, fructe de pădure, ciuperci, plante medicinale/ aromatice) din unele zone, în special din zone montane
- Slaba integrare a producției

	<ul style="list-style-type: none"> - Productivitate în declin a plantațiilor pomicole - Populație îmbătrânită la nivelul managerilor exploatațiilor agricole, cu un nivel scăzut al specializării superioare în domeniul agricol - Sistemele de creditare și garantare trebuie adaptate permanent în raport cu nevoile sectorului agricol și de procesare, existând în continuare dificultăți în obținerea creditelor necesare realizării investițiilor - Suprafețe agricole extinse afectate de fenomene de degradare a solului (eroziune, alunecări de teren, deșertificare, etc.) - Nivel redus de asociere - Nivel scăzut de pregătire profesională de bază și de competențe profesionale în rândul fermierilor - Servicii de informare, consiliere și consultanță slab dezvoltate, inclusiv în ceea ce privește adaptarea la schimbările climatice prin soluții bazate pe natură și tranziția la practici durabile de agricultură - Competitivitate mai scăzută a multor produse agricole românești față de cele din țările europene sau a producătorilor importanți de la nivel mondial - Pierdere constantă a cotei de piață a produselor de proveniență autohtonă - Vechimea mare a infrastructurii de desecare echipate cu agregate neperformante - Distrugerea/dispariția forajelor hidrogeologice care permiteau urmărirea variației nivelului freatic și a chimismului apei din sol - Interesul scăzut al proprietarilor pentru înființarea ODD, comparativ cu activitatea de irigații, din cauza fondurilor reduse alocate pentru activitatea de desecare drenaj - Distrugerea lucrărilor pentru combaterea eroziunii de suprafață ca urmare a aplicării defectuoase a Legii fondului funciar și reconstituirea dreptului de proprietate pe vechile amplasamente fără să se țină seama de lucrările existente - Despăduririle necontrolate a versanților din zonele cu potențial ridicat de eroziune și alunecare
--	--

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Sprijin semnificativ pentru investiții din partea UE care să contribuie la modernizarea și restructurarea sectorului agricol, în vederea îmbunătățirii productivității, competitivității și sustenabilității, inclusiv pentru economie circulară și inovare în agricultură și industria alimentară - Sprijin UE pentru formele asociative cu rol economic în sectoarele apicol și legume fructe - Sprijin UE pentru înființarea/dezvoltarea sistemelor de colectare/depozitare/ și distribuție, inclusiv a piețelor alimentare pentru producătorii români - Asigurarea sprijinului echitabil prin acordarea de sprijin cuplat pentru sectoarele în dificultate pentru îmbunătățirea competitivității, sustenabilității și calității - Sprijin pentru servicii de formare și consultanță care să conducă la îmbunătățirea competențelor și a profesionalismului la nivelul unei părți cât mai importante din sectorul agro-alimentar - Implicarea formelor asociative în formarea profesională/consilierea fermierilor - Utilizarea agriculturii de precizie și altor tehnologii noi - Interes crescut al consumatorului pentru alimente sănătoase și cu un impact redus asupra mediului - Parteneriate pentru inovare, creare de baze de cunoștințe și de noi metode în agricultură - Cererea mondială de alimente determinată de creșterea populației, creșterea economică și de urbanizare - Dezvoltarea cooperativelor, a grupurilor de producători, pentru creșterea competitivității - Disponibilitatea unei piețe aflată în plină dezvoltare, atât pe plan intern cât și extern, care ar putea fi exploatată - Existența unor rase/specii/soiuri adaptate la condițiile locale ce permit obținerea de rezultate profitabile în creșterea lor 	<ul style="list-style-type: none"> - Neadaptarea capacității serviciilor de consultanță, din punct de vedere cantitativ și calitativ, la nevoile fermierilor - Creșterea prețurilor la energie și inputuri - Intensificarea problemelor de sănătate a animalelor și creșterea consumului de medicamente în tehnologiile de creștere animalelor și creșterea riscurilor unor boli transfrontaliere, care induc riscuri din perspectiva sănătății populației și siguranței alimentare - Menținerea unui grad redus de dezvoltare a infrastructurii de bază, cu efecte negative asupra investițiilor în sectorul agroalimentar

<ul style="list-style-type: none"> - Variabilitatea ridicată a capacității de producție neexploată, care să acopere lacunele pieței interne și europene - Dezvoltarea capacităților de procesare care să conducă la echilibrarea balanței comerciale - Oportunități UE de finanțare a proiectelor privind depozitarea privată pentru anumite produse agroalimentare în perioada afectată de pandemia COVID-19 	
--	--

DRAFT

Obiectiv Specific 3. Îmbunătățirea poziției fermierilor în lanțul valoric

Distribuția valorii adăugate în lanțul alimentar

Ponderea valorii adăugate pentru producătorii primari din lanțul alimentar a scăzut în ultimii ani în România în favoarea distribuției de produse alimentare și a băuturilor și serviciilor pentru consumatori. În 2017, 60,6% din valoarea adăugată în lanțul alimentar s-a îndreptat către producătorii primari din România față de 24%. Ponderea valorii adăugate pentru producătorii primari este mult mai mare în România decât media UE pentru că lanțul alimentar se oprește în cele mai multe cazuri la producția primară și nu se continuă cu celelalte verigi precum procesarea, serviciile alimentare etc., ceea ce se poate observa și din categoriile de produse importate și exportate de România. {56} [CI 11]

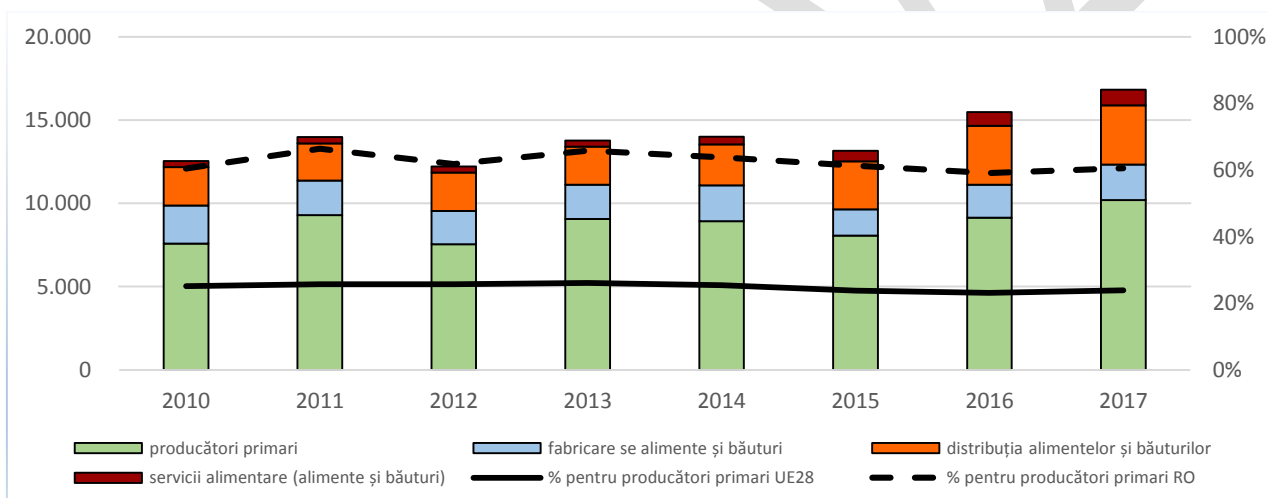

Fig 83. Distribuția valorii adăugate în lanțul alimentar (mil. Euro), DG AGRI Baza de date indicatori, aprilie 2020

Graficul de mai jos prezintă importanța sectoarelor în agricultura României, în funcție de producția agricolă, la prețul de producție pentru anul 2019.

Cerealele, produsele horticoale, plantele industriale, plantele furajere și producerea laptelui reprezintă cele mai importante sectoare din punct de vedere al valorii producției. {1}[AI 55]

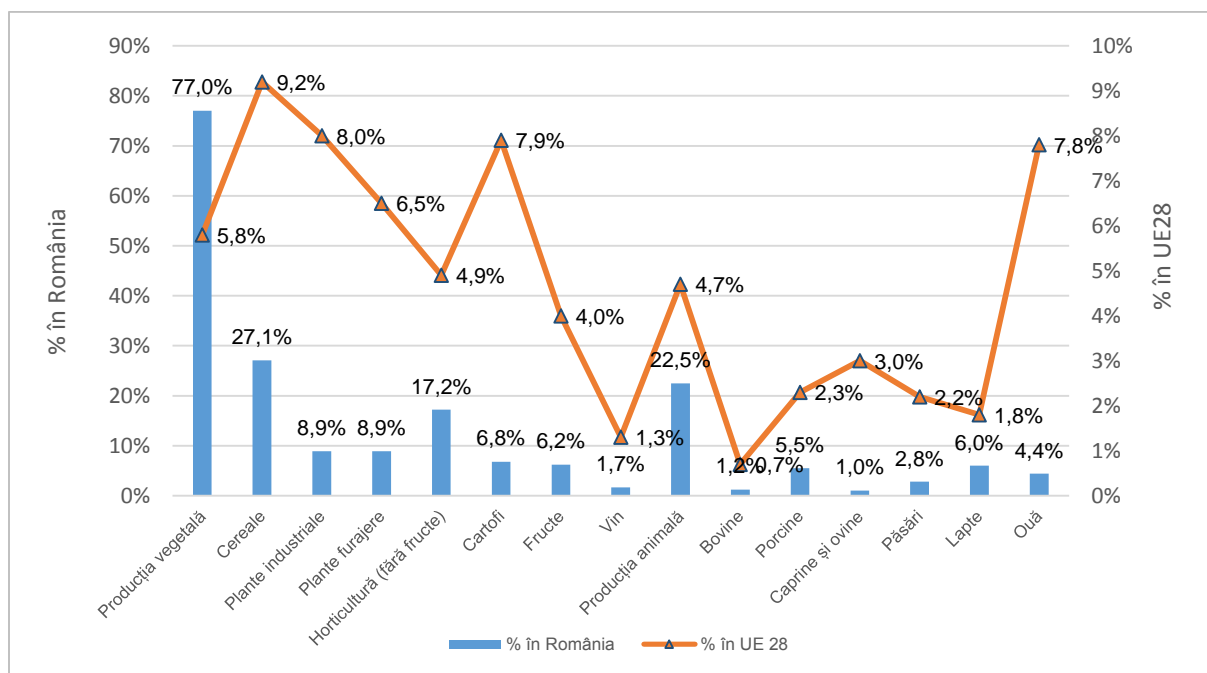

Fig 84 - Valoarea producției agricole, pe sectoare, la prețul de producție, Eurostat, aprilie 2020

Îmbunătățirea structurii producției industriei agroalimentare este un factor determinant pentru creșterea valorii adăugate în lanțul valoric alimentar, sporirea câștigurilor fermierilor prin valorificarea mai bună a produselor primare și menținerea unei piețe agricole interne funcționale.

În structura valorii producției industriei alimentare și a băuturilor, România are cele mai mari proporții ale consumului intermediar din UE-28, de 82% în anul 2016, în creștere de la 76% în 2008 {1}; în același timp, valoarea adăugată indică tendințe opuse valorilor UE-28, în scădere de la 24% în 2008, la 18% în 2016, fiind afectate marjele de profit ale companiilor și capacitatea lor de a investi.

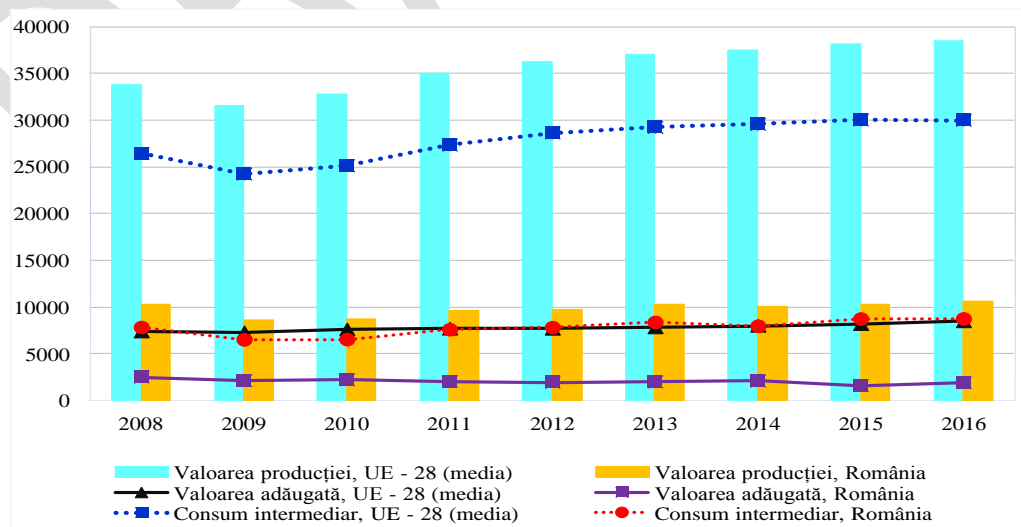

Fig. 85 - Ponderea valorii adăugate în producția industriei alimentare (mil. Euro), Eurostat, 2019

Volatilitatea prețurilor

Stabilizarea prețurilor la producător este un factor contributor important la îndeplinirea obiectivului specific 3.

Indicii prețurilor [57]}[AI 103] indică o tendință de creștere continuă a prețurilor în perioada 2005-2017 în lanțul alimentar, cele mai mari rate de creștere din UE-28 fiind pentru importuri și produse agricole primare, iar în România, pentru produsele agricole și produsele alimentare.

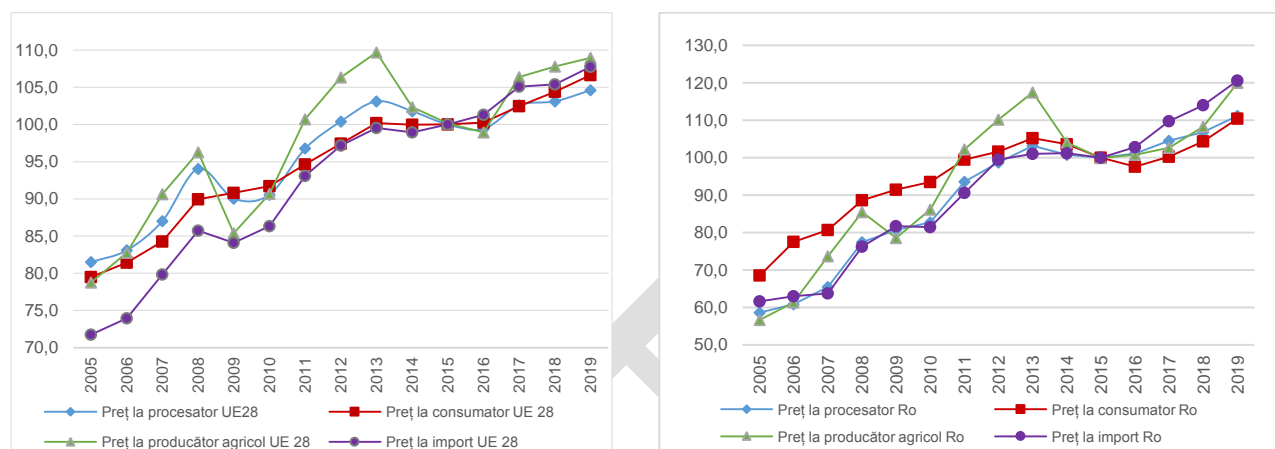

Fig. 86 - Evoluția prețurilor în lanțul alimentar UE 28 și România (Indici, 2015=100), Eurostat-Food Price Monitoring Tools, 2020

Comparativ cu seria indicilor de prețuri în lanțul alimentar UE-28 care descrie o volatilitate ridicată a prețurilor la producătorul agricol și a prețurilor importurilor de produse alimentare, dinamica din România prezintă un profil similar, deși au fost niveluri și volatilitate mai mari la toate cele 4 categorii de prețuri.

Fenomenul de transmisie asimetrică a prețurilor este prezent atât la nivelul UE 28 cât și în România. Astfel, în timp ce prețurile la producător fluctuează cel mai mult, prețurile la nivelul consumatorului au o evoluție constantă, cu o tendință ascendentă până la sfârșitul perioadei pentru UE 28, pentru România acestea înregistrând valori fluctuante în perioada 2013-2019.

În ceea ce privește prețul la procesor, deși în perioada analizată acesta fluctuează mai mult în UE28 decât în România, aici s-a observat o volatilitate mai crescută decât în UE. Totodată, în România prețurile la import urmează aproximativ aceeași tendință ca prețurile la procesor, în timp ce în UE prețurile la import sunt mai scăzute decât cele la procesor în perioada 2005-2015, urmând ca, în perioada 2015-2019, acestea să depășească prețurile la procesor.

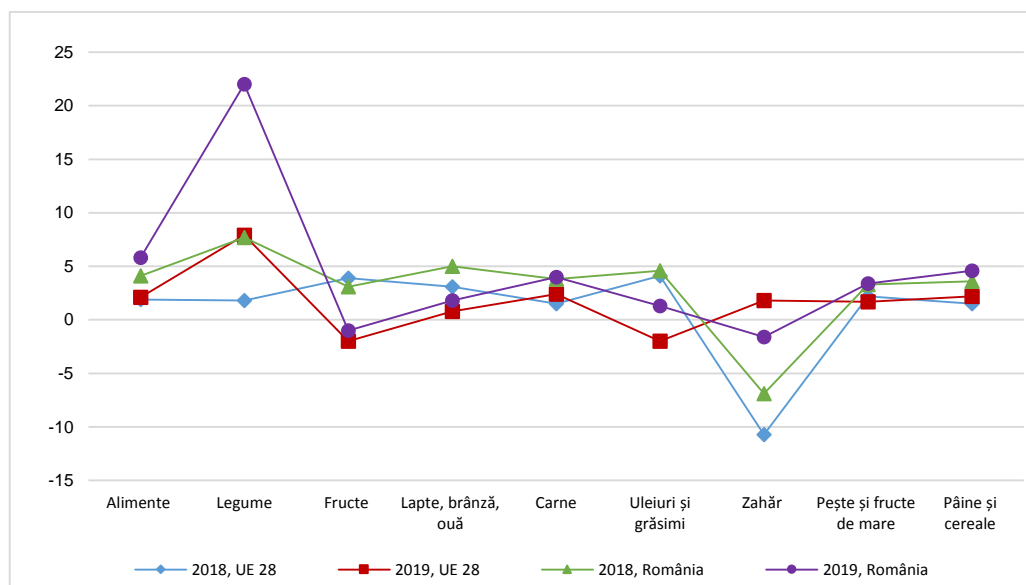

Fig. 87 - Prețurile de consum la produsele alimentare, în România și UE-28, Eurostat-Food Price Monitoring Tools, 2020

Volatilitatea prețurilor la produsele alimentare în România a fost mai mare decât media UE, pentru legume și zahăr observându-se cea mai mare fluctuație, atât în România cât și la nivelul UE28. La nivel național, pentru unele produse aceasta a scăzut în 2019 față de 2018 (fructe, lapte, brânză, ouă, uleiuri și grăsimi), pentru altele a crescut (legume și zahăr), în timp ce pentru carne, pâine și cereale, pește și fructe de mare a rămas relativ constantă .

Începând cu 2007, prețurile la produsele alimentare au crescut mai rapid decât prețurile pentru alte bunuri, determinând o inflație generală. Câțiva factori contribuie la această evoluție: cererea globală tot mai mare de produse alimentare, încetinirea creșterii productivității în agricultură (legată de resursele naturale și terenurile rare), precum și creșterea prețurilor de intrare, legătura crescândă între agricultură și tendințele prețurilor din alte mărfuri (de ex. energie) etc.

Probleme mai recente legate de transmisia prețurilor în lanțul alimentar sunt legate de: volatilitatea prețurilor și transmisia asimetrică a prețurilor. În ceea ce privește volatilitatea prețurilor din lanțul alimentar, a existat un efect de aplatizare în aval în lanțul alimentar, în UE, cauzat în esență de faptul că materia primă reprezintă doar o mică parte din costul produsului alimentar final, în timp ce tendința este complet opusă în România.

Un sector de nișă care aduce valoare adăugată producătorilor agricoli îl reprezintă produsele înregistrate prin scheme de calitate europene.

Cu toate că România are potențial ridicat pentru obținerea produselor de calitate, în 2019 doar **7 produse sunt înregistrate** prin scheme de calitate europene, din care un produs înregistrat pe schema de calitate DOP (Denumire de Origine protejată) și 6 produse înregistrate pe schema de calitate IGP (Indicație Geografică Protejată), iar la Comisia Europeană se află în analiză documentațiile pentru înregistrarea a 4 produse. **{59}[AI 68]**

Conform datelor statistice disponibile, furnizate de producători, valoarea producției comercializate pentru cele 7 produse înregistrate și anul înregistrării lor, precum și valoarea vânzărilor intracomunitare pentru produsul Magiun de Topoloveni este prezentată în tabelul nr. 23 **{60}[CI 34]** .

Denumire produs înregistrat în schema de calitate și anul înregistrării	2015	2016	2017	2018	2019
Magiun de Topoloveni -IGP (2011)	17.473	70.343	9.372	801	2.935
Novac afumat din Țara Bârsei -IGP (2016)		81.844	82.090	74.923	69.202
Salam de Sibiu -IGP (2016)		25.602.572	26.378.168	26.123.982	26.854.942
Telemea de Ibănești-DOP (2016)		282.106	452.970	447.169	756.644
Scrubie de Dunăre afumată-IGP (2018)				28.946	75.333
Telemea de Sibiu -IGP (2019)					250.000
Cârnați de Pleșcoi -IGP (2019)					396.519

Tabel nr. 23 Valoarea producției comercializate pentru produsele înregistrate în schemele de calitate (euro) / Valoare vânzări intracomunitare Magiun de Topoloveni (euro), date administrative MADR-Direcția Generală Industria Alimentară - date furnizate de producători, 2020

Dacă avem în vedere poziționarea României în UE 28 din punct de vedere al valorii producției comercializate a produselor agricole și alimentare înregistrate în scheme de calitate, România se află în cel de al patrulea grup de SM (alături de Polonia, Ungaria, Suedia, Finlanda, Belgia, Slovenia, Slovacia, Bulgaria, Luxemburg, Irlanda, Lituania, Croatia, Cipru și Letonia) înregistrând până la 1,5% în total valoare producție comercializată și 10,8% din totalul de produse cu Indicație Geografică înregistrate în 2017 {61}.

Numărul mic de produse românești înregistrate (7) față de totalul produselor înregistrate în baza de date eAmbrosia la nivel de 2019 (1460) {59}, are la bază, pe de o parte, o activitate redusă a grupurilor de producători agricoli în sensul înregistrării pe schemele de calitate europene, ceea ce transpune într-o ofertă săracă a acestui gen de produse, pe de altă parte o insuficientă conștientizare în rândul consumatorilor privind produsele agricole și alimentare care fac obiectul schemelor de calitate ceea ce conduce la o cerere scăzută pentru aceste produse.

România este un important producător de vinuri, cu o poziție importantă pe piața europeană, în perioada 2015-2017 având o producție medie de 3,7Mhl, situându-se după Franța, Italia, Spania, Germania și Portugalia {61}. Un aspect esențial în această situație îl constituie și numărul de produse înregistrate în scheme de calitate europene - 52 produse, dintre care 39 produse cu DOP (Denumire de Origine Protejată), 3 produse cu IG (Indicație Geografică) și 10 produse care sunt înregistrate în ambele scheme de calitate. {59}[AI 68]

Din punct de vedere al volumului de vânzări și valorii producției comercializate, în UE 28, Franța, Italia și Spania ocupă primele trei locuri, cu un volum de vânzări de peste 14 Mhl și o valoare a producției comercializate de peste 4,4 mld euro. România se află în următoarele 5 state membre, după Germania, Portugalia, Austria și Ungaria, cu un volum de vânzări de peste 1 Mhl (1 060 547hl-România) și o valoare a producției comercializate de peste 200 mil euro (215 302 mil euro - România). În perioada 2010-2017, valoarea producției comercializate a cunoscut o scădere cu 19%, înregistrând, la nivelul anului 2017, 0,5% din totalul valorii producției comercializate a produselor înregistrate în scheme de calitate la nivel UE 28 {61}[CI 34].

De asemenea, din anul 2018, România are înregistrate ca Indicație geografică (IG) 9 denumiri de băuturi spirtoase, 4 din categoria rachiu de fructe și 5 din categoria rachiu de vin. {59}[AI 68]

În ceea ce privește produsele montane, în prezent sunt recunoscute oficial 636 de produse cu mențiunea facultativă de calitate *Produs Montan în conformitate cu legislația în vigoare* {58}[AI 68]. Categoriile cu cele mai multe produse recunoscute sunt -lapte și produse din lapte (289), legume - fructe (221), produse apicole (110).

Referitor la **schemele de calitate naționale**, în perioada 2014-2018 au fost atestate 731 de **produse tradiționale**. Cele mai multe produse au fost înregistrate la categoria produse din carne - 302 de produse, urmate de produsele din lapte -149 produse. Totodată, în perioada menționată au fost înregistrate 154 **produse atestate conform rețetelor consacrate românești**, numărul cel mai mare înregistrându-se la categoria produselor din carne, 79 produse și la cele din categoria lapte, 41 produse. {25}[AI 104]

De asemenea, la nivelul anului 2017 suprafața pe care se aplicau angajamente de agro-mediu și climă în zone cu înaltă valoare naturală (HNV) era de 508.141 ha {50}. Produsele obținute pe aceste suprafețe ar putea genera valoare adăugată suplimentară datorită modului tradițional de utilizare a acestor suprafețe, utilizarea redusă a inputurilor chimice, cu efecte benefice asupra sănătății umane.

O altă categorie de produse de calitate, cu valoare adăugată mare, este reprezentată de **produsele ecologice**.

În general, dezvoltarea producției ecologice este favorizată de creșterea veniturilor și o conștientizare la nivelul întregii populații a importanței unui stil de viață sănătos. Producția ecologică se bazează pe o serie de principii, care asigură producerea de alimente sigure și sănătoase, protejând mediul înconjurător și resursele naturale, susținând sănătatea solului, a ecosistemelor și a oamenilor (Reganold și colab, 2016; IFOAM; FAO)

Din graficele prezentate reiese că producția vegetală ecologică pentru principalele categorii de produse variază, în perioada 2014-2018, urmând același trend ca și suprafața ecologică certificată aferentă acestor categorii, și anume: un trend descendent până în 2016, apoi o creștere cu 25% a suprafeței ecologice certificate și cu 20% a producției ecologice până la finalul perioadei analizate {1} [AI 105].

Categoria de produse cu cea mai bună reprezentare sunt cerealele, urmate de plantele tehnice și culturile verzi.

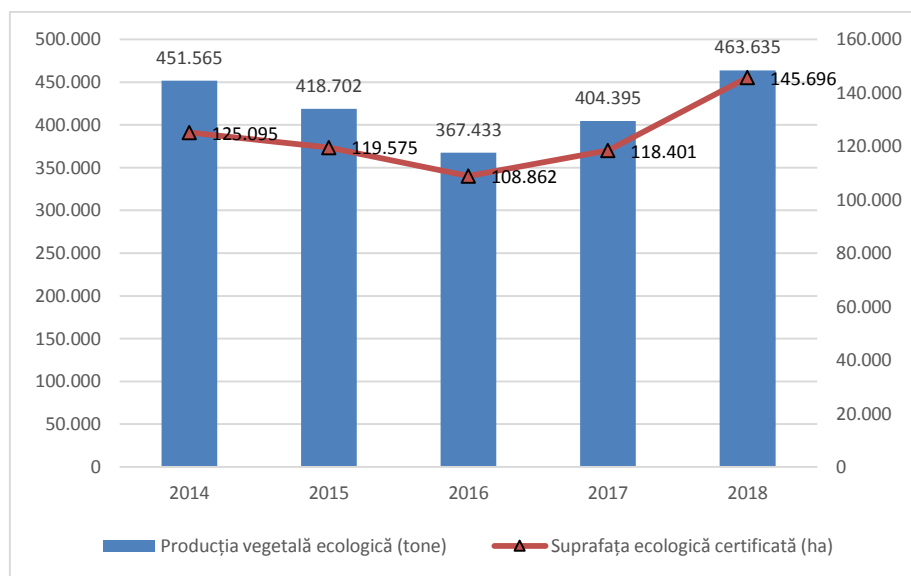

Fig. 88 Producția vegetală ecologică și suprafața vegetală ecologică, Eurostat, 2020

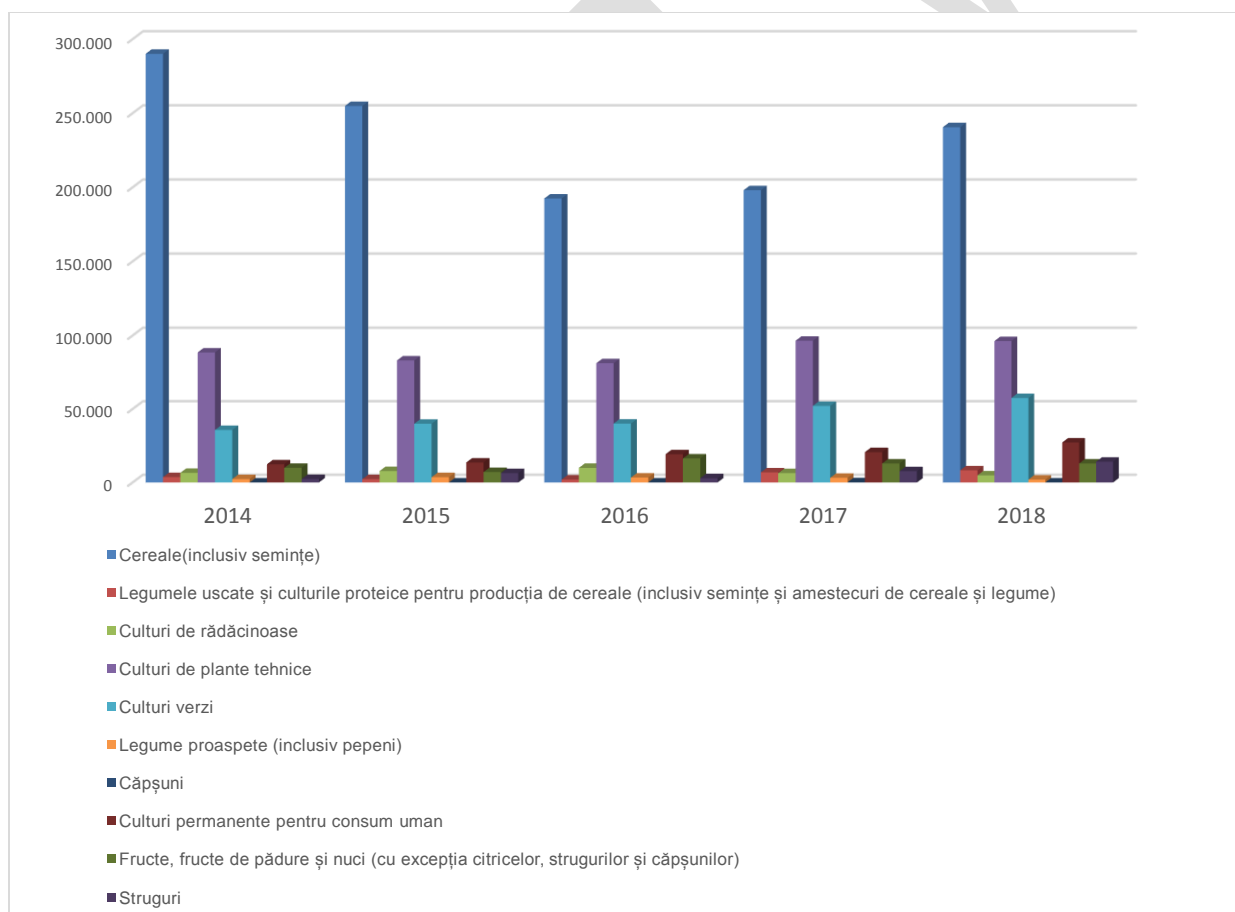

Fig.89 - Producția vegetală ecologică în funcție de tipul culturii, Eurostat 2020

Dacă ne raportăm la sectorul ecologic zootehnic, din datele prezentate la OS9 se observă că efectivele de bovine pentru sacrificare au avut o evoluție ascendentă în perioada 2015-2018,

apoi, în anul 2019 s-au raportat doar 8 capete de bovine pentru sacrificare. Efectivul vacilor de lapte a scăzut cu 52% în perioada analizată, ceea ce denotă că necesarul de consum pentru lapte și produse lactate este acoperit, în mare parte, din import. Interesul consumatorilor pentru carne și produse ecologice din carne de proveniență autohtonă este în creștere, fapt demonstrat și de creșterea substanțială în 2019 a efectivului de ovine, caprine, curcani, găini ouătoare. Un produs tot mai căutat de consumatorii români îl reprezintă mierea și produsele apicole, așa cum arată și creșterea familiilor de albine cu 106% în 2019 față de 2016 în acest segment. {46}

Din anul 2015 până în anul 2019 numărul procesatorilor în sistemul de agricultură ecologică a crescut de la 106 la 228, iar gama sortimentală de produse ecologice a fost mult mai diversificată, cuprinzând: produse procesate din lapte de vacă și oaie (cașcaval, telemea, swaitzer, unt, smântâna etc.), carne și produse din carne de vită, ulei din floarea soarelui, sortimente variate de produse de panificație (pâine, paste făinoase, fursecuri) produse procesate din orez, ouă, fulgi de cereale, ceaiuri din plante, ulei din floarea soarelui, ulei de in, ulei din rapiță, sucuri din fructe de pădure, produse procesate din semințe de cânepă, produse apicole (ceară, propolis, polen) vin certificat ecologic etc..

Totuși din numărul total de operatori certificați în sistemul de agricultură ecologică de către organismele de control, la nivelul anului 2019 (9.900), ponderea procesatorilor este doar de 2,3%. {46} [AI 6]

Dacă ne raportăm la un alt actor al lanțului valoric pentru produse ecologice, în România, există 248 mari comercianți autorizați să vândă produse alimentare ecologice, dintre care 12 sunt și importatori (MADR, 2018)

Totodată, interesul consumatorilor pentru produsele ecologice urmează trendul în creștere existent la nivel european, alegând să achiziționeze produse ecologice, sau ceea ce ei considera a fi produse ecologice, pe care le asimilează cu menținerea unei stări de sanatate adecvate pentru întreaga familie.

Intr-un studiu realizat în anul 2016, pe un număr de aproape 1800 de persoane, un procent de 94% (peste 1500 de persoane) dintre respondenții validați, au confirmat faptul că achiziționează produse ecologice uneori sau frecvent (Butu și colab, 2019).

În ceea ce privește ce privește **gradul de organizare a fermierilor**, acesta rămâne în continuare scăzut în special privind participarea pe piață, la nivelul anului 2019 existând 68 grupuri de producători (GP) recunoscute, cu un număr mediu de membri de 8,3 membri (65 GP au între 5-20 membri, 3 GP între 21-50 membri) și 23 organizații de producători, cu un număr mediu de 7,9 membri (între 5 și 27 membri) {24} [AI 7].

La nivelul MADR în perioada 2014-2019 au fost recunoscute grupuri de producători după cum urmează: 9 GP **fructe**, 3 GP **legume**, 3 GP **legume fructe** 34 GP **vegetal** (cereale, plante oleaginoase, leguminoase, plante furajere), 2 **mixte** (legume, fructe, cereale), 1 **lemn**, 16 GP **zootehnie** (7 lapte și produse lactate, 2 carne de pasăre și ouă, 2 carne porcine, 2 carne bovine, 3 miere de albine și produse apicole). {24} [AI 7]

În sectorul cooperatist, în perioada 2015-2019 se observă un trend ascendent în ceea ce privește numărul de cooperative agricole înregistrate la Oficiul Național al Registrului Comerțului. Astfel, la nivelul lunii mai 2020, cooperativele din sectorul agricol (inclusiv servicii în agricultură și comerț cu produse agricole) înființate conform Legii 566/2004 cu modificările și completările ulterioare erau în număr de 1629 față de 811 cooperative în 2015 și cu 263 mai mult față de anul 2018. Numărul

cooperativelor agricole din zona montană este de 134 și reprezintă 8,23% din totalul cooperativelor existente raportat la mai 2020. Mai mult de jumătate (**56,72%**) din numărul cooperativelor din zona montană se regăsesc în 3 județe: Harghita (26 cooperative), Brașov (25 cooperative) și Bistrița-Năsăud (25 cooperative).

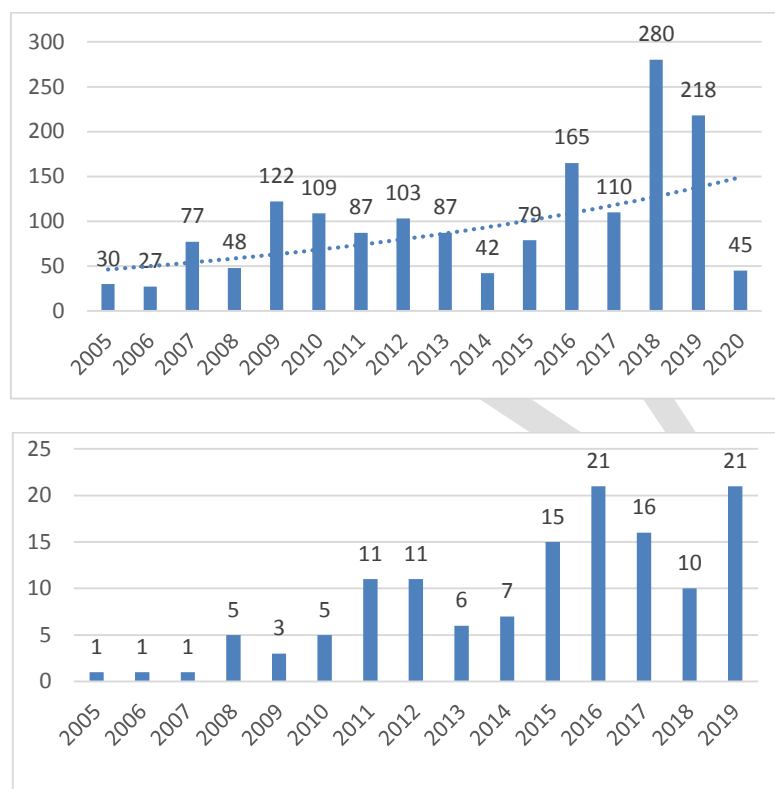

Fig 90 - Structura cooperativelor la nivel național și în zona montană, în funcție de anul înmatriculării acestora, prelucrare date ONRC

Numărul cooperativelor agricole înmatriculate anual a avut o evoluție variabilă în perioada 2005 - 2020. Se înregistrează fluctuații pozitive la nivelul anului 2018 deoarece este și anul în care submăsurile PNDR au început să încurajeze mult mai activ cooperativele, prin punctaj suplimentar, în 2019 au fost operaționalizate integral și facilitățile fiscale.

Cooperativele agricole au generat în **2018** o cifră de afaceri de 1,315 miliarde lei (282.103.565 EURO) și venituri totale de 1,378 miliarde lei (295.563.929 EURO) cu **1.015 angajați** și **7.503 membri** cooperatori. Deși ca număr cooperativele agricole din zona montană reprezintă 8.23% din total cooperative, acestea au generat în 2018 o cifră de afaceri de 36,2 milioane lei (7,59 milioane euro EURO) reprezentând doar 2,76% din cifra de afaceri generată de cooperativele agricole pe plan național, procentul fiind similar pentru active imobilizate (2,79%) și un pic îmbunătățit în cazul activelor totale (3,46%), datorită specificului zonei montane, cu accent pe zootehnie și plante medicinale.

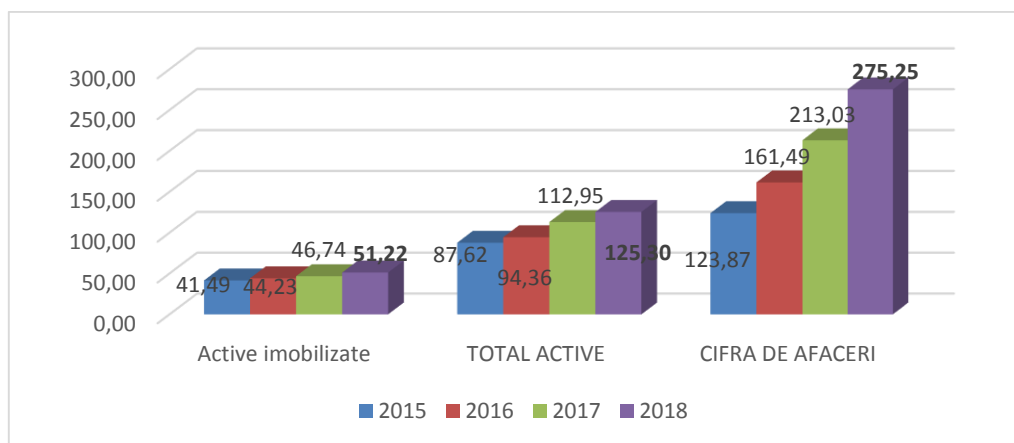

Fig 91 - Evoluția principalilor indicatori de bilanț ai cooperativelor agricole (mil euro), prelucrare date ONRC

Un prim indicator al slabei capitalizări a cooperativelor îl reprezintă procentul redus al activelor immobilizate din total active și raportat la cifra de afaceri. Cooperativele agricole sunt singura posibilitate de contrabalansare a actorilor foarte mari din piață, care crează premisele pentru o economie de piață concurențială și echilibrată. Pentru a fi capabile să realizeze procesare primară, finită și deservire corectă a membrilor cooperatori, cooperativele trebuie să aibă acces la o capitalizare corectă, în linie cu potențialul pieței și al membrilor cooperatori. Cota de piață a cooperativelor agricole din România este de cca 3% și doar 1% au brand-uri proprii.

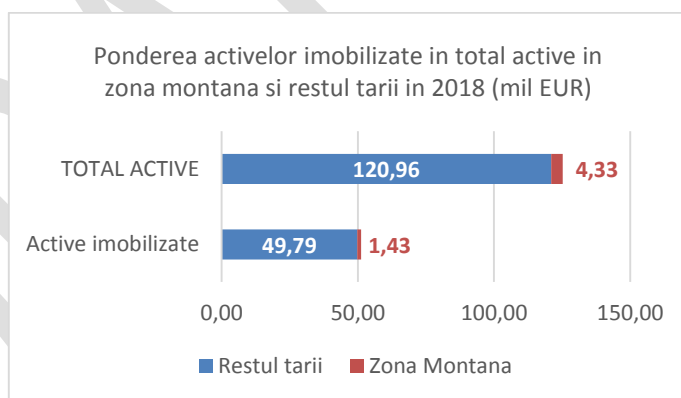

Fig. 92 - Total active și active immobilizate pentru cooperative, nivel național și zona montană, prelucrare date ONRC

Sunt în continuare multe cooperative care încă nu au demarat activitatea. În medie este nevoie de 2-3 ani până ce o cooperativă funcționează optim. Pentru anul 2018, numai **654** cooperative (47,88%) au depus bilanț, din care 253 (18,52%) au înregistrat pierderi, iar 147 (9,2%) au o cifră de afaceri de peste 25.000 euro, demonstrând funcționalitatea completă a acestora. Raportat la zona montană, din 134 cooperative, un număr de 55 cooperative, respectiv 41,04% au depus bilanț în 2018, iar 9 (16,36%) dintre acestea au înregistrat o cifră de afaceri de peste 25.000 euro. În ultimii 4 ani se înregistrează o tendință anuală constantă de creștere a numărului de cooperative agricole

active din punct de vedere comercial manifestând astfel interes pentru desfășurarea în bune condiții a activității, creșterea medie anuală fiind de +13%.

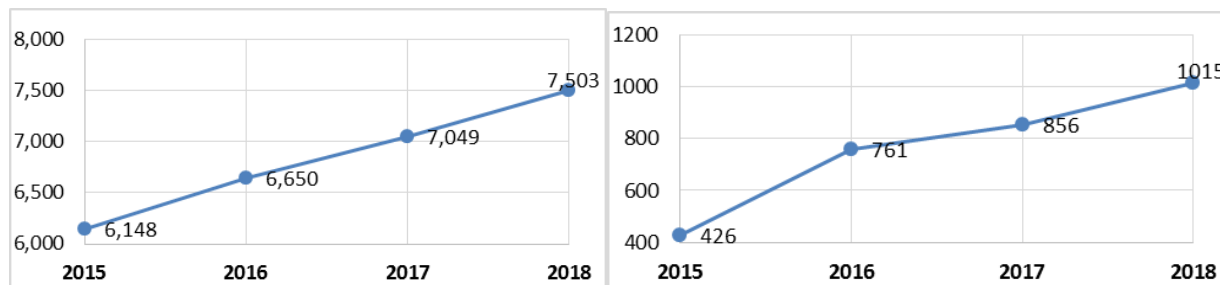

Fig 93 - Evoluția nr. membri (Sursa:ONRC) Fig 88 Evoluția nr. angajați (Sursa:ONRC)

Numărul de membrii cooperatori per cooperativă a scăzut de la 7.58 la 5.49. Conform legislației în vigoare, numărul minim de membri într-o cooperativă este de 5. Pe lângă reticența în asociere, legislația cooperatistă este mai strictă decât constituirea într-o altă formă legală, determinând o interdependență a membrilor între ei pentru respectarea generalizată a principiilor cooperatiste. Astfel, din ce în ce mai multe cooperative aleg să înceapă cu numărul minim de membri, crescând apoi organizația, odată cu familiarizarea fiecăruia cu condițiile de respectat dar și cu relațiile fiecărui membru cu celălalt. Se observă însă o creștere a numărului de membri la cooperativele vechi, cu experiență, care reușesc să grupeze în timp, din ce în ce mai mulți fermieri, datorită transparenței, regulilor respectate unitar, beneficiilor aduse, existând și cooperative care grupează peste 50 membri. De cealaltă parte, un exemplu pozitiv îl reprezintă cooperativele din zona montană care au 1.448 membri cooperatori, cele mai multe (60%) având între 5 și 10 membri. Se remarcă 3 cooperative agricole care concentrează 42% din numărul membrilor cooperatori din zona montană și care au peste 100 membri cooperatori.

Mult mai accelerată a fost creșterea numărului de angajați +36%, în 2018 față de 2015, ceea ce denotă o mai mare organizare a cooperativelor pentru activitatea de comercializare și de achiziționare la comun a inputurilor. În ceea ce privește cooperativele agricole din zona montană regăsim 9,86% din salariații cooperativelor agricole (100 de persoane). Mai mult de jumătate din cooperativele agricole din zona montană nu au salariați (60%), în timp ce o singură cooperativă agricolă din zona montană are peste 10 salariați (43 persoane).

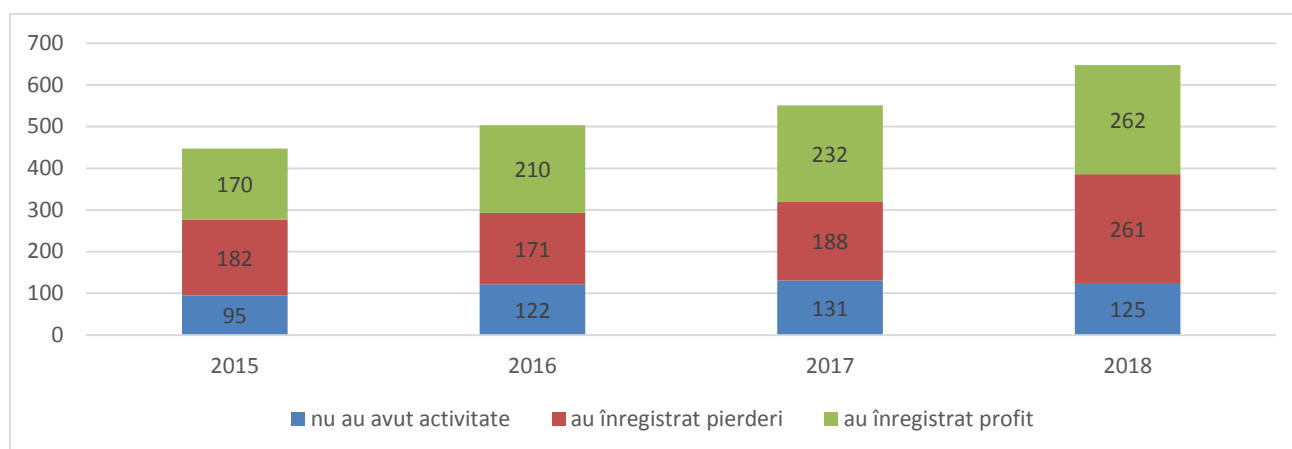

Fig 94 - Structura cooperativelor după capacitatea de a genera profit (Sursa:ONRC)

În anul 2018, aproximativ 40% din *cooperativele agricole care au depus bilanț*, au înregistrat **profit brut** (262 cooperative agricole). Mai mult de jumătate din aceste cooperative (51,15%) au fost înființate în perioada 2016 - 2018.

O pondere semnificativă o au și cooperativele cu peste 5 ani vechime (30,92%), în timp ce cooperativele cu peste 10 ani vechime au o pondere de numai 5,73%. Cooperativele înregistrează astfel dificultăți să rămână constante în timp, din motive ce țin de seriozitatea membrilor cooperatori, însă tocmai aceste cooperative sunt pregătite să realizeze proiecte de infrastructură majoră și o capitalizare care să reziste în timp și cu grad mare de penetrare. S-a observat că în programul PNDR 2014-2020 au accesat cu precădere cooperative noi înființate, care pot să nu aibă maturitatea implementării și susținerii investițiilor propuse pentru un timp cât mai îndelungat. Acestea nu trebuie excluse de la finanțare, însă încurajate în linie cu o abordare consolidată, constructivă, etapizată.

Indicatori

	2015	2016	2017	2018	Zona montană (2018)
Grad de capitalizare- Capitaluri proprii / Total Active	1,28%	4,55%	6,86%	7,89%	36,74%
Lichiditate curentă - Active Circulante / Datorii pe Termen Scurt	1,17	1,13	1,12	1,13	1,64
Structura activelor - Active imobilizate / Total Active	47,36%	46,88%	41,38%	40,88%	33,01%

Situația actuală necesită îmbunătățiri având în vedere faptul că marea parte a cooperativelor nu au realizat investiții, ponderea activelor imobilizate în total active fiind nesemnificativă.

Gradul de capitalizare crește anual, semnalând creșterea ponderii în care capitalurile proprii ale cooperativelor (aportul membrilor și profitul reinvestit) finanțează activele cooperativei. Un grad superior de capitalizare reflectă angajamentul pe termen lung al membrilor cooperatori pentru dezvoltarea sustenabilă a cooperativei. Capitalizarea cooperativelor din zona montană este net

superioară și se apropie de o valoare țintită, dar se datorează doar specificului zonal, de fermieri foarte mici, implicați în zootehnie, care susțin funcționarea cooperativei, cifra care încă nu generează potențialul urmărit și de ceilalți indicatori, precum investiții în active imobilizate care aduc valoarea adăugată.

Având în vedere situația prezentată mai sus, **sectorul asociativ agricol** este în dezvoltare și este importantă capitalizarea cooperativelor și consolidarea patrimoniului acestora pentru a avea capacitatea să vină în sprijinul fermierilor afiliați și a răspunde provocărilor legate de structura fragmentară a terenurilor agricole din România, adăuga valoare producției primare a membrilor și pentru a crește competitivitatea exploatațiilor {13}.

Lipsa fondurilor și a slabei reprezentări a grupurilor de producători și cooperativelor, numărul mic al spațiilor de depozitare au devenit o problemă majoră.

Formele asociative pot reprezenta una din principalele unelte de realizare a valorii adăugate și de îmbunătățire a poziției fermierului în lanțul valoric. Actuala criză cauzată de COVID 19 a evidențiat slăbiciunile lipsei unui sistem integrat de producție, care să asigure integral necesarul de consum al populației UE. Eforturi susținute trebuie făcute în direcția creșterii condiționării și procesării producției agricole în interiorul României, iar formele asociative cu rol economic pot avea o contribuție marcantă, prin asigurarea corelării între capacitatea de producție locală/regională cu capacitatea de procesare/consum.

Prin intermediul **PNDR 2014-2020**, submăsurile 4.1, 4.1a, 4.2, 4.2a și schemele de ajutor de stat aferente au fost sprijinite 152 de proiecte depuse de forme asociative (grupuri de producători și cooperative).

De asemenea, prin **submăsura 9.1 - Înființarea grupurilor de producători în sectorul agricol** (noiembrie 2019) au fost finanțate **10 grupuri de producători**, valoarea publică a proiectelor fiind de 3,37 mil. euro.

În funcție de sectorul activităților sprijinite, 60% din proiecte vizează culturile de câmp (6 proiecte în valoare publică de 2,36 mil. euro), 30% din proiecte vizează creșterea animalelor (3 proiecte în valoare publică de 0,9 mil. euro), iar 10% din proiecte vizează albinele (1 proiect în valoare publică de 0,11 mil. euro). Numărul de exploatații din cadrul grupurilor de producători sprijinite este de 87.

La nivelul anului 2019 existau doar **5 organizații interprofesionale** reprezentative pentru produsele agroalimentare, recunoscute conform legislației în vigoare, pentru 6 filiere de produs (1. - cereale oleaginoase și produse derivate din acestea, 2. Struguri, vin, produse pe baza de vin, 3 -carne de pasare, oua, 4 - legume- fructe proaspete si procesate 5 - carne de porc) și 2 în curs de recunoaștere (filierea produse ecologice și filiera hamei și bere), aspect ce arată că legăturile între fermieri, procesatori și comercianți privind promovarea și comercializarea produselor agroalimentare sunt insuficient dezvoltate {47}[AI 7].

În ceea ce privește **promovarea lanțurilor scurte de aprovizionare și a piețelor locale** prin intermediul cooperării între diferiți actori, aceasta este slab dezvoltată ca practică în RO , regăsindu-se mai mult în contextul fermelor mici /familiale, dar prin **PNDR 2014-2020**, submăsurile 16.4 și 16.4a, au fost sprijinite **71 de proiecte** cu o valoare publică de 6,83 milioane

euro. În cadrul parteneriatelor sprijinite sunt 186 de fermieri, 69 de unități școlare, sanitare, de agrement și alimentație publică, 48 de ONG-uri și 16 consilii locale. Acest concept a dechis premiza de cooperare la nivel micro a căror efecte a dat impulsul fermelor mici /familiale de cooperare la nivel de comunitate .

Îmbunătățirea poziției fermierilor în lanțul valoric este influențată și de nivelul de pregătire profesională de bază și de competențe profesionale în rândul fermierilor, servicii de consiliere și consultanță și apetența fermierilor de a se organiza în forme asociative cu rol economic, care prezintă un nivel scăzut în cazul României.

De asemenea, îmbunătățirea poziției fermierilor în lanțul valoric este esențială pentru consolidarea poziției în piață a sectorului agricol, ca și furnizor de hrană. Scopul final al acestui obiectiv constă în **creșterea puterii de negociere** a producătorilor agricoli și stabilizarea relațiilor cu furnizorii și clienții.

Problema poziției slabe a fermierilor în lanțul valoric, derivă în mare parte din **dezechilibrul structural** care afectează sectorul agricol din România, caracterizat de o fragmentare excesivă a producției. Oferta din acest segment se adaptează greu cererii, deoarece producătorii agricoli tind mai puțin să se extindă în sensul **integrării verticale** (în sectoarele din aval: procesare sau vânzări directe), astfel fiind limitate oportunitățile de creștere a ponderii valorii adăugate a producției și întărire a poziției în piață.

În acest sens, verigă slabă în cadrul lanțului valoric o reprezintă componenta de comercializare directă a produselor, de la producători către consumatorul final și diminuarea valorificării producției proprii prin intermediari, în condiții improprii, pe canale comerciale necontrolabile, care ocolesc legislația fiscală și creează concurență neloială. În acest sens, este necesar să se țină cont de disfuncționalitățile privind organizarea și desfășurarea activităților comerciale în regim de vânzare cu amănuntul și cu ridicata, care tind să persiste sau să se acutizeze, în special în sectorul legumelor și fructelor.

Astfel, infrastructura în care se desfășoară vânzarea acestor produse la nivel național (peste 500 de piețe agroalimentare, din care aproximativ 400 se regăsesc în interiorul orașelor, aflate în mare parte în proprietate și administrare privată, sau în proprietate publică și administrare privată, precum și existența a peste 700 de structuri de vânzare temporară organizate în mediu rural {25}), necesită adaptarea la nevoile producătorilor agricoli pentru a răspunde adecvat cerințelor consumatorilor cu privire la trasabilitatea produselor comercializate.

Dezavantajele fermierilor mici și mijlocii provin și din existența unor asimetrii contractuale (putere de negociere scăzută) și informaționale (informații relevante cu privire la prețuri, producție, acces la tehnologii emergente, date despre consum și stocuri) care determină o putere limitată a acestora. Această situație poate fi conectată cu **reticența fermierilor** din țara noastră de a crea rețele de colaborare pentru întreprinderea unor **activități economice comune**.

Sistemele moderne de producție agroalimentară implică o presiune competitivă puternică de-a lungul lanțului valoric. Producătorii mici, care reprezintă cea mai mare parte a sectorului agricol din țara noastră, se confruntă cu provocări serioase pentru respectarea unor cerințe stricte în ceea ce privește calitatea, frecvența livrării, ambalarea și condiționarea, cerințe impuse de participanții din lanțul de valorificare: transportatori, procesatori, comercianți, consumatori.

Problema includerii producătorilor în sistemele agroalimentare, inclusiv prin integrarea producției și diversificarea veniturilor din activități secundare, este și una dintre problemele cheie pentru creșterea valorii adăugate din agricultură, a veniturilor și bunăstării în zonele rurale.

Începând cu data de 13 Martie în România a fost declarată stare de urgență ca urmare a pandemiei COVID 19, aceasta perturbând în mod real activitatea agenților economici care s-a propagat în întregul lanț de aprovizionare. Disponibilitatea mărfurilor este imprevizibilă luând în calcul interdependența dintre materii prime și produse .

Un aspect important prevăzut de ordonanța militară nr. 1 și menținut în și în perioada stării de alertă (Conf. Hotărârea nr. 24 din 14 mai 2020), îl reprezintă permisiunea livrării directe la client a produselor agroalimentare. Această permisiune legală oferă cadrul prielnic dezvoltării lanțurilor scurte de aprovizionare pentru micii producători din România. Odată cu intrarea în vigoare a ordonanțelor militare nr. 2 (21 martie) și 3 (24 martie), au apărut restricții privind circulația persoanelor, aspect care a provocat o serie de dezechilibre la nivelul comportamentului de achiziție a produselor agroalimentare, în special pentru legume proaspete. Restricțiile privind circulația persoanelor au fost menținute până în data de 15 mai 2020.

În perioada 10 aprilie - 15 mai 2020, a fost desfășurată o anchetă sociologică pe bază de chestionar aplicat online, pentru a identifica schimbările comportamentale în ceea ce privește decizia de achiziționare a legumelor proaspete direct de la producători locali, cu livrare directă în perioada situației de urgență.

O analiză intermediară a datelor colectate din cele 1840 chestionare validate, evidențiază faptul că o criză sanitară și economică cum este cea provocată de SARS-CoV-2 generează numeroase modificări comportamentale în rândul consumatorilor de legume proaspete în ceea ce privește achiziționarea directă de la producători locali. Dacă, înainte de declanșarea stării de urgență, doar 25,36% dintre respondenți au comandat legume proaspete direct de la producători, cu livrare directă, după data de 16 martie 2020, aproximativ 38,98% au ales această modalitate de achiziție. ***(Modificări comportamentale ale consumatorilor de legume proaspete în perioada crizei Covid-19 -Analiză intermediară, Rural Development Research Platform)***

Luând în considerare aspectele generate de modificările comportamentale ale consumatorilor, întreprinderile care își desfășoară activitatea în agricultură și industria alimentară ar trebui să se adapteze noilor cerințe, printre care și cele de igienă impuse de cerințele consumatorilor, cum ar fi cele legate de vânzarea produselor ambalate. Preferințele consumatorilor sunt susceptibile de a schimba modelele de comerț într-un efort de a se proteja pe ei și familiile lor.

În această ordine de idei, criza actuală, pe lângă faptul că a provocat o situație de insecuritate alimentară, a dovedit și faptul că viabilitatea lanțurilor alimentare scurte (LAS) contribuie în mod cert la atenuarea efectelor crizei economice și alimentare și chiar la depășirea acesteia. ***(Modificări comportamentale ale consumatorilor de legume proaspete în perioada crizei Covid-19 -Analiză intermediară, Rural Development Research Platform)***

SWOT Obiectiv Specific 3
Îmbunătățirea poziției fermierilor în lanțul valoric

Puncte Tari

- Suprafețe agricole semnificative cu înaltă valoare naturală (HNV) cu angajamente de agro-mediu și climă, gestionate în mod tradițional, cu potențial pentru producerea unor produse sănătoase solicitate de consumatori
- Experiențe pilot pentru dezvoltarea lanțurilor scurte de aprovizionare și a piețelor locale
- Număr mare de produse montane
- Existența organizațiilor interprofesionale
- Existența unui număr considerabil de produse din sectorul vinicol (vinuri) înregistrate în scheme de calitate europene (DOP)

Puncte slabe

- Volatilitatea prețurilor la produsele alimentare în România a fost mai mare decât media UE
 - Număr scăzut de forme asociative viabile și competitive pe piața (grupuri de producători, organizații de producători, cooperative agricole etc)
 - Slaba cooperare între fermieri și alți actori, reflectată într-un grad scăzut de asociere cu implicații în viabilitatea exploatațiilor
 - Ponderea valorii adăugate pentru producătorii de produse alimentare este mică în comparație cu UE pe fondul limitării lanțului alimentar la produsele primare
 - Lipsa unei cooperatii de consum pentru piața/ cererea din spațiul rural prin care micii fermieri și fermierii de subzistență să-și desfacă excedentul de produse pe lanțul scurt
 - Număr scăzut de produse care participă la scheme de calitate europene (IGP, , STG) în special pentru fermele și unitățile mici și mijlocii
 - Ponderea procesatorilor de produse ecologice este foarte scăzută (2,3%)
 - Nivel scăzut de capitalizare a formelor asociative cu rol economic
 - Comercializare redusă a produselor, în special a legumelor și fructelor, prin intermediul lanțurilor scurte de aprovizionare
 - Lipsa desfacerii produselor cu înaltă valoare adăugată (tradiționale, montane, etc) în cadrul lanțurilor alimentare
- Valoarea producției zootehnice, cu valoare adăugată mare, reprezintă doar 25.8% din valoarea totală a producției agricole
- Lipsa unui cadru legislativ cuprinzător și unitar pentru reglementarea lanțului scurt de distribuție

	- Existența cadrului legislativ specific pentru zona montană
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cerere pentru soiuri vinicole adaptate la schimbările climatice - Tendință în creștere de dezvoltare a formelor asociative cu rol economic, în special grupuri și organizațiile de producători având în vedere și sprijinul financiar din partea UE - Dezvoltarea și menținerea unor branduri puternice și cote de piață autohtone prin intermediul cooperativelor agricole - Dezvoltarea parteneriatelor administrative dintre centrele urbane și cele rurale de proximitate în vederea desfacerii producțiilor/ produselor agricole/ a produselor alimentare de primă transformare - Trend crescător în ceea ce privește cererea de produse bazată pe lanțurile scurte de aprovizionare și a comercializării pe piața locală, - Interesul în creștere al consumatorilor pentru marketingul direct pe plan local, inclusiv prin utilizarea platformelor on -line de comercializare a produselor agro-alimentare -Trend crescător a numărului de produse înregistrate în scheme de calitate și europene, în special montane -Creșterea cererii pentru produsele locale, organice - Dezvoltarea și implementarea AKIS - Disponibilitatea unei piețe intracomunitare și mondiale aflată în plină dezvoltare a cererii - Inițiative ale UE privind creșterea transparenței în lanțul alimentar 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> - Impactul economic asupra producătorilor și a industriei alimentare generate de pandemia COVID 19 - Trend scăzut de capitalizare a formelor asociative cu rol economic - Menținerea trendului de reticiența a producătorilor agricoli cu privire la asociere și cooperare, în special în cazul fermelor ce nu acces direct către piață -Ritmul crescut de depopulare și abandon a activităților agricole de către fermierii din zona montană - Menținerea ritmului redus de recunoaștere a produselor sub scheme de calitate europene (DOP, IGP, STG) - Tendința de formare a alianțelor pentru achiziții între diverși comercianți cu o cotă de piață mare la nivelul UE, în defavoarea fermelor mici și a întreprinderile agricole din RO - Accesul dificil al producătorilor viti-vinicoli pe piața vinului, în special în ceea ce privește piața intra și extra comunitară

Obiectiv General 2. Consolidarea acțiunilor de protejare a mediului și a celor împotriva schimbărilor climatice și contribuția la obiectivele Uniunii Europene în materie de mediu și climă

Obiectiv Specific 4. Contribuția la atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, precum și la energia durabilă

Schimbări climatice

În perioada 1901-2019, la nivelul României, temperatura medie anuală a aerului a crescut cu mai mult de 1°C. În timpul verii, în regiuni din sudul țării mediile temperaturii aerului au crescut cu 2-3 grade Celsius, începând din 1961 și până în prezent.

Analiza efectuată utilizând datele colectate la stațiile meteorologice cu șir lung (1961-2019) din rețeaua Administrației Naționale de Meteorologie, evidențiază tendințe crescătoare semnificative statistic (la un nivel de încredere de cel puțin 90%) ale temperaturii aerului pentru vară, primăvară și iarnă.

Observațiile din România arată că deja înregistrăm o tendință de creștere a numărului de zile cu valuri de căldură, în special în zonele de câmpie din sudul și vestul țării. Intensitatea precipitațiilor tinde și ea să crească, mai ales pe intervale de timp scurte.

Experimentele numerice cu modele climatice globale și regionale arată că aceste tendințe vor continua și se vor amplifica și în viitor, odată cu intensificarea încălzirii globale.

În perioada 1900 - 2019, anul 2019 a fost cel mai călduros an cu 1,9201°C mai mult față de intervalul 1900 - 2019, iar 19 cei mai călduroși ani s-au înregistrat în intervalul 2000 - 2019, exceptând anul 1994.

Începând din 1991, fiecare deceniu a fost mai cald, față de deceniile anterioare.

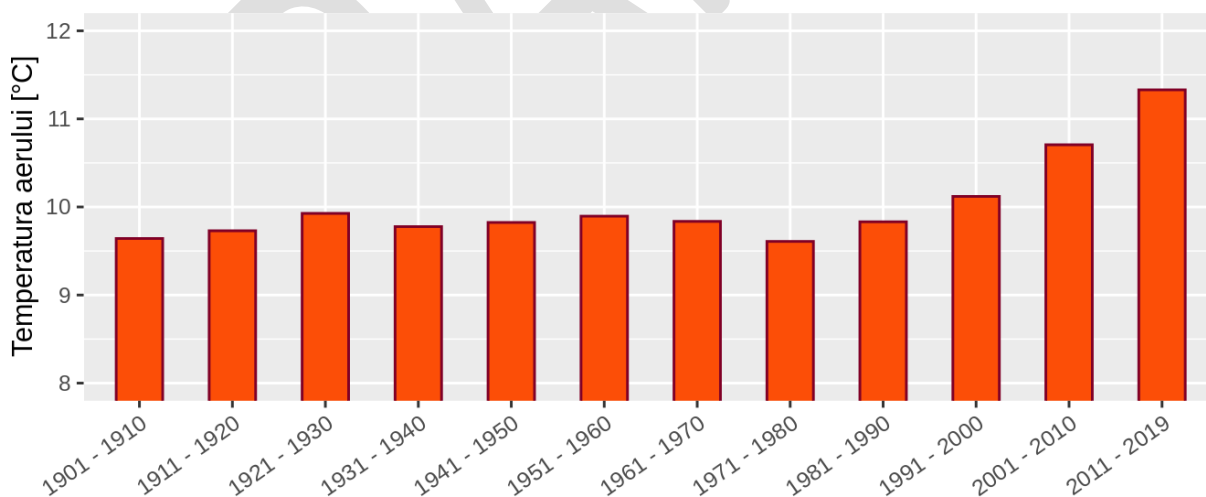

Fig. 95 - Temperatura medie a aerului (°C)/deceniu - ANM

Cele mai mari valori ale temperaturii maxime și medii ale aerului s-au înregistrat în zonele de câmpie.

Pentru viitorul apropiat (2021-2050), la nivelul României, rezultatele experimentelor numerice cu modele climatice indică, față de intervalul de referință (1961-1990), o creștere medie a

temperaturii lunare în cea mai caldă lună a anului cu peste 4°C și o reducere medie a cantității lunare de precipitații de până la 15 %, în timpul verii, în cel mai pesimist scenariu. De asemenea, se așteaptă schimbări în statisticile fenomenelor extreme, respectiv creșterea frecvenței și intensității valurilor de căldură și creșterea ratei intensității precipitațiilor.

Proiecțiile viitoare sugerează că cele mai mari creșteri ale intensității precipitațiilor vor fi în zone muntoase din Apuseni, Carpații Meridionali și Nordul Carpaților Orientali și în regiuni din Oltenia și Moldova. Proiecțiile viitoare ale indicelui Palmer de severitate a secetei, calculat pentru teritoriul României, sugerează că secetele vor fi din ce în ce mai intense, în condițiile semnalului încălzirii globale, mai ales pentru bazine hidrologice din sudul și estul României {69}.

Emisiile GES din agricultură și activitățile rurale

În România, emisiile totale de gaze cu efect de seră din agricultură au scăzut între 1995 și 2016 cu 24% (-12% în UE-28). Cu toate acestea, ponderea emisiilor din agricultură în totalul emisiilor nete a crescut de la 13% în 1995 la 18% în 2016.

Emisia de CH₄ și N₂O la hectar de UAA în România este printre cele mai scăzute din UE (1,29 kilotone echivalent CO₂/1000 ha raportat la media UE care atinge 2,83 kilotone/1000 ha). Circa 59% din emisiile de CH₄ și N₂O provin din fermentarea enterică, 28% din gestionarea terenurilor agricole și 12% din gestionarea gunoiului de grajd {16}[CI 43].

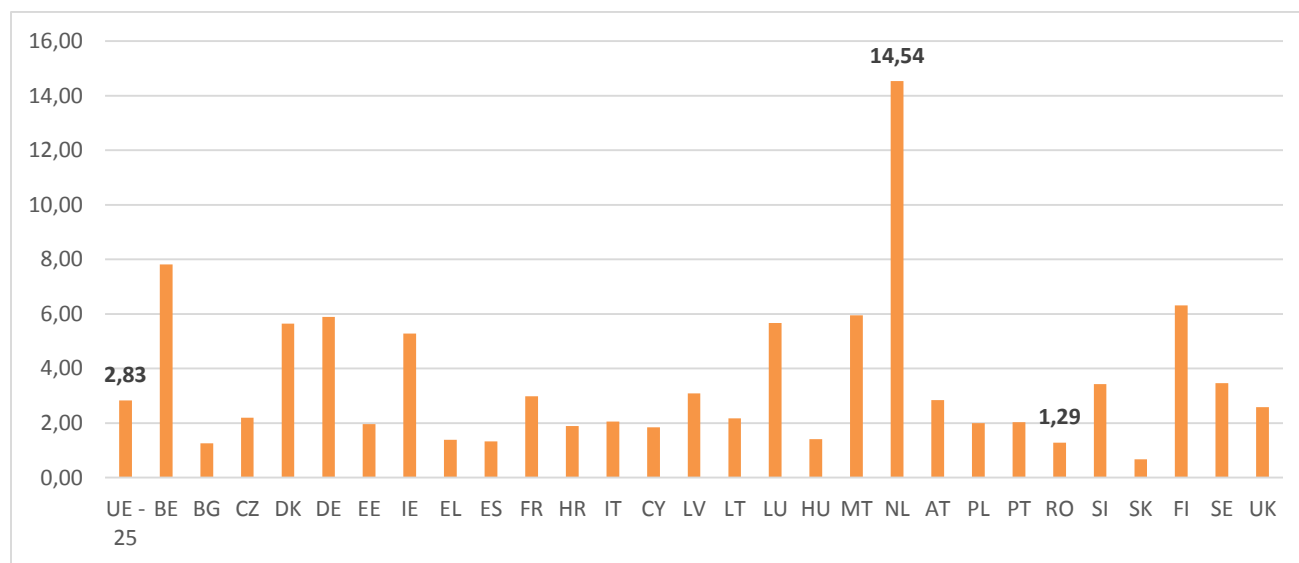

Fig. 96 - Emisii din agricultură - kilotone echivalent CO₂ la 1.000 ha (2016)

Cantitatea de îngrășăminte chimice utilizate în agricultură în perioada 2015-2019 rămâne în continuare scăzută față de nivelul de utilizare de la nivelul anului 1990. Astfel, în anul 2019 în România cantitatea de îngrășăminte chimice utilizate a fost de 68% din cantitatea utilizată în anul 1990 [AI 106].

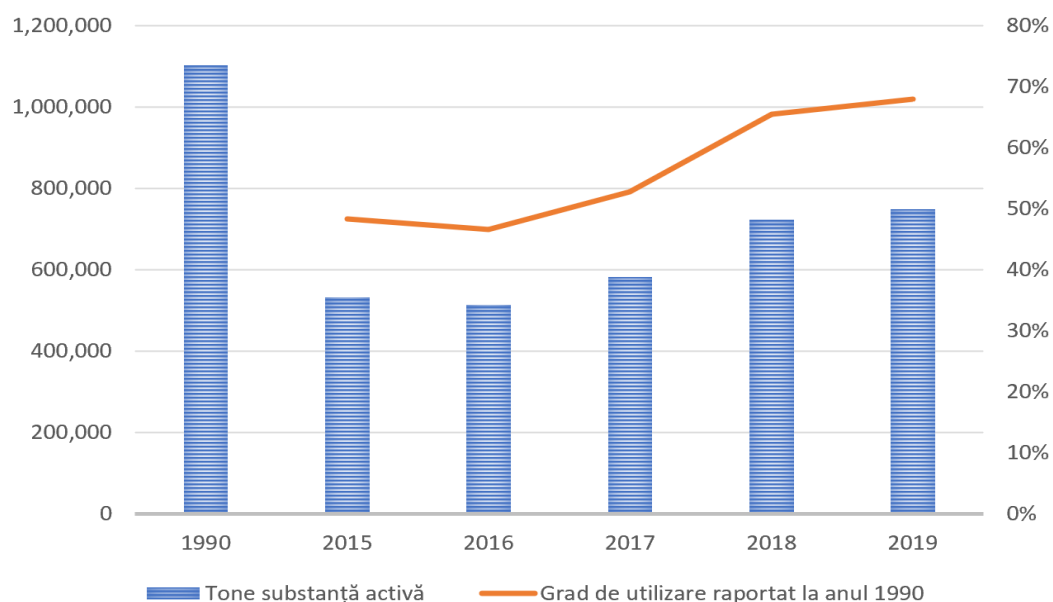

Fig. 97 - Cantitatea de îngrășăminte chimice folosite în agricultură (tone substanță activă) și gradul de utilizare a îngrășămintelor chimice raportat la anul 1990

Consumul de energie în agricultură și silvicultură

Consumul total de energie în agricultură și silvicultură s-a menținut la un nivel relativ constant în perioada 2013 - 2016, respectiv la o valoare medie de 32,7 KgOE/ha, reprezentând cca. 24.5% din media UE - 28. Consumul de energie în industria alimentară în anul 2016 a avut o valoare de cca. 570 kTOE, înregistrând o creștere de cca. 8% față de anul 2013. {1}[CI 42].

Energia regenerabilă

Producția de ER din agricultură în România a înregistrat o creștere de 66% în anul 2016, comparativ cu anul 2012, respectiv de la 98 kToe la 164 kToe (mii tone, echivalent petrol).

În ceea ce privește producția de ER din silvicultură, aceasta a înregistrat o scădere de cca. 6%, respectiv de la 3795 kToe în 2012, la 3579 kToe în anul 2016, în timp ce la nivelul UE, aceasta a avut o creștere de 12%. Chiar dacă trendul este crescător, producția de ER din sectoarele agricol și forestier/ha se situează sub media UE 28. Aproximativ 62% din producția ER totală din România provenea din agricultură și silvicultură în 2016, în timp ce la nivelul UE aceasta reprezenta 56%. {3}[CI 41]. Totuși, doar 2% din consumul de energie în sectoarele agricol și forestier provine din surse regenerabile {16}. Principala formă a biomasei cu destinație energetică produsă în România este lemnul de foc, ars în sobe cu eficiență redusă. Numărul de gospodării în care se utilizează lemnul de foc ca mijloc de încălzire este de 4,037 milioane și constituie 47,43% din cele 8,511 milioane de gospodării înregistrate la nivel național. {8}[AI 65]

Creșterea carbonului organic din sol (teren arabil)

Carbonul organic din sol, componenta majoră a materiei organice din sol, este extrem de important în toate procesele din sol. Rata anuală de pierdere a materiei organice poate varia foarte mult, în funcție de caracteristicile plantei cultivate, de tehnologia de cultură a plantelor, de starea

de vegetație a culturilor, de starea de drenaj a solului și de condițiile meteorologice. Concentrația medie a carbonului organic pe sol pentru fiecare stat membru este exclusiv pentru scopuri de orientare, deoarece are un scop științific foarte limitat, dată fiind variabilitatea ridicată a concentrației de carbon organic în sol în diferite zone. Volumul total de carbon organic din solurile agricole a înregistrat o scădere de cca. 1,7% în anul 2015, față de anul 2012, respectiv de la 879,7 megatone la 865 megatone[CI 39].

Suprafețe agricole și forestiere pe care se aplică practici benefice pentru mediu și climă

În anul 2016 SAU de teren arabil reprezenta 64%, cea de **pajiști permanente 34%** și cea de **culturi permanente de 2 %** {3}[CI 17]. În 2013, 39,1% din SAU de pajiști erau utilizate în **regim extensiv**. Față de 2010, suprafața de pajiști utilizată extensiv a crescut cu cca. 0,2% {3} [CI 33].

În anul 2017, pe o suprafață de 676.055 ha, reprezentând cca. **5% din SAU se aplicau diferite metode agricole extensive**, bazate pe **utilizarea extensivă a resurselor și emisii reduse de GES**, în cadrul unor angajamente de agro-mediu și climă (AECM).

Pe această suprafață se aplicau mai multe tipuri de angajamente AECM care vizau conservarea biodiversității, protecția apei sau protecția solului și care contribuiau, de asemenea, la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și de amoniac și sechestrarea carbonului.

De asemenea, suprafața cultivată în ferme ecologice este încă redusă. În 2017, în RO, doar 1,93% din SAU total (exclus grădinile familiale) a fost cultivată în sistem ecologic, comparativ cu 7,03% în UE 28. Din cele 258,47 mii ha suprafețe cultivate ecologic, 42,31% (109,4 mii ha) erau în conversie și 57,7% (149,1mii ha) certificate.

Totodată, dacă ne raportăm la SAU total (exclus grădinile familiale), în anul 2017 ponderea suprafețelor cultivate ecologic certificate era de 1,11%, iar a celor în conversie de 0,82%. În 2017 față de 2012, suprafețele cultivate ecologic au scăzut cu 10,3%, dar o parte din suprafețele care erau în conversie au devenit certificate ecologic. {1} [CI 32].

Suprafața acoperită cu păduri și altă vegetație forestieră s-a menținut la un nivel relativ constant în timp, în anul 2015 aceasta era de 6.951.000 ha, reprezentând cca. **30% din suprafața totală a fondului funciar național (fără apele de suprafață), sub media UE de 43%** și sub procentul optim de împădurire de 35-40%. {1}{63}[AI 62]. O parte semnificativă a pădurilor din fondul forestier național se încadrează în grupa I funcțională care cuprinde păduri cu funcții speciale de protecție, care contribuie la creșterea stocului de carbon în habitatele forestiere. Astfel, în anul 2015 România se situa pe locul 6 în UE în ceea ce privește volumul mediu pe hectar al arborilor din fondul forestier național, respectiv 281,4 mc/ha. {64}.

Suprafața agricolă și efectivele de animale domestice sunt afectate de daunele provocate de animalele sălbatice. Mărimea populației de urs brun din România este estimată la nivelul anului 2016 ca fiind cuprinsă în intervalul 6050-6640 de exemplare, în timp ce mărimea optimă a populației, din punct de vedere ecologic, social și economic, este de aprox. 4000 de exemplare. Habitatele specifice ocupă o suprafață de aproximativ 71.840 km² la nivel național (LIFE FOR BEAR 2016). Conservarea populației de urs brun trebuie să se facă astfel încât mărimea acesteia să fie menținută la un nivel care să asigure o bună conviețuire cu populația umană și să fie prevenite și controlate pagubele. {62}

Conform datelor furnizate de Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, în anul 2019 au fost acordate despăgubiri pentru un număr de 1056 de cazuri în care au fost înregistrate pagube provocate de animalele sălbatice (urs și lup).

Alte elemente care influențează atenuarea și adaptarea la schimbările climatice și obținerea și utilizarea energiei din surse regenerabile sunt reprezentate de numărul mare de ferme mici care gestionează inadecvat deșeurile rezultate din activitățile agricole și care au dificultăți în adaptarea la tehnologii noi, utilizarea redusă a sistemelor de avertizare timpurie/protecție împotriva efectelor climatice adverse, utilizarea redusă a soiurilor și raselor autohtone, adaptate la condițiile pedoclimatice locale, suprafețe agricole întinse afectate de constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice, nivelul de disponibilitate și capacitățile aferente serviciilor de consultanță și de instruire inadecvate pentru a putea sprijini numărul potențial de solicitanți pentru măsurile de agromediu și climă și sisteme și serviciile inadecvate de gestionare a riscurilor.

SWOT Obiectiv Specific 4
Contribuția la atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, precum și la energia durabilă

Puncte Tari

- Emisiile de CH₄ și N₂O în România / Ha SAU sunt printre cele mai mici la nivelul UE
- Emisiile totale de GES din agricultură sunt scăzute comparativ cu nivelul UE
- În România o pondere mare din producția totală de ER provine din sectoarele agricol și forestier
- Suprafață semnificativă din SAU de pajiști permanente, cu o contribuție importantă la stocarea carbonului în sol
- Existența unui cadru adecvat de reglementare și a unui sistem de planificare în sectorul forestier cu largă acoperire
- Existența unor rase adaptate la condițiile de mediu și climă locale
- Utilizarea redusă a inputurilor agro-chimice (fertilizanți și produse de protecție a plantelor) la nivel național
- Suprafață semnificativă a terenurilor agricole aflate sub angajamente de agro-mediu prin care se promovează practici agricole extensive, care contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și adaptarea la efectele schimbărilor climatice
- Pondere ridicată a pădurilor care au fost desemnate a avea funcții de protecție, fiind administrate în baza unor concepte de gestionare durabilă a pădurilor compatibile cu cele recunoscute la nivel european care contribuie la creșterea stocului de carbon în habitatele forestiere
- Gamă variată de surse de energie regenerabilă
- Disponibilitati semnificative de biomasă din agricultură pentru obținerea de energie electrică, termică, biocombustibili

Puncte slabe

- Producția de energie regenerabilă din sectoarele agricol și forestier /Ha este sub media UE 28
- Sectoarele agricol și forestier utilizează doar 2% din producția totală de energie regenerabilă (nu include industria alimentară)
- Utilizarea practicilor agricole convenționale, intensive pe suprafețe extinse și suprafață redusă cultivată ecologic
- Numărul de animale din rase locale în pericol de abandon, adaptate la condițiile locale și care contribuie la diversitatea genetică este în scădere datorită, în general, productivității scăzute a acestora
- Ponderea suprafeței împădurite este inferioară mediei UE și sub pragul minim recomandat de comunitatea științifică și academică din România
- Număr mare de ferme de mici dimensiuni care gestionează inadecvat deșeurile rezultate din activitățile agricole
- Scăderea cantității de carbon organic în solurile aferente terenurilor agricole
- Suprafețe agricole întinse afectate de constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice
- Cunoștințe insuficiente ale fermierilor în ceea ce privește obținerea și utilizarea energiei regenerabile și utilizarea de metode și tehnologii care să contribuie la adaptarea la schimbările climatice și reducerea emisiilor de GES
- Nivelul de disponibilitate și capacitățile aferente serviciilor de consultanță și de instruire sunt inadecvate pentru a putea sprijini numărul potențial de solicitanți pentru măsurile de agromediu și climă

	<ul style="list-style-type: none"> - Slaba utilizare a soiurilor și raselor autohtone, adaptate la condițiile pedoclimatice locale - Utilizare redusă a sistemelor de avertizare timpurie/protecție împotriva efectelor climatice adverse - Dificultăți în adaptarea la tehnologii noi pentru micii fermieri - Distribuția neuniformă, în plan teritorial a resurselor de apă dulce.
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> - Existența unui număr de intervenții în cadrul PAC care pot avea un impact pozitiv asupra atenuării și adaptării schimbărilor climatice (energii durabile, inclusiv investiții ce vizează economie circulară) - Acordarea de fonduri europene pentru aplicarea de practici prietenoase cu mediul care să conducă la reducerea emisiilor de GES și adaptarea la efectele schimbărilor climatice - Dezvoltare sistemului de consiliere și consultanță și asigurarea serviciilor adecvate de formare - Creșterea suprafețelor cultivate în regim de conservare a resurselor naturale ale agroecosistemelor și de reducere a impactului tehnologiilor agricole asupra mediului care contribuie în același timp la reducerea concentrației de gaze cu efect de seră din atmosferă și adaptarea la efectele schimbărilor climatice - Creșterea interesului consumatorilor față de produsele obținute în agricultura ecologică și prin intermediul altor practici agricole prietenoase cu mediul - Potențial crescut de obținere a energiei regenerabile datorită gamei variate de surse de energie regenerabilă - Accesul la scară largă la tehnologii de producere și stocare a energiei din surse regenerabile - Dezvoltarea parteneriatelor pentru inovare, creare de baze de cunoștințe și de noi metode în agricultură 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> - Creșterea numărului de fenomene climatice extreme și a intensității acestora - Creșterea temperaturii din cauza schimbărilor climatice, factor ce poate favoriza declanșarea incendiilor naturale - Scăderea suprafețelor cultivate conform practicilor agricole ecologice și creșterea impactului negativ asupra mediului al activităților agricole ca rezultat al practicării agriculturii intensive (în special pe terenurile agricole cele mai productive) - Creșterea emisiilor de GES, ca urmare a creșterii numărului de animale din gospodăriile individuale și a numărului redus de facilități și echipamente de gestionare a gunoierului de grajd - Menținerea unui grad ridicat de disociere a activităților de cercetare de latură aplicativă și cererea din piață - Neadaptarea capacității serviciilor de formare și consultanță, din punct de vedere cantitativ și calitativ, la nevoile fermierilor

<ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea instrumentelor de gestionare a riscurilor pentru atenuarea riscurilor în agricultură - Utilizarea agriculturii de precizie și a altor tehnologii noi care să conducă la conservarea potențialului productiv în contextul nevoilor de atenuare și adaptare la schimbările climatice (retenția apei în sol, diminuarea procesului de degradare a solului, reducerea fenomenelor de pierdere a fertilității solurilor, reducerea impactului nefavorabil al schimbărilor climatice globale, etc.) - Extinderea suprafețelor cu culturi din specii forestiere cu ciclu scurt de producție pentru utilizare în scopuri energetice 	
--	--

Obiectiv Specific 5. Promovarea dezvoltării durabile și a gestionării eficiente a resurselor naturale, cum ar fi apa, solul și aerul

Reducerea eroziunii solului

RO dispune de soluri de bună calitate amenințate de fenomene negative.

La nivel național, ponderea din SAU a suprafeței cu risc de eroziune a solului în România în anul 2012 a fost de 9,7%, peste media înregistrată la nivelul UE (6,7%). La nivel regional, rata pierderii solului este moderat scăzută (între 2% și 5%) în majoritatea regiunilor. Cel mai mare risc din România (moderat: între 5% și 10%) este în zona Clujului, Botoșani și Iași {16}[CI 40].

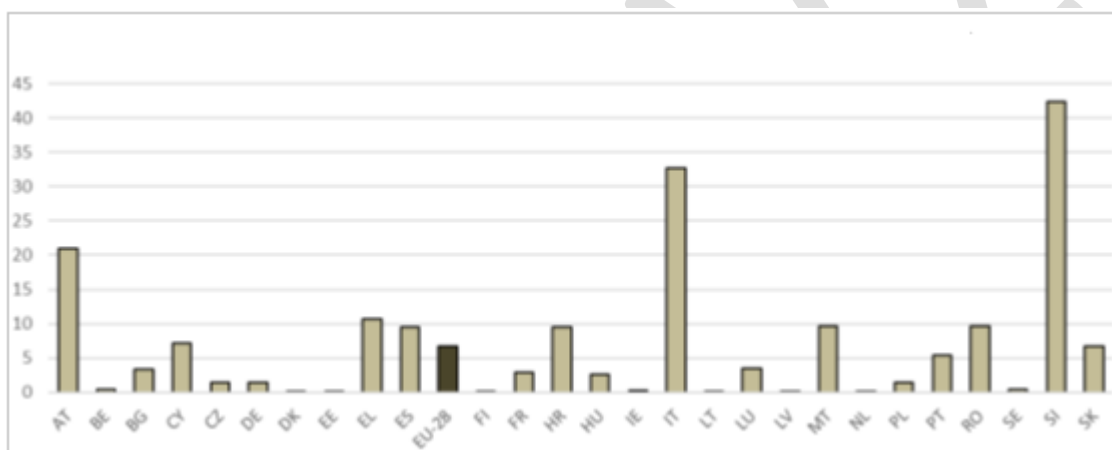

Fig. 98 - Ponderea din suprafața agricolă utilizată a suprafeței cu risc de eroziune a solului prin acțiunea apei (2012)

În 2016, 1% din terenurile agricole din RO se aflau sub contracte de îmbunătățire a gestionării solului. În 2012, eroziunea solului prin acțiunea apei avea o valoare de 2,86 to/ha/an, cu puțin peste media europeană 2,40 to/ha/an [CI 40].

De asemenea, în anul 2017 SAU de **culturi permanente**, foarte importante pentru stabilizarea solurilor și prevenirea eroziunii, a fost de doar 2,4% din total SAU {3}[CI 17].

Resursele de apă

Resursele de apă ale României sunt constituite din apele de suprafață, râuri interioare, lacuri naturale și artificiale, fluviul Dunărea și apele subterane. Resursele de apă ale RO, apreciate pe baza analizei scurgerii medii pe râurile interioare și pe Dunăre, funcție de condițiile fizico-chimice ale diverselor bazine hidrografice, precum și de stadiul de amenajare și de dotare, se prezintă astfel:

Categoria de resurse	Teoretice mld.m ³	Resursa tehnic utilizabilă mld.m ³
Râuri interioare	40	25**
Dunăre	85*	6
Ape subterane	9	61
Total	134	61

*) reprezintă ½ din stocul mediu multianual scurs pe Dunăre în secțiunea Baziaș

**) cuprinde circa 5 miliarde mc. resursă asigurată în regim natural.

Resursele de apă dulce ale RO sunt reduse și distribuite neuniform, RO fiind în categoria țărilor cu resurse sărace de apă. Rețeaua hidrografică este de 78.905 km și volumul râurilor interioare de 40 miliarde m³, cantitatea medie de apă/locuitor fiind de 2.660 m³ apă/loc/an, luând în considerare și aportul Dunării, față de media UE (4.230 m³ apă/loc/an). {18} [AI 32]

De asemenea, există o variabilitate foarte mare în spațiu: ponderea mare a zonei montane la formarea scurgerii (50% din total resurse se formează pe 17% din suprafața țării; debitul mediu specific sub 1 l/km² în zonele de câmpie și 40 l/km² în zonele înalte ale munților. A fost identificată și o variabilitate foarte mare în timpul anului, cu viituri importante primăvara - începutul verii, urmate de secete prelungite, regim pronunțat torențial Q_{min}/Q_{max} 1/1.000÷1/2.000 pentru bazinele mici. {18} [AI 32]

Strategia și politica națională în domeniul gospodăririi apelor vizează o politică de gospodărire durabilă a apelor conform directivelor UE cu următoarele obiective specifice:

- Îmbunătățirea stării apelor de suprafață și a celor subterane prin implementarea planurilor de management ale bazinelor hidrografice în vigoare, conform Directivei Cadru Apă a UE;
- Implementarea Strategiei Naționale de Management al Riscului la Inundații și realizarea măsurilor specifice, conform Directivei Inundații;
- Elaborarea Schemelor Directoare de Amenajare a Bazinelor Hidrografice pentru folosințele de apă, pentru diminuarea efectelor negative ale fenomenelor naturale;
- Implementarea Planului de protecție și reabilitare a țărmului românesc al Mării Negre, inclusiv implementarea prevederilor Master Planului – Protecția și reabilitarea zonei costiere;
- Întărirea parteneriatului transfrontalier și internațional, pentru monitorizarea stadiului de implementare al înțelegerilor internaționale și promovării de proiecte comune.

În baza prevederilor Directivei Cadru Apă 2000/60/CE, RO a elaborat în 2009 primul Plan Național de Management aferent porțiunii din bazinul hidrografic internațional al Dunării pe teritoriul RO (Sinteza Planurilor de Management la nivel de bazine/spații hidrografice), împreună cu 11 Planuri de management al bazinelor/spațiilor hidrografice, aprobat prin HG 80/2011, iar în anul 2016, aceste Planuri de Management au fost actualizate și aprobate prin HG 859/2016.

Din totalul suprafeței țării, în interiorul bazinului Dunării se află 232.193 km² (reprezentând 97,4% din totalul țării), astfel, după valorile menționate mai sus, România deține 29% din suprafața și 21,7% din populația bazinului Dunării. De asemenea, datorită influenței Dunării asupra morfologiei țărmului și stării apelor în bazinul hidrografic al Dunării au fost incluse apele costiere ale României precum și bazinele afluenților care se varsă în Marea Neagră (cu o suprafață de circa 5,198 km²), formând astfel Districtul Hidrografic al Fluviului Dunărea, în conformitate cu prevederile Directivei

Cadru Apă. În acest sens, se precizează faptul că întreg teritoriul României este inclus în Districtul Hidrografic al Fluviului Dunărea.

O mare parte din **suprafața agricolă a RO resimte repercusiunile secetei** și ale disponibilității resurselor de apă. Schimbările rapide din mediul înconjurător sunt cauzate de creșterea populației globului, de creșterea ratei de consum a resurselor de către societatea umană și de schimbări ale tehnologiilor și ale organizării politico-sociale. Cea mai importantă componentă a schimbărilor globale o reprezintă modificarea climei datorită efectului de seră, care va avea un impact important asupra mediului și activităților economico-sociale. Fenomenul de încălzire globală a condus la creșterea frecvenței evenimentelor extreme, alternanța rapidă între caniculă severă/secetă accentuată și precipitații abundente/inundații fiind din ce în ce mai evidentă.

În ceea ce privește caracterizarea și evaluarea stării ecologice a corpurilor de apă, potrivit Planului Național de Management aprobat prin HG nr. 859/2016, se constată că 66,14% dintre acestea sunt în stare ecologică bună și foarte bună/cu un potențial ecologic foarte bun și bun, ceea ce indică îmbunătățirea stării ecologice a corpurilor de apă la nivel național față de primul Plan Național de Management aprobat prin HG nr. 80/2011. De asemenea, referitor la evaluarea stării chimice a corpurilor de apă de suprafață, s-a constatat că 97,72% sunt în stare chimică bună, iar restul 2,28% nu ating starea chimică bună. În ceea ce privește corpurile de apă subterană, cca. 89,5% sunt în stare chimică bună, restul fiind în stare chimică slabă. De asemenea, toate corpurile de apă subterană din România sunt clasificate ca având o stare cantitativă bună.

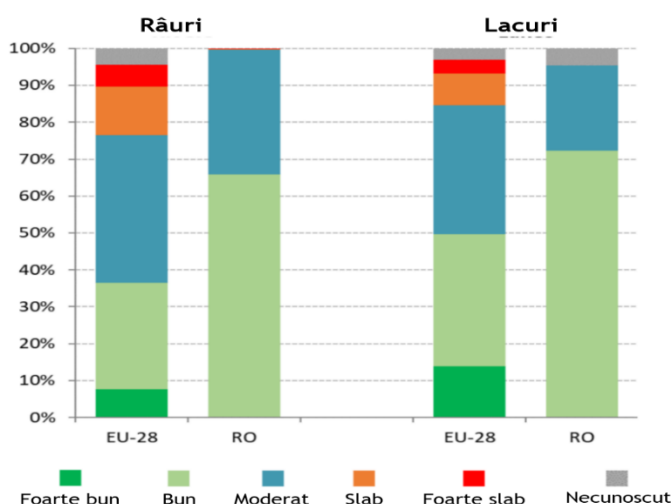

Fig. 99 - Statutul sau potențialul ecologic al corpurilor de apă de suprafață
(Sursa: *The EU Environmental Implementation Review 2019 Country Report - ROMANIA*)

Îmbunătățirea calității apei

Balanța brută a nutrienților pe terenurile agricole

Balanța brută de azot și fosfor din România indică un nivel redus de utilizare a acestor nutrienți. Astfel, în perioada 2012-2015 nivelul anual mediu al poluării cu azot a terenurilor agricole în UE 28 a fost de 51,1 kg N/ha de SAU, în timp ce valoarea balanței brute a azotului a fost de numai 7 kg N/ha de SAU, fiind cel mai redus nivel de poluare cu azot între statele UE{16}[CI 38].

În ceea ce privește **poluarea cu fosfor** a terenurilor agricole, în perioada 2012-2015 media UE era de 2 kg P/ha de SAU, în timp ce media balanței brute a fosforului în România în această perioadă a fost de -1 kg P/ha de SAU. {1} [C38]. În anul 2012, 83% din corpurile de apă subterană din România sunt încadrate în categoria de calitate înaltă; 7% fiind de calitate slabă. {16} [CI 38].

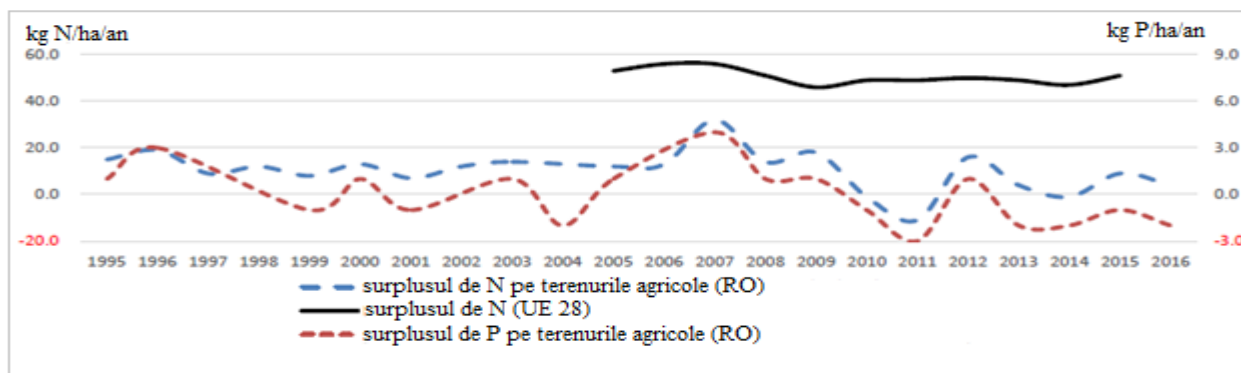

Fig. 100 - Balanța brută a nutrienților (N și P) pe terenurile agricole

Având în vedere principiul prevenției, din anul 2013 România aplică prevederile și măsurile din Programele de Acțiune pentru respectarea cerințelor Directivei Nitrați pe întreg teritoriul țării. Faptul că un număr semnificativ de animale (bovine, ovine, porcine, păsări) se găsesc în gospodării individuale, ce nu sunt condiționate de obținerea acordului de mediu, constituie un factor de risc pentru poluarea difuză și punctiformă, precum și pentru creșterea nivelului de emisii GES.

În RO, presiunea exercitată de fertilizanți asupra solului și apei este scăzută. Deși în perioada 2015 - 2019 se înregistrează o creștere a cantității de îngrășăminte chimice utilizate în agricultură, totuși aceasta rămâne în continuare scăzută la un nivel de 68% din cantitatea utilizată în anul 1990 {2}[AI 105]. De asemenea, un rol important în reducerea utilizării fertilizanților chimici îl au și plantele fixatoare de N (soia, mazăre, fasole, lucernă, trifoi, năut, lupin) care în 2017 erau cultivate pe o suprafață de 800 mii ha, în creștere cu aproximativ 37% față de anul 2013 {1}[2][AI 100].

Utilizarea apei în agricultură

Acest indicator se referă la volumul de apă care se aplică solurilor pentru irigații. Datele se referă la captarea apei de la apele de suprafață și subterane totale și sunt furnizate în mod voluntar de către MS. Datele privind utilizarea apei în agricultură sunt greu de cuantificat deoarece mulți fermieri utilizează apă necontorizată din râuri, puțuri și iazuri. Captarea apei în România arată o tendință fluctuantă, stabilizându-se în ultimii ani în jurul valorilor mai mici decât în trecut. 1,9% din totalul UAA este irigat în 2016 {16}[CI 37].

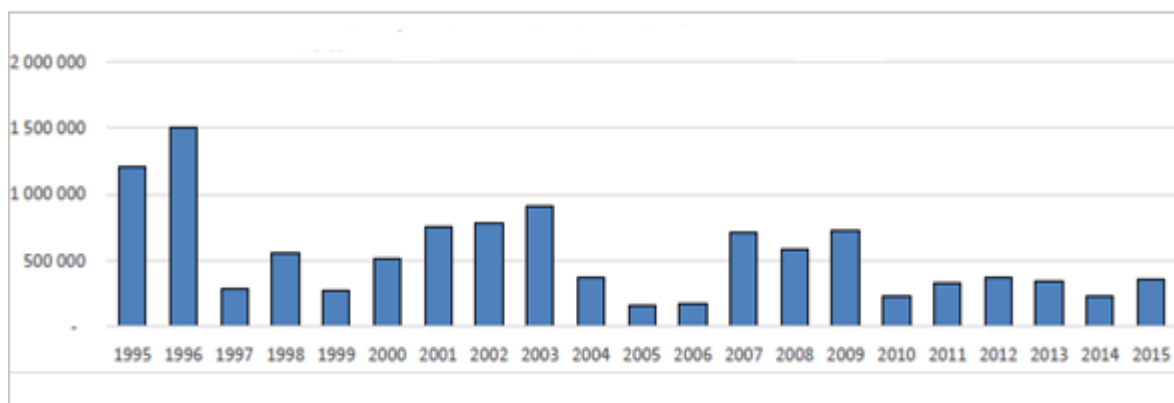

Fig. 101 - Utilizarea apei în agricultură (m³)

Deși au fost realizate o serie de investiții importante din fonduri europene și naționale, totuși, o mare parte din sistemele de irigații existente sunt degradate sau nefuncționale, ori neadaptate la tipologia fermelor și cerințele utilizatorilor. Din cauza ineficienței acestor sisteme (din punct de vedere al consumului de energie și apă), utilizarea și întreținerea lor este costisitoare pentru fermieri și are un impact negativ asupra resurselor naturale.

Suprafața irigabilă, la nivelul anului 2016 a fost de doar 2,7% din SAU, mult sub necesarul României {2}[CI18], respectiv o suprafață de aproximativ 337.569 ha, prezentând un trend ascendent față de anul 2013 (1,8% SAU), dar descendent față de anii anteriori (3,1 % din SAU în 2010 sau 4,5% din SAU în 2007). {3} [AI 35]

Suprafața efectiv irigată înregistrează un trend ascendent față de anul 2010 (1% din SAU), dar rămâne mică în raport cu nevoia reală, doar 1,9% din SAU, respectiv o suprafață de 240.010 ha fiind irigată în anul 2016.{3} [AI 35]

Sistemele de irigații din RO sunt deficitare pe mare parte a terenurilor. Absența sau gradul mare de degradare a infrastructurii de irigații a făcut ca, aproximativ 48% din suprafața agricolă (7,1 mil ha, în 2006) să fie afectată de secetă (în special Câmpia Română, sudul Moldovei și Dobrogea) {21}. Volumul total de apă captat în anul 2018 a fost de 6.357.853 mii m³ {21}[AI36]. Volumul de apă utilizat în agricultură a crescut cu 18,33%, de la 1.134.660 mii m³ în 2013, la 1.343.875 mii m³ în 2018{21} [CI 37], dar agricultura RO rămâne dependentă de factorii climatici.

În ceea ce privește domeniul irigațiilor, la nivelul RO s-a decis sprijinirea acestui sector important în practicarea agriculturii, prin asigurarea apei gratuite pe canalele principale de irigații deținute de ANIF, în baza Legii 138/2004.

În perioada următoare, având în vedere reabilitarea sistemelor de irigații existente, bazate pe cele mai bune tehnologii disponibile, se preconizează o creștere a cerinței de apă pentru irigații. Astfel, va continua procesul de reabilitare și modernizare a sistemului de irigații în zonele care prezintă deficit de apă și acolo unde culturile agricole sunt afectate de secetă și deșertificare, respectând principiul nedeteriorării stării/potențialului bun al corpurilor de apă de suprafață și subterane.

Alte aspecte care influențează managementul resurselor naturale sunt reprezentate de utilizarea practicilor agricole convenționale, intensive pe suprafețe extinse, intervențiile frecvente cu lucrări silvotecnice pe suprafețele forestiere, cu impact asupra biodiversității și solului, utilizarea redusă a soiurilor și raselor autohtone, adaptate la condițiile pedoclimatice locale, suprafețe agricole

întinse afectate de constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice, nivelul de disponibilitate și capacitățile aferente serviciilor de consultanță și de instruire inadecvate pentru a putea sprijini numărul potențial de solicitanți pentru măsurile de agromediu și climă și insuficienta corelare a sectorului de cercetare agricolă cu practica agricolă. Totodată, practicile extensive promovate de agricultura ecologică și schemele de agro-mediu, contribuie la conservarea resurselor de apă și sol, precum și la reducerea poluării acestor resurse naturale.

Calitatea aerului

Reducerea emisiilor de amoniac din agricultură

Sursele de poluare ale aerului din agricultură sunt managementul necorespunzător al gunoiului de grajd, răspândirea gunoiului de grajd și pășunatul, respectiv emisiile de gaze rezultate în urma aplicării îngrășămintelor anorganice. {20}

Există o tendință descrescătoare a emisiilor totale de amoniac din agricultură în UE, dar este ușor în creștere începând cu 2013. În general, emisiile din România sunt destul de stabile începând cu anul 2010, ajungând în anul 2016 la 147,1 mii tone NH₃ anual total din agricultură, respectiv o pondere a emisiilor provenite din agricultură în emisiile totale de amoniac de 87,8%, media UE 28 fiind de 3.611,1 mii tone, respectiv 92,3%. Între 2015 - 2016, România a înregistrat o scădere cu 2,4% a emisiilor NH₃ provenite din agricultură în emisiile anuale totale de amoniac. {3} [CI 46].

România este avansată în atingerea obiectivelor privind emisiile de NH₃ pentru anul 2020 (-13% comparativ cu anul 2005), astfel cum a fost stabilită de Directiva NEC și nu este departe de a îndeplini obiectivul pentru anul 2030 (-25%) {16}{20}.

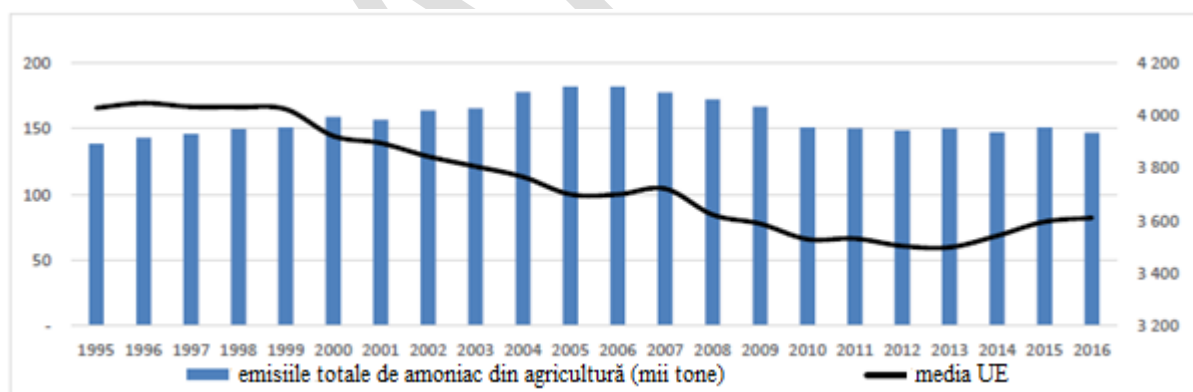

Fig. 102 -Emisiile totale de amoniac din agricultură (mii tone)

SWOT Obiectiv Specific 5
Promovarea dezvoltării durabile și a gestionării eficiente a resurselor naturale, cum ar fi apa, solul și aerul

Puncte Tari

- Emisii de amoniac în scădere, cu îndeplinirea țintei pentru 2020 stabilită de Directiva privind reducerea emisiilor naționale de anumiți poluanți atmosferici
- Nivel bun al calității resurselor de apă din punct de vedere chimic și ecologic, 83% din sursele de apă monitorizate fiind de calitate bună și doar 7% fiind de calitate slabă
- Aplicarea prevederilor și măsurilor din Programele de Acțiune pentru respectarea cerințelor Directivei Nitrați pe întreg teritoriul țării (componentă a ecocondiționalității)
- Diminuarea consumului de apă în agricultură
- Bună asimilare a tehnologiilor inovative la nivelul fermelor comerciale mari
- Menținerea unui nivel redus de utilizare a inputurilor agro-chimice (fertilizanți și produse de protecție a plantelor) la nivel național

Puncte slabe

- 6% din suprafața agricolă se afla sub contracte de îmbunătățire a gestionării apei, față de media UE de 10%.
- 2% din suprafața agricolă se afla în 2017 sub contracte de îmbunătățire a gestionării solului față de media UE de 10%
- Suprafețe agricole extinse afectate de fenomene de degradare a solului (eroziune, alunecări de teren, deșertificare, etc.), precum și de constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice
- Suprafața cultivată în ferme ecologice este încă redusă
- Utilizarea practicilor agricole convenționale, intensive pe suprafețe extinse
- Suprafață scăzută de culturi permanente
- Intervențiile frecvente cu lucrări silvotecnice pe suprafețele forestiere, cu impact asupra biodiversității și solului
- Slaba utilizare a soiurilor și raselor autohtone, adaptate la condițiile pedoclimatice locale
- Ponderea redusă în exploatare a soiurilor și raselor autohtone (inclusiv hibrizi) adaptate la condițiile pedoclimatice locale
- Sisteme de irigații în mare parte învechite și ineficiente
- Disponibilitatea resurselor de apă este limitată în spațiile/bazinele hidrografice în contextul secetei hidrologice
- Lipsa unui program național de îmbunătățiri funciare pentru regiunile cu risc crescut de degradare a stratului arabil prin eroziune pluvială și/sau eoliană
- Nivelul de disponibilitate și capacitățile aferente serviciilor de consultanță și de instruire sunt inadecvate pentru a putea sprijini numărul potențial de solicitanți pentru măsurile de agromediu și climă
- Insuficienta corelare a sectorului de cercetare agricolă cu practica agricolă

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea de tehnologii inovative care să asigure un management eficient al resurselor naturale - Numărul mare de gospodării individuale care cresc animale, având posibilitatea reorientării spre creșterea raselor și soiurilor autohtone - Utilizarea agriculturii de precizie și altor tehnologii noi care să conducă la gestionarea eficientă a resurselor naturale - Creșterea interesului consumatorilor față de produsele obținute în agricultura ecologică și prin intermediul altor practici agricole prietenoase cu mediul - Punerea în aplicare în continuare a măsurilor care contribuie la îndeplinirea obiectivelor europene și naționale de mediu în ceea ce privește calitatea aerului, solului, apei și biodiversitatea - Sprijin UE pentru gestionarea durabilă și eficientă a resurselor naturale, pentru servicii de formare și consultanță, pentru parteneriate pentru inovare, pentru creare de baze de cunoștințe și de noi metode în agricultură 	<ul style="list-style-type: none"> - Abandonul activităților agricole, cu influențe negative în calitatea solului, starea peisajelor, în special în zonele afectate de constrângeri naturale - Pierderea resurselor genetice asociate soiurilor și raselor locale - Accentuarea efectelor negative, în special asupra resurselor de apă, rezultate în urma utilizării unor tehnologii neperformante sau neadaptate condițiilor locale - Riscul poluării punctiforme și difuze a apei și eutrofizării habitatelor umede ca urmare a creșterii numărului de animale din gospodăriile individuale și a numărului redus de facilități și echipamente de gestionare a gunoiului de grajd - Manifestarea accentuată a fenomenelor de degradare a solului - Manifestarea accentuată a fenomenelor asociate schimbărilor climatice - Creșterea temperaturii din cauza schimbărilor climatice, factor ce poate favoriza declanșarea incendiilor naturale - Menținerea unui grad ridicat de disociere a activităților de cercetare de latură aplicativă și cererea din piață - Neadaptarea capacității serviciilor de consultanță, din punct de vedere cantitativ și calitativ, la nevoile fermierilor - Presiuni antropice crescute asupra resurselor de apă și sol pe suprafețele agricole și forestiere

Obiectiv Specific 6. Contribuția la protejarea biodiversității, îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor

Mediul natural din RO este caracterizat de o stare în general bună de conservare a resurselor naturale de sol și apă, prin varietatea peisajelor tradiționale și printr-o remarcabilă diversitate biologică. O parte din resurse sunt supuse unor factori de presiune cu efecte asupra valorii de mediu și a potențialului lor productiv, cantitativ și calitativ.

Procentul terenurilor agricole din fondul funciar național, a înregistrat o ușoară diminuare cu 1,6%, respectiv de la 60,9% în anul 2012 la 59,3% în anul 2015 {1}[CI 5]. **Suprafața agricolă utilizată (SAU) înregistrează o scădere în anul 2016 raportat la anul 2010.** Față de 2010, când SAU a fost 13,306 mil ha, în 2016 a scăzut cu 6% la 12,502 mil ha. În structura pe categorii de folosință cea mai mare pondere o dețin terenurile arabile (63,47%), urmate de pășuni și fânețe (33,44 %) și culturi permanente (2,34%) {1} [CI 17]. În 2013 39,1% din SAU de pajiști erau utilizate în regim extensiv. Față de 2010, suprafața de pajiști utilizată extensiv a crescut cu cca. 0,2% {3} [CI 33].

Terenurile agricole din zona de câmpie sunt predominant arabile, cu utilizare intensivă, dominată de monoculturi pe suprafețe extinse și cu utilizarea îngrășămintelor chimice și a substanțelor de protecție a plantelor.

Biodiversitate

România este una dintre cele mai importante țări din UE în ceea ce privește diversitatea biologică. În România se regăsesc cele mai multe regiuni bio-geografice la nivelul UE, respectiv 5 din cele 9 existente, cu următoarea dispunere: continentală (53% din suprafața țării), alpină (23%), stepică (17%), panonică (6%) și pontică (1%) {9}.

În 2016, siturile Natura 2000 ocupau cca. 22,7% din fondul funciar (locul 9 în UE-28), din care SPA (Directiva Păsări) - 15,3% și SCI (Directiva Habitare) - 16,9 % (există o zonă mixtă, în care SPA se suprapune cu SCI). 12,7% din SAU și 38,5 % din suprafața fondul forestier național (FFN) se regăsește în siturile Natura 2000 {3} [CI 19].

Siturile Natura 2000 se administrează în baza principiilor dezvoltării durabile, pentru găsirea unor soluții care să permită desfășurarea activităților economice simultan cu conservarea biodiversității.

Conform datelor furnizate de Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, în prima jumătate a anului 2020 erau aprobate Planuri de management pentru 211 situri de importanță comunitară (48,5% din totalul SCI-urilor) și 85 arii de protecție specială avifaunistică (47% din totalul SPA-urilor) {28} [AI 70]. Dintre acestea, MADR a avizat favorabil 153, din care 133 au fost avizate sub rezerva revizuirii acestora. Din cadrul analizei realizate de MADR a reieșit faptul că o parte semnificativă din planurile de management cuprind cerințe de management generale, aplicabile la nivelul întregii suprafețe a siturilor, fără a urmări în mod specific cerințele habitatelor și/sau speciilor aferente sitului.

Pentru asigurarea măsurilor speciale de protecție și conservare „in situ” a bunurilor patrimoniului natural, pe lângă sistemul de gestionare instituit prin desemnarea siturilor Natura 2000, RO are un sistem de arii naturale protejate funcțional, cu o suprafață semnificativă (în anul 2018: rezervații ale biosferei - 661.939 ha; parcuri naționale - 317.419 ha; parcuri naturale - 770.027 ha; rezervații

științifice, monumente ale naturii, rezervații naturale - 307.973 ha; zone umede de importanță internațională - 1.096.640 ha) {2}[AI 71]. De asemenea, România deține și două obiective incluse în lista patrimoniului mondial UNESCO, respectiv Delta Dunării (situată în Teritoriul ITI DD) și Pădurile seculare și virgine de fag din Carpați.

În RO au fost identificate 783 tipuri de habitate, din care: 196 habitate pajiști, 206 forestiere, 135 specifice celorlalte tipuri de terenuri agricole, 13 habitate de coastă, 143 specifice zonelor umede și 90 specifice dunelor și zonelor stâncoase {10}[AI 72].

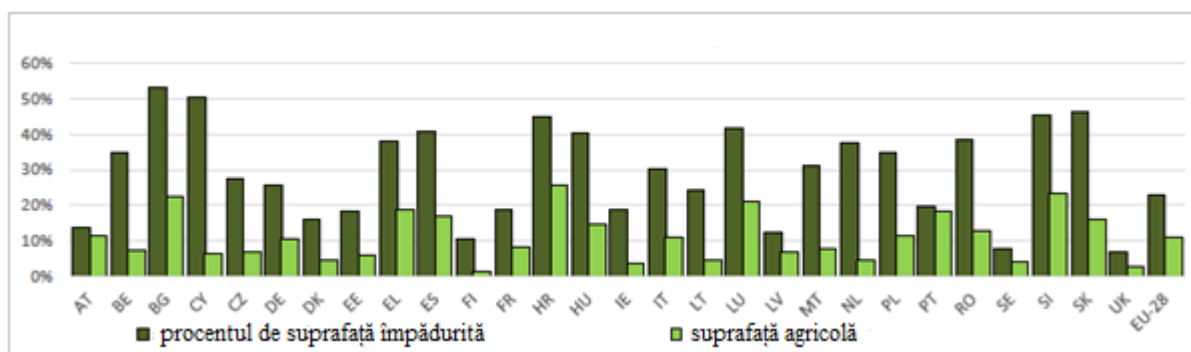

Fig. 103 - Ponderea suprafețelor forestiere din suprafața FFN și a celor agricole din SAU care se regăsesc în situri Natura 2000

Terenuri agricole cu înaltă valoare naturală (habitate și specii) .

RO deține una din resursele cele mai bogate de terenuri agricole ce pot fi clasificate cu înaltă valoare naturală cu o suprafață de 5.221.251 ha {3}. O contribuție ridicată la menținerea biodiversității în RO o au suprafețele de pajiști cu înaltă valoare naturală (HNV) care în anul 2014 acopereau o suprafață de cca. 2 mil. ha {11}. În această categorie erau încadrate pajiștile permanente, precum și livezile tradiționale extensive (incluse în zonele eligibile HNV în RO din 2014) ce prezintă o înaltă valoare naturală, peisajele mozaicate incluzând pajiști, arbori, arbuști și parcele agricole de dimensiuni mici cultivate extensiv în care biodiversitatea, inclusiv fauna sălbatică, este ridicată sau pajiștile aflate în vecinătatea pădurilor.

Conform rezultatelor studiilor {9}{12} referitoare la valoarea conservativă a habitatelor de pajiști naturale și seminaturale din zona montană s-a constatat că 19 tipuri de habitate din cele 47 specifice zonei montane au valoare conservativă mare și foarte mare, necesitând măsuri de conservare.

Ecosistemele și peisajele HNV sunt amenințate de abandonul activităților agricole, de transformarea lor în terenuri arabile și de acțiuni cu efecte negative (aplicarea în exces a îngrășămintelor, supra-pășunatul etc.).

Diversitatea ecosistemelor/habitatelor naturale este completată de diversitatea speciilor. În România, în zonele reprezentative pentru speciile prioritare de păsări sălbatice desemnate ca SPA sunt prezente păsări cu pondere importantă din populația totală la nivel UE, cum ar fi *Lanius minor* (cca. 77%), *Falco vespertinus* (cca. 55%), *Crex crex* (cca. 7%), *Aquila pomarina* (cca. 20%) etc., iar

în unele dintre SPA sunt prezente și păsări periclitare, vulnerabile sau rare, fiind amenințate de scăderea numărului de exemplare.

Suprafața de teren arabil situată la nivelul Ariilor de Importanță Avifaunistică (SPA-uri) din zonele reprezentative pentru gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*) este de cca. 926 mii ha, iar pentru acvila țipătoare mică (*Aquila pomarina*) este de cca. 458 mii ha.

De asemenea, una din speciile amenințate pe plan european, încadrată de Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii (IUCN) ca vulnerabilă atât pe continentul european cât și pe plan mondial, datorită reducerii dramatice a populațiilor în ultimele trei generații (din anii '60) (Alonso&Placin, 2010) este dropia (Otis tarda), suprafața eligibilă pentru perioada 2018-2020 fiind de cca. 109 mii ha teren arabil și cca. 1000 ha pajiști permanente.

Din cele 54 de specii de păsări specifice terenurilor agricole la nivel UE, în RO au fost evaluate cantitativ și calitativ 20 de specii dar și 4 din speciile vizate de măsura de agro-mediu {14}{15}.

Valoarea de referință pentru calcularea indexului populațiilor de păsări specifice terenurilor agricole a fost calculată pentru prima dată în anul 2010 (considerat anul de bază) aceasta fiind de 100, acesta fiind recalculat în anul 2015 la valoarea de 97 {14}{CI35}. Din cele 20 de specii, 8 specii au înregistrat declin (moderat - 6 specii și accentuat - 2 specii), 9 specii au înregistrat o tendință nesigură (este necesară colectarea mai multor date pentru a obține o tendință sigură), 2 specii nu au putut fi evaluate conform indicațiilor de utilizare ale programului TRIM, software de analiză statistică, iar o specie a înregistrat o creștere accentuată.

La nivel european, în anul 2013 valoarea indexului speciilor de păsări asociate terenurilor agricole era 43, analiza fiind făcută pentru un număr de 39 specii, conform publicațiilor EBCC (<http://www.ebcc.info/index.php?ID=588>). Țările care au contribuit cu date la calcularea indexului aferent anului 2013 sunt: Austria, Belgia, Bulgaria, Cipru, Cehia, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Ungaria, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Olanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, Irlanda, România, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Elveția, Regatul Unit al Marii Britanii.

Pajiștile permanente din zona Clujului și din județul Suceava sunt importante pentru conservarea speciilor prioritare de fluturi Maculinea sp., suprafața eligibilă a acestora fiind de cca. 23.000 ha.

Zone cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice (ANC).

În zonele ANC se urmărește în mod deosebit evitarea abandonului activităților agricole prin aplicarea ecocondiționalității. Evitarea abandonului activităților agricole contribuie, de asemenea, la conservarea factorilor de mediu (biodiversitate, sol, apă, aer), inclusiv la menținerea peisajelor tradiționale.

Suprafața agricolă totală ANC este de 6.516.638 ha (50,02% din suprafața agricolă), din care suprafața încadrată în zona montană este de 1.965.358 ha (15,09% din suprafața agricolă), cea încadrată în zona semnificativ defavorizată este de 4.372.108 ha (33,56% din suprafața agricolă), iar suprafața încadrată în zona defavorizată de condiții specifice de 179.173 ha (1,38% din suprafața agricolă). [CI20]

Pe teritoriul ITI DD, în cadrul căruia se identifică zone cu constrângeri naturale, se regăsesc:

- **situl SPA Delta Dunării și Complexul Razim - Sinoe (ROSPA0031)**, care găzduiește peste 250 de specii de păsări protejate, dintre care 97 cuprinse în Anexa 1 a Directivei 79/409/CEE, 151 cuprinse în Anexa Convenției asupra speciilor migratoare de la Bonn și 17 specii periclitare la nivel global;

- **situl SPA Marea Neagră (ROSPA0076)** - este de asemenea un habitat atractiv pentru multe specii de păsări migratoare, sedentare și de pasaj, fiind un culoar de migrație important pentru efectivele din nordul Europei;

- **situl SCI Delta Dunării (ROSCI0065)** - dispune de un ecosistem deltaic unic în context european și chiar mondial, prin diversitatea de biotipuri și resurse, influențate de apele Dunării și aluviunile depuse de aceasta.

Fluviul Dunărea și afluenții săi formează diverse habitate în deltă, creând o varietate de teritorii ecologice diverse și dinamice cu multe plante și animale unice. Doar 9% din suprafața Deltei se află în permanență deasupra apei și reprezintă o zonă-tampon deosebit de importantă între bazinul hidrografic al Dunării și Marea Neagră, filtrând o parte din nutrienții, sedimentele și factorii poluanți purtați de Dunăre și ajutând la limitarea eutrofizării mării.

Rezervația Biosferei Delta Dunării (RBDD) Rezervația Biosferei Delta Dunării (RBDD) este protejată în baza legilor naționale și a convențiilor internaționale. **Este o Rezervatie a Biosferei transnațională, singura din lume care cuprinde o întreagă deltă a unui fluviu, având o suprafață totală de 6.250 km pătrați din care 5.800 pe teritoriul României.**

Restricțiile impuse de Natura 2000 nu au, în general, un impact semnificativ asupra activităților agricole. Însă dezvoltarea fermelor mari, intensive de animale în proximitatea habitatelor naturale trebuie să fie restricționată, pentru a preveni potențialele efecte negative. În plus, se cere controlul strict al managementului îngrășământului natural pentru a preveni poluarea apei freatică cu nutrienți din depozitele de îngrășământ.

Rase în pericol de abandon

Populațiile de animale de fermă din rase autohtone (indigene) adaptate la condițiile locale sunt în scădere, conducând la pericolul consangvinizării și la deriva genetică. Pe baza dinamicii efectivelor de femele adulte de reproducție din rase autohtone, înregistrate în registre genealogice ale raselor, ANZ a identificat în anul 2014 un număr de 21 rase locale, din cele 29 rase autohtone, din 5 specii în pericol de abandon utilizate în agricultură, aflate în diferite grade de risc. Deși potențialul genetic autohton este ridicat, programele elaborate și implementate până acum au fost insuficiente pentru abordarea acestei provocări.

Evoluția raselor locale în pericol de abandon {29}[AI 73] în perioada 2015-2019 este prezentată în tabelul următor:

Specia	Rasa	Număr de femele adulte de reproducție în anul:				
		2015	2016	2017	2018	2019
Ovine	Țigaie cu cap negru de Teleorman	3382	3954	3968	2256	2161
	Rațca (Valahă cu coarne în tirbușon)	3811	4085	4600	4059	4365

	Karakul de Botoșani	2761	3093	3476	4156	7633
	Merinos de Suseni	300	300	303	300	300
	Merinos Transilvănean	1489	1144	1470	1701	1464
	Merinos de Cluj	203	277	297	283	286
	Merinos de Palas	4552	5813	4124	3335	3433
	Țigaie - varietatea ruginie	802	947	1045	1223	1691
Caprine	Carpatina	3171	529	529	351	561
	Alba de Banat	960	345	345	612	345
Bovine-Taurine	Sura de Stepă	59	37	38	36	28
Bovine - Bubaline	Bivolul românesc	94	93	93	93	93
Ecvidee	Furioso North Star	42	42	47	52	52
	Huțul	91	91	98	97	97
	Gidran	38	43	40	40	40
	Semigreul românesc	113	112	110	97	105
	Shagya arabă	50	50	54	52	58
	Nonius	39	43	44	44	44
	Lipițan	209	184	161	174	163
Porcine	Bazna	22	22	38	49	78
	Mangalița	36	283	453	784	890
Păsări	Găina Gât golaș de Transilvania	-	470	620	780	960

Tabel 24 - Evoluția raselor locale aflate în pericol de abandon 2015-2019

Soiuri cu risc de eroziune genetică

Lista soiurilor cu risc de eroziune genetică din România și a menținătorilor acestora

Nr. crt.	Denumirea soiului <i>Variety Denomination</i>	Menținătorul <i>Maintainer</i>	Anul înregistrării <i>Date of listing</i>
SPECII LEGUMICOLE			
	ARDEI - <i>Capsicum annuum</i> L.		
1	Export	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Bacău	1974
2	Portocaliu	S.C. UNISEM SA București	1965
3	Carmin	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1985
4	Opal	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1993
5	Rubin	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1980
6	Siret	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Bacău	1997
7	Splendid	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1981
	PĂTLĂGELE VINETE - <i>Solanum melongena</i> L.		

1	Lucia	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1993
2	Contesa	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1994
3	Pana corbului 36	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Buzău	1965
PĂTRUNJEL DE RĂDĂCINĂ - <i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) Nyman ex A.W. Hill convar. <i>radicosum</i> (Alef.)			
1	Zaharat	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Bacău	1962
RIDICHI DE LUNĂ - <i>Raphanus sativus</i> L.. var. <i>sativus</i> Pers.			
1	Redo	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1984
SALATĂ - <i>Lactuca sativa</i> L.			
1	Dena	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1984
2	Silvia	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Bacău	1988
3	Salma	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1995
SPANAC - <i>Spinacia oleracea</i> L.			
1	Smarald	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1984
FASOLE PITICĂ DE GRĂDINĂ - <i>Phaseolus vulgaris</i> L. var. <i>nanus</i> (L.) Aschers			
1	Aura	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1988
FASOLE URCĂTOARE DE GRĂDINĂ - <i>Phaseolus vulgaris</i> L.. var. <i>vulgaris</i> (L.)			
1	Verba	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Bacău	1988
USTUROI - <i>Allium sativum</i> L.			
1	Siriu	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Buzău	1998
2	Favorit	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1993
3	Record	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1993
TOMATE - <i>Solanum lycopersicum</i> L pentru industrializare			
1	Cluj 80	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1980
2	Unirea	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1985
3	Vidra 533	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1984
4	Diana	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Buzău	1985
pentru consum în stare proaspătă			

1	Laura	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1986
2	Mara	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1988
3	Timpurie de Argeș	Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Biotehnologii în Horticultură Ștefănești	1984
VARZĂ ALBĂ - <i>Brassica oleracea</i> L.convar. <i>capitata</i> (L.) Alef. var. <i>capitata</i> f. <i>alba</i> D.C .			
1	Timpurie de Vidra	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1980
2	Măgura	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Buzău	1993
3	Licurișca	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Buzău	1994
CONOPIDĂ - <i>Brassica oleracea</i> L.convar. <i>botrytis</i> (L.) Alef.var. <i>botrytis</i> L.			
1	Timpurie de Bacău	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Bacău	1991
ȚELINĂ DE RĂDĂCINĂ - <i>Apium graveolens</i> L.var. <i>rapaceum</i> (Mill.) Gaud.			
1	Maria	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1980
2	Victoria	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1980
POMI ȘI ARBUȘTI FRUCTIFERI			
CAIS - <i>Prunus armeniaca</i> L.			
1	Callatis	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Constanța	1983
2	Litoral	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Băneasa	1983
3	Selena	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Băneasa	1979
4	Silvana	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Constanța	1982
5	Sulina	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Băneasa	1980
CIREȘ - <i>Prunus avium</i> (L.) L.			
1	Boambe de Cotnari	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Iași	1971
2	Izverna	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1989
3	Jubileu	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Bistrița	1978
4	Silva (amar)	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1983
GUTUI - <i>Cydonia oblonga</i> Mill.			
1	Aurii	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare Horticolă Târgu-Jiu	1982
2	Campion	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare Horticolă Târgu-Jiu	1971

3	De Huși	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare Horticolă Târgu-Jiu	1974
4	Moldovenеști	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare Horticolă Târgu-Jiu	1982
MĂR - <i>Malus domestica</i> Borkh.			
1	Ardelean	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1980
2	Aromat de vară	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1966
3	Delicios de Voinești	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Voinești	1973
4	Frumos de Voinești	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Voinești	1966
5	Pionier	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Voinești	1985
6	Rădășeni	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Fălticeni	1979
7	Romus 3	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1984
8	Voinea	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Voinești	1985
NUC - <i>Juglans regia</i> L.			
1	Geoagiu 65	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Geoagiu	1979
2	Germisara	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Geoagiu	1979
3	Jupânești	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1984
4	Novaci	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare Horticolă Târgu-Jiu	1979
5	Sibișel 44	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Geoagiu	1979
PĂR - <i>Pyrus communis</i> L.			
1	Aniversare	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Voinești	1975
2	Argessis	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1985
3	Aromat de Bistrița	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Bistrița	1974
4	Carpica	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1989
5	Napoca	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1970
6	Republica	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Voinești	1974
7	Țimpuriu de Dâmbovița	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Voinești	1967

8	Untoasă de Geoagiu	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Geoagiu	1974
PIERSIC - <i>Prunus persica</i> (L.) pentru consum în stare proaspătă			
1	Flacăra	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Băneasa	1970
2	Splendid	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Băneasa	1982
3	Superbă de toamnă	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Băneasa	1982
4	Victoria	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Băneasa	1985
PRUN - <i>Prunus domestica</i> L.			
1	Alina	Universitatea din Craiova, Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Vâlcea	1991
2	Carpatin	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1983
3	Centenar	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1978
4	Gras ameliorat	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1971
5	Gras românesc	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1971
6	Ialomița	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1982
7	Pescăruș	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1979
8	Piteștean	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1982
9	Tuleu gras	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1971
10	Vâlcean	Universitatea din Craiova, Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Vâlcea	1991
VIȘIN - <i>Prunus cerasus</i> L.			
1	Bucovina	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Fălticeni	1984
2	Crișana 2	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1975
3	Ilva	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Bistrița	1982
4	Mocănești 16	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1975
5	Pitic	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Iași	1978
6	Timpuriu de Cluj	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1970
7	Timpurii de Pitești	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1982

8	Țarina	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1984
9	Vrâncean	Stațiunea de Dezvoltare Pomicolă Vrancea	1985
CĂTINĂ - <i>Hippophaë rhamnoides</i> L.			
1	Șerpeni	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1984
CĂPȘUN - <i>Fragaria x anannassa</i> Duch.			
1	Premial	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1989
COACĂZ ALB - <i>Ribes rubrum</i> L.			
1	Mărgăritar	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1972
COACĂZ NEGRU - <i>Ribes nigrum</i> L.			
1	Record	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1972
COACĂZ ROȘU - <i>Ribes rubrum</i> L.			
1	Roșu timpuriu	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1972
MĂCEȘ - <i>Rosa canina</i> L.			
1	Can	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1996
SOC - <i>Sambucus nigra</i> L.			
1	Ina	Universitatea din Craiova, Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Vâlcea	1984
2	Nora	Universitatea din Craiova, Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Vâlcea	1984
TRANDAFIR PENTRU PETALE - <i>Rosa</i> sp.			
1	Argeș 1	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1957
VIȚA DE VIE - <i>Vitis</i> sp.L.			
pentru masă			
1	Azur	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Drăgășani	1984
2	Chasselas de Băneasa	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Valea Călugărească	1978
3	Chasselas roz	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Iași	1971
4	Greaca	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Valea Călugărească	1979
5	Istrița	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Pietroasa	1996
6	Milcov	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Odobești	1988
7	Napoca	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj	1984
8	Someșan	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj	1987

9	Splendid	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj	1984
10	Timpuriu de Cluj	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj	1979
11	Timpuriu de Pietroasa	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Pietroasa	1989
12	Transilvania	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj	1984
apirene			
1	Centenar Pietroasa	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Pietroasa	1991
2	Otilia	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Pietroasa	1987
pentru vin			
1	Amurg	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj	1989
2	Arcaș	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Iași	1985
3	Aromat de Iași	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Iași	1980
4	Băbească gri	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Odobești	1975
5	Brumăriu	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj	1983
6	Codană	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Odobești	1975
7	Creață	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Miniș	1971
8	Crâmpoșie selecționată	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Drăgășani	1973
9	Cristina	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Murfatlar	1993
10	Donaris	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Valea Călugărească	1985
11	Majarcă	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Miniș	1971
12	Miorița	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Odobești	1980
13	Plăvaie	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Odobești	1971
14	Zghihară	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Iași	1971
HAMEI - <i>Humulus lupulus</i> L (Hop9)			
1	Aroma	Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj-Napoca	1984

Tabel 25 - Lista soiurilor cu risc de eroziune genetică din România și a menținătorilor acestora
Sursa: ISTIS, 2020

Biodiversitatea ecosistemelor forestiere

Conform sistemului românesc de clasificare, 57,3% din suprafața FFN se încadrează în grupa I funcțională care cuprinde păduri cu funcții speciale de protecție (prioritară) a apelor, a solului, a climei și a obiectivelor de interes național, păduri pentru recreere, păduri de ocrotire a genofondului și ecofondului, precum și pădurile din ariile naturale protejate de interes național, în care recoltarea de masă lemnoasă nu reprezintă obiectivul principal, iar 42,7% din suprafața FFN se încadrează în grupa a II-a funcțională care cuprinde păduri destinate îndeplinirii concomitente a funcției de producție (prioritară) și a uneia sau mai multor funcții de protecție. De asemenea, cca.3% din suprafața FFN se încadrează în tipul funcțional I, în care sunt interzise intervențiile silviculturale, iar 21% în tipul funcțional II, în care sunt permise numai lucrări de conservare. În perioada 2013-2017 se înregistrează o majorare semnificativă a suprafețelor parcurse cu tăieri de conservare, acestea însumând o suprafață ce reprezintă 58,1% din suprafața parcursă cu tăieri la nivelul anului 2017. {6}[AI 74].

Tipuri de tăieri	2013	2014	2015	2016	2017
Tăieri de regenerare - codru*	71.6%	71.2%	70.9%	47.5%	39.7%
Tăieri de regenerare - crâng**	3.7%	3.6%	3.7%	2.4%	1.8%
Tăieri de substituiri-refacere***	1.0%	1.0%	0.8%	0.6%	0.4%
Tăieri de conservare****	23.6%	24.2%	24.6%	49.6%	58.1%

**Tabel 26 - Suprafața parcursă cu tăieri, pe tipuri de tratamente în perioada 2013-2017
(% din suprafața totală parcursă cu tăieri) {6}[AI 75]**

* Regimul codru reprezintă modul general de gospodărire al unei păduri, bazat pe regenerarea din sămânță și pe conducerea acesteia până la vârsta la care arborii ating dimensiuni semnificative

** Regimul crâng este caracterizat de modul de regenerare vegetativă, din lăstari, drajoni sau butași

*** Lucrări efectuate în arboretele subproductive, al celor degradate și al celor total derivate în scopul redresării capacității lor funcționale

**** Lucrările speciale de conservare reprezintă ansamblul de intervenții necesare a se aplica în arborete de vârste înaintate, exceptate definitiv sau temporar de la tăieri de produse principale, în scopul menținerii sau îmbunătățirii stării lor fitosanitare, asigurării permanenței pădurii și îmbunătățirii continue a exercitării de către arboretele respective a funcțiilor de protecție ce li se atribuie.

Deși în scădere, lucrările de igienizare a pădurilor, care presupun intervenții în arborete în perioadele dintre aplicarea tratamentelor, se mențin la un nivel ridicat în anul 2017, respectiv 9,9% din totalul intervențiilor. {6}

Categorii de produse lemnoase	2013	2014	2015	2016	2017
- produse principale*	66.4%	66.7%	66.4%	64.6%	66.2%
- produse secundare**	21.6%	21.2%	21.4%	24.1%	23.9%
- produse de igienă***	12.0%	12.2%	12.1%	11.4%	9.9%

Tabel 27- Volumul de masă lemnoasă recoltată, pe categorii de produse lemnoase în perioada 2013-2017 (% din volumul total recoltat){6}[AI 76]

* produse lemnoase rezultate în urma efectuării tăierilor de regenerare, aplicate în arboretele în rând de tăiere

** produse lemnoase rezultate în urma aplicării lucrărilor de îngrijire și conducere a arboretelor (curățiri și rărituri)

*** produse lemnoase rezultate din procesul normal de eliminare naturală (arbori doborâți, rupeți de vânt, uscați, etc.)

Biodiversitatea, serviciile ecosistemice și conservarea habitatelor și peisajelor sunt influențate de utilizarea practicilor agricole convenționale intensive pe suprafețe extinse, precum și de abandonarea activităților agricole ca urmare a obținerii de venituri mici de către fermieri/lucrători în agricultură comparativ cu celelalte sectoare. În același timp, protecția biodiversității, îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor sunt influențate și de insuficienta necorelare a nivelului de disponibilitate și a capacităților aferente serviciilor de consultanță și de instruire cu numărul potențial de solicitanți ai intervențiilor care vizează aceste obiective specifice, dar și de insuficienta corelare a sectorului de cercetare agricolă cu practica agricolă.

<p style="text-align: center;">SWOT Obiectiv Specific 6 Contribuția la protejarea biodiversității, îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor</p>	
<p>Puncte Tari</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pondere ridicată a terenurilor agricole și forestiere generatoare de servicii ecosistemice caracterizate printr-o mare diversitate biologică, inclusiv suprafețe agricole semnificative cu înaltă valoare naturală (HNV), care contribuie la conservarea biodiversității - Pondere ridicată de acoperire a zonelor importante din punct de vedere al protecției mediului (arii naturale protejate, situri Natura 2000) din perspectiva managementului durabil al terenurilor agricole și forestiere - Suprafață semnificativă a terenurilor agricole aflate sub angajamente de agromediu prin care se promovează practici agricole extensive, cu impact redus asupra mediului - Pondere ridicată a pădurilor care au fost desemnate a avea funcții de protecție, fiind administrate în baza unor concepte de gestionare durabilă a pădurilor compatibile cu cele recunoscute la nivel european - Existența unor rase adaptate la condițiile locale - Performanțe bune în aplicarea și implementarea măsurilor de mediu din cadrul PNDR 2014-2020 	<p>Puncte slabe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Slaba eficiență economică a practicilor agricole extensive/mixte tradiționale și prietenoase cu mediul - Slaba utilizare a soiurilor și raselor autohtone, adaptate la condițiile locale, cu impact asupra efectivelor - Nivel redus al biodiversității pe terenuri arabile - Intervențiile frecvente cu lucrări silvotecnice pe suprafețele forestiere, cu impact asupra biodiversității - Utilizarea practicilor agricole convenționale, intensive pe suprafețe extinse - Nivelul de disponibilitate și capacitățile aferente serviciilor de consultanță și formare sunt inadecvate pentru a putea sprijini numărul potențial de solicitanți pentru măsurile de agromediu și climă - Venituri mici ale fermierilor/lucrătorilor în agricultură comparativ cu celelalte sectoare, în special în zonele ANC, ceea ce favorizează abandonarea activităților agricole - Abandonul activităților agricole datorat reducerii numărului de animale pe suprafețele de pajiști naturale și seminaturale situate în zone afectate de constrângeri naturale - Număr redus de planuri de management ale siturilor Natura 2000 care au fost avizate de toate instituțiile implicate în procesul de aprobare. - Lipsa hărților în format electronic care să permită accesul facil la informații referitor la identificarea amplasării exploatațiilor agricole în zone cu restricții: situri Natura 2000, situri arheologice, etc.

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Numărul mare de gospodării individuale care cresc animale, având posibilitatea reorientării spre creșterea raselor și soiurilor autohtone - Punerea în aplicare în continuare a măsurilor care contribuie la îndeplinirea obiectivelor europene și naționale de mediu în ceea ce privește calitatea aerului, solului, apei și biodiversității - Atractivitatea zonelor rurale (în special a zonelor HNV, Natura 2000), în perspectiva creșterii investițiilor în serviciile publice de mediu - Atractivitatea zonelor rurale din perspectiva disponibilității și calității bune a resurselor naturale (biodiversitate, apă, sol, peisaj) - Sprijin UE pentru servicii de formare și consultanță - Sprijin UE pentru protejarea biodiversității, îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor - Utilizarea unor practici durabile cum ar fi: agroecologia, agrosilvicultura și mijloace aferente agriculturii de precizie - Dezvoltarea investițiilor privind utilizarea resurselor regenerabile în vederea diminuării utilizării resurselor conventionale - Posibilitatea dezvoltării economiei circulare prin utilizarea resurselor silvice, inclusiv utilizarea unor materiale reciclabile/biodegradabile - Unicitatea arealului Delta Dunarii - patrimoniu UNESCO) - si finantarea masurilor de protectie a biodiversitatii si a conservarii habitatelor si peisajelor naturale. 	<ul style="list-style-type: none"> - Creșterea impactului negativ asupra mediului al activităților agricole ca rezultat al practicării agriculturii intensive (în special pe terenurile agricole cele mai productive) - Risc de creștere a supra-pășunatului - Abandonul activităților agricole, cu influențe negative în conservarea biodiversității, calitatea solului, starea peisajelor, în special în zonele afectate de constrângeri naturale - Pierderea resurselor genetice asociate soiurilor și raselor locale - Neadaptarea capacității serviciilor de consultanță, din punct de vedere cantitativ și calitativ, la nevoile fermierilor - Afectarea sănătății ecosistemelor forestiere, ca urmare a manifestării fenomenelor climatice extreme cu frecvență și intensitate crescută (secetă, vânt puternic, viituri etc.), cauzate de schimbările climatice

Obiectiv General 3. Consolidarea structurii socio-economice a zonelor rurale

Obiectiv Specific 7. Atragerea și susținerea tinerilor agricultori și facilitarea dezvoltării afacerilor în zonele rurale

Structura populației în zonele rurale

Analiza structurii populației pe categorii de vârstă, la nivelul RO, pentru perioada de referință 2014-2018, arată diferențe semnificative: din totalul populației înregistrate în 2018 (**19,476,713 - total populație în 2018**), categoria de vârstă între 0 și 17 ani a crescut între 2014-2018 cu 0,4 p.p. ajungând, în 2018, la **18.84% (3,669,563 nr. persoane)** din totalul populației, iar categoria de vârstă **18-41 ani** a înregistrat o **scădere semnificativă** la nivel național, cu peste 2 p.p., ajungând de la **32.81% în 2014 la 30.66% în 2018 (5,971,731)**, din totalul populației înregistrate la nivel național. Această grupă de populație este singura care înregistrează o scădere, grupa de 42-65 de ani având o creștere de 0.56 p.p. în perioada de referință, iar cea de peste 65 de ani a crescut vertiginos, cu peste 1,5 p.p. până în anul 2018, fapt ce demonstrează fenomenul de diminuare și îmbătrânire a populației [2][CI 3].

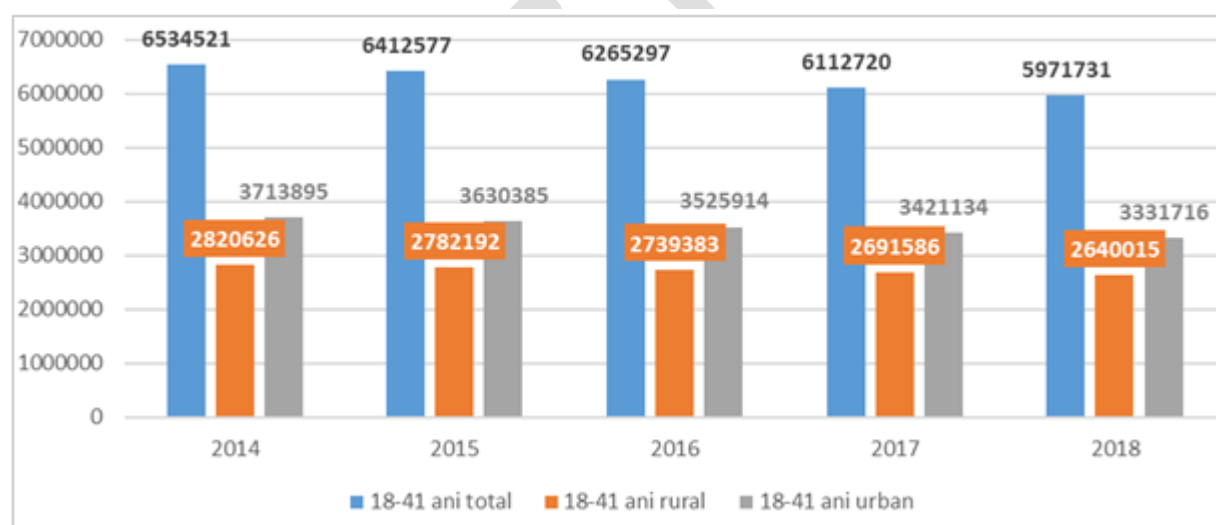

Fig. 104- Evoluția grupei de vârstă 18-41 ani pe medii de rezidență 2014 - 2018

Analizând evoluția populației rurale în perioada 2014-2018, se constată o scădere considerabilă a populației tinere (0-17 ani), respectiv cu 5,55 % în 2018 față de 2014, iar în privința populației aflată la vârstă activă, respectiv între 18 și 41 de ani scăderea este accentuată, fiind cu 6,40% mai puțini tineri în mediul rural în 2018 față de 2014, ajungând în 2018 la 2,640,015 persoane. Populația din zonele rurale din intervalul 42 și 65 de ani a înregistrat creșteri (cu aproape 2% în perioada de referință), iar persoanele de peste 65 de ani înregistrează o creștere accentuată cu 2,28% până în 2018.

Trendul descendent pentru populația tânără din mediul rural (0-41 de ani) și trendul crescător pentru populația de peste 42 de ani din mediul rural demonstrează fenomenul de îmbătrânire a populației rurale, dar și dezinteresul tinerilor de a se stabili în mediul rural. {2} [C13]

În zona montană declinul demografic devine și mai accentuat prin renunțarea la activități economice ceea ce a dus la migrația forței de muncă sau la acutizarea fenomenului de sărăcie. În special tinerii din zona montană părăsesc treptat și definitiv muntele în căutarea unor condiții de viață mai ușoare și venituri mai mari obținute cu eforturi mai reduse, în mediul urban sau în alte țări. Acest fenomen, cu implicații grave pe termen mediu și lung, au fost sesizate și în țările dezvoltate din vestul Europei care fac eforturi considerabile pentru diminuarea procesului de migrare a populației montane, de menținere a fermelor agricole și a gospodăriilor. {22}

În ceea ce privește **migrația internațională**, emigrarea **temporară** a tinerilor cu vârsta cuprinsă între 20 și 39 de ani înregistrează un trend ascendent între ani 2014 și 2018, numărul emigranților crescând cu 21,38% în perioada de referință. Emigrarea **definitivă** a tinerilor din aceeași categorie de vârstă, înregistrează o creștere care depășește procentul de 54% din 2014 până în anul 2018, fapt ce reflectă dezinteresul tinerilor pentru revenirea în România.

Pe lângă faptul că trendurile de emigrare sunt ascendente în ambele cazuri, este important de subliniat că tendința emigrării definitive a tinerilor este dublă, ceea ce constituie un aspect îngrijorător în privința șanselor de revenire a acestora în România.

Un stimulent puternic ar putea fi susținerea antreprenoriatului în special în cazul tinerilor, facilitarea accesului la informații, precum și stabilirea unor măsuri care să țină cont de specificitatea acestei categorii de populație. {2}[A1 77]

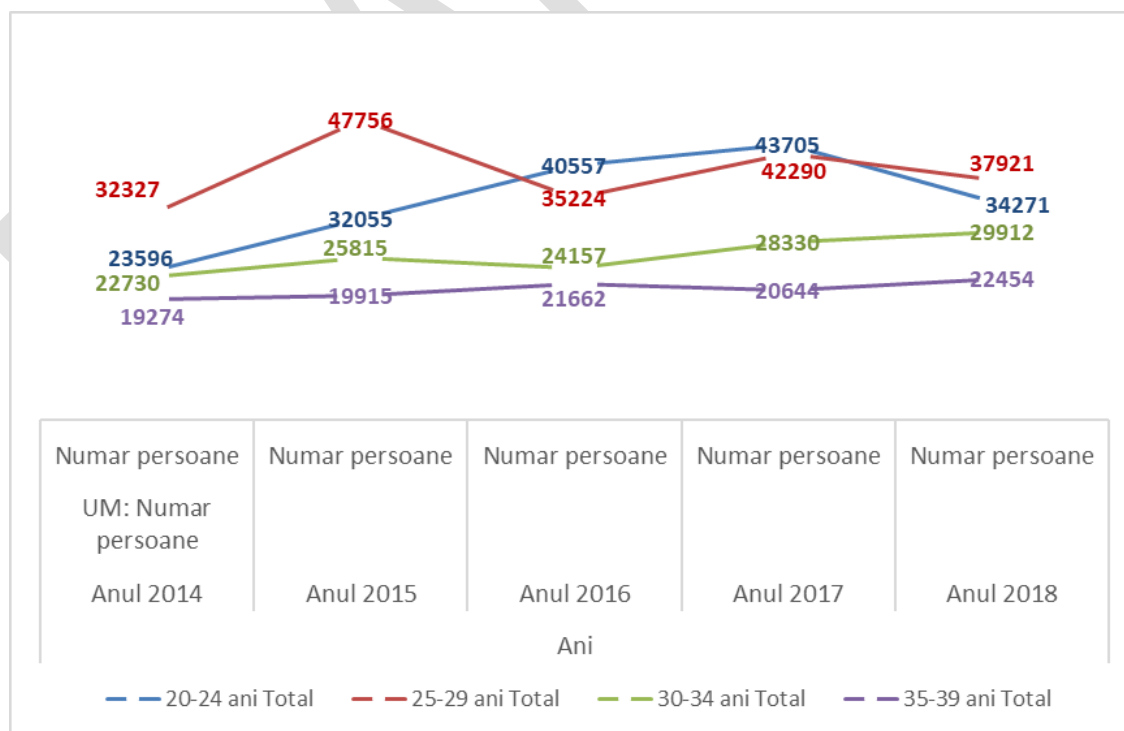

Fig. 105 - Distribuția emigranților temporari în funcție de grupe de vârstă

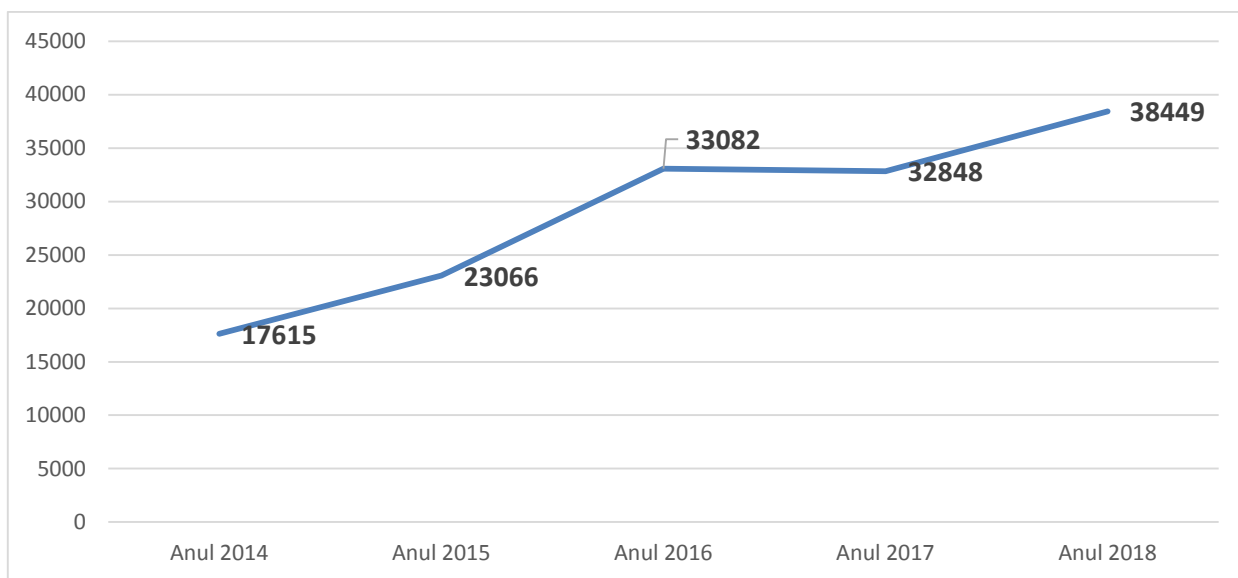

Fig. 106 - Distribuția emigranților definitiv din grupa de vârstă 20-39 ani

Calitatea vieții în zonele rurale

Nivelul de sărăcie din spațiul rural românesc este un factor esențial în determinarea unui tânăr în a lua decizia de a investi într-o afacere nouă în mediul respectiv. Aceasta se reflectă în special în calitatea vieții familiei tânărului fermier lipsită atât de un minimum de servicii care să asigure viața socială atractivă - cum ar fi oportunitățile de educație, control al sănătății, accesul la cultură, modalități de agrement, dar și de o infrastructură TIC, un sistem de alimentare cu apă și canalizare și o rețea de drumuri locale de transport pentru a-i asigura accesul facil către zonele urbane pentru o viață echilibrată în mediul rural.

Rata sărăciei, deși în trend usor descendent (de la 41,50% din totalul populației în 2010, la 35,70% în anul 2017), **rămâne în continuare o rată foarte ridicată cu implicații majore în limitarea dezvoltării satelor din perspectiva infrastructurii și serviciilor de bază, precum și a atractivității pentru ocuparea forței de muncă, {1} [CI10]**

Așa cum s-a subliniat și în Raportul de țară pentru România - 2020, nivelurile de ocupare și de productivitate din sectoarele economice importante (agricultura fiind unul dintre cele mai importante), sunt în strânsă legătură cu competitivitatea regională.

Întrucât ponderea populației cu risc de sărăcie și excludere socială în zonele rurale este în continuare semnificativă, decalajul urban-rural se adâncește în consecință iar productivitatea agricolă în aceste zone este și ea scăzută

Diferențele urban-rural creează venituri foarte mari și inegalități de oportunități în rândul populației. Se remarcă faptul că riscul sărăciei are un trend descrescător la nivelul orașelor dar a rămas relativ constant în zonele rurale, de aproape cinci ori mai mare în comparație cu orașele.

Venitul mediu disponibil pentru un membru al gospodăriei în zonele urbane este de 1,9 ori mai mare decât în cele rurale și acest lucru fiind în principal rezultatul productivității scăzute a agriculturii, în special pentru exploatarea agricole mici de subsistență care sunt majoritare în zonele rurale

(astfel cum sunt descrise în cadrul OS1). În anul 2018, ponderea populației neangajate și fără educație și formare profesională (NEET) în rândul populației tinere rezidente din mediul rural (15-24 ani) este de aproape trei ori mai mare decât a celor care locuiesc în orașe (18,1% față de 7%), a lipsei de locuri de muncă, a productivității și a perspectivelor din mediul rural. generația tânără șansa unui viitor decent {65}.

Astfel, participarea redusă, accesul limitat la piața muncii cât și gradul scăzut de informare a populației din mediul rural, conduc la **venituri mici** ceea ce sporește riscul de sărăcie și excluziune socială, generând pe de-o parte, migrația populației spre regiuni facile traiului, iar pe de altă parte atractivitatea scăzută pentru antreprenoriat.

Dar pentru a crea contextul inițierii/dezvoltării unei afaceri competitive, e nevoie în continuare de acces la un minimum de tehnologie, informații, transport și conexiuni sociale, întrucât există o relație de cauzalitate între condițiile de viață din mediul rural și dezvoltarea afacerilor în aceste zone ale României.

Șomaj și ocupare

În anul 2017, **rata șomajului în mediul rural (5,4%)** depășea rata înregistrată în mediul urban (4,5%) {26}[CI 7], în timp ce rata șomajului din RO rămâne sub media UE (7,6%), respectiv de **4,9%**, înregistrând o scădere de 1,9% în perioada 2015 - 2017.

În același an de referință, în rândul tinerilor cu vârste cuprinse între **15 și 24 de ani**, se înregistra **cel mai ridicat nivel al ratei șomajului** față de toate celelalte categorii de vârstă specifice populației active, respectiv **18,3%** {1}[CI 7], cu diferențe accentuate pe medii de rezidență: **20,8%** în urban față de **17%** în rural {26}.

Tinerii fermieri în sectorul agricol

Față de anul 2010, în 2016, raportul dintre **numărul managerilor de ferme < 40 de ani ce revin la un manager de >55 de ani** s-a diminuat comparativ cu cel al UE care a crescut (11,2:100 în România, față de 18,3:100 în UE 28) și reflectă gradul de îmbătrânire al forței de muncă din sector, care este mai accentuat decât cel de la nivelul UE28. {1}[CI 14]

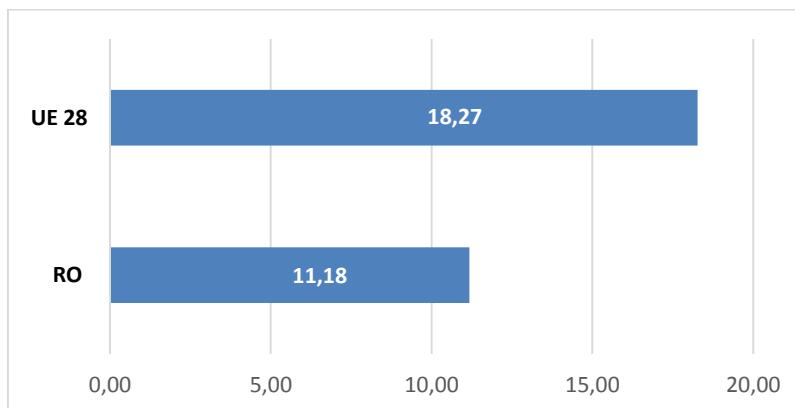

Fig. 107 - Structura managerilor de fermă în 2016 - raportul dintre manageri de fermă <40 de ani la >55 de ani

De asemenea, în anul 2010 ponderea tinerilor fermieri în totalul managerilor de fermă era de 7,27% și a înregistrat o ușoară creștere până la 7,45 % în total ul managerilor de fermă până în 2016 {1}[CI 14], creșterea fiind totuși infimă ținând cont și de analiza comparativă cu media UE. Astfel, în anul 2016, România înregistra încă cea mai scăzută rată a tinerilor fermieri (de până în 35 de ani) din UE 28 (3.1% în RO față de 5.1% media UE) {16} [CI 14].

Dimensiunea medie economică, exprimată în SO, este cea mai ridicată în rândul tinerilor cu vârste cuprinse între 25 și 34 de ani la nivelul anului 2016 {1} [CI12].

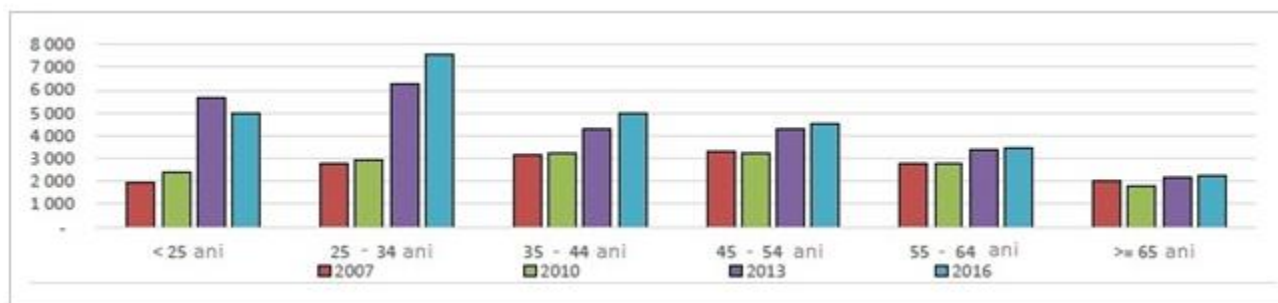

Fig. 108 - Dimensiunea economică, pe categorii de vârstă

Fermieri noi în sectorul agricol

În anul 2007 odată cu aderarea RO la UE și demararea plăților directe, în cadrul primei campanii de depunere cereri de plată s-a înregistrat un număr de 1.166.123 ferme noi cu o suprafață de 8.753.308 ha {50}.

În următoarele campanii de depunere a cererii de plată, respectiv în perioada 2008-2015, numărul de noi ferme care au solicitat plăți directe a cunoscut oscilații mici, situându-se în jurul valorii de aproximativ 80.000 noi ferme/an, în timp ce în ultimele 4 campanii (2016-2019) numărul de noi ferme a cunoscut o scădere semnificativă, la aproximativ 45.000 de noi ferme/an {50} [CI 16].

În ceea ce privește suprafața nou solicitată la plată, după ce în prima campanie de depunere cereri de plată (2007), a existat un total de 8.753.308 ha, în campaniile ce au urmat, suprafața nou solicitată la plată a cunoscut un trend descendent, ajungând în anul 2019 la un total de 281.199 ha, față de 757.211 ha (2008).

Din datele existente, se observă că la nivelul RO (pe perioada 2007-2019), categoria de vârstă cea mai reprezentativă a fermierilor nou intrați în domeniul agricol este cea a celor cu vârsta cuprinsă între 50-70 ani (reprezentând aproximativ 45% din total).

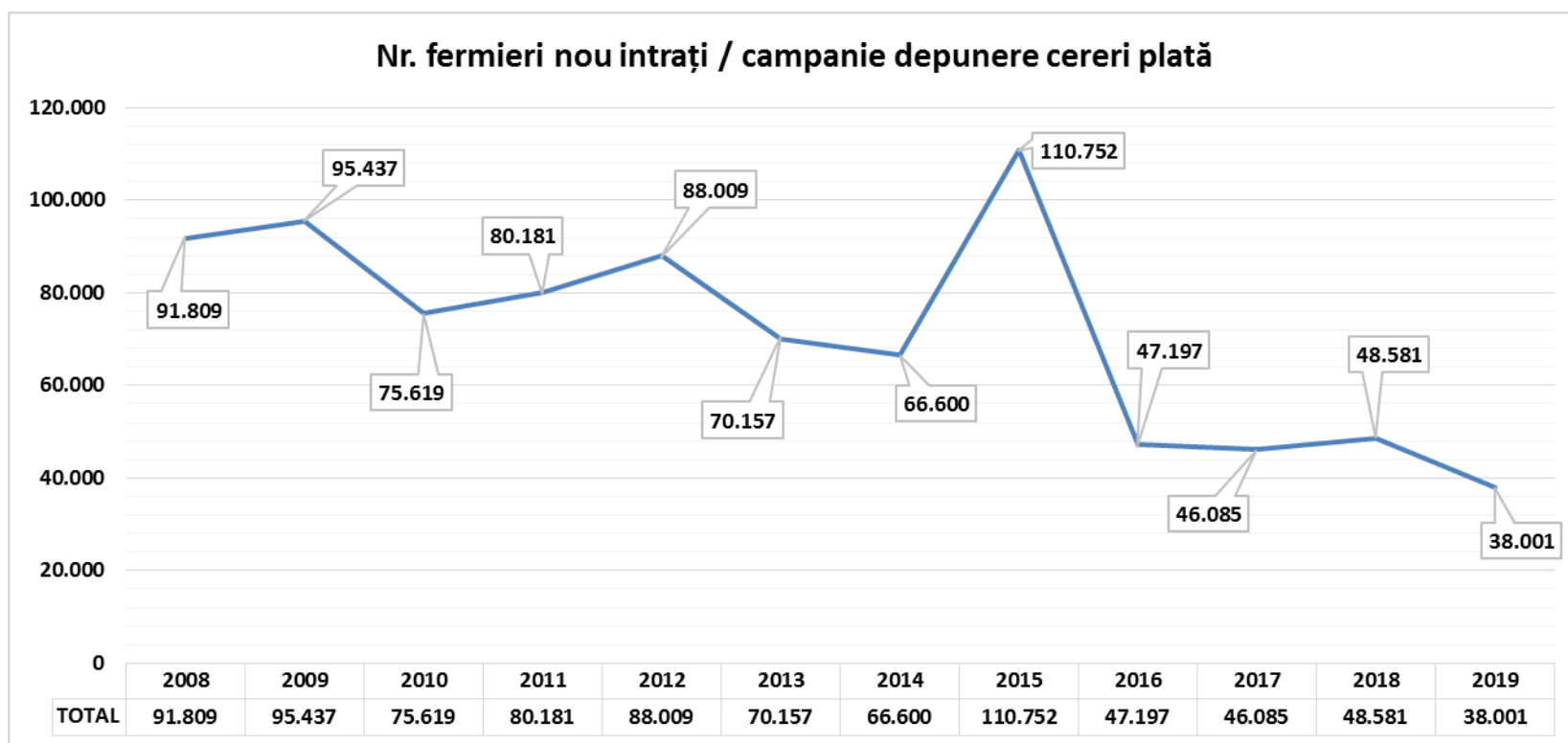

Fig. 109 - Număr fermieri nou intrați (care au depus cerere de plată pentru prima dată) 2008-2019 (Sursă: APIA)

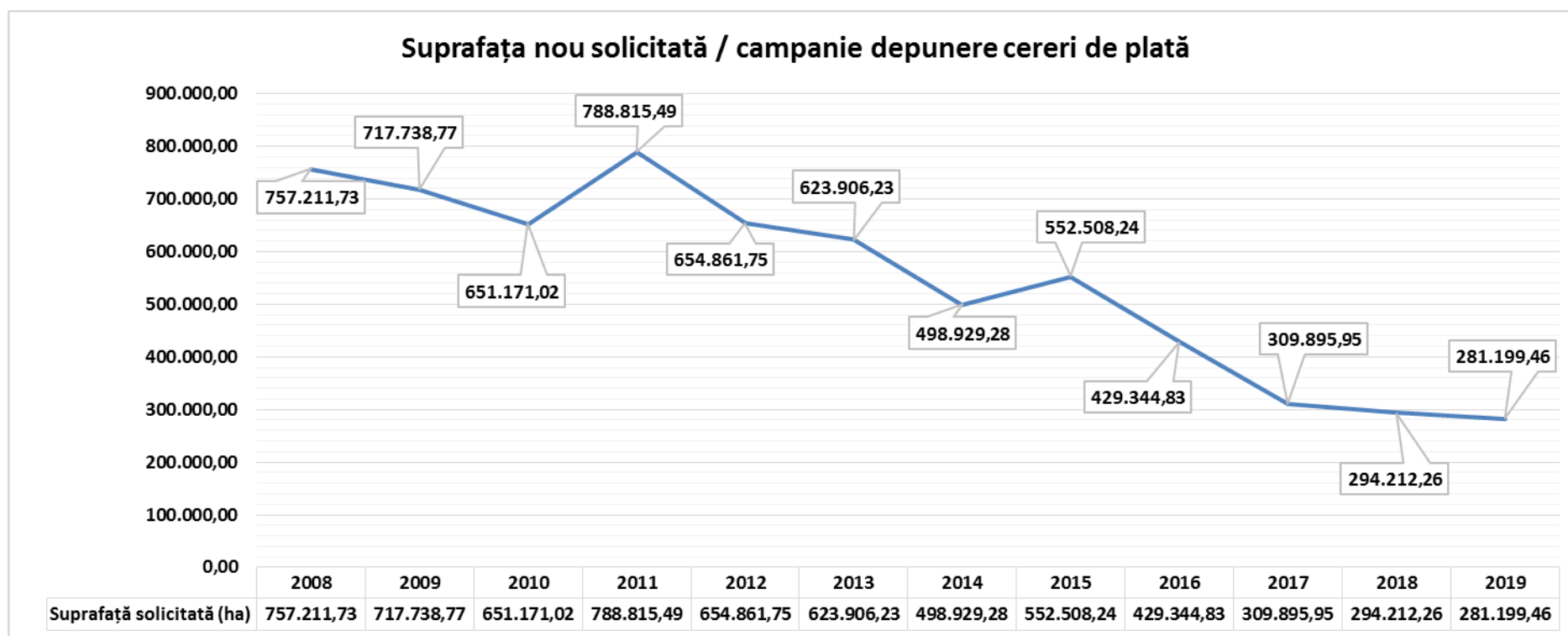

Fig. 110 - Suprafața nou solicitată la plată (pentru care s-a depus cerere de plată pentru prima dată) 2008-2019 (Sursă: APIA)

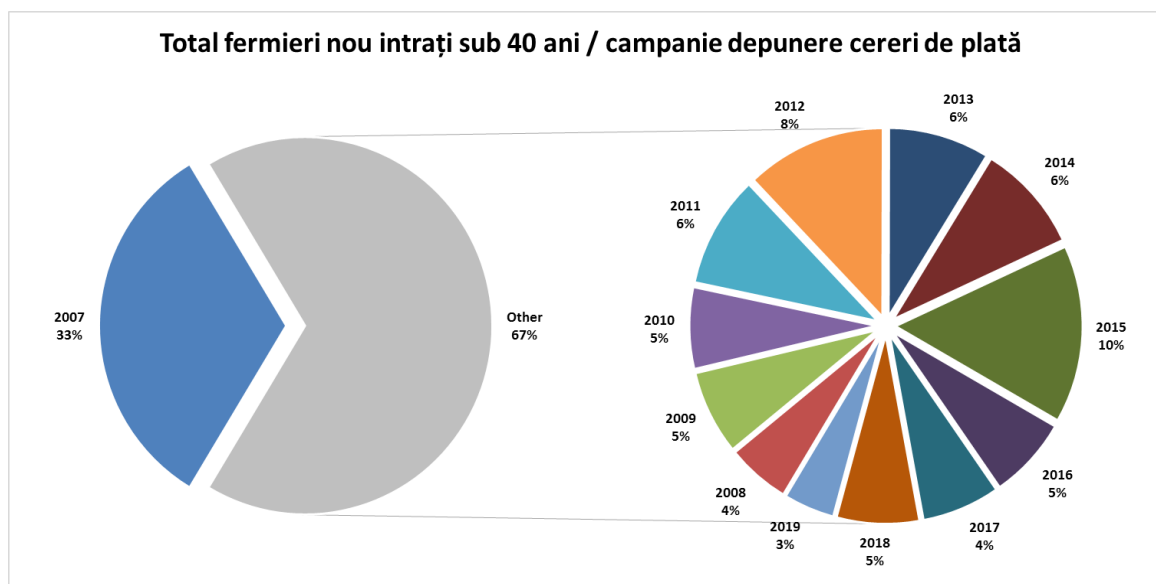

Fig. 111 - Număr fermieri sub 40 ani nou intrați (care au depus cerere de plată pentru prima dată) 2008-2019 (Sursă: APIA)

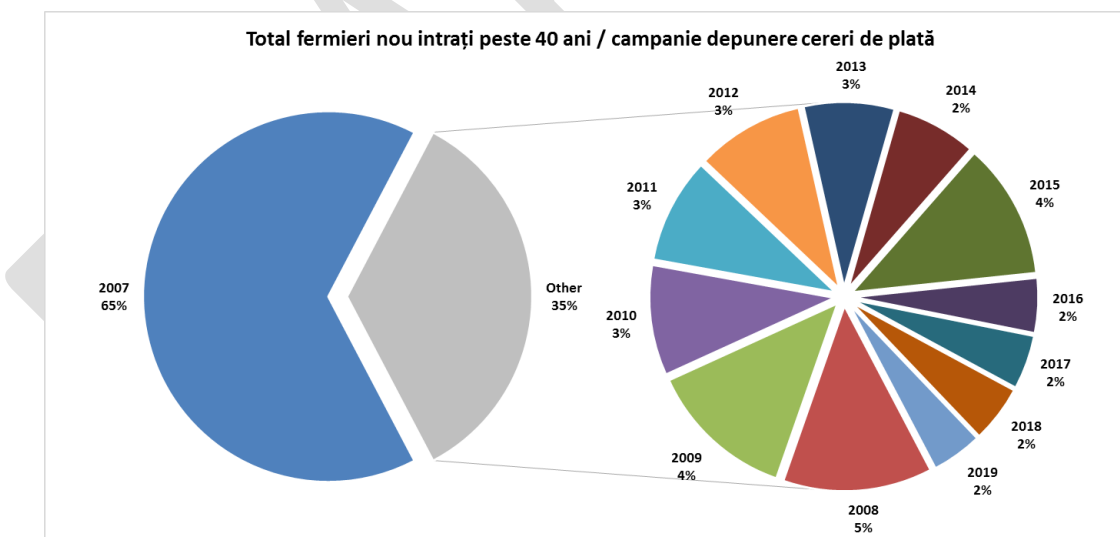

Fig. 112 - Număr fermieri peste 40 ani nou intrați (care au depus cerere de plată pentru prima dată) 2008-2019 (Sursă: APIA)

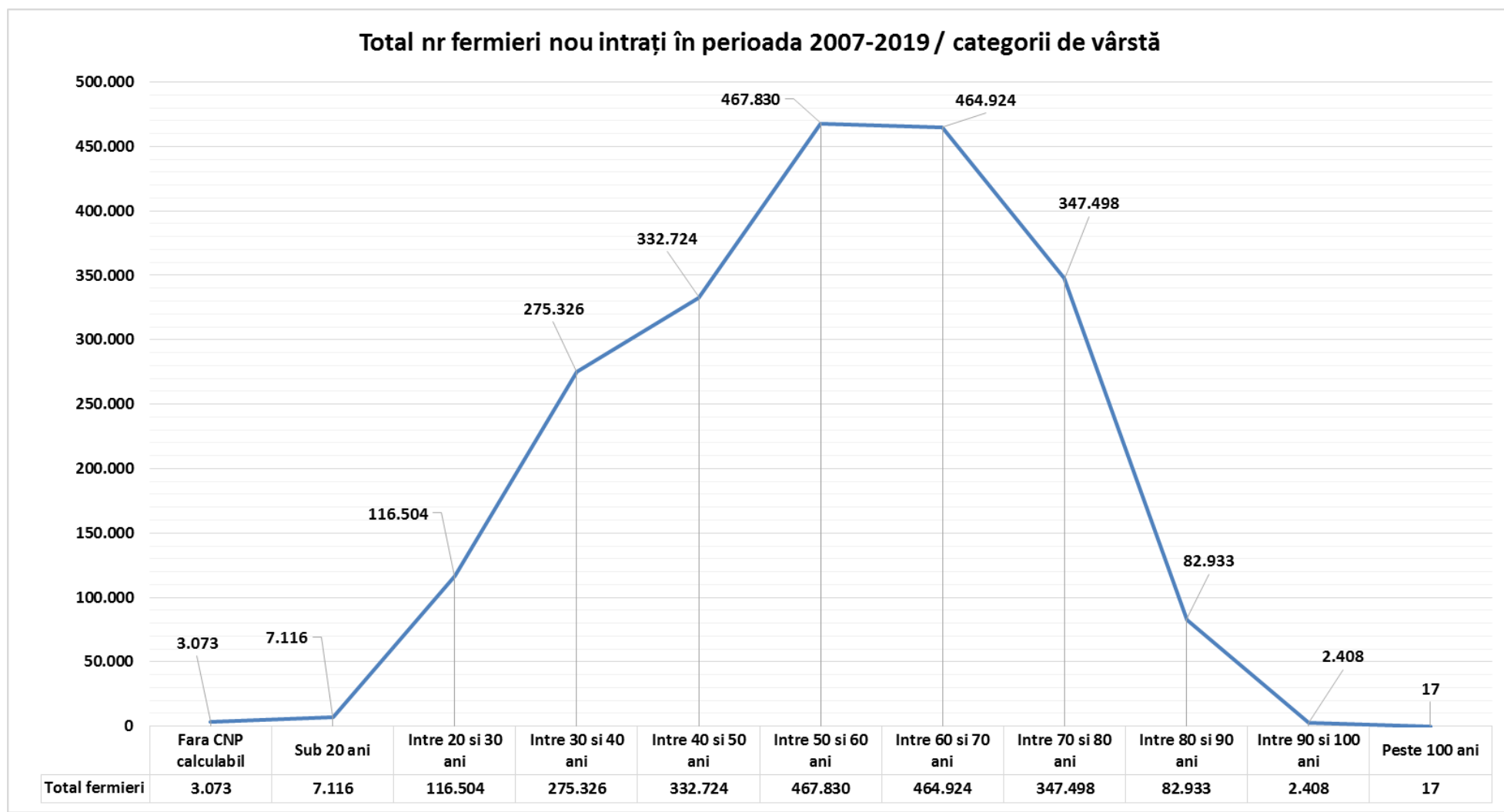

Fig. 113 - Număr fermieri pe categorii de vârstă nou intrați (care au depus cerere de plată pentru prima dată) 2008-2019 (Sursă: APIA)

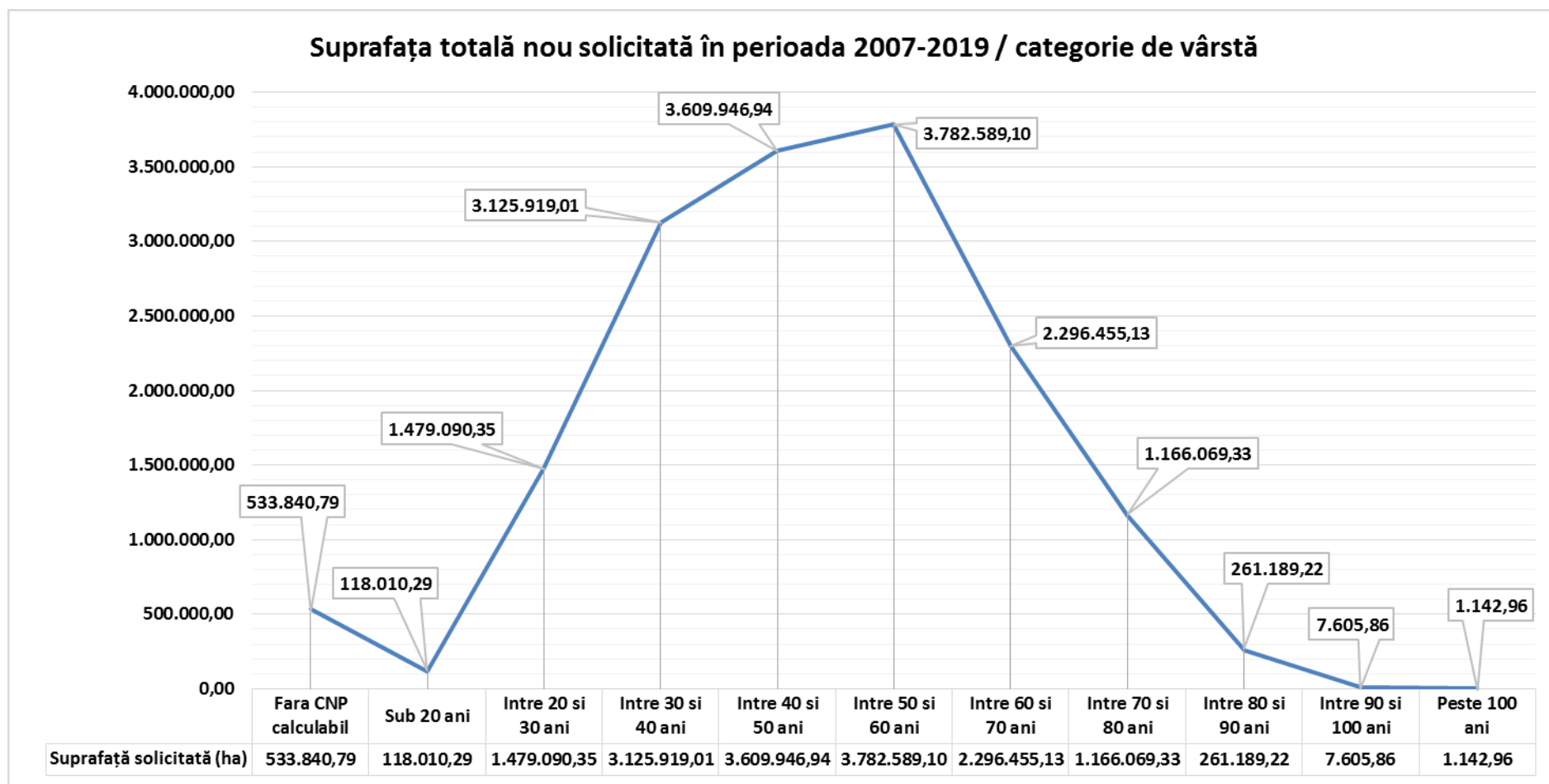

Fig. 114 - Suprafața nou solicitată la plată pe categorii de vârstă (pentru care s-a depus cerere de plată pentru prima dată) 2008-2019 (Sursă: APIA)

Accesul la finanțare și credite

Accesul IMM-urilor la finanțare reprezintă un element esențial pentru creșterea competitivității în sectorul agricol și pentru stimularea inițiativei antreprenoriale în spațiul rural.

Dinamica anuală a soldului creditelor acordate sectorului privat a fost una pozitivă (7,9 % în decembrie 2018; 5,7 % în decembrie 2017), fiind susținută atât de creditarea în lei, cât și de cea în valută. Ritmul anual de creștere a creditului în lei s-a menținut la o valoare de două cifre (13,4 % decembrie 2018), iar scăderea anuală a creditului în valută s-a temperat substanțial (până la -1,3 % în decembrie 2018, de la -8 % în decembrie 2017), pe fondul intensificării acordării de credite noi companiilor nefinanciare. Componenta în lei cumula două treimi din stoc la finele anului 2018, cea mai mare proporție înregistrată ulterior anului 1996. {41}

Pentru a facilita accesul la finanțare al fermierilor și al antreprenorilor din spațiul rural, prin PNDR 2014-2020 a fost implementat un instrument financiar de împrumut cu partajarea riscului, adaptat caracteristicilor beneficiarilor vizați prin Program. Până la sfârșitul anului 2019, prin acest instrument financiar au fost acordate 276 de credite în valoare de 36.7 mil. euro, generând investiții totale în valoare de 47,5 mil. euro.

Conform unei analize realizate la nivelul statelor UE, România, având de departe cel mai mare număr de ferme dintre toate statele membre, prezintă un deficit de finanțare major, estimat între 3,2 - 9,2 mld. euro.

Creditele acordate de instituțiile de finanțare ocupă o pondere mult mai mică în structura de finanțare a fermelor românești decât în alte state, în special cele vest-europene, în România finanțarea provenind în principal din surse private. Totodată, rata de respingere a cererilor de credit de către creditor este mai de mare.

Pentru perioada de programare 2021-2027, luând în considerare instrumentele financiare aflate în derulare, MADR va continua să identifice nevoile de finanțare din agricultură și din spațiul rural și va coopera inclusiv cu părțile implicate la nivel național în gestionarea fondurilor europene structurale și de investiții din perspectiva noilor prevederi legislative cu privire la posibilitatea statelor membre de a contribui la Programul InvestEU.

Accesul la terenurile agricole

Ținând cont de faptul ca una dintre specificitățile spațiului rural este ocuparea în agricultură, accesul la terenurile agricole ar trebui să reprezinte o oportunitate și totodată o provocare pentru a fi sprijinită în continuare instalarea de noi manageri de exploatații agricole.

O analiză a tranzacțiilor la nivel național din anii 2016 și 2019 arată că prețul mediu al unui hectar de teren agricol în România era de 1.958 euro/ha în anul 2016 și a crescut până la 5.128 Euro/ha în 2019, însă valoarea medie la nivel național atinge 2.000 Euro/ha, prețurile fiind în creștere în special în județele cu profil agricol. {2}[AI 81].^{††}

^{††} Datele vor fi actualizate pe baza indicatorilor prelucrați de INS

Prin intermediul câtorva programe naționale este reglementat accesul tinerilor la terenuri atât pentru construirea de locuințe dar și pentru dezvoltarea afacerilor agricole.

Prin Legea nr. 15/2003 *privind sprijinul acordat tinerilor pentru construirea unei locuințe proprietate personală*, se acordă gratuit teren de către Primării, din domeniul privat al unităților administrative-teritoriale tinerilor cu vârsta cuprinsă între 18 și 35 de ani, pentru construirea unei locuințe - proprietate personală, în folosință gratuită pe durata existenței locuinței - proprietate personală în limita suprafețelor disponibile.

Astfel, prin hotărârea consiliului local se atribuie suprafețe cuprinse între 250 - 1.000 mp în mediul rural, 150 - 300 mp în București și între 250 - 400 mp în alte orașe ale țării, cu respectarea anumitor condiții, cele mai importante fiind ca părinții solicitantului să nu fi deținut în proprietate, în ultimii zece ani, un teren cu o suprafață de peste 500 mp în mediul urban și de peste 5.000 mp în mediul rural, indiferent de localitate, iartânărul să nu dețină altă proprietate și să înceapă construirea casei în cel mult 1 an sub sancțiunea pierderii terenului atribuit.

Deși inițiativa legislativă a avut ca scop asigurarea unor facilități tinerilor și atragerea acestora pentru instalare mai ales în medul rural, programul a avut o serie de probleme în implementare care, în genere au ținut deo slabă mediatizare, dezinteresul din partea tinerilor în contextul nivelului redus al calității vieții în multe zone rurale din România, ecartul de vârstă foarte strâns: 18-35 de ani, concurs de cereri pe aceleași suprafețe de teren și nu în ultimul rând, cele două situații care au apărut în urma atribuirii, și anume, întârzierea începerii lucrărilor pe suprafețele atribuite cu redistribuirea acestora altor persoane și numeroasele litigii apărute în consecință.

Legea nr. 336/2018- *privind facilități de angajare pentru tineri-în-agricultură*, vizează acordarea unui sprijin financiar angajatorilor fermieri din agricultură, pentru angajarea tinerilor pentru o perioadă de cel puțin 12 luni, cu normă întreagă. Acest program a fost adoptat în contextul în care RO se confruntă cu un nivel ridicat de îmbătrânire a forței de muncă și un nivel redus de pregătire profesională în agricultură și se adresează sectoarele agricultură, acvacultură și industria alimentară.

Sprijinul se acordă doar fermierilor care angajează cel puțin 2 tineri. Pentru fiecare angajat fermierul beneficiază de un ajutor lunar de 1.000 lei pentru angajații cu studii superioare, 750 lei pentru angajații cu studii medii și 500 lei pentru angajații fără studii. Tânărul beneficiar al programului beneficiază de scutiri de la plata impozitului pe venit aferent salariului brut stabilit prin contractul de muncă.

Perioada de implementare a programului este 2018-2020 iar rezultatele preconizate sunt concretizate în crearea de locuri de muncă, ocuparea de locuri de muncă de către tineri, reducerea șomajului și creșterea gradului de profesionalizare.

Din monitorizările lunare realizate la nivelul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale reiese faptul că, de la începutul implementării acestui program, respectiv august 2018 și până în prezent, au fost angajați 137 de tineri în sectoarele cultura plantelor cerealiere și oleaginoase, zootehnie, legumicultură, horticultură, industrie alimentară, cu o valoare totală a sprijinului de 620.254 lei, din care 272.254 lei în anu 2019 și 348.000 de lei pe anul 2020. Media plăților pe primele 4 luni în anul 2020, este de 87 000 de lei/lună. Din numărul total de tineri angajați, 33 sunt cu studii

superioare, 20 sunt cu studii medii și 84 sunt fără studii (ponderea tinerilor fără studii fiind de 61,3%). Cei mai mulți tineri fermieri sunt angajați în județele: Giurgiu - 21, Alba - 16, Bacău - 14, Covasna - 14. În cele 19 județe, 34 de societăți comerciale au apelat la intrarea în Program. iar domeniile de activitate sunt: cultura plantelor cereale și oleaginoase, zootehnie, legumicultură, horticultură, industrie alimentară.

În anul 2020 a fost propus un Proiect de Hotărâre *pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 268/2001 privind privatizarea societăților comerciale ce dețin în administrare terenuri proprietate publică și privată a statului cu destinație agricolă și înființarea Agenției Domeniilor Statului (ADS)*, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 626/2001, în scopul punerii în aplicare a prevederilor Legii nr. 226/2016 *pentru modificarea și completarea Legii nr. 268/2001*, prin care a fost introdusă o nouă atribuție în sarcina ADS și anume aceea de a **concesiona sau arenda terenuri cu destinație agricolă, libere de contract în suprafața maximă de 50 ha, aparținând domeniului public sau privat al statului, prin atribuire directă, tinerilor de până la 40 de ani, absolvenți ai învățământului de profil, în vederea înființării de ferme.**

Acest proiect are ca scop operaționalizarea în scurt timp a prevederilor Legii nr. 226/2016 sub incidența căreia intră în prezent, terenurile cu destinație agricolă aparținând domeniului public sau privat al statului și aflate în administrarea ADS, în suprafața totală de 319.761, 169 ha din care în prezent sunt libere de contract 50.655 ha. Metodologia de aplicare este în curs de avizare.

Diversificarea activităților agricole către activități neagricole în mediul rural

Diversificarea activităților economice locale, care în rural sunt preponderent agricole de subzistență, este un factor esențial în valorificarea resurselor naturale, creării de locuri de muncă orientate spre absorbiția potențialului existent dar și atragerii unui nou segment de populație.

Prin PNDR 2014-2020 sub-măsura 6.2 „Sprijin pentru înființarea de activități neagricole în zone rurale” în sesiunile derulate între 2015 și 2018 au fost finanțate 1.917 start-up-uri (microîntreprinderi și întreprinderi mici nou înființate), care derulează activități de producție și servicii neagricole, cu preponderență în domeniul agroturismului. Având în vedere numărul mare al proiectelor depuse în cadrul acestei sub-măsuri (6.331 cereri de finanțare) se poate identifica nevoia crescută pentru înființarea de noi afaceri cu caracter neagricol în mediul rural. Acest trend contribuie la îmbunătățirea calității vieții locuitorilor din zonele rurale, prin facilitarea accesului acestora la servicii de calitate și deschidere pentru piața muncii.

Cu toate acestea, decalajul dintre mediul rural și cel urban persistă ceea ce susține nevoia continuării susținerii activităților neagricole, dar trebuie luat în considerare și faptul că diferențele sunt cu atât mai evidente cu cât dinamica dezvoltării economice în rural intră în competiție și **dinamica urbanizării**. Aici calitatea vieții este superioară celei din rural, oferta serviciilor de bază, accesul la informații și existența tuturor tipurilor de infrastructură generează migrarea populației către aceste zone dezvoltate.

Disparitățile rural-urban se deduc și din **profilul economic, demografic** sau din **asigurarea infrastructurii și a serviciilor de bază** necesare, dar și de **nivelul scăzut de venituri** și de **rata de angajare** mult sub nevoile populației rurale

Formare profesională

În 2016, doar 2,8% dintre manageri au absolvit învățământ agricol (educație de bază) și 0,4 % educație completă), înregistrând o ușoară creștere față de 2010 când 2,5% dintre manageri aveau educație agricolă de bază și completă), dar cu mult sub nivelul UE 28 (31,6 % educație de bază și completă) în timp ce 96,7% din managerii români aveau doar experiență practică agricolă, comparativ cu media UE 28 de 68,3%. În ceea ce privește **pregătirea tinerilor** manageri de exploatație (sub 35 ani) la nivelul anului 2016, formele de învățământ agricol absolvite au fost 3,2% educație de bază 0,9% educație completă și 89,6% aveau doar experiență practică agricolă agricolă. De asemenea, studiile în sectorul agricol vizează inclusiv noi tehnologii, drept pentru care tinerii fermieri sunt mult mai adaptabili implementării acestora la nivelul exploatației agricole {3}[CI 15].

Una dintre cauzele slabei pregătiri profesionale în rândul tinerilor fermieri este și scăderea numărului de licee cu profil agricol și în special diminuarea activității practice a elevilor din cadrul liceelor, motivat de numărul insuficient de parteneriate cu ferme performante sau cu asociații de fermieri în care elevii pot dobândi abilități practice.

În anul școlar 2015-2016, din 62 de licee cu calificare în agricultură, doar 24 și-au desfășurat activitatea în parteneriat practic cu agenți economici, iar în anul următor, 2016-2017, jumătate din liceele cu profil agricol aveau contracte de practică cu cel puțin doi agenți economici.{2}

Deși situația parteneriatelor încheiate între liceele care oferă calificări profesionale și agenți economici are o tendință de creștere, **studenții nu vin din aceste licee cu o experiență practică consolidată ci o dobândesc direct în ferme cu sprijinul antreprenorilor locali implicați în agro-afaceri.** Astfel, nevoia creării acestor parteneriate este una reală care trebuie susținută.

În acest sens, completarea curriculei din planul de învățământ cu stagii de practică în ferme private poate crește șansele ca tinerii absolvenți de licee agricole să fie mai adaptabili pentru desfășurarea activităților în zonele rurale.

Privind situația din rural, la nivelul 2016 doar 0,89% din absolvenți finalizau un liceu agricol {2}[AI 21].

O evoluție pozitivă a reprezentat-o numărul total de studenți înscriși în învățământul superior de licență cu profil agricol, fiind în anul universitar 2013/2014 la un număr de 12.023, o oportunitate pentru întinerirea generațiilor de fermieri cu pregătire adecvată {2}[AI 79].

Atractivitatea scăzută a sectorului agricol și scăderea numărului de absolvenți ai școlilor cu profil agricol sunt factori ce au contribuit la scăderea nivelului de instruire a managerilor exploatațiilor agricole.

Trebuie precizat faptul că o altă facilitate fiscală acordată de curând la nivel național pentru liceele tehnologice cu profil preponderent agricol este aceea prin care MADR susține alături de autoritățile locale și de MEN, finanțarea de investiții specifice în agricultură **pentru infrastructură, terenuri și mijloace de învățământ precum și cheltuieli materiale necesare funcționării acestora.** Metodologia de aplicare urmează să fie aprobată prin hotărâre a Guvernului, aflată în prezent în curs de avizare.

Ordinul comun al MEN și al MADR nr. 4215/296/2019 *aprobă lista licee tehnologice cu profil preponderent agricol, care vor beneficia de aceste facilități* în care sunt cuprinse 58 astfel de instituții de profil care intră sub incidența legii. Totodată, liceele amintite mai sus, care nu au în proprietate sau în administrare ori în folosință terenuri agricole în extravilan **primesc în folosință, prin grija Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, o suprafață de minimum 10 ha, în echivalent arabil, pentru constituirea lotului didactic experimental iar practica de specialitate se asigură cu sprijinul unităților subordonate Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, în colaborare cu inspectoratele școlare județene, respectiv al municipiului București.**

În RO, formarea profesională pe parcursul întregii vieți se află în stadiu incipient de manifestare, fapt ce reiese din gradul redus de participare la procesul de instruire. Gradul de participare la educație sau instruire al populației cu vârsta între 25-64 ani a fost de 1.3%, (2015) în cazul populației rurale acesta fiind și mai scăzut, respectiv de 0,5% {2}[AI 18].

Prin PNDR 2014-2020 au fost formați până la sfârșitul lunii iulie 2019 doar 9.238 de fermieri (fermieri în special beneficiari ai submăsurii 6.1 „Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri” și M6.3 „Sprijin pentru dezvoltarea fermelor mici”, respectiv M10 - agro-mediul și climă) din ținta de 183.868 de fermieri {27}.

Luând în considerare studiile realizate de Uniunea de Ramură Națională a Cooperativelor din Sectorul Vegetal, prin chestionare privind vârsta medie a membrilor din cooperativele din RO, transmise atât către membri uniunii cât și către alte cooperative, a rezultat că **majoritatea membrilor din cooperative sunt fermieri până în 45 de ani**, ceea ce susține faptul că succesul și perenitatea acestor forme asociative se datorează persoanelor tinere care sunt interesate atât de afacerile agricole în mediul rural dar și de asociere în cooperative pentru dezvoltarea unei agriculturi eficiente pe loturi mari de teren.

Totodată, conform studiului realizat pe 211 cooperative agricole, la nivel național, nivelul de educație al fermierilor cooperatori peste media agricultorilor, respectiv:

- liceu: 38%
- studii universitare de specialitate 33%
- studii postuniversitare de specialitate 9%;

Oportunitățile oferite prin PNS 2021-2027 de a atrage și menține tineri agricultori în mediul rural pentru a dezvolta și consolida afacerile proprii și care prin asociere în cooperative vor putea avea un impact pozitiv major asupra mediului rural vor trebui fructificate și coroborate cu facilitățile naționale acordate tinerilor astfel încât prin consolidarea cooperativelor se va putea îndeplini un obiectiv bugetar important, acela de fiscalizare a unei părți din producția agricolă aflată în zona gri care ar aduce după perioada actuală de criză, venituri considerabile către statul român.

Sustținere financiară a tinerilor fermieri prin PAC

Sustținerea antreprenorialului în mediul rural, în special în rândul tinerilor agricultori rămâne una dintre cele mai importante priorități de la nivelul UE.

Numărul tinerilor fermieri sprijiniți prin Pilonul I, care au încasat plăți directe în perioada 2015-2017 prezintă un trend ascendent, crescând cu 21.95 p.p. în UE 28, și cu 43,37 p.p. în RO, fapt ce reflectă mai ales în RO impactul pozitiv al măsurilor destinate tinerilor fermieri. În privința

numărului de hectare deținute de tinerii fermieri (pentru care s-au acordat plăți directe), tendința este ascendentă, însă nu este o diferență semnificativă de creștere a numărului de hectare între UE 28 și RO (17.37 p.p., respectiv 18.40 p.p.) din 2015 până în 2017. Din totalul suprafețelor tinerilor fermieri sprijinite prin FEAGA în UE 28, suprafețele din RO reprezintă 6.61%. Sprijinul financiar încasat de tinerii fermieri în RO în anul 2017 (euro) reprezenta 5.47% din totalul sumelor încasate în același an de către tinerii fermieri din UE 28 {16}[AI 80].

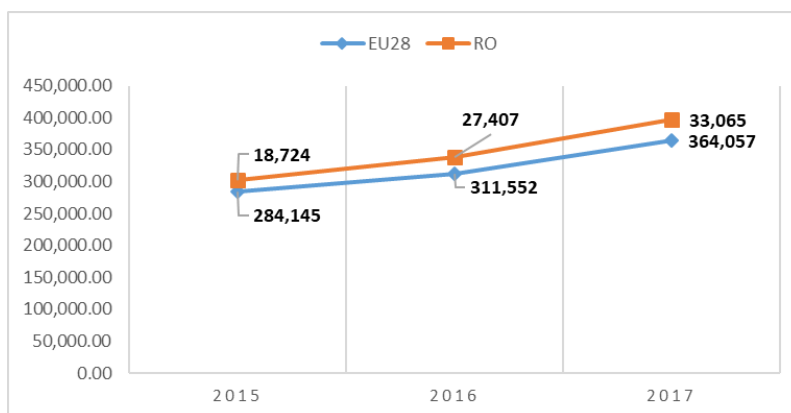

Fig. 115 Tineri fermieri sprijiniți prin Pilonul I

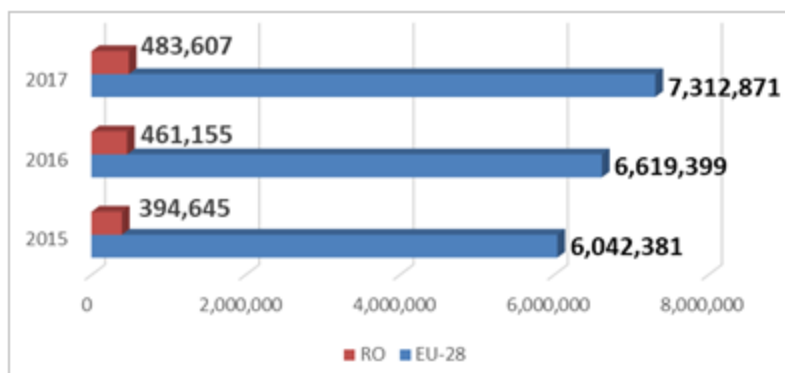

Fig. 116 - Evoluție număr ha pentru care s-a acordat Plata pentru tinerii fermieri 2015-2017

Sprijinirea antreprenoriatului în RO (în special în cele două exerciții programatice 2007-2013 și 2014-2020) a condus la o creștere a numărului de antreprenori, precum și la o întinerire a generațiilor de fermieri, fapt ce reflectă importanța măsurilor destinate tinerilor fermieri, dar și nevoia de a sprijini în continuare întinerirea generațiilor de fermieri.

Prin PNDR 2014-2020 sub-măsura 6.1 „*Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri!*” în sesiunile derulate între 2015 și 2018 a fost susținută s-a încurajat intrarea tinerilor în sectorul agricol, prin instalarea a 10.229 de tineri fermieri dintre care 1998 tineri în zonana montană {27}.

<p style="text-align: center;">SWOT Obiectiv Specific 7 Atragerea și susținerea tinerilor agricultori și facilitarea dezvoltării afacerilor în zonele rurale</p>	
<p>Puncte Tari</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interes în creștere a tinerilor fermieri pentru accesarea sprijinului din Pilonul I și Pilonul II - Număr mare de tineri fermieri instalați prin PNDR 2014-2020 - Înregistrarea unor valori ale dimensiunii economice a exploatațiilor tinerilor fermieri, semnificativ crescute comparativ cu valoarea medie a acestora - Interesul tinerilor pentru înființarea afacerilor neagricole în mediul rural, este din ce în ce mai mare - Procentul de manageri tineri fermieri, cu educație de bază în agricultură și cu pregătire agricolă completă este mai mare decât cel la nivelul tuturor managerilor de ferme - Bună asimilare a tehnologiilor inovative în cadrul exploatațiilor deținute de tinerii fermieri - - Interesul generațiilor tinere atrase în mediul rural în a practica activități agricole orientate către piață - Trendul pozitiv al populației active din mediul rural (din toate categoriile de vârstă) pentru înființarea și/sau dezvoltarea afacerilor non-agricole, atât independent cât și în paralel cu cele agricole 	<p>Puncte slabe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Procent scăzut de fermieri tineri în total fermieri (3.1% în RO față de 5.1% media UE) - Grad scăzut de interes pentru înființarea și dezvoltarea unor afaceri agricole de către tinerii din zona montana - Nivel scăzut de pregătire al tinerilor fermieri - Procentul de tineri fermieri cu pregătire de bază și completă în domeniul agricol este mai mic decât media UE - Cultură antreprenorială slab dezvoltată, caracterizată de lipsa cunoștințelor manageriale de bază - Noile tehnologii din agricultura nu pot fi introduse în practică de către mulți dintre tinerii care s-au instalat sau doresc să se instaleze în mediul rural ci în general, de aceia care au absolvit facultăți cu profil agricol - Interesul scăzut al elevilor absolvenți de liceu agricol de a profesa în ferme mici sau mijlocii care ar putea contribui la securitatea alimentară și sustenabilitatea satelor
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pondere ridicată a zonelor rurale în cadrul teritoriului național - Orientarea preferințelor consumatorilor din mediul urban către produse agro-alimentare obținute prin practici tradiționale locale - Generațiile tinere, absolvenți de studii medii/superioare, cu bune cunoștințe de management și marketing, sunt capabile 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inițiative de susținere a liceelor agricole și a parteneriatelor cu ferme private pentru stagii de practică a elevilor - Practicarea agriculturii performante este limitată în zona montană (soluri acide, erodate, sărăturate, pietroase, umede în exces în anumite zone și secetoase în altele, compactate, cu nivel redus de elemente nutritive) neatractivă pentru tinerii care ar dori să înceapă o activitate în această zonă

<p>să desfășoare activități profitabile în zona montană și care să ducă la plus valoare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea finanțării IMM - urilor de tip start-up neagricol în spațiul rural, care să furnizeze bunuri și servicii conexe agriculturii, de mică industrie, servicii de agrement și diverse tipuri de turism - Un potențial mare de forță de muncă pentru zona rurală îl constituie un segment important de populație tânără în căutare de loc de muncă sau dornică să dezvolte afaceri, ca urmare a ratei ridicate a șomajului în rândul tinerilor - Strategii locale/ regionale prin integrarea agriculturii cu turismul rural și dezvoltarea brand-urilor regionale - Creșterea procentului de pregătire de baza și completă în domeniul agricol pentru tinerii fermieri; Strategii locale/ regionale prin integrarea agriculturii cu turismul rural și dezvoltarea brandurilor regionale; Digitalizarea și remote working - Digitalizarea și remote working - Orientare crescută către piață a afacerilor tinerelor generații atrase în mediul rural - Sprijin pentru acces la formare în completarea curriculei educaționale liceale și universitare din sectorul agricol pentru a putea pune în aplicare noile tehnologii digitalizate; - - Investițiile în infrastructura de bază și servicii conduc la creșterea atractivității zonelor rurale - Instrumente financiare care pot facilita accesul tinerilor antreprenori la surse de finanțare - Sprijinul acordat prin PAC pentru îmbunătățirea calității vieții în mediul rural și a serviciilor de bază, crearea de locuri de muncă, utilizarea instrumentelor de gestionare a riscurilor pentru atenuarea riscurilor economice în agricultură ș.a, sporesc atractivitatea spațiului rural pentru tinerii fermieri 	<ul style="list-style-type: none"> - Infrastructura de bază și de servicii limitată nu crează premisele atractivității unei zone de rezidență pentru tineri în mediul rural și mai cu seamă în zona montană - Venituri mai reduse în sectorul agricol comparativ cu alte sectoare ale economiei - Ofertă mică pentru terenuri agricole disponibile și prețuri ridicate ale acestora cu tendința de creștere - Număr scăzut de programe de pregătire profesională (cursuri ad-hoc și pregătire pe tot parcursul vieții) pentru fermieri - Acces mai dificil la sursele de finanțare pentru sectorul agricol, micii antreprenori și noile inițiative de afaceri în mediul rural. Acest lucru este determinat de riscul ridicat asociat de creditori sectorului agricol (impredictibilitate datorată factorilor climatici), reticenta fermierilor de a solicita credite de la bănci, slaba capitalizare a fermelor mici nu oferă suficiente garanții creditorilor, lipsa istoricului bancar, mai ales în cazul tinerilor fermieri - Costuri mari ale produselor de creditare - Acces dificil la terenurile agricole provocat de factori multipli - Procesul lent și de lungă durată al comasării terenurilor împiedică practicarea agriculturii eficiente și performante pe loturi mari de teren - Structuri și sisteme slab dezvoltate pentru transferul de cunoștințe, consiliere, consultanță și inovare cât și a nivelului educațional în agricultură - Nivel scăzut de dotare didactică a liceelor agricole, curricula didactică neadaptată la realitățile din practică - Sisteme și servicii inadecvate de gestionare a riscurilor prin care să se aplaneze potențialele riscuri agricole - Migrarea absolvenților de studii superioare de profil agricol spre alte domenii de activitate - Emigrația crescută a tinerilor din mediul rural către mediul urban și în străinătate ceea ce induce un trend demografic negativ al populației rurale active și un proces acut de îmbătrânire, mai ales în zonele cu constrângeri naturale - Neadaptarea capacității serviciilor de consultanță, din punct de vedere cantitativ și calitativ, la nevoile fermierilor
---	--

<ul style="list-style-type: none"> - Premise legislative de încurajare a educației în agricultură (în special de sprijinire a liceelor agricole și a școlilor vocaționale din domeniu) și modernizare pentru învățământul preuniversitar și universitar și pentru parteneriate din partea fermelor private de a instrui și recruta absolvenți ai liceelor agricole - Premise legislative pentru accesul tinerilor la terenuri și locuințe în mediul rural - Dezvoltarea educației non-formale prin ferme-școală agro-ecologice și susținerea dezvoltării acestei axe de educație - Dezvoltarea de programe dedicate persoanelor din diaspora, dispuse să revină în țară și să investească în mediul rural - Revenirea persoanelor care au activat pe piețe de muncă externe și au dobândit cunoștințe și capital necesare dezvoltării de activități economice, situație generată și de declanșarea pandemiei COVID-19 	<ul style="list-style-type: none"> - Disparitățile dintre zonele rurale și urbane, din perspectiva calității vieții fac neatractiv spațiul rural pentru instalarea tinerilor - Neadaptarea curriculei didactice a liceelor agricole la necesitățile pieței
--	--

Obiectiv Specific 8. Promovarea ocupării forței de muncă, a creșterii, a incluziunii sociale și a dezvoltării locale în zonele rurale, inclusiv a bioeconomiei și a silviculturii durabile

România dispune de un potențial de dezvoltare important, dar insuficient utilizat, cu un nivel de dezvoltare scăzut față de media UE28.

Zonele rurale au resurse substanțiale de dezvoltare, suprafața rurală a RO ocupând 207.633 km² (87,09%). În ciuda acestui potențial, există disparități considerabile între mediul urban și mediul rural, care își pun amprenta asupra dezvoltării socio-economice și asupra calității vieții populației rurale.

La 1 ianuarie 2019, Populația rezidentă a României a fost de 19.414.458 persoane, din care populația rezidentă din mediul rural era de 8.959.096 persoane (46,14%) [2][CI 1]. În perioada 2009-2019, populația României a scăzut cu 1.025.832 locuitori (5,01%), în aceeași perioadă populația rurală a scăzut cu 470.023 locuitori (4,98%) [2][CI 1] și conform proiecțiilor demografice scăderea va continua și populația va înregistra un declin accentuat în deceniile următoare.

Urmărind evoluția populației în perioada 2009-2019, se observă o reducere a populației totale cu 1.025.832 persoane (5,02%). Tendință se menține și în cazul populației rurale, aceasta se reduce cu 470.023 persoane (4,98%) [2][CI 1].

Fig. 117 - Evoluția populației rezidente la 1 ianuarie, pe medii de rezidență 2009-2019 (Sursa: INS - TEMPO Online)

Astfel, în contextul discrepanțelor față de mediul urban, analizând structura pe vârste a populației din mediul rural se observă o pondere foarte ridicată a populației îmbătrânite de peste 65 de ani în anul 2018 (51.72% din totalul populației din această grupă de vârstă locuiesc în mediul rural),

În timp ce **grupa de vârstă cuprinsă între 18 și 41** din mediul rural ocupă doar **29,35%** din totalul populației din această categorie de vârstă {2}[CI 3].

În zona montană, declinul demografic devine și mai accentuat prin din motive ce țin de renunțarea la activități economice ceea ce a dus la migrația forței de muncă sau la acutizarea fenomenului de sărăcie.

În perioada de referință, la nivel RO, analiza structurii populației pe categorii de vârstă arată diferențe semnificative (categoria 0-14 ani total a crescut cu 0,6% ajungând la 15,6% în 2017, iar categoria 15-64 ani total, a scăzut cu 3,4%, ajungând la 66,6% în 2017, categoria peste 65 ani a avut un trend ușor ascendent - cu 2,8%, până la 17,8% în 2017) {1}[CI 3], **fenomenul de diminuare și îmbătrânire a populației rurale fiind evident**. Categoria 0-14 ani rural a crescut (de la 15,6% în 2012 la 16% în 2017), iar cea de peste 65 de ani se menține la nivel ridicat (18,3% în 2012 și 18,7% în 2017) {2}[CI 3] .

Situația generală a economiei RO

Într-un context favorabil, până la sfârșitul anului 2017, România a înregistrat o creștere economică (6,9%). În anul 2018, marcat la nivel global de temperarea ușoară a expansiunii economice, România a înregistrat o creștere economică de 4,1%. Chiar dacă dinamica s-a temperat față de 2017, acest model de creștere, bazat într-o măsură modestă pe acumulări de capital, rămâne preocupant din perspectiva sustenabilității. {41}

În ceea ce privește Produsul Intern Brut (PIB), RO deține o poziție modestă în UE28, **ponderea în PIB-ul UE în 2017 fiind de 1,22%**, înregistrând o ușoară creștere în ultimii 5 ani (0,2pp). După 2014 PIB-ul pe locuitor (euro) a înregistrat un trend pozitiv, astfel raportat la media UE28 în termeni de PPS/locuitor în 2017 este de 62,7%, în anul 2018 este de 64%, iar în anul 2019, 69%, față de media UE27 {1}[CI 9] .

După ce în anii anteriori a înregistrat valori scăzute, chiar negative în anii 2015-2016 (-0,6% în 2015 și -1,5% în 2016), **rata inflației a evoluat la 3,8% la sfârșitul anului 2019**.

Pe plan național, agricultura reprezintă una dintre ramurile importante ale economiei românești. Contribuția agriculturii, silviculturii, pisciculturii în formarea PIB se situează în jurul valorii medii pe 10 ani (2007-2016) de 5,2% din PIB, iar în statele membre ale UE se situează la aproximativ 1,6%.

Produsul intern brut	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Agricultură, silvicultură și pescuit	26390,2	34978,4	27754,8	34173,2	31567,6	29827,1	31077,8	37003,6	41494,2	43455,4
PIB TOTAL	528247,7	551244,8	593742,9	635459,4	668590,1	712587,8	765135,4	857895,7	952396,8	1053884,8
% din PIB	5	6,3	4,7	5,4	4,7	4,2	4,1	4,3	4,3	4,1

Tabel nr. 28 - Ponderea agriculturii, silviculturii și pisciculturii în PIB - mil. lei prețuri curente

(Sursa: 2010-2017 INS, Tempo online, Conturi nationale, CON103G 2018 ASR 2019 tab 11.1 2019 INS Comunicat de presă nr. 61/ 10 martie 2020 - date provizorii (1) tabel 8)

Sectorul agricol și economia rurală, în general, are potențial de creștere substanțial. Nivelul investițiilor nete în sectorul primar a crescut începând cu 2010, înregistrând o valoare de 5.878,2 mil lei (1.268 mil eur) în 2017, ceea ce reprezintă 6,5% din totalul investițiilor nete {2}[AI 3]. În 2018, în România, sectorul primar (agricultura, silvicultură, pescuit) a generat 8,793.4 mil euro valoare adăugată brută (VAB), reprezentând 4,8% din totalul VAB la nivelul țării. {1}[CI 11]

Evoluția distribuției VAB pe sectoare de activitate relevă scăderea continuă a ponderii agriculturii (5,3 % din VAB total în 2012; 4,8% în 2018) și a sectorului secundar (37% în 2012; 58,782.7 mil euro -32,1% în 2018), în favoarea sectorului terțiar (57,7 % în 2012; 115,268.9 mil euro - 63% în 2018).{1}[CI 11]

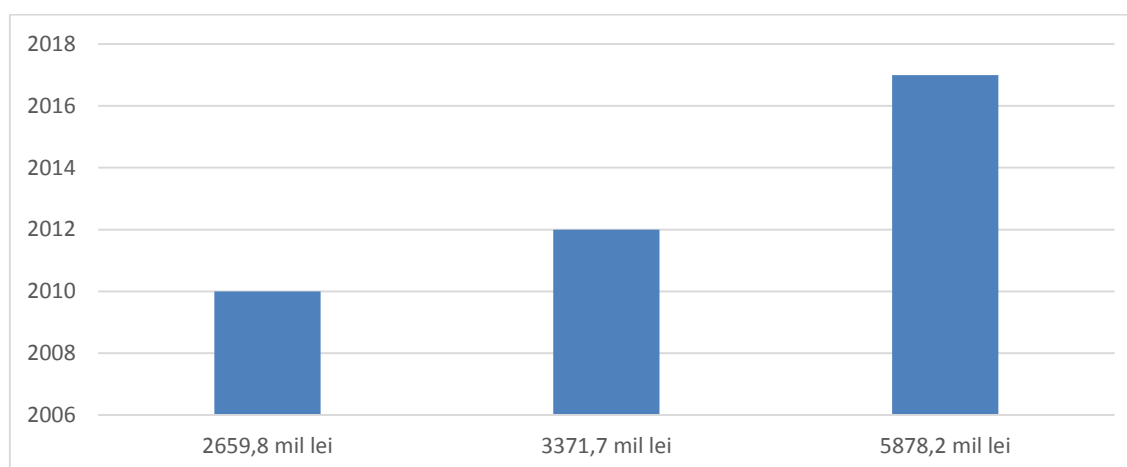

Fig. 118 - Nivelul investițiilor nete în sectorul primar, 2010-2018

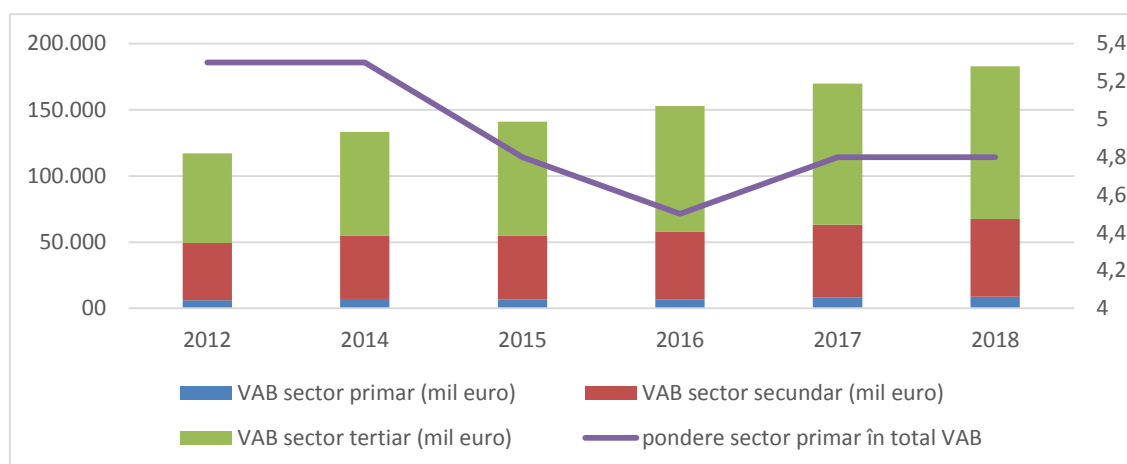

Fig. 119 - Distribuția VAB pe sectoare de activitate

Deși acest fenomen reflectă un proces de apropiere a structurii economiei RO de cea din restul Statelor Membre, ponderea sectorului primar rămâne de peste 3 ori mai mare decât ponderea acestuia în UE28 (1,60% în 2018) {1}[CI 11].

Dezvoltarea IMM-urilor la nivel național / rural

Dezvoltarea afacerilor la scară mică este sursă importantă de locuri de muncă/obținere de venituri.

În perioada 2011-2017, numărul IMM-urilor cu profil non-agricol a crescut de la 77.315 IMM în 2011 la 532.276 IMM-uri în anul 2017, însă dezvoltarea antreprenoriatului este insuficient reprezentată în zonele rurale (din cauza migrației în mediul urban sau în străinătate, dar și din cauza resurselor materiale, educației și utilităților limitate). {49}[AI 13]

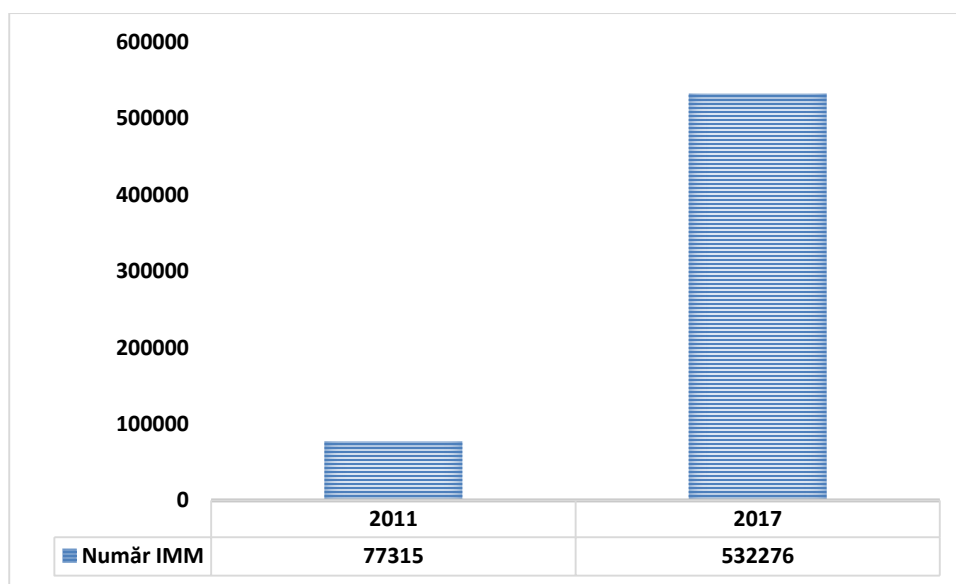

Fig. 120 Evoluția IMM-urilor cu profil non-agricol în perioada 2011-2017

Dintre IMM-urile active cu profil nonagricol, numai 18,1% figurau în rural⁷ în 2011, ceea ce denotă o pondere redusă a celor implicate în desfășurarea activităților de industrie, servicii și turism rural. Analiza IMM-urilor din rural arată capacitatea redusă de a genera locuri de muncă pentru populație.

SECȚIUNEA CAEN	Intreprinderi mici		Intreprinderi mijlocii		Microintreprinderi		Total	
	Nr persoane juridice	Nr mediu salariați	Nr persoane juridice	Nr mediu salariați	Nr persoane juridice	Nr mediu salariați	Nr persoane juridice	Nr mediu salariați
Total :	9,516	177,510	1,375	125,218	151,809	201,923	162,700	504,651
1 B-Industria extractivă	108	2,334	13	1,210	379	703	500	4,247
2 C-Industria prelucrătoare	2,419	50,818	619	64,277	17,205	25,862	20,243	140,957
3 D-Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	22	321	2	85	413	205	437	611
4 E-Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	178	3,527	20	1,764	1,272	2,468	1,470	7,759
5 F-Construcții	1,607	29,253	159	12,970	20,841	32,361	22,607	74,584
6 G-Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	2,645	44,252	267	17,986	52,362	68,085	55,274	130,323

⁷ Aspectul va fi revizuit la momentul disponibilității unor date statistice mai recente

7	H-Transport și depozitare	1,002	18,650	140	12,336	16,907	27,357	18,049	58,343
8	I-Hoteluri și restaurante	597	11,196	37	2,907	9,485	11,973	10,119	26,076
9	J-Informații și comunicații	81	1,425	9	669	3,728	3,055	3,818	5,149
10	K-Intermedieri financiare și asigurări	22	429	3	235	1,363	1,037	1,388	1,701
11	L-Tranzacții imobiliare	52	815	8	651	2,602	1,992	2,662	3,458
12	M-Activități profesionale, științifice și tehnice	219	3,836	9	915	11,459	11,380	11,687	16,131
13	N-Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	331	6,419	68	7,028	4,758	5,457	5,157	18,904
14	O-Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public	6	167	0	0	21	40	27	207
15	P-Învățământ	39	621	0	0	985	1,220	1,024	1,841
16	Q-Sănătate și asistență socială	74	1,401	3	480	2,539	3,489	2,616	5,370
17	R-Activități de spectacole, culturale și recreative	58	1,167	10	849	2,462	2,056	2,530	4,072
18	S-Alte activități de servicii	56	879	8	856	3,062	3,245	3,126	4,980
19	T-Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic; activități ale gospodăriilor private de producere de bunuri și servicii destinate consumului propriu	0	0	0	0	4	0	4	0

Tabel 29 - Statistica numărului de persoane juridice cu sediul social declarat în mediul rural, la nivel de secțiune CAEN din domeniul non-agricol, pe clase de mărime a întreprinderilor - 2018

Pe segmentul dedicat persoanelor juridice, în anul 2019 au fost înregistrate în registrul comerțului un număr de 26.226 persoane juridice, cu sediul social declarat în mediul rural, la nivel de județ și secțiune CAEN din domeniul non-agricol.

De asemenea, în perioada 01.01.2020-30.04.2020 au fost înregistrate un număr de 6.583 persoane juridice, cu sediul social declarat în mediul rural, la nivel de județ și secțiune CAEN din domeniul non-agricol.

Pe segmentul dedicat persoanelor fizice, la nivelul anului 2019 s-au înregistrat în registrul comerțului un număr de 11.020 persoane fizice, cu sediul social declarat în mediul rural, la nivel de județ și secțiune CAEN din domeniul non-agricol.

În perioada 01.01.2020-30.04.2020 s-au înregistrat în registrul comerțului un număr de 2584 persoane fizice, cu sediul social declarat în mediul rural, la nivel de județ și secțiune CAEN din domeniul non-agricol.

În ceea ce privește IMM-urile cu activități meșteșugărești, s-a înregistrat o reducere a numărului de ateliere de prestări servicii și de unități ale cooperăției meșteșugărești generând comprimarea severă a economiei sociale din rural.

Investițiile nonagricole sprijinite prin PNDR în perioada 2014-2020 au avut un aport important la dezvoltarea IMM-urilor în mediul rural, fiind finanțate 2.839 de proiecte, cu o valoare de 266,4 mil euro, prin care s-au creat 3699 de locuri de muncă {27}.

Din totalul numărului de 2.839 de proiecte finanțate prin intermediul submăsurilor 6.2 Sprijin pentru înființarea de activități neagricole în zone rurale și 6.4 Investiții în crearea și dezvoltarea de activități neagricole, un număr considerabil au vizat, conform analizei codurilor CAEN aferente (app. 100 coduri), următoarele tipuri de activități: Facilități de cazare pentru vacanțe și perioade de scurtă durată (CAEN 5520) - 880 proiecte și Întreținerea și repararea autovehiculelor (CAEN 4520) - 330 proiecte.

Prin programul LEADER, investițiile în sectorul nonagricol din mediul rural au vizat finanțarea de start-up-uri nonagricole (peste 900 de proiecte cu o valoare de aproximativ 39.000.000 euro, care au creat aproximativ 1200 de locuri de muncă) și dezvoltarea întreprinderilor non agricole existente (peste 600 de proiecte cu o valoare de aproximativ 45.000.000 de euro, care au creat peste 900 de locuri de muncă).

Privind infrastructura de turism, capacitatea de cazare a înregistrat o creștere de 68,9% în 2018 față de 2012, hotelurile deținând 55,6% din capacitatea totală. Structurile de cazare de tip pensiuni agroturistice au înregistrat o creștere de 55,62%, în același interval, datorată în mare parte sprijinului acordat prin FEADR {2}[CI 31]. Cu toate acestea, turismul rural nu are un nivel de dezvoltare satisfăcător în calitatea infrastructurii de suport și servicii, în special cele de agrement.

Dintr-un total de 6770 de structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare, clasificate, situate în mediul rural 42,06% îl reprezintă pensiunile turistice, în timp ce pensiunile agroturistice dețin o pondere mult mai mică, un procent de 14,07% din totalul structurilor de primire turistică situate în mediul rural.

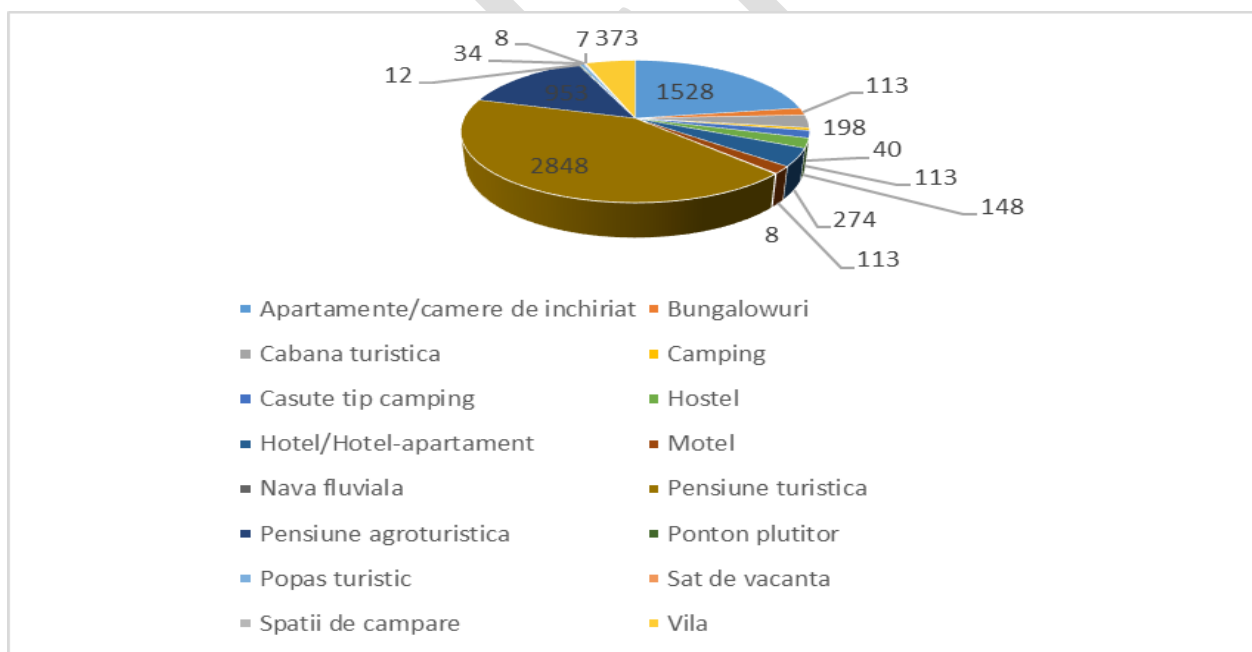

Fig.121 - Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare, clasificate, situate în mediul rural

Pentru Teritoriul ITI Delta Dunării, deși agricultura va rămâne ocupația și activitatea principală generatoare de profit pentru populația rurală, spațiul rural are nevoie de o dezvoltare sustenabilă a economiei non-agricole. O astfel de dezvoltare neagricolă ar putea absorbi o parte a forței de muncă disponibile. Diversificarea surselor de venit și veniturile în creștere sunt corelate cu noile

oportunități de angajare pe termen lung, în domenii neagricole și sociale, legate de dezvoltarea sustenabilă a afacerilor la nivel rural. Stimularea antreprenoriatului rural pentru crearea de locuri de muncă prin crearea și dezvoltarea afacerilor rurale, de la prestarea de servicii în agricultură la transformarea și procesarea bunurilor agricole, cu accent pe produsele specifice, tradiționale și regionale, ar îmbunătăți cu mult oportunitățile de angajare/câștig și ar reduce diferența de venit la nivel rural/urban.

Educație și formare profesională în mediul rural

România a avut în ultimii ani rate foarte mari ale abandonului școlar (rata de părăsire timpurie a școlii), ajungând la un vârf de 19,3% în 2010 după care a urmat o ușoară scădere la 17,3% în 2013 și a urcat apoi la 19,1% în 2015. În 2018, în schimb, abandonul școlar (16,4%) a coborât cu aproape două procente față de 2017 (18,1%). Este cel mai mic procent al abandonului școlar din ultimul deceniu {1}[AI 14] .

Referitor la liceele cu profil agricol, numărul acestora a scăzut concomitent cu reducerea numărului de absolvenți (de la 2302 în 2014 la 1809 în 2016 și 1650 în 2017). Privind situația din rural, la nivelul 2016 doar 0,89% din absolvenți finalizau un liceu agricol {2}[AI 21].

De asemenea, formarea profesională pe parcursul întregii vieți se află în stadiu incipient de manifestare, fapt ce reiese din gradul redus de participare la procesul de instruire. **Gradul de participare la educație sau instruire al populației cu vârsta între 25-64 ani a fost de 1,3%, (2015) în cazul populației rurale acesta fiind și mai scăzut, respectiv de 0,5% {2}[AI 18].**

Structura forței de muncă și ocuparea

În anul 2018 populația activă a României a fost de 9.069 mii persoane din care în mediul rural au fost 4.114 mii persoane, ceea ce reprezintă un procent de 45,36%. {2}[AI 23]. Deși în mediul rural populația activă a scăzut cu 51.362 persoane în perioada 2014-2018, ca efect al îmbătrânirii și migrației, rata de activitate în mediul rural nu a înregistrat diferențe semnificative în perioada 2014-2018 (în anul 2014 a fost de 65,5% iar în anul 2019 de 66,9%) și nici față de valorile înregistrate la nivel național (65,7% în anul 2014 și 67,8% în anul 2018) {2}.

Populația ocupată crește la nivel național, în anul 2018 cu 0.87% față de anul 2014, de la 8.613,7 mii persoane în anul 2014 la 8.688,5 mii persoane în 2018. În anul 2017, în UE populația ocupată a înregistrat o creștere de 5,03% {1}[CI 08]. Chiar dacă se înregistrează o tendință de creștere a populației ocupate în România, aceasta se situează sub nivelul datelor înregistrate în UE.

În aceeași perioadă de referință, la nivelul populației rurale, populația ocupată înregistrează o scădere cu 25.180 persoane (-0.63%), de la 3.945 mii persoane ocupate în 2014, la 3.919,82 persoane ocupate, în 2018. Menționăm faptul că în aceeași perioadă, în cazul populației urbane s-a înregistrat o creștere a populației ocupate cu 99.979 persoane (2,14%). În trimestrul IV 2019, în mediul rural, populația ocupată este de 3.850.425 persoane, reprezentând 44,49% din totalul populației ocupate la nivel național.

În perioada de referință 2014-2018, analiza populației ocupate la nivel național, pe sectoare de activități ale economiei naționale indică scăderea populației ocupate în sectorul primar (-20,35%)

și o creștere a populației ocupate în sectoarele secundar și terțiar cu 4,78%, respectiv 12,89% {2}[CI 08].

În 2018, în spațiul rural, structura populației ocupate indică o pondere mai ridicată în agricultură, de 44,97%, comparativ cu ponderea populației ocupate în alte sectoare de activități, în scădere cu 13,63% față de anul 2014, când populația ocupată în agricultură reprezenta un procent de 58,6%. {2}[CI 08]

Analizând structura populației ocupate în funcție de statutul profesional, în 2018, lucrătorii pe cont propriu și familiali neremunerați reprezentau 24,17% din totalul populației încadrată la acest statut profesional, la nivel național în scădere cu 6,77% comparativ cu anul 2014, când lucrătorii pe cont propriu și familiali neremunerați reprezentau un procent de 30,94%. {2}[CI 08]

În anul 2019, rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (15-64 ani) în România era 66,8%, apropiată de media UE28 (69,2%) {1}[CI 6]. În funcție de sex, rata ocupării este semnificativ mai mică la femei (56,6%) față de bărbați (75,2%). Dacă ne raportăm la mediile de rezidență, rata de ocupare în mediul urban este de 67,8% iar în mediul rural de 63,9% {2}[CI 6].

Dezvoltarea economică specifică mediului urban atrage populația activă în orașe, astfel încât migrarea în exterior a populației rurale tinere, alături de îmbătrânirea populației rurale, conduce la un declin al forței de muncă disponibile din spațiul rural. Totodată, o mare parte a populației active, deși are domiciliul în localități rurale, desfășoară activități în zonele urbane sau în alte state ale UE.

Cu toate că se constată o creștere ușoară a numărului salariaților, aceștia sunt încă în număr îngrijorător de mic, ținând cont de rata șomajului constant mare. În această categorie de populație fiind incluși și șomerii neindemnizați.

Șomajul

În anul 2019, rata șomajului din RO rămâne sub media UE (6,3%), respectiv de 3,9%, în perioada 2014-2019 numărul șomerilor înregistrând o scădere cu 276 mii persoane (43,8%). În anul 2019, trimestrul IV, rata șomajului în mediul rural (5,1%) a depășit rata înregistrată în mediul urban (3,0%). În cifre absolute, din totalul de 354 mii șomeri BIM, în mediul rural s-au înregistrat 205 mii (57,9%) {1}; {2} [CI 7].

Dacă în perioada 2010-2015, rata șomajului în mediul rural înregistra valori mai mici decât la nivel național, începând cu anul 2016, rata șomajului în mediul rural înregistrează valori mai mari decât rata șomajului la nivel național. În mediul rural, în perioada 2016-2018, grupele de vârstă 25-34 ani, 35-44 ani și 45-54 ani, înregistrează valori care depășesc rata șomajului la nivel național pentru aceeași grupă de vârstă. Categoria cea mai vulnerabilă din punctul de vedere al șomajului o reprezintă tineretul între 15-24 ani. {2} [CI 7].

Anul	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total	7,0	7,2	6,8	7,1	6,8	6,8	5,9	4,9	4,2
Rural	4,8	5,5	5,0	5,2	5,3	6,6	6,3	5,4	4,7
Rural 15-24 ani	15,8	17,5	16,3	17,6	18,3	18,5	18,3	17,0	14,7
Rural 25-34 ani	5,6	6,5	6,3	6,8	6,4	8,1	8,5	6,7	5,9

Tabel 30 - Rata șomajului în perioada 2010-2018

Rata șomajului de lungă durată (ponderea șomerilor aflați în șomaj de 12 luni și peste în populația activă) a fost de 2,0%. Pe sexe, acest indicator a înregistrat următoarele valori: 2,4% pentru bărbați și 1,5% pentru femei, iar pe medii de rezidență, 2,2% în rural față de 1,9% în urban. {26} [AI 24]

Incidența șomajului de lungă durată (ponderea persoanelor aflate în șomaj de un an și mai mult de un an) în total șomeri a fost de 41,4%. Șomajul pe termen lung a înregistrat valori diferențiate pe sexe (43,6% în cazul bărbaților și 37,5% în cazul femeilor), dar foarte apropiate pe medii (41,5% în mediul urban și 41,4% în mediul rural) {26}[AI 78].

Calitatea vieții în zonele rurale

În zona rurală, veniturile sunt mai scăzute cu 32 p.p. față de cele din mediul urban la nivelul anului 2018, iar discrepanțele dintre mediul rural și mediul urban sunt și mai mari ținând cont de faptul că în componența unei gospodării din mediul rural există mai mulți membri {2}[AI 25]. Ponderea veniturilor (numerar și în natură) din agricultură reprezintă 5.04% din venitul mediu lunar/gospodărie în rural {2}[AI 25], iar ponderea salariilor din veniturile totale medii lunare pe o gospodărie este în jurul procentului de 53%. {2}[AI 26].

Analizând tendințele ratei sărăciei relative între anii 2010 și 2018, în România, se observă o creștere de la 21,6% în anul 2010 la 25,4% în 2015, urmată de o tendință de reducere, în anul 2018 rata sărăciei relative fiind de 23,5%, {2}[CI 10]. Menționăm faptul că în anul 2019, în RO, această rată a înregistrat o creștere la 23,8% în timp ce la nivel UE28 este de 17,1% {1}[CI 10]. De remarcat și faptul că rata sărăciei relative înregistrează valori mai mari în cazul populației feminine (24,5% în anul 2018) față de populația masculină (22,5% în 2018). În ceea ce privește valorile ratei sărăciei relative, pe regiunile de dezvoltare, se constată diferențe semnificative. Astfel, cele mai mari valori se constată în Regiunile NORD-EST (35,6%), Regiunea SUD-VEST OLTEA (34,3%) și Regiunea SUD-EST (31,2%) {2}[CI 10].

În ceea ce privește rata riscului de sărăcie sau excluziune socială (AROPE), în RO se înregistrează 41,50% din totalul populației în 2010 și 35,70% în anul 2017. O descreștere acestei rate se reflectă și în media UE 28 și anume: 23.80% în 2010 și 22.40% în 2017, însă diferența dintre RO și media UE28 pentru anul 2017 este foarte ridicată: de 13,30 puncte procentuale. {1}[CI10]

Ponderea persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială (AROPE) din mediul rural reprezintă 45,2% în România anulului 2018, în timp ce în mediul urban această pondere este mai scăzută cu 25,5 puncte procentuale {2} [CI10].

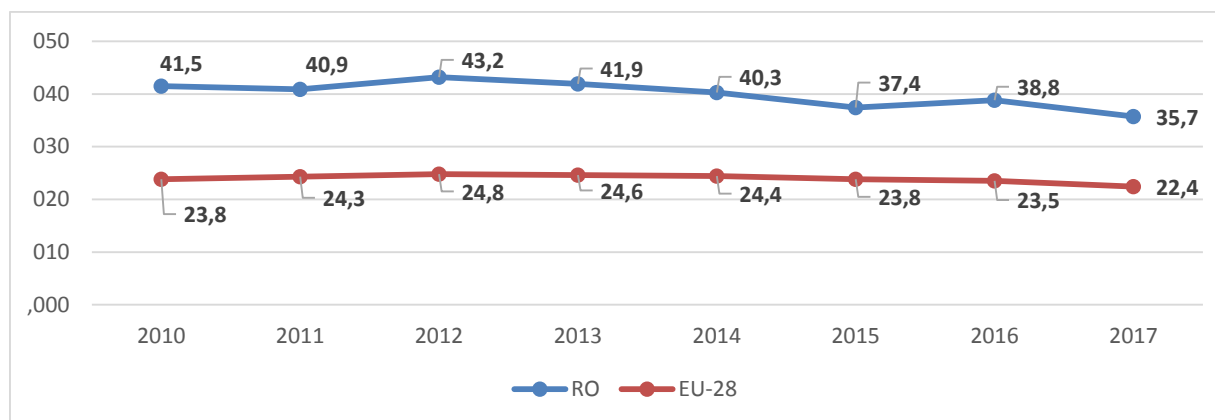

Fig. 122 - Evoluția ratei riscului de sărăcie sau excluziune socială, în RO și UE în perioada 2010-2017

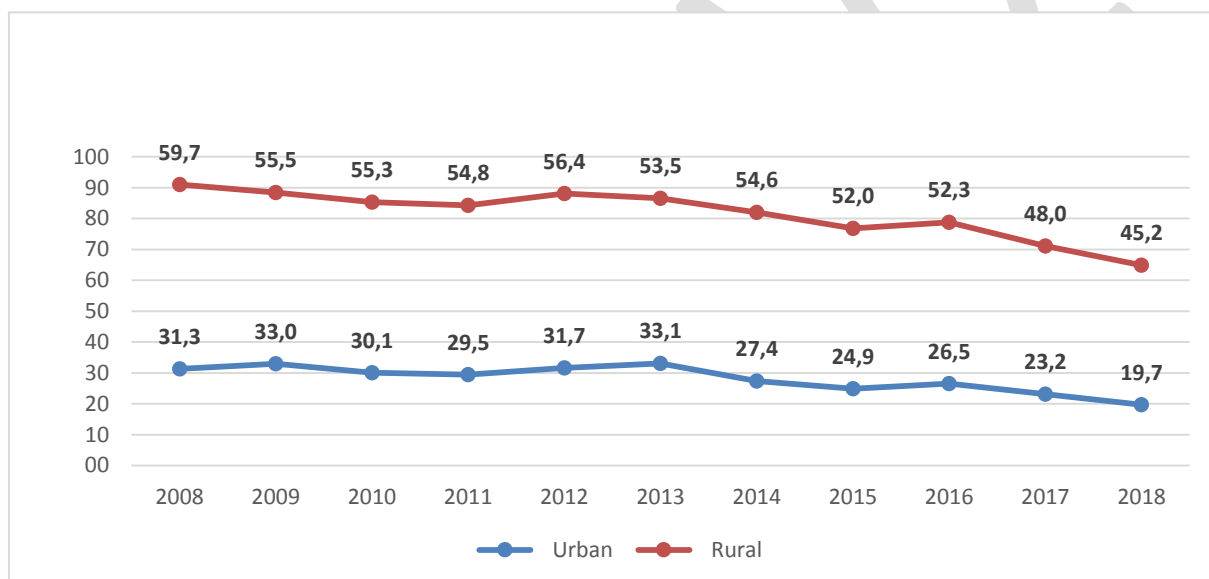

Fig. 123 - Evoluția riscului ratei de sărăcie sau excluziune socială, în perioada 2010-2018 pe medii de rezidență

Zonele rurale din RO sunt afectate de lipsa sau deficiența infrastructurii, cu impact negativ asupra dezvoltării economice și a calității vieții.

Infrastructura rutieră de transport în anul 2018 care reprezintă totalitatea drumurilor deschise circulației publice de pe întreg teritoriul țării se grupează din punct de vedere administrativ în rețea drumuri naționale, județene și comunale și se prezintă astfel: total drumuri 86.234 km, din care 17.740 km drumuri naționale, 35.085 km drumuri județene și 33.409 km drumuri comunale {2}[AI 27].

Din punct de vedere a tipului de acoperământ, la nivel național, situația se prezintă astfel: din cei 86.234 km drumuri, 36.689 km (42,55%) sunt drumuri modernizate, 21.298 km (24,70%) sunt acoperite cu îmbrăcămînți ușoare, 18.714 km (21,70%) sunt drumuri pietruite, iar 9.533 km (11,05%) sunt drumuri de pământ {2}[AI 27]

Rețeaua de drumurile comunale are o lungime de 33.409 km, din care: 5.682 km (17,01%) sunt drumuri modernizate, 7.294 km (21,83%) sunt acoperite cu îmbrăcămînți ușoare, 12.750 km (38,16%) sunt drumuri pietruite, iar 7.768 km (23,00%) sunt drumuri de pământ {2}[AI 27]

Cantitatea și calitatea infrastructurii de transport (drumuri), bazate pe investițiile în domeniu, precum și gradul de acces la aceasta reflectă nivelul de civilizație, deopotrivă cu disponibilitatea de evoluție și creștere economică a unei zone.

Deși în ultimii ani au fost alocate fonduri europene pentru modernizarea rețelei de drumuri de interes local, prin PNDR 2014-2020 fiind finanțate 507 proiecte, prin intermediul cărora un total de aproximativ 3.454 km de drumuri sunt în curs de modernizare/construcție (105,67 km de drum nou și 3.348,55 km de drum modernizați), aceasta rămâne slab dezvoltată și de o calitate necorespunzătoare. Astfel, în perioada 2010-2018 a fost înregistrată tendința de creștere a procentului de drumuri comunale modernizate, de la 5,54% în 2010 la 17,01% în 2018. Cu toate acestea, la nivelul anului 2018, un total de 20.433 km (61,16%) drumuri comunale încă sunt pietruite sau de pământ, fiind necesară continuarea investițiilor în acest sector, astfel încât să se asigure condiții mai bune privind accesul locuitorilor din spațiul rural, precum și crearea premiselor creșterii atractivității zonelor rurale, implicit atragerea de investiții în diverse sectoare economice în aceste zone. {2}[AI 27]

În ceea ce privește infrastructura de apă/apă uzată, la nivelul anului 2018, lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei este de 84.504,4 km, din care în mediul urban lungimea acesteia este de 30.415,9 km (35,99%), iar diferența de 54.088,5 km (64,01%), în spațiul rural. Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare la nivel național este de 38.449,1 km {2}[AI 27].

Rețeaua de distribuție a apei potabile, în 2018 acoperea 2.565 localități, dintre care 317 sunt în mediul urban (12,36%) și 2.248 (87,64%) sunt situate în rural. {2}[AI 27]

Din perspectiva localităților care au infrastructură de canalizare publică, numărul total este de 1.305, din care 315 (24,14%) localități sunt în mediul urban, diferența de 990 (75,86%) localități fiind în mediul rural. {2}[AI 27]

Raportat la anul 2010 doar 85,92% din localități erau acoperite cu rețea de apă potabilă și 61,28% cu rețea de canalizare publică. În perioada de programare 2014-2020 au fost alocate fonduri comunitare și naționale nerambursabile prin diferite programe de finanțare Programul Operațional Infrastructură Mare sau Programul Național de Dezvoltare Locală pentru creșterea gradului de acoperire a spațiului rural cu infrastructură de bază. Doar prin PNDR 2014-2020 au fost finanțate 315 proiecte care vizează construcția sau extinderea/ modernizarea a aproximativ 1.750 km de conducte de alimentare cu apă și aproximativ 2.990 km de conducte de canalizare.

Deși la finalizarea proiectelor, vor fi realizate noi rețele publice de alimentare cu apă pe o distanță de 15,19 km și extinderi/modernizări pe o distanță de 61,53 km, noi rețele publice de apă uzată pe o distanță de 703,58 km și extinderi/modernizări pe o distanță de 426,05 km, sau proiecte integrate de apă și apă uzată pentru prin care vor fi realizate noi rețele publice de apă pe o distanță de 973,69 km și extinderi/modernizări pe o distanță de 702,17 km, concomitent cu noi rețele publice de apă uzată pe o distanță de 1074,72 km și extinse/modernizate pe o distanță de 784,72km, infrastructura de bază din rural continuă să fie deficitară și insuficient dezvoltată, ceea ce

presupune alocarea de resurse suplimentare pentru dezvoltarea acestor servicii de bază, în spațiul rural.

Obligațiile ce rezultă din Tratatul de Aderare răspund Directivei nr. 98/83/CE privind calitatea apei destinate consumului uman și Directivei nr. 91/271/CEE privind colectarea și epurarea apelor uzate, pentru care România a primit perioade de tranziție în vederea conformării. Astfel, până în decembrie 2015 a fost necesară conformarea cu anumiți parametri ai apei potabile și a aglomerărilor cu peste 10.000 l.e., iar până în 2018 au trebuit să fie îndeplinite obligațiile privind colectarea și tratarea apei uzate în aglomerările cu peste 2000 l.e.

Având în vedere datele indicate anterior, precum și faptul că există decalaje în atingerea Țintelor intermediare asumate, continuarea investițiilor în infrastructura de apă/apă uzată este absolut necesară.

Infrastructura culturală

La nivelul anului 2018 existau 30.175 monumente istorice clasate, în creștere față de anul 2015 (potrivit datelor de la Institutului Național al Patrimoniului) {66}.

Din punct de vedere structural, monumentele sunt grupate în patru categorii și anume: monumente de arheologie, monumente de arhitectură, monumente de for public și monumente memoriale și funerale.

Din punct de vedere valoric, lista monumentelor istorice cuprinde următoarele categorii:

- Grupa A - monumente istorice de valoare națională și universală, în total 6.883 monumente, din care 4.184 monumente în zona rurală;
- Grupa B - monumente istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local, în total 23.292 monumente, din care 12.626 monumente în zona rurală.

Așadar, din cele 30.175 monumente istorice existente la nivel național, 16.810 monumente sunt în zona rurală.

Din baza de date existentă, respectiv Lista monumentelor istorice deținută de Institutul Național al Patrimoniului, rezultă că pentru aproximativ 38 % starea fizică a clădirilor este foarte proastă iar pentru 40% nu sunt informații cu privire la starea fizică a acestora.

În exercițiul financiar 2014-2020, alocările din fonduri structurale și din FEADR au fost în funcție de grupa în care se află, respectiv prin FEADR au fost finanțate doar monumentele situate în mediul rural și care făceau parte din grupa B.

Din informațiile existente, rezultă clar necesitatea de intervenții pentru lucrări de consolidare-restaurare pentru protejarea patrimoniului cultural imobil situat în mediul rural.

Având în vedere că acțiunile dedicate protejării și punerii în valoare a moștenirii culturale reprezentate de monumentele istorice din mediul rural au o mai mare eficacitate și durabilitate atunci când sunt însoțite de măsuri care pun laolaltă patrimoniul construit, includerea acestor acțiuni în finanțarea investițiilor în monumentele istorice din mediul rural însoțite și de alte măsuri, constituie unul dintre factorii cheie în succesul pe termen lung al dezvoltării mediului rural.

Infrastructura de sănătate publică

În România, discrepanțele dintre mediul rural și mediul urban sunt foarte mari în ceea ce privește infrastructura de sănătate publică deoarece ponderea majoritară a unităților sanitare se află în mediul urban, iar în mediul rural acolo unde sunt cele vulnerabile grupuri sociale, infrastructura de sănătate publică este foarte slab dezvoltată sau nu există deloc.

O mare parte din serviciile de sănătate se acordă direct în spital, pe când serviciile furnizate în comunitate sunt oferite într-un volum foarte redus (ex. servicii de asigurarea sănătății mamei și copilului, servicii de îngrijiri la domiciliu pentru pacienții dependenți, servicii de monitorizare a pacienților cu diabet, etc). Ambulatorul trebuie să dețină o pondere mult mai importantă în oferirea de servicii medicale de specialitate și să constituie un filtru eficace în reducerea spitalizărilor evitabile. În ceea ce privește acoperirea cu furnizori de servicii medicale, diferența urban - rural este net în favoarea urbanului pentru toate categoriile de furnizori.

Serviciile de bază la nivelul comunităților nu sunt dezvoltate, cu toate că procesul de descentralizare este în egală măsură o oportunitate, dar și un risc datorită infrastructurii deficitare și a finanțării limitate care au redus motivația absolvenților universităților de medicină de a opta pentru a practica medicina mai ales în mediul rural, asistența medicală ambulatorie de specialitate este insuficient dezvoltată și presupune costuri suplimentare, pentru pacienți, mai ales pentru populația din mediul rural.

	TOTAL 2014	din care:		TOTAL 2018	din care:	
		Urban	Rural		Urban	Rural
Spitale publice	366	333	33	368	335	33
Centre de sănătate cu paturi de spital publice	9	3	6	9	3	6
Unități medico-sociale publice	64	26	38	67	27	40
Dispensare medicale publice	186	178	8	185	181	4
Cabinete medicale școlare	1722	1706	8	1902	1884	18
Cabinete independente de medicină generală publice	20	15	5	20	15	5
Cabinete independente de medicină de familie publice	5475	2889	2586	21	16	5
Ambulatorii de specialitate publice	49	48	1	39	38	1
Ambulatorii integrate spitalelor publice	322	301	21	338	314	24
Cabinete stomatologice școlare publice	431	429	2	454	452	2
Cabinete stomatologice independente publice	1550	1066	484	30	28	2
Centre de transfuzie sanguină publice	41	41	0	43	43	0
Laboratoare medicale publice	1960	1856	104	2141	2022	119

Tabel 31 - Numărul unităților sanitare, medii de rezidență și tipuri de unități în anul 2014 și în anul 2018 {67}

Dezvoltarea serviciilor de sănătate la nivel comunitar constituie alternativa eficace de asigurare a accesului populației din mediul rural și a populațiilor vulnerabile, la servicii de asistență medicală de bază.

Teritoriul ITI DD este caracterizat prin existența multor comunități izolate, cu o populație redusă (mult sub 2000 l.e). Nevoia de infrastructură de bază se menține și pentru următoarea perioadă, dar caracteristicile teritoriului impun alegerea unor tehnologii, metode de construcție, tipuri de intervenție diferite de cele ce se pretează spațiului național. Accesul la internet în mediul rural, deși a cunoscut o creștere semnificativă în perioada 2014-2018 rămâne totuși limitat. În România, la nivelul anului 2018, 61,5% dintre gospodăriile au conexiune la internet {2}[AI 29] și 72,1% la conexiune broadband fixă {2}[AI 28]. Această rată de penetrare în zonele rurale care încă nu a atins ținta de 100%, se datorează veniturilor scăzute, lipsei calculatoarelor în gospodăriile, condițiilor de acoperire DSL precare, fapt ce explică preferințele populației rurale pentru conexiunile broadband mobile în detrimentul celor fixe. Astfel, rata de penetrare a internetului în bandă largă la puncte fixe în mediul rural, aceasta a scăzut cu 14 pp în perioada 2014-2018 (72,1% în 2018 față de 86,1% în 2014) comparativ cu cea din urban care, în perioada menționată, a rămas relativ constantă (88% în 2018 față de 89% în 2014). Scăderea ratei de penetrare a internetului în bandă largă la puncte fixe în mediul rural a fost însoțită de o creștere consistentă (32,2pp) a conexiunilor broadband mobile în perioada 2014-2018 (53,7% în 2018 față de 21,5% în 2014), în timp ce în mediul urban același indicator a înregistrat o creștere similară (33,8pp) {2}[AI 28].

La sfârșitul lui 2017, 60,6% din persoanele din grupa de vârstă de 16-74 ani din mediul rural utilizaseră măcar o dată un calculator și 62,2% din populația rurală din grupa de vârstă de referință au accesat vreodată internetul {2}[AI 28], ceea ce demonstrează faptul că infrastructura existentă în rural a început să fie utilizată aproape la capacitate maximă.

Analizând datele anterioare, constatăm că este necesară o creștere a ratei de penetrare la internet în bandă largă prin sprijinirea investițiilor într-o infrastructură TIC modernă și a unor servicii eficiente, aspect ce va facilita o participare mai intensă a populației din spațiul rural la procesul de creștere economică.

Grupuri vulnerabile

La nivel național, cele mai vulnerabile grupuri sunt constituite din persoanele în risc de sărăcie și persoanele vârstnice care însumate reprezintă 69,15 %, peste 1 din 4 persoane se află în sărăcie relativă și aproape 4 din 10 persoane în risc de excluziune socială și sărăcie. O altă categorie de grup vulnerabil este cea reprezentată de: Copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți, a căror pondere este de aproape 16%.

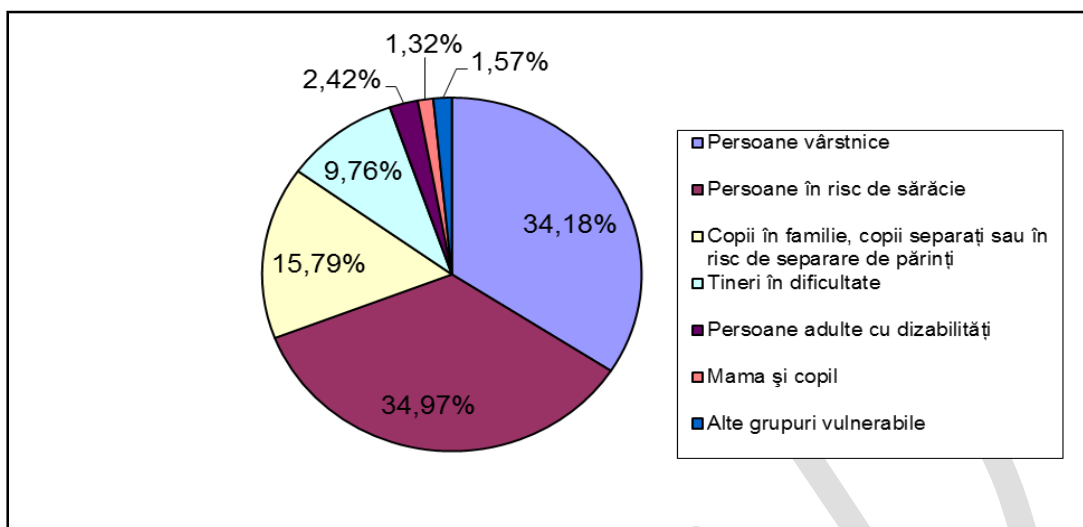

Fig. 124 - Cele mai vulnerabile grupuri vulnerabile identificate la nivel național 2019

Serviciile sociale la nivelul localităților din mediul urban au o capacitate de acoperire relativă a nevoilor grupurilor vulnerabile cu ponderi de 17% pentru orașele cu 10.000-30.000 locuitori, 7% pentru cele cu mai puțin de 10.000 de locuitori, iar pentru localitățile din mediul rural ponderi de 12% pentru localitățile cu peste 6.000 de locuitori, 18% pentru cele între 3.000 - 6.000 locuitori și 10% pentru cele sub 3.000 de locuitori.

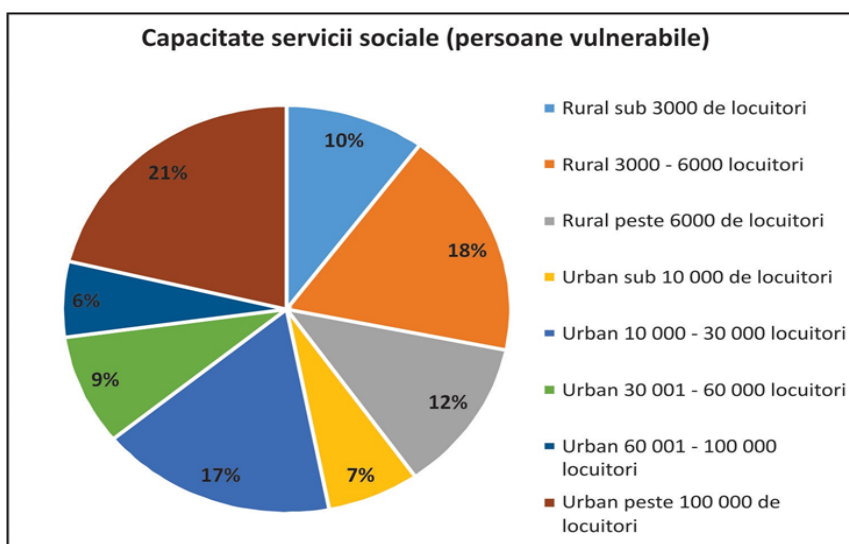

Fig. 125 - Capacitate servicii sociale (persoane vulnerabile) 2019

În mediul rural, ponderea majoritară o dețin serviciile sociale destinate persoanelor vârstnice (care dețin 45,8% din total), urmate de serviciile sociale pentru copii în familie, copii separați sau în risc de separare/aferente mamei și copilului (40,1% din total) și cele specifice persoanelor adulte cu

dizabilități (6,2%). Categoriile de grupuri vulnerabile cu gradul cel mai mic de acoperire cu servicii sociale sunt: persoanele fără adăpost, tinerii în dificultate și persoanele în situație de dependență.

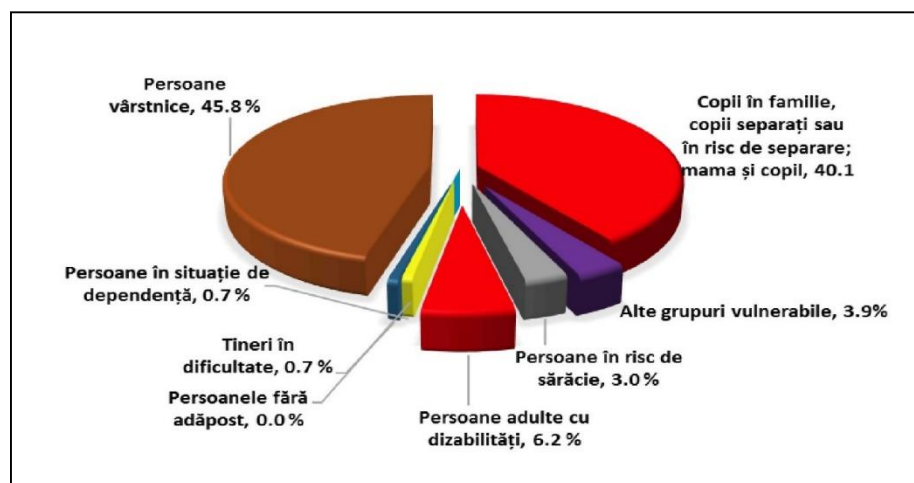

Fig. 126 - Structura serviciilor sociale existente pe grupuri vulnerabile 2019 - Mediul rural (%)

<i>Grupuri vulnerabile / Indicatori</i>	<i>Rural</i>		<i>Urban</i>	
	<i>Ponderea cu care a fost identificat ca cel mai vulnerabil grup din punct de vedere socio- economic</i>	<i>Ponderea pe care o dețin serviciile specifice acestor grupuri vulnerabile în total servicii sociale existente</i>	<i>Ponderea cu care a fost identificat ca cel mai vulnerabil grup din punct de vedere socio- economic</i>	<i>Ponderea pe care o dețin serviciile specifice acestor grupuri vulnerabile în total servicii sociale existente</i>
Persoane vârstnice	35,1	45,8	25,9	19,6
Persoane adulte cu dizabilități	2,1	6,2	5,0	15,8
Tineri în dificultate	10,1	0,7	6,6	1,1
Copii în familie, copii separați sau în risc de separare; mama și copil	16,7	40,1	21,3	52,8
Persoanele fără adăpost	0,2	0,0	1,9	2,0
Persoane în situație de dependență	0,1	0,7	0,3	1,4
Persoane în risc de sărăcie	34,6	3,0	38,1	3,2
Alte grupuri vulnerabile	1,1	3,4	0,9	4,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabel. 32 - Ponderea grupurilor vulnerabile identificate și ponderea categoriilor de servicii sociale existente aferente acestora - pe medii de rezidență (%) 2019

Dezvoltare și guvernare locală

Abordarea LEADER este importantă din perspectiva dezvoltării echilibrate a teritoriilor rurale, care să răspundă nevoilor identificate la nivel local.

În perioada de programare 2014-2020 au fost selectate **239 de SDL-uri care vor fi implementate de grupurile de acțiune locală (GAL)**, cu o valoare publică totală de **563,5 mil. euro. {27}**. Din cele 239 de GAL-uri, în 215 GAL-uri societatea civilă și mediul privat reprezintă peste 65% din totalul partenerilor.

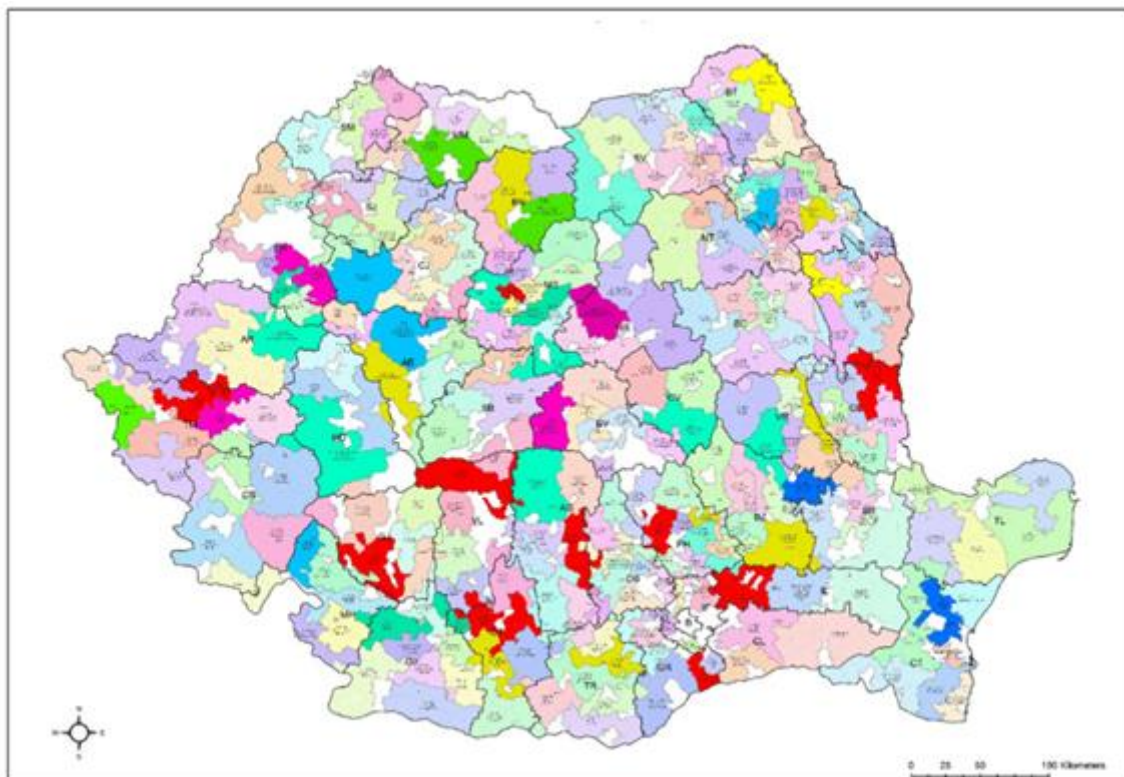

Fig. 127 - Grupurile de acțiune locală (reprezentare grafică)

Teritoriul acoperit de GAL-uri este de 209.391,54 km² (2.735 comune și 142 de orașe sub 20.000 locuitori) **{27}[AI 30]** cu circa 92% din suprafața eligibilă LEADER, respectiv 9.793.458 locuitori, reprezentând 86% din populația eligibilă LEADER. **{27}[AI 31]**.

Se constată o creștere semnificativă la nivelul acoperirii teritoriale în implementarea instrumentului LEADER, față de perioada anterioară (PNDR 2007-2013) în care cele 163 de GAL-uri acopereau 63% din suprafața eligibilă, respectiv 58% din populație.

În Teritoriul ITI DD, există 5 GAL-uri, care vizează o populație de cca. 130.000 locuitori, respectiv 70,65% din populația totală a teritoriului.

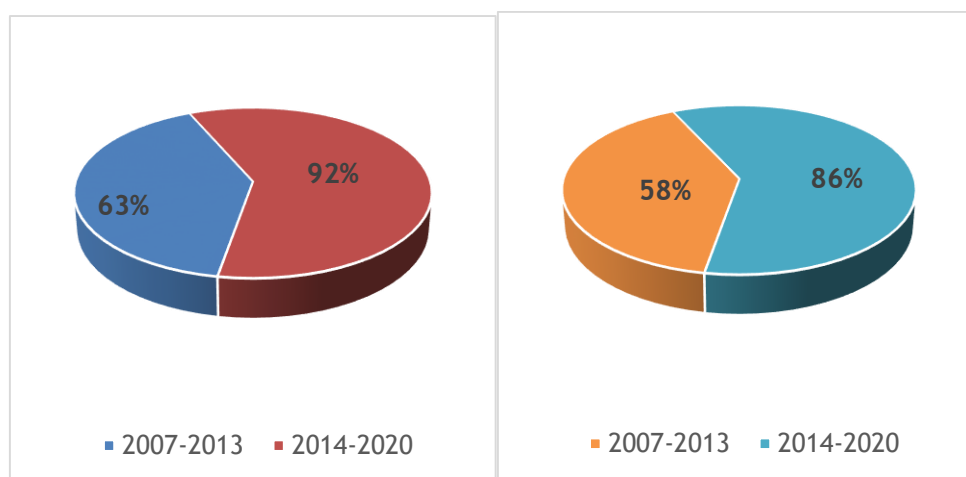

Fig. 128 - Suprafața și populația aferentă teritoriului LEADER

Prin PNDR 2014-2020, au fost contractate în cadrul apelurilor de selecție aferente măsurilor din Strategiile de Dezvoltare Locală (SDL) 6.202 proiecte în valoare de 355,1 mil. euro, cu plăți efectuate în valoare de 174,6 mil. euro. {27}.

Din totalul proiectelor finanțate prin intermediul măsurii LEADER ponderea cea mai mare (30,9%) o reprezintă investițiile în crearea, îmbunătățirea sau extinderea serviciilor locale de bază destinate populației rurale, și a infrastructurii aferente, asigurând premisele necesare accesului populației rurale la servicii de bază, respectiv la servicii sociale pentru persoanele aflate în situații de vulnerabilitate/de risc social, contribuind astfel la promovarea incluziunii sociale, a reducerii sărăciei și a dezvoltării economice în zonele rurale.

Numărul total de furnizori de servicii sociale în România la nivel de comună depășește 1100 de furnizori, din totalul de 2979 de furnizori de servicii sociale acreditați (http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2020/10032020_Furnizori.pdf), care au înființat și dezvoltat în comunitățile rurale peste 1000 de servicii sociale (din numărul total de 4205 dezvoltate la nivel național în mediul urban și rural).

De asemenea, măsurile de investiții în activități nonagricole, prin intermediul LEADER, cu o pondere semnificativă (23,6%) au vizat finanțarea de start-up-uri nonagricole - peste 900 de proiecte având o valoare de aproximativ 39.000.000 euro, care au creat cca. 1200 de locuri de muncă și dezvoltarea întreprinderilor non agricole existente - peste 600 de proiecte cu o valoare de aproximativ 45.000.000 de euro, care au creat peste 900 de locuri de muncă. Investițiile agricole ce reprezintă 17,3% din sprijinul LEADER contribuie la dezvoltarea și modernizarea exploatațiilor agricole, sporind astfel nivelul de competitivitate al acestora, atât prin dotarea cu echipamente și utilaje la nivelul fermelor cât și prin îmbunătățirea sistemelor de procesare și marketingul produselor agricole.

Investițiile în crearea, îmbunătățirea și extinderea tipurilor de infrastructură la scară mică, în pondere de 17,1%, contribuie la dezvoltarea economică echilibrată, reducerea sărăciei și creșterea calității vieții în spațiul rural, prin facilitarea accesului populației la serviciile de bază.

Sprijinul acordat tinerilor fermieri și dezvoltării fermelor mici (7,4%) a contribuit la diminuarea fenomenului de depopulare a spațiului rural prin dezvoltarea unor alternative economice viabile,

conducând atât la creșterea semnificativă a numărului de fermieri tineri care încep pentru prima dată o activitate agricolă ca manageri de exploatație, cât și la creșterea potențialului fermelor mici de a deveni întreprinderi agricole viabile, orientate spre piață.

În ceea ce privește investițiile în activități turistice, de agrement și protejarea patrimoniului cultural (3,1%) acestea vizează valorificarea potențialului turistic al zonelor rurale, sprijinirea conservării patrimoniului cultural, contribuind astfel la sporirea atractivității teritoriilor rurale acoperite de GAL-uri.

Pentru a răspunde nevoilor identificate la nivelul comunităților rurale, au fost prioritizate la selecție SDL care au inclus măsuri ce vizează investiții în infrastructura socială, sprijin pentru integrarea minorităților, măsuri dedicate sprijinirii aderării la schemele de calitate recunoscute la nivel european și măsuri dedicate promovării formelor asociative cu rol economic. De asemenea, GAL-urile au inclus în SDL măsuri cu caracter inovativ, adaptate particularităților identificate la nivelul comunităților locale.

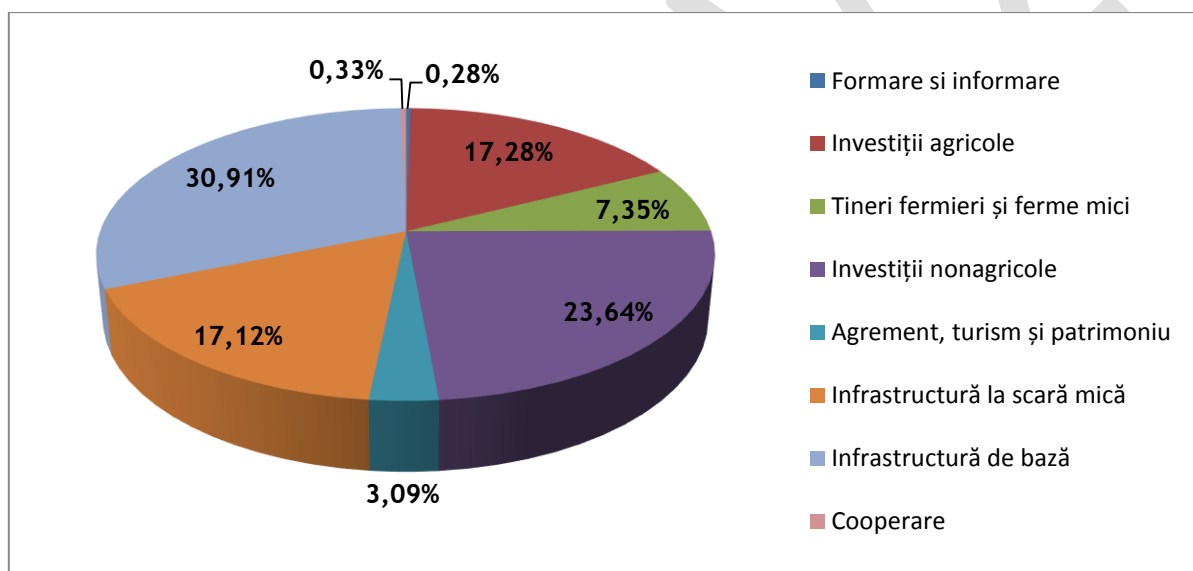

Fig. 129 - Distribuția sprijinului LEADER 2014 - 2020, pe tipuri de operațiuni

În perioada de programare 2014-2020 s-a asigurat complementaritatea abordării LEADER cu Programul Operațional Capital Uman (POCU) în ceea ce privește infrastructura socială. Astfel, prin LEADER se finanțează proiecte de tip investițional prin care se finanțează componenta de infrastructură destinată serviciilor sociale, iar prin POCU se finanțează servicii care vizează operaționalizarea proiectelor de infrastructură socială.

De asemenea, prin intermediul LEADER, s-a facilitat nevoia, la nivelul comunităților locale, de acces la acțiuni de alfabetizare digitală și e-guvernare în vederea creării premiselor unei dezvoltări locale eficiente, prin interconectarea nevoilor cu oportunitățile care impactează comunitatea locală. Astfel, GAL-urile intervin ca un facilitator cheie de întărire a guvernanței locale prin finanțarea de operațiuni conexe infrastructurii de bandă largă (platforme colaborative, alfabetizare digitală etc.)

Referitor la acțiunile ce vizează patrimonial cultural din cele 239 de GAL-uri un nr. de 64 de GAL-uri au inclus în SDL măsuri care vizează restaurarea monumentelor clasate (monumente istorice din

patrimoniul cultural de interes local - clasă (grupă) B) sau obiectivelor aparținând patrimoniului neclădit (mobil, imobil și imaterial).

În contextul restricțiilor impuse de pandemia COVID 19, GAL-urile au utilizat instrumentele informatice pentru a-și desfășura activitatea, astfel, întrunirile organelor de conducere ale GAL, precum și a Comitetelor de selecție s-au desfășurat în mediul on-line.

Valoarea adăugată a abordării LEADER derivă din acele inițiative locale care combină soluții ce răspund problematicei existente la nivelul comunităților locale, reflectate în acțiuni specifice pentru soluționarea acestor nevoi. Colaborarea între partenerii publici și privați oferă posibilitatea actorilor locali să conlucreze în folosul comunităților rurale, iar acest tip de abordare strategică trebuie susținută și dezvoltată, GAL-urile reprezentând soluția concretă de creștere a calității vieții și dezvoltare economică, socială și culturală a spațiului rural prin implicarea pe termen lung a cetățenilor în deciziile strategice ale teritoriilor acoperite de parteneriat.

Sectorul forestier

Suprafața acoperită cu păduri și altă vegetație forestieră s-a menținut la un nivel relativ constant în timp, în anul 2015 aceasta era de 6.951.000 ha, reprezentând cca. 30% din suprafața totală a fondului funciar național (fără apele de suprafață), sub media UE de 43% {1}[AI 62]. Suprafața fondului forestier național (FFN) era în anul 2018 de 6.583.100 ha, aceasta înregistrând o ușoară creștere față de anul 2010, respectiv 1% {2}[AI 63]. 59.7% din suprafața de păduri din FFN se află localizată în zona de munte, 33,8% în zona de deal și numai 6,5% în zona de câmpie {6}[AI 63]. Ponderea cea mai mare în suprafața FFN o au pădurile proprietate publică a statului (48,6%), urmată de cea proprietate privată a persoanelor fizice și juridice (34,1%) iar cea proprietate a UAT fiind cca.17,3% {3}[AI 63].

Pădurile proprietate privată sunt caracterizate de exploatații mici și fragmentate. Din 716 mii proprietari de păduri, 708 mii au proprietăți mai mici de 30 ha teren forestier, însă majoritatea se grupează în jurul unei proprietăți medii forestiere de 1,1 ha {4}. Conform legislației silvice, administrarea FFN, indiferent de natura proprietății, trebuie să se realizeze prin ocoale silvice. Până în 2017 au fost autorizate și reautorizate 467 structuri de administrare silvică din care 316 ocoale din structura RNP Romsilva (administratorul legal al pădurilor statului) și 144 ocoale silvice de regim.{6}[AI 64] Aproximativ 66% din FFN este în administrarea ocoalelor silvice din structura RNP Romsilva {6}[AI 64]. Suprafața forestieră disponibilă pentru exploatare și ponderea deținută în total suprafață forestieră era de 67% în anul 2015, comparativ cu 95% în Germania, 91% în Franța sau 86% în Polonia.

În România, o mare parte din producția de lemn rotund este utilizată pentru încălzire, respectiv 5.000 mii mc, cu mult peste media Uniunii Europene de 3.390 mii mc. Numărul de gospodării în care se utilizează lemnul de foc ca mijloc de încălzire este de 4,037 milioane și constituie 47,43% din cele 8,511 milioane de gospodării înregistrate la nivel național. {8}[AI 65]

Administrarea eficientă a sectorului forestier întâmpină o serie de impedimente. Rețeaua de drumuri forestiere este slab dezvoltată, densitatea medie a acestora de cca. 6,4 m/ha fiind cu mult sub nivelul altor SM, ce au topografie similară (Austria 36 m/ha, Franța 26 m/ha) {5}[AI 66]. Numărul de angajați în sectoarele sivilcultură și exploatare forestiere în anul 2018 a fost de cca.

52.200, scăzând cu cca. 8% față de anul 2012, media numărului de angajați în perioada 2012-2018 fiind de 50.929 {1}[CI 8].

Cifra de afaceri totală la nivelul anului 2015 a sectorului silvic împreună cu industria de prelucrare a lemnului și industria mobilei a fost de cca. 6.2 miliarde euro, înregistrând o creștere de cca. 10.2% față de anul 2013. Numărul de întreprinderi care activau în silvicultură și exploatare forestieră în anul 2015 era de 4.264. Ponderele cifrei de afaceri a sectorului silvic împreună cu industria de prelucrare a lemnului și industria mobilei, raportat la cifra de afaceri la nivelul național a fost în anul 2015 de 2,4%, iar numărul de salariați de cca. 4%.{8} [AI 66] Astfel, productivitatea sectorului silvic, respectiv a industriei de prelucrare a lemnului și a industriei mobilei, a fost mai scăzută decât media înregistrată la nivel național.

De asemenea, România are cea mai mică productivitate a forței de muncă în sectorul forestier la nivelul Uniunii Europene.

Astfel, în anul 2017 productivitatea muncii pentru acest sector rămâne la un nivel foarte scăzut, ea reprezentând cca. 35% din productivitatea medie la nivelul UE 28, respectiv 14.180 euro EURO/AWU, față de 40.311 EURO/AWU {1}[CI 29].

Bio-economie

Conceptul de bioeconomie a luat naștere în urma progreselor tehnologice înregistrate în științele vieții în ultimele decenii. Bioeconomia include toate sectoarele principale ale producției primare (agricultură, silvicultură, pescuit și acvacultură) și cele ale transformării resurselor biologice, precum industria textilă, prelucrarea lemnului și biorafinările.

Bio-economia - acoperă sectoarele care se bazează pe resurse biologice, fiind unul dintre cele mai importante sectoare ale UE, bazat pe principiul sustenabilității economice și sociale, cu incidență în agricultură, silvicultură, pescuit, calitatea alimentelor.

Asigurarea calității/securității alimentare în condițiile unor resurse limitate reprezintă o provocare pentru orice economie națională. O soluție practică poate fi furnizată prin utilizarea optimă a inputurilor din sectorul agricole, prin utilizarea eficientă a produselor secundare rezultate și prin recuperarea elementelor utilizabile din deșeuri, ca factor-cheie de stimulare a competitivității și a lanțurilor valorice durabile.

Sectoarele care se regăsesc în strategia națională de specializare inteligentă⁸ sunt sectoare tradiționale de bioeconomie care se concentrează pe producția primară de biomasă (agricultură, acvacultură, pescuit și silvicultură) și sectoarele tradiționale care utilizează biomasa (industria alimentară, produsele din lemn și industria de celuloză și hârtie).

Bioeconomia, fiind la intersecția mai multor sectoare economice și industriale care utilizează biomasa și reziduurile organice, în scopul de a limita recurgerea la resurse naturale, cere o abordare integrată a strategiilor sectoriale existente care vizează schimbările climatice, dezvoltarea durabilă, cercetarea -inovarea, silvicultura, etc.

Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020 a României stabilește bioeconomia ca fiind unul dintre domeniile de "specializare inteligentă" în sectoare precum agricultura, acvacultura și piscicultura, silvicultură

Bioeconomia vizează metode de conversie a materiei prime în produse cu valoare adăugată, cu scopul de a ajunge la o economie inovatoare, bazată pe cunoștințe avansate, cu emisii scăzute. Astfel, bioeconomia include acțiunile inovatoare întreprinse pentru producerea alimentelor, a hranei pentru animale, a materialelor biologice și a resurselor de bioenergie.

Prin utilizarea resurselor biologice, bioeconomia este tot mai mult legată de conceptul de economie circulară, de reducerea deșeurilor și de creșterea valorii produselor din resurse biologice, în special prin utilizarea reziduurilor, subproduselor și a deșeurilor ca materie primă pentru produse inovatoare.

Este un domeniu esențial pentru stimularea creșterii în zonele rurale creând valoare adăugată pentru societate prin producerea, transformarea și utilizarea resurselor naturale biologice.

Creșterea ocupării forței de muncă în zona rurală se poate realiza prin dezvoltarea lanțurilor locale de aprovizionare puternic legate de contextul bioeconomic teritorial, și anume resursele agricole și forestiere disponibile local.

Bioeconomia contribuie la obiectivele UE privind clima și mediul prin tranziția către neutralitatea emisiilor de dioxid de carbon, la atenuarea schimbărilor climatice, la eficiența energetică (înlocuirea combustibililor fosili cu bioregenerabili obținuți prin biotransformare/ bioindustrializare) sau la accesibilitate surselor energetice și siguranța alimentării cu energie. Este important ca dezvoltarea sectorului românesc agroalimentar să fie corelată corespunzător cu obiectivul limitării emisiilor GES. Mai mult, practicile moderne pot include alegerea culturilor și speciilor mai bine adaptate sezonului de creștere și apei disponibile, adaptarea culturilor cu ajutorul diversității genetice existente și a noilor oportunități oferite de biotehnologie.

Totodată bioeconomia contribuie și la realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă a UE, având potențial de a genera creșterea economică cu înființare de locuri de muncă, vizează aspecte legate de managementul apei, protejarea ecosistemelor forestiere și constituie în același timp un domeniu cu impact în întinerirea populației din mediu rural, unde, prin proiecte inovatoare se pot crea locuri de muncă atractive pentru generația tânără, contribuind astfel și la reînnoirea generațiilor, la reducerea depopulării satelor din zonelor rurale și mai ales a celor din Zona Montană.

Includerea bioeconomiei în modelele de dezvoltare rurală sustenabilă este oportună din considerente ce țin de progresul înregistrat în domenii precum cercetarea și inovarea în științele biologice cât și cele privind tehnologiile informaționale și de comunicare cu aplicații practice în agricultură, de Creșterea integrării orizontale și verticale în lanțurile de aprovizionare agricolă și nu în ultimul rând de tendința de creștere a globalizării.

Potrivit estimărilor aferente perioadei 2008-2015 realizate de Centrul de cunoștințe pentru Bioeconomie al CE pentru România, pentru anul 2015 se apreciază un număr de 2,63 mil. angajați provenind din sectoare vizând agricultura, silvicultura, bio-textile, producția de lemn mobilă și hârtie, produse chimice și farmaceutice precum și producerea de biocombustibil lichid, la nivelul tuturor sectoarelor, ceea ce reprezintă 15 % din media UE28, dintre care 2,13 mil. angajați doar în sectorul agricol, reprezentând 81,1% la nivelul RO și 23% față de media UE28.

Din analiza datelor statistice se observă o tendință de scădere față de anul 2008, când în RO erau cca 2,6 mil. de angajați în domeniul bioeconomiei {32} [AI 93].

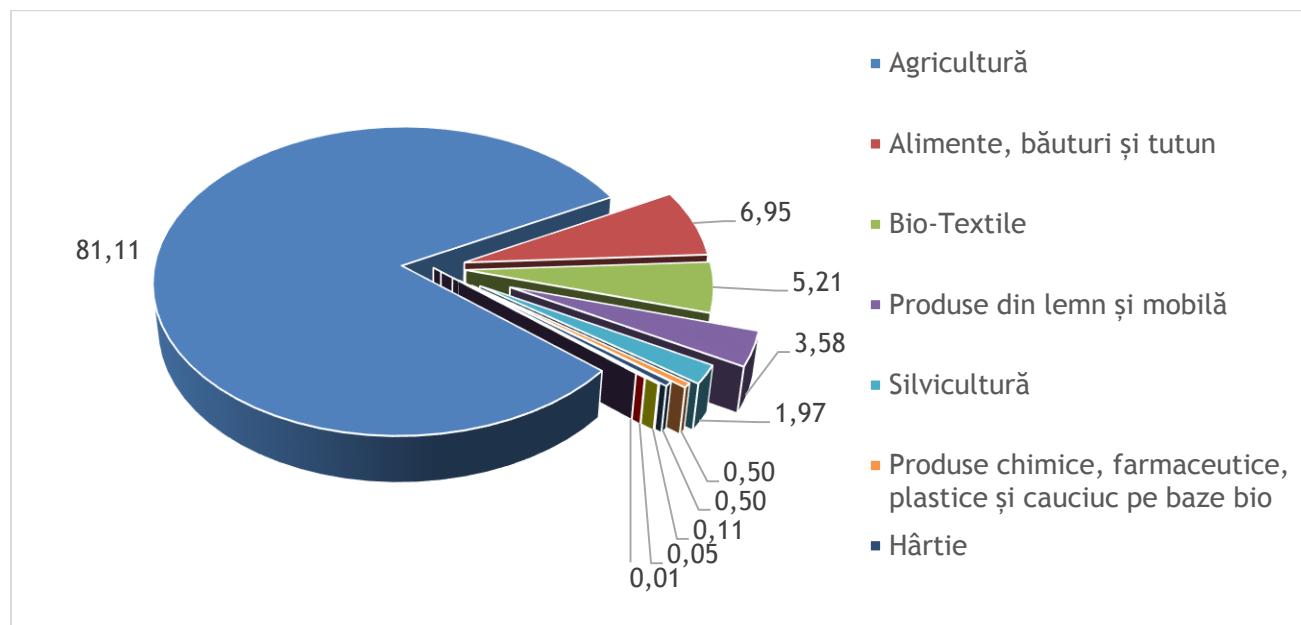

Fig. 130 - Ponderea persoanelor angajate pe sectoare de activitate

Pentru sectoarele cu implicații în Bioeconomie, la nivelul anului 2015 a fost estimată o **Cifră de afaceri** de cca 36.972 mil euro (2% din media UE28), agricultura înregistrând 13.822 mil euro ceea ce reprezintă o pondere importantă din totalul sectoarelor (37,4%) dar doar 4% la nivelul UE28 {32} [AI 94]. În perioada 2008-2015 cifra de afaceri nu a înregistrat variații semnificative în RO, aceasta situându-se în jurul valorii apreciate pentru anul 2015.

România are un sector semnificativ de procesare bioresurse. A fost definită o bază de date cu aproape 9300 de agenți economici din România, care activează în domeniul trans-sectorial al bioeconomiei și care include actori din domeniul prelucrării bioresurselor (industrie alimentară, biomasă - precum și un potențial semnificativ pentru înființarea de plantații energetice - măsură sinergică cu obținerea energiei din biomasa, biogaz-bioenergie, nutraceutice / cosmetice, biofarmaceutice pe bază de plante medicinale și arome, celuloză și hârtie, textile și pielărie, reciclare deșeuri)

În acest context trebuie totuși urmărit ca potențialul silvic să fie conservat și dezvoltat prin gestionarea durabilă a pădurilor, întrucât acesta joacă un rol esențial în atenuarea schimbărilor climatice prin creșterea stocurilor forestiere de carbon cu 0.5Gt echivalent CO₂/an, în solurile forestiere și a acumulării de biomasă lemnoasă iar acolo unde se pune problema exploatării materialului de pentru biomasă să fie utilizat produsul secundar și nu resursa forestieră ca atare.

Totodată la nivel european și internațional se constată o creștere a cererii industriei pentru fibre scurte și lungi de in și cânepă . Diversificarea structurii culturilor agricole pentru dezvoltarea bioeconomiei prin stimularea cultivării plantelor de in și cânepă pot acoperi un sector de nișă de piață întrucât uleiul de in și cânepă are de asemenea utilizări multiple în diferite sectoare de procesare a bioresurselor, de la produse biochimice la suplimente alimentare.

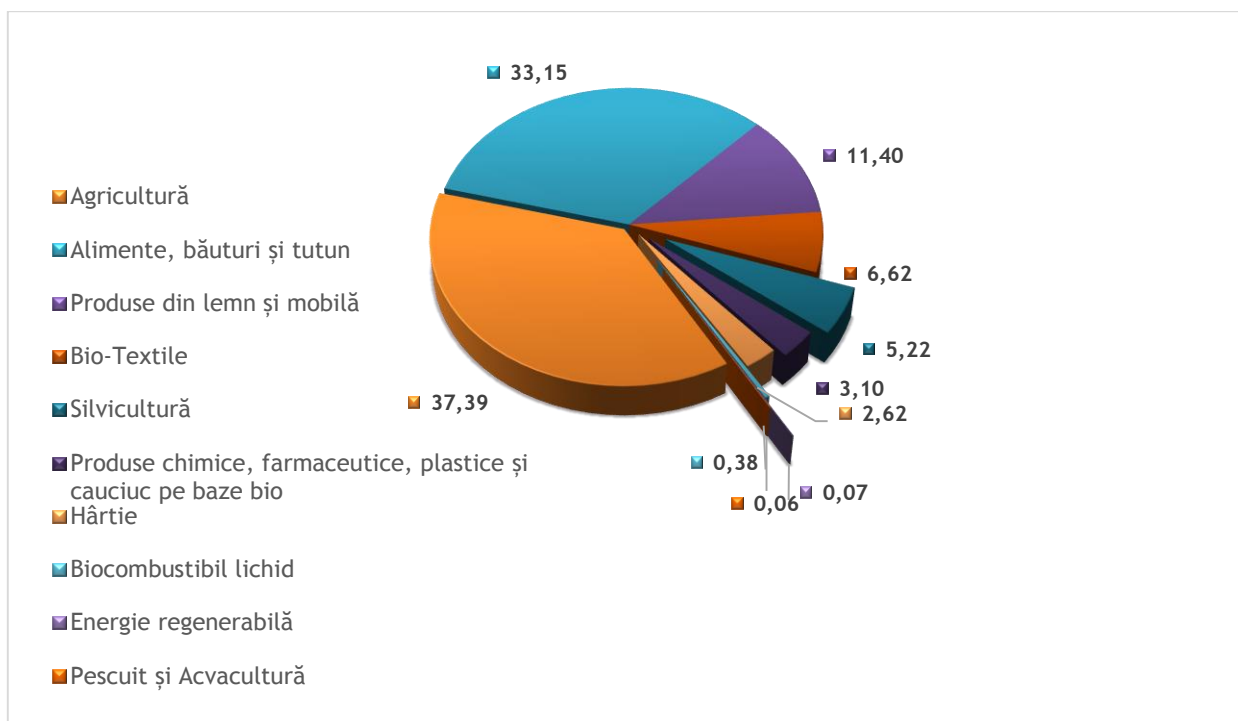

Fig. 131 - Ponderea Cifrei de afaceri pe diferite sectoare de activitate cu incidență în domeniul Bioeconomiei, estimate la nivelul anului 2015

Totodată **valoarea adăugată** din domeniul Bioeconomiei prin sectoarele menționate mai sus au fost estimate pentru RO la cca 10.725 mil euro în anul 2015, dintre care 5.910 mil. euro (55.1%) provenind din agricultură, ceea ce ar reprezenta cca. 2% din valoarea adăugată generată din acest domeniu la nivelul mediei UE28 {32} [AI 95]. Pentru acest indicator, în perioada 2008-2015 a fost estimată o scădere sensibilă, valoarea adăugată în 2008 fiind apreciată la cca 14.000 mil euro.

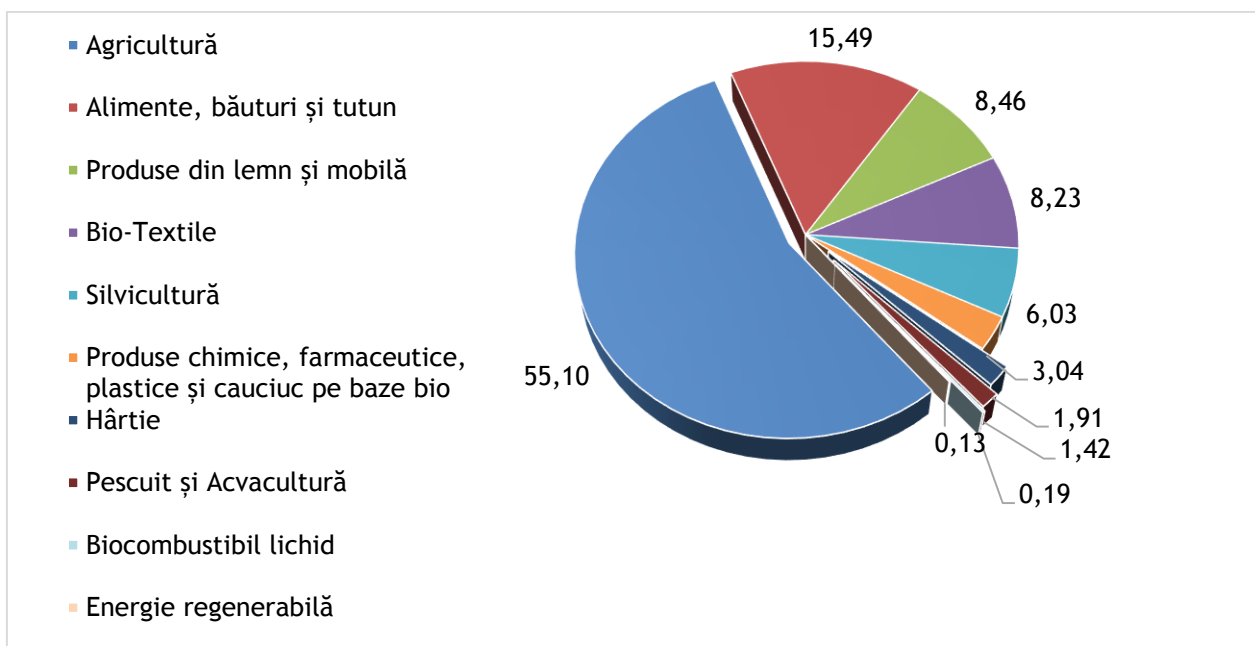

Fig. 132 - Ponderea Valorii adăugate pe diferite sectoare de activitate cu incidență în domeniul Bioeconomiei, estimate la nivelul anului 2015

În perioada de programare 2014-2020, prin PNDR 2014-2020 au fost finanțate, proiecte care răspund politicilor privind bio-economia - domeniul de intervenție 5C *Facilitarea furnizării și a utilizării surselor regenerabile de energie, a subproduselor, a deșeurilor și reziduurilor și a altor materii prime nealimentare, în scopul bioeconomiei*, astfel:

- Prin sub-măsura 4.1 *Sprijin pentru investiții în exploatații agricole* -au fost contractate 52 de proiecte cu valoarea totală de 89.254.924 euro având contribuție secundară la DI 5C. Valoarea investițiilor în bioeconomie este de 3.314.481 euro. Investițiile au vizat îmbunătățirea performanței generale și durabilității exploatațiilor agricole prin achiziții de centrale pentru producere energiei electrice și termice pe bază de biogaz prin utilizarea deșeurilor de grajd din cadrul fermei, producerea în interiorul fermei a energiei pentru consumul propriu care utilizează reziduuri de culturi, achiziție de centrale energetice fotovoltaice, instalații pentru brichetat paie și fân, presă peleți, construire platforme și depozite pentru biomasă;
- Prin sub-măsura 6.2 *Sprijin pentru înființarea de activități neagricole în zone rurale, au fost contractate 8 proiecte cu o valoare a sprijinului forfetar de 500.000 euro, având de asemenea o contribuție secundară la DI 5C. Proiectele au vizat achiziții de centrale termice și instalații de încălzire care utilizează combustibil solid de tip peleți, achiziții de panouri fotovoltaice pentru încălzirea apei menajere sau achiziție de pubele pentru colectarea selectivă a deșeurilor și încheiere contracte cu societăți care activează în domeniu;*
- Prin sub-măsura 6.4 *Învestiții în crearea și dezvoltarea de activități neagricole* au fost contractate 8 proiecte în valoare de 1.691.264 euro care au răspuns în principal DI 5C și care au propus investiții în linii de producție peleți și brichete. Au mai fost finanțate alte 51 de proiecte care s-au încadrat în DI 5C secundar, pentru investiții în sisteme de utilizarea energiei regenerabile; achiziții de centrale termice și instalații de încălzire pe bază de peleți și brichete;
- Prin sub-măsura 19.2 *Sprijin pentru implementarea acțiunilor în cadrul strategiei Strategiei de Dezvoltare Locală* - au fost finanțate numeroase proiecte prin intermediul măsurilor similare sub-măsurilor 4.1, 6.2 sau 6.4 (art. 17 și 19 din Regulamentul 1305/2013) privind aceeași

tipologie ca la nivel național, cât și măsurii 7 *Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale* (art. 20 din același act normativ) care au propus investiții în rețele publice de iluminat cu eficiență tehnologică ridicată prin utilizarea diodelor emițătoare de lumină (LED), centrale fotovoltaice publice, iluminat stradal cu panouri solare; colectarea selectivă a deșeurilor.

În contextul PAC 2021-2027 cooperarea în cadrul grupurilor operaționale a diverselor forme asociative sau a parteneriatelor GAL, este elementul cheie pentru orientarea acțiunilor privind proiectele de bioeconomie, eforturile urmând să fie concentrate pe aplicarea principiilor bioeconomiei în dezvoltarea spațiului rural, în valorificarea biomasei ca resursă biologică regenerabilă, în implementarea pe scară largă a economiei circulare, în consolidarea parteneriatelor pe orizontală și verticală pentru dezvoltarea lanțurilor scurte de aprovizionare și a piețelor locale.

Astfel, se va putea răspunde noilor priorități politice UE privind crearea de locuri de muncă în industriile bazate pe bioresurse, reducerea efectelor asupra climei prin utilizarea de servicii bio-energetice/ de biomateriale/de ecosistem (de ex. folosirea unei tone de lemn în loc de beton în construcții poate duce la reducerea cu 2,1 tone CO²),⁹ Reînnoirea și consolidarea bazei industriale europene prin cercetare și inovare pentru utilizarea de substanțe bio-chimice și înlocuitori de materii prime fosile (materiale plastice, ambalaje, produse cosmetice, bunuri de consum), creșterea eficienței resurselor prin economia circulară prin reducerea risipei alimentare, reciclarea deșeurilor organice de mare valoare, conservarea, refacerea ecosistemelor și a biodiversității cum ar fi refacerea solurilor degradate, reducerea utilizării pesticidelor pentru a oferi protecție anumitor specii, precum albinele.

În prezent RO nu dispune de o strategie națională pentru Bioeconomie, aceasta făcând subiectul a numeroase studii de cercetare pentru stabilirea potențialului de bio-masă și a modalităților de prelucrare a acesteia.

În RO cercetarea în domeniu⁹ este orientată prioritar atât în direcția sectoarelor **producătoare de bioresurse**, pentru care se va pune accent pe *accelerarea tranziției structurale spre o agricultură viabilă economic cu producții cel puțin egale cu media europeană* cu respectarea totodată a cerințelor de mediu cât și spre cele **procesatoare** de astfel de resurse, unde este vizată *dezvoltarea sustenabilă a sectoarelor procesatoare prin specializarea inteligentă în domeniile de competență, prin dezvoltarea economiei circulare dar și procesarea în cascadă cu optimizarea valorificării biomasei, dar și valorificarea subproduselor industriei alimentare*¹⁰

⁹ Potrivit Raportului privind *stabilirea acțiunilor cheie propuse pentru realizarea priorităților de dezvoltare a bioeconomiei în România* din cadrul Raportului privind *dezvoltarea bioeconomiei în România pentru perioada 2016-2030*

¹⁰ **Utilizarea în cascadă** sau „**utilizarea secvențială a resurselor în scopuri diferite**” a biomasei reprezintă prelucrarea biomasei într-un produs final bazat pe bioresurse, care este utilizat cel puțin încă o dată, în scopul de a intra în componența altor materiale sau în scopuri energetice

<p align="center">SWOT Obiectiv Specific 8</p> <p align="center">Promovarea ocupării forței de muncă, a creșterii, a incluziunii sociale și a dezvoltării locale în zonele rurale, inclusiv a bioeconomiei și a silviculturii durabile</p>	
<p>Puncte Tari</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pondere ridicată a suprafeței acoperite de strategiile de dezvoltare locală - Interesul crescut al UAT-urilor în dezvoltarea infrastructurii de bază - Patrimoniu cultural și natural bogat și divers care, pus în valoare, va genera dezvoltare locală și va revigora economia rurală - Interes în creștere al antreprenorilor pentru dezvoltarea afacerilor neagricole în mediul rural - Existența unui sector semnificativ de procesare bioresurse - Număr mare de persoane care au activat pe piețe de muncă externe și au dobândit cunoștințe și capital necesare dezvoltării de activități economice - Existența în mediul rural a unui bogat patrimoniu cultural care, pus în valoare, va genera dezvoltare locală - economia rurală s-a dezvoltat în jurul obiectivelor de patrimoniu cultural și poate fi revigorată prin ele 	<p>Puncte slabe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izolare geografică, infrastructură și servicii inexistente sau de calitate slabă pentru comunitățile din zona montană - Pondere scăzută a IMM-urilor în sectorul non-agricol în mediul rural - Lipsa de interes a mediului economic pentru valorificarea rezultatelor din cercetarea științifică din diferite domenii de activitate - Calitatea slabă, în mediul rural, a infrastructurii turistice, de agrement și servicii - Rata șomajului ridicată în rândul tinerilor - Acces limitat la rețelele de alimentare în sistem centralizat cu apă potabilă, canalizare și gaze naturale în zonele rurale, comparativ cu mediul urban - Capacitatea redusă a autorităților publice locale de administrare a proiectelor integrate ce vizează dezvoltarea socio-economică - Infrastructură deficitară în zonele rurale, comparativ cu cele urbane - Pondere crescută a populației rurale aflată în risc de sărăcie sau de excluziune socială - Acces scăzut la resurse financiare pentru micii antreprenori și a noilor inițiative de afaceri în mediul rural - Dotări tehnice deficitare și insuficiente în silvicultură - Lipsa unei planificări strategice pentru conturarea cadrului de reglementare specific și de stabilire a direcției de orientare a investițiilor în domeniul bioeconomic agricol și silvic - Lipsa de cunoștințe în rândul populației rurale privind potențialul bioeconomiei și a economiei circulare - Lipsa unei strategii coerente în domeniul bioeconomiei - O serie întreagă de subproduse ale lanțurilor valorice din bioeconomie nu sunt utilizate și se

	<p>transformă în deșeuri nevalorificate ulterior pe principiul economiei circulare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Starea de degradare avansată a multor monumente istorice din mediul rural și costurile mari pentru conservarea și restaurarea acestora comparativ cu cele aferente reabilitării construcțiilor nepatrimoniale - Unele zone rurale, deși bogate din punctul de vedere al patrimoniului cultural, sunt defavorizate din punct de vedere economic - Lipsa cunoștințelor legislației privind protejarea siturilor arheologice, în mediul rural
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea elaborării unei foi de parcurs pentru definirea cadrului de dezvoltare durabilă a bioeconomiei în agricultură în contextul strategiei UE privind bioeconomia - Posibilitatea integrării strategiilor sectoriale existente într-o potențială direcție de dezvoltare a bioeconomiei, care să ofere măsuri de dezvoltare pentru a evita o abordare limitativă a bioeconomiei - Potențial pentru utilizarea unor sisteme tehnologice de producere a legumelor în extra- sezon în spații prin utilizarea resurselor energetice neconvenționale (energie fotovoltaică, eoliană, geotermală) și/sau a bioresurselor energetice non-alimentare - Posibilitatea utilizării eficiente a biomasei forestieră și a deșeurilor lemnoase, care reprezintă peste 23% din potențialul de biomasă energetică al României - Potențial pentru producerea de bioenergie / biogaz prin optimizarea biomasei a reziduurilor sau a deșeurilor indisponibile etc - Potențial de producere a energiei regenerabile prin panouri foto-voltaice în multe zone izolate din România, pentru asigurarea consumului de energie în localitățile izolate 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> - Degradarea terenurilor agricole și forestiere în zonele montane - Lipsa cadastrării terenurilor agricole - Rata crescută de abandon școlar în învățământul liceal și profesional din mediul rural față de rata din mediul urban și media națională - Trend demografic negativ - populație rurală în scădere (în special tineri) și în curs de îmbătrânire - Adâncirea disparităților dintre zonele rurale și urbane, din perspectiva calității vieții - Emigrarea populației din zonele rurale, cu dispariția forței de muncă autohtone ce va induce un impact negativ asupra dezvoltării economico-sociale a generațiilor tinere - Degradarea/ pierderea așezărilor tradiționale cu valoare patrimonială, culturală și a monumentelor istorice - Nivel crescut de sărăcie în anumite areale izolate din zona montană - Abandonul activităților agricole, cu influențe negative în conservarea biodiversității, calitatea solului, starea peisajelor - Dezvoltarea limitată a oportunităților alternative de ocupare, ceea ce contribuie la menținerea unui nivel crescut de ocupare în sectorul agricol - Pierderi materiale cauzate de vulnerabilitatea comunităților rurale în fața manifestării, din ce în ce mai frecvente, a efectelor schimbărilor climatice și a fenomenelor meteorologice extreme

<ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea dezvoltării unor lanțuri valorice care să includă procedee în cascadă, pentru valorificarea biomasei și a fluxurilor laterale din agro-industrii / bio-economie - Trend crescător, la nivel național, a capacității de cazare în zonele rurale și a dezvoltării activităților de agrement - Creșterea cererii interne și externe pentru zonele rurale în care se practică turismul sub diverse forme - Revenirea persoanelor care au activat pe piețe de muncă externe și au dobândit cunoștințe și capital necesare dezvoltării de activități economice - Sprijin european pentru finanțarea strategiilor de dezvoltare locală, infrastructurii la scară mică și a infrastructurii și a activităților nonagricole în mediul rural - Capacitatea administrativă ridicată a GAL-urilor pentru implementarea unor strategii locale integrate - Dezvoltarea Bioeconomiei pe baza priorităților de dezvoltare și a direcțiilor de acțiune identificate în urma cercetărilor din domeniu în RO - În contextul pandemiei COVID 19 - finanțarea prin intermediul GAL-urilor a acțiunilor de digitalizare a activităților la nivelul IMM, cu accent pe firmele de IT&C și a serviciilor publice din mediul rural (investiții/dotare în centre medicale, achiziții de echipamente medicale, achiziție/dotare mijloace de transport specializate pentru situații de urgență etc.) - Posibilitatea accesării Fondului Social European de către GAL-uri pentru sprijinirea grupurilor vulnerabile din mediul rural - În contextul instrumentului CLLD, problematica bioeconomiei poate fi abordată prin implicarea actorilor interesați, identificând soluții care se adresează teritoriilor acoperite de GAL-uri prin intermediul cooperării, precum și printr-o abordare multifond 	<ul style="list-style-type: none"> - Alterarea și pierderea moștenirii culturale și a tradițiilor rurale
---	---

<ul style="list-style-type: none"> - Posibilitate acordării sprijinului financiar pentru proiecte care răspund politicilor privind bio-economia, cu valoare adăugată pentru societate prin utilizarea durabilă a resurselor naturale, și cu un impact pozitiv asupra mediului - Accesul populației rurale la programele de învățare pe tot parcursul vieții și de dezvoltare a abilităților antreprenoriale - Potențialul tehnologiei informaționale și al mijloacelor media de a sprijini dezvoltarea rurală și a depăși provocările impuse de distanță - Continuarea sprijinului financiar pentru protejarea, conservarea și valorificarea resurselor locale (moștenire culturală, patrimoniu natural) ca bază pentru o dezvoltarea rurală sustenabilă 	
--	--

Obiectiv Specific 9. Îmbunătățirea răspunsului agriculturii UE la cerințele societății privind alimentația și sănătatea, inclusiv alimente sigure și nutritive, produse într-un mod sustenabil, precum și deșeuri alimentare și bunăstarea animalelor

Limitarea utilizării antibioticelor în agricultură

Vânzările de agenți antimicrobieni veterinari sunt sub media UE (care este ponderată pentru statele membre care furnizează date anual). România nu are încă o serie lungă de date, fiind disponibile date statistice doar pentru intervalul 2014-2016 {16}[CI 47].

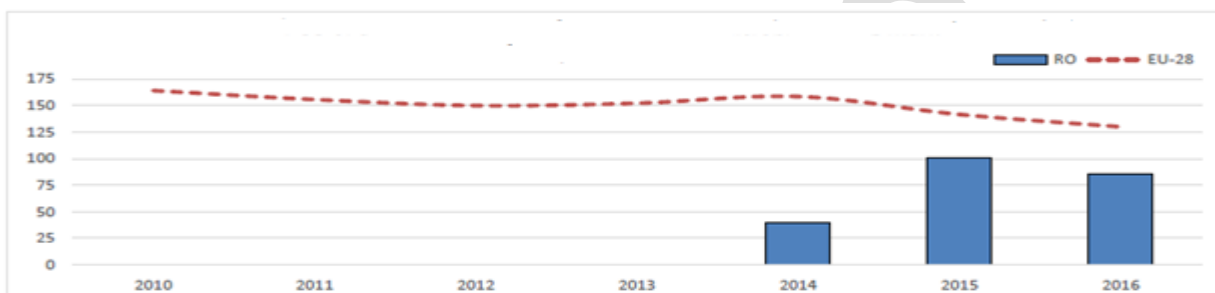

Fig.133 - Evoluția vânzărilor de agenți antimicrobieni veterinari (mg/PCU substanță activă)

Utilizarea sustenabilă a produselor pentru protecția plantelor

Acest indicator oferă informații care sunt ponderate pe baza riscului real al ingredientului activ în scopul evaluării riscurilor pentru om și mediu. Graficul următor oferă numai informații despre vânzările de produse de protecție a plantelor (PPP). Pentru unele SM și anumiți ani nu există date pentru unele PPP-uri. Prin urmare, graficul nu poate oferi tendința vânzărilor la nivelul UE.

România a furnizat EUROSTAT date pentru toate categoriile diferite de pesticide în fiecare an. Vânzările de produse pentru protecția plantelor s-au menținut la un nivel relativ constant în perioada 2011 - 2017 {16}[CI 48]. În prezent tendințele de utilizare a produselor de protecție a plantelor sunt identificate pe baza indicatorului de context referitor la vânzarea acestora.

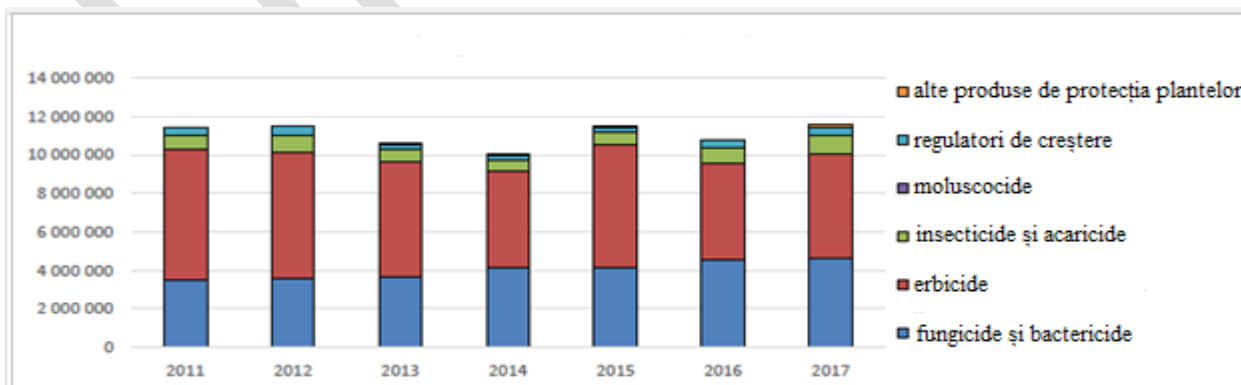

Fig 134 - Evoluția vânzărilor produselor pentru protecția plantelor (kg)

Intensitatea inputurilor/ha

Intensitatea inputurilor/ha este definită ca nivelul de inputuri utilizate de o fermă la un hectar de teren. Inputurile avute în vedere în analiză sunt îngrășăminte, pesticide, alte produse de protecție a culturilor și furajele achiziționate.

Pragurile au fost stabilite astfel încât SAU din UE să fie împărțită în mod egal în cele trei categorii pentru primul an de analiză (2004 pentru UE-25) -> 342 EUR constantă /ha pentru cea mai înaltă categorie, < 150 EUR constantă pe ha pentru categoria cea mai joasă.

Aceste niveluri nu pretind că reprezintă niciun fel de delimitare reală între agricultura intensivă și cea extensivă. Acestea sunt stabilite într-un mod pragmatic pentru a studia evoluția intensității agricole în timp.

În România, suprafața cu intensitate redusă de inputuri pe hectar a crescut între 2007 și 2016, de la 44% la 69%, în timp ce suprafața cu intensitate medie de inputuri a scăzut, de la 40% la 23% în 2016 [16][CI 33].

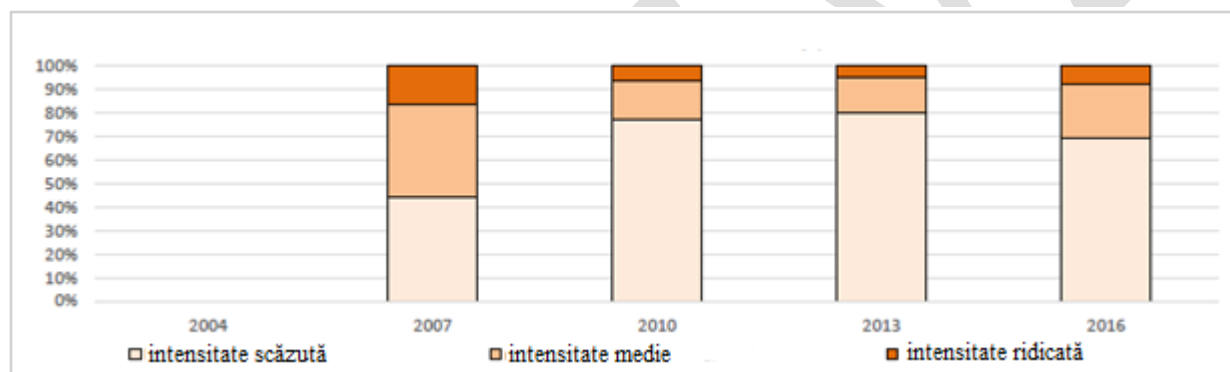

Fig 135 - Evoluția intensității inputurilor/hectar de teren agricol

Răspunsul agriculturii la cererea consumatorului pentru alimente de calitate, nutritive

Satisfacerea nevoilor alimentare ale populației depinde nu numai de existența disponibilităților alimentare ci și de cererea solvabilă a populației.

Datele prezentate în tabel ne indică evoluții specifice unei țări care se află într-un proces de creștere economică, care are o cerere nesaturată și foarte elastică la produsele considerate superioare din punct de vedere nutrițional (Cecilia Alexandri, Bianca Păuna, Lucian Luca - An estimation of food demand system in Romania: implications for population's food security, Procedia Economics and Finance 22 (2015)

Astfel, în perioada de creștere a veniturilor populației, cererea pentru produsele superioare cum ar fi carnea (proteină animală), legumele și fructele a crescut substanțial în 2018 față de 2014 (cu 30,6 kg/locuitor pentru fructe și produse din fructe, cu 16 kg/locuitor pentru carne și produse din carne, cu 15,5 kg/locuitor pentru legume și produse din legume). Creșterea consumului de fructe și legume se datorează orientării oamenilor către o alimentație sănătoasă bazată pe fructe și legume proaspete, dar și existenței unei varietăți mai mari de produse, incluzând și cele din import, îndeosebi în perioadele de extrasezon. Totodată, a scăzut consumul alimentelor pe bază de carbohidrați (amidon), cum ar fi cerealele (4,6 kg/locuitor pentru cerealele și cum ar fi din cereale în echivalent făină -în ultimii 4 ani) și cartofii (5,3 kg/locuitor în perioada analizată). {2}[AI 60]

Principalele produse alimentare si bauturi	UM	2014	2015	2016	2017	2018
Cereale si produse din cereale in echivalent boabe	Kg	207	211,2	208,4	208,2	205,4
Cereale si produse din cereale in echivalent faina	Kg	156,4	159,8	157,6	157,3	155,2
Cartofi	Kg	100,8	98,3	95,5	96,6	95,5
Leguminoase boabe	Kg	3,1	3,2	2,1	2,4	4,1
Legume si produse din legume in echivalent legume proaspete	Kg	158	158,5	155,8	162,1	173,5
Fructe si produse din fructe in echivalent fructe proaspete	Kg	80,2	87,8	96	96,1	110,8
Zahar si produse din zahar in echivalent zahar (inclusiv miere)	Kg	21,1	25,6	25,3	25,7	25,4
Carne si produse din carne in echivalent carne proaspata	Kg	57,8	63,4	65,5	68,4	73,8
Grasimi vegetale si animale (greutate bruta)	Kg	20,3	21,5	21,7	22,1	21,5
Lapte si produse din lapte in echivalent lapte 3,5% grasime (exclusiv unt)	Kg	251,5	250,7	253,6	251,4	258,3
Oua	Buc	246	262	267	255	236
Peste si produse din peste in echivalent peste proaspata	Kg	4,9	5,5	5,9	6,3	6,7
Vin si produse din vin	L	22,6	19	18	21,8	23,8

Tabel nr. 33 - Consumul mediu anual pe locuitor, la principalele produse alimentare și băuturi, (Sursă:INS, TEMPO on line, 2020)

Din analiza datelor din bilanțul alimentar pentru diferite grupe de produse alimentare, se pot observa următoarele situații:

Carne și produse din carne - Pentru a acoperi consumul prezentat în perioada 2014-2018, oferta de carne a avut o evoluție fluctuantă, în funcție de tipul de carne. Astfel, oferta pentru carne de bovine a scăzut cu 19,5%, în 2018 importul reprezentând 24,8% din ofertă. Pentru carnea de ovine și caprine oferta a scăzut cu 63,4%, chiar în contextul în care ponderea importului în ofertă a crescut de la 4,1% (2014) la 33,4% (2018). Oferta pentru carnea de porc și pasăre, în acord cu cerințele consumatorilor, au cunoscut un trend ascendent, însă și pentru aceste tipuri de produs importul reprezintă o pondere importantă în ofertă (în 2018-45,8%-carne porc și 27,1% pentru carne de pasăre). {2}{25}{ICEADR}

Lapte și produse lactate- în perioada 2014-2018 constatăm că cererea pentru aceste produse, manifestată sub forma consumului, a variat și a avut o tendință de ușoară creștere în 2018 față de 2014, ajungându-se la 258,3 kg produs/locuitor. Oferta de lapte pe piață a crescut cu aproximativ

7,7% în 2018 față de anul 2014, datorită dublării importurilor, și nu pe seama producției interne de lapte, care a scăzut cu 7,7 în perioada de referință și reprezenta numai 79,5% din oferta de lapte în 2018. {2}{25}{ICEADR}

Făcând parte din categoria produselor strategice, laptele ocupă în economia națională locul al doilea, după carne. Conform datelor furnizate de FAOSTAT și EUROSTAT, la nivel european, România înregistrează una dintre cele mai mici producții medii de lapte de vacă, principalele țări producătoare fiind Danemarca, Olanda, Germania. {25}{ICEADR}

Legume și produse din legume (fără leguminoase și pepeni)- în perioada analizată, consumul mediu anual/locuitor a crescut cu 9%. În condițiile unei oferte alimentare pentru consum uman în creștere cu 7% în această perioadă, în 2018 importul are o pondere 22,8% în acoperirea necesarului de legume și produse din legume {2}, această pondere fiind explicată de prețul mai scăzut al produselor de import, în cazul principalelor legume consumate.

Fruite și produse din fructe -în perioada 2014-2018 consumul mediu anual/locuitor a crescut cu 27,6%, pe baza unei oferte care crește și ea proporțional (cu 26% în perioada analizată) ajungând în anul 2019 la 2157,84 mii tone. Importul reprezintă 58,7% din această ofertă, datorită, pe de o parte cerinței consumatorilor pentru fructele exotice, iar pe de altă parte prețului mai scăzut al unor produse de import. {2}

Un aspect important pentru menținerea unei stări bune de sănătate îl reprezintă consumul zilnic de fructe și legume pe locuitor care cunoaște un trend crescător în perioada 2014-2018. Astfel, consumul zilnic mediu de fructe și produse din fructe a crescut de la 181,6 gr/loc (2014) la 245,8 gr/loc (2018), în timp ce consumul mediu zilnic de legume și produse din legume a crescut de la 359,2gr/loc (2014) la 394,1 gr/loc (2018). {2} Datele prezentate arată că un consum mediu zilnic de legume și fructe ar depăși consumul zilnic recomandat de Organizația Mondială a Sănătății (400 gr/zi fructe și legume), însă, dacă analizăm situația din perspectiva frecvenței consumului, în 2017 în România, numai 41,7% consumau fructe o dată sau de ori/zi și 41,2% consumau legume cu aceeași frecvență, în timp ce la nivelul UE28 consumul de fructe o dată sau de două ori/zi era de 64% și de legume de 63,6%. {1}

Un alt studiu, pe un eșantion relativ redus (885 persoane la nivel național), tratează preferințele populației în funcție de **tipul produsului alimentar**. Astfel, în materie de carne aceste preferințe se îndreaptă spre carnea de pui (98%) - consumată de aprox. 3 ori/săptămână, porc (94%)-consumată de o ori/săptămână, vită (70%) - o dată la 2 săptămâni, pește (70%) -o dată pe săptămână, mezeluri (60%)-consumate de 2 ori/săptămână. Pentru lapte și produse lactate, situația se prezintă astfel: laptele este consumat de 70% din consumatori, de 3 ori/săptămână, brânzeturile grase-80%, de 3 ori/săptămână, iaurt-50%, de 2 ori/săptămână. În ceea ce privește legumele, peste 90% din respondenți consumă legume zilnic, preferate fiind roșiile.

Situația este similară și în cazul consumului de fructe, peste 90% din respondenți consumând fructe zilnic, în special mere și pere. *Institutul național de cercetare-dezvoltare pentru bioresurse alimentare- Cercetări privind alimentația personalizată ca factor preventiv împotriva îmbolnăvirilor pe grupe de populație, inclusiv grupe de risc (bătrâni, copii etc.), (2019).*

Preferințele ridicate ale eșantionului studiat pentru legume și fructe ar justifica valorile consumului mediu zilnic/locuitor, relevând că acele categorii sociale care au o pregătire educațională mai ridicată, cu venituri corespunzătoare, sunt mai preocupate de menținerea unei stări adecvate de sănătate printr-o dietă echilibrată decât acea categorie a populației care nu are venituri stabile sau are venituri mici și a cărei principală preocupare este mai degrabă asigurarea necesarului zilnic de hrană și mai puțin calitatea acesteia.

Ponderea cheltuielilor de consum alimentar a scăzut în ultimii ani, de la 43,4% în anul 2014 la 37,0 % în anul 2018, dar tot rămâne la un nivel foarte ridicat. Remarcăm faptul că acest nivel este dintre cele mai ridicate din țările Uniunii Europene, pentru țările dezvoltate acest indicator situându-se în general între 10-15%. Dacă ne raportăm la mediul de rezidență, vom observa un decalaj între mediul urban și cel rural.

Astfel, în 2018, cheltuielile cu consumul alimentar din total cheltuieli de consum pe o gospodărie, aveau o pondere de 34,2% în urban și 41,6% în rural. Acest decalaj se datorează sărăciei mai accentuate din mediul rural și aduce în atenție faptul că în rural există frecvent categorii vulnerabile din punct de vedere alimentar (cum ar fi copiii), pentru care ajutoarele alimentare sunt necesare. (INS, *Coordonate ale nivelului de trai în România. Veniturile și consumul populației, 2018*).

Analizând consumul alimentar exprimat în calorii și factori nutritivi, în anul 2018 s-a înregistrat un consum mediu zilnic/persoană de 2465 calorii și 84,7 g protide, cel mai scăzut fiind în gospodăriile de șomeri (2161 calorii și 72,5 g protide), în special în gospodăriile cu 4 sau mai mulți copii sub 18 ani (1884 calorii și 65,3g).

Din punct de vedere al analizei aportului caloric al diferitelor grupe de alimente, se constată o scădere lentă, dar constantă a ponderii cerealelor și produselor din cereale, de la 40,5% în 2016 la 39,7% în 2018. De asemenea, aportul caloric al grupei carne și produse din carne crește de la 12,3% în 2016 la 13,1% în 2018. Contribuțiile altor grupe în 2018 erau: lapte și produse lactate 11,7%, grăsimi 14,9%, legume 7,7%, fructe 3,6%, zahăr 6,3%. . (INS, *Coordonate ale nivelului de trai în România. Veniturile și consumul populației, 2018*).

Raportat la mediul de rezidență, consumul alimentar mediu zilnic din mediul rural a fost cu 136 calorii și 2,8 g protide decât în mediul urban. Acest aspect se explică prin faptul că în mediul rural unde predomină ocupațiile agricole, ponderea persoanelor cu nivel de pregătire scăzut este mai mare, acestea bazându-se pe resursele proprii în satisfacerea nevoilor alimentare, ceea ce conduce la un consum relativ mai mare de alimente cu un conținut energetic ridicat. INS, *Coordonate ale nivelului de trai în România. Veniturile și consumul populației, 2018*).

Referitor la preferințele populației pentru anumite diete, în ceea ce privește consumul de proteina vegetală, Asociația Vegetarienilor din Romania estimează că în prezent sunt între 450.000 și 600.000 de oameni ce adoptă o dietă asociată curentului vegetarianismului în România. Numarul acestora se situeaza pe un usor trend ascendent.

Raportul Market Insight estimează piața vegană din România în anul 2020 la 200.000 de consumatori, concentrați în proporție de 92% în mediul urban. Ca sursă de proteină vegetală, 82% din vegetarieni (conform studiului) consumă mazăre și fasole verde, 78% fasole uscată, 60% linte, 55% preparate din soia (*Institutul național de cercetare-dezvoltare pentru bioresurse alimentare- Cercetări privind alimentația personalizată ca factor preventiv împotriva îmbolnăvirilor pe grupe de populație, inclusiv grupe de risc (bătrâni, copii etc.), 2019*)

O analiză intermediară a datelor colectate ca urmare a unui chestionar on line, evidențiază faptul că o criză sanitară și economică cum este cea provocată de SARS-CoV-2 generează numeroase modificări comportamentale în rândul consumatorilor de legume proaspete în ceea ce privește achiziționarea directă de la producători locali. Schimbarea radicală în modul de achiziție a legumelor proaspete, ca reacție a consumatorilor la restricțiile impuse de autorități, demonstrează orientarea comportamentului consumatorului către variante alternative privind aprovizionarea cu produse agroalimentare. Dintre respondenți, 80,62% preferă să comande cu regularitate legume proaspete direct de la producători și 71,34% dintre respondenți consideră că vor apela la această modalitate de aprovizionare și după încetarea stării de urgență. Se observă, astfel, o creștere a

nivelului de interes al consumatorului pentru produsul local, proaspăt și cu valori nutritive sporite, comportament care ar putea avea un impact important în creșterea calității vieții consumatorului. În același timp, datele obținute indică un fenomen de creștere a încrederii în relația dintre consumator și producătorul local iar acest aspect constituie un factor important în trasarea și eficientizarea lanțurilor scurte de aprovizionare. **(Modificări comportamentale ale consumatorilor de legume proaspete în perioada crizei Covid-19 Analiză intermediară, România)**

Suprafața cultivată în ferme ecologice este încă redusă. În 2017, în RO, doar 1,93% din SAU total (exclus grădinile familiale) a fost cultivată în sistem ecologic, comparativ cu 7,03% în UE 28. Din cele 258,47 mii ha suprafețe cultivate ecologic, 42,31% (109,4 mii ha) erau în conversie și 57,7% (149,1 mii ha) certificate. {1}[CI 32].

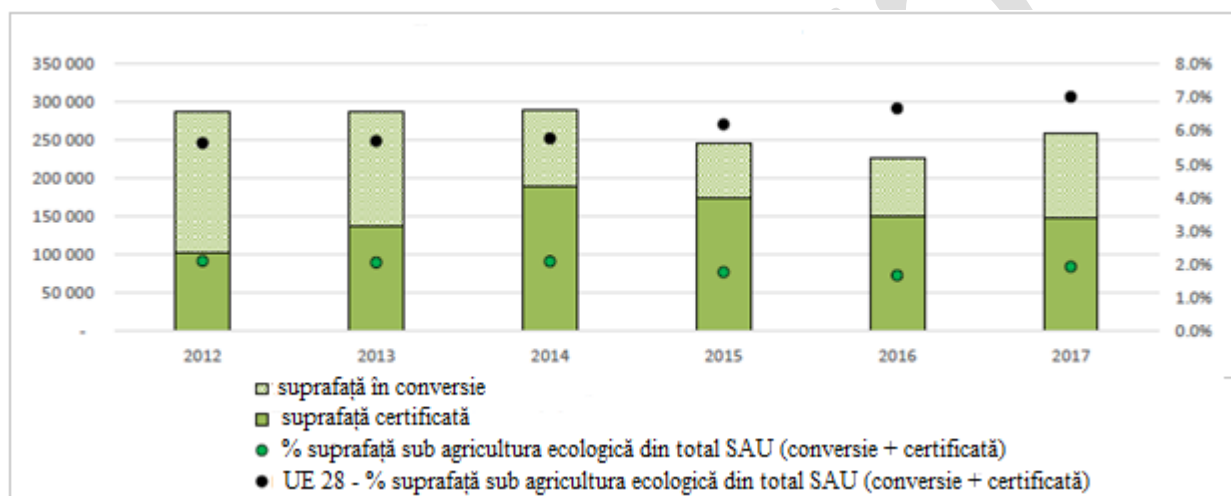

Fig 136 - Evoluția suprafeței cultivate în ferme ecologice

Indicator	2015	2016	2017	2018	2019
Număr total de operatori înregistrați în sistemul de agricultură ecologică	12.231	10.562	8.434	9.008	9.900
Suprafața totală în agricultura ecologică - ha	245.923,90	226.309,00	258.470,93	326.259,55	395.576,35
Cereale total - ha	81.439,50	75.198,31	84.925,51	114.427,49	126.888,48
Leguminoase uscate și proteaginoase - ha	1.834,35	2.203,78	4.994,66	8.751,13	7.235,43
Plante tuberculifere și rădăcinoase, total - ha	667,55	707,03	665,54	505,66	514,62
Culturi industriale - ha	52.583,11	53.396,86	72.388,33	80.193,08	77.759,48
Plante recoltate verzi - ha.	13.636,48	14.280,55	20.350,75	28.253,75	33.475,94
Alte culturi pe teren arabil - ha	356,22	258,47	88,25	112,79	15,00
Legume proaspete inclusiv pepeni și căpșuni - ha	1.210,08	1.175,33	1.458,78	983,10	700,09
Culturi permanente livezi vită- de-vie, arbuști fructiferi, nuci - ha	11.117,26	12.019,81	13.165,41	18.569,27	19.208,85

Culturi permanente pășuni și fânețe - ha	75.853,57	57.611,65	50.685,74	66.890,44	96.262,82
Teren necultivat - ha	7.225,85	9.457,20	9.747,94	7.572,80	3.766,04

Tabel nr. 34 - Dinamica operatorilor și a suprafețelor în agricultura ecologică,
(Sursă: Comunicări organisme de control aprobate de MADR, 2020)

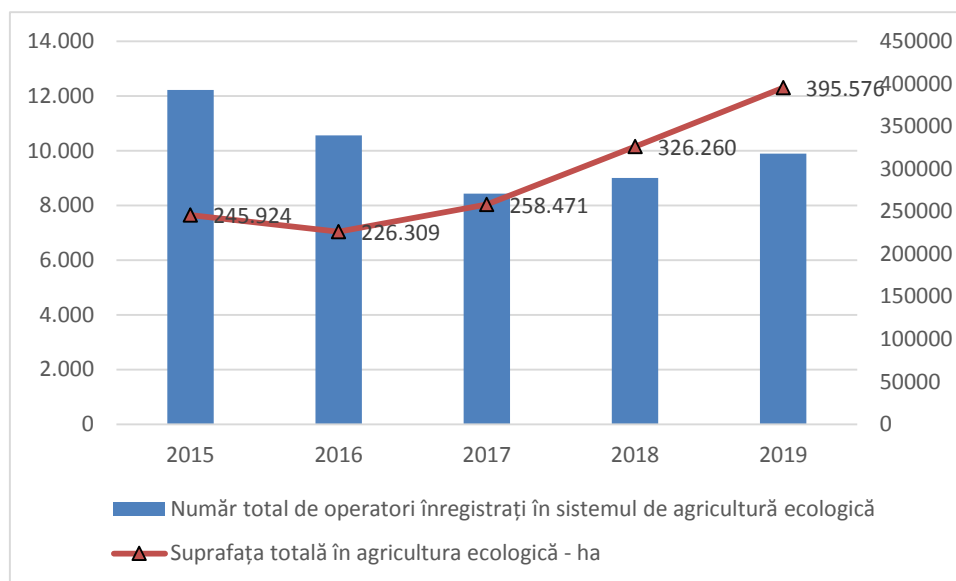

Fig. nr. 137 - Evoluția operatorilor și a suprafețelor în agricultura ecologică,
(Sursă: Comunicări organisme de control aprobate de MADR, 2020)

Din analiza datelor statistice se constată o evoluție fluctuantă, în perioada 2015 - 2019, a operatorilor în agricultura ecologică, aproximativ similară cu cea a suprafeței totale în agricultura ecologică. Astfel, pe fondul scăderii suprafeței certificate ecologic în perioada 2015-2016, se observă atât o scădere a suprafeței totale în agricultura ecologică (cu 8%), cât și a numărului de operatori ecologici (cu 13,6%). Această scădere continuă în 2017 pentru operatorii ecologici, deși suprafața totală în agricultura ecologică arată o creștere datorată creșterii suprafeței aflate în conversie ecologică. În perioada 2017-2019, pe măsură ce suprafețele aflate în conversie devin certificate se observă și un trend ascendent al numărului de operatori ecologici (cu 14,9%).{46}

Din suprafața totală de **395.576,35 ha** cultivată în sistemul de agricultură ecologică în anul **2019**, ponderea cea mai mare o dețin cerealele **32,07%** (126.884,48 ha), urmate de culturile permanente pășuni și fanete **24,33%**, culturile industriale **19,67%** (77.759,48 ha) plante recoltate verzi (furaje) **8,46%**, culturi permanente (livezi, vită-de-vie, arbuști fructiferi) **4,85%**, leguminoase uscate și proteaginoase pentru producția de boabe (inclusiv semințe și amestecuri de cereale și leguminoase) **1.82%**, legume proaspete **0,17%**, plante tuberculifere și rădăcinoase **0,13%**.{46}

Indicator	U.M.	2015	2016	2017	2018	2019
Bovine animale (total)	capete	29.313	20.093	19.939	16.890	19.284
Bovine animale pentru sacrificare	capete	491	478	481	701	8
Vaci de lapte	capete	21.667	15.171	12.472	10.694	10.319
Alte bovine animale	capete	7.155	4.444	6.386	5.495	8.957
Porcine (total)	capete	86	20	20	9	0
Porci pentru îngrășare	capete	43	13	17	0	0
Scroafe de reproducție	capete	14	7	3	0	0
Alți porci	capete	29	0	0	9	0
Ovine total	capete	85.419	66.401	55.483	32.579	21.301
Ovine, femele de reproducție	capete	-	-	-	-	5410
Alte ovine	capete	-	-	-	-	15.891
Caprine (total)	capete	5.816	2.618	1.653	1.360	8.162
Păsări total	capete	107.639	63.254	78.681	83.859	128.616
Pui de carne	capete	-	-	285	-	0
Găini ouătoare	capete	-	60.220	77.096	-	127.156
Curcani	capete	-	-	-	-	1460
Altele	capete	-	-	1.300	-	0
Ecvine	capete	485	-	202	-	297
Albine	familii de albine	-	86.195	108.632	138.557	177.688

Tabel nr. 35 - Evoluția efectivelor de animale certificate ecologic (Sursă: comunicări organisme de control aprobate de MADR)

Din datele prezentate se observă că efectivele de bovine pentru sacrificare au avut o evoluție ascendentă în perioada 2015-2018, apoi, în anul 2019 s-au raportat doar 8 capete de bovine pentru sacrificare. Efectivul vacilor de lapte a scăzut cu 52% în perioada analizată, ceea ce denotă că necesarul de consum pentru lapte și produse lactate este acoperit, în mare parte, din import. Interesul consumatorilor pentru carne și produse ecologice din carne de proveniență autohtonă este în creștere, fapt demonstrat și de creșterea substanțială în 2019 a efectivului de ovine, caprine, curcani, găini ouătoare. Un produs tot mai căutat de consumatorii români îl reprezintă mierea și produsele apicole, așa cum arată și creșterea familiilor de albine cu 106% în 2019 față de 2016 în acest segment.

În perioada 2015 - 2019 numărul unităților procesatoare de produse ecologice a crescut de la 106 la 228, iar gama sortimentală de produse ecologice a devenit mult mai diversificată (detalii prezentate la OS3). Totuși din numărul total de operatori certificați în sistemul de agricultură ecologică la nivelul anului 2019 (9.900), ponderea procesatorilor este doar de 2,3%. **{46}[AI 6]**

Creșterea numărului de unități procesatoare de produse ecologice este justificată și de tendința în creștere a consumatorilor de a achiziționa produse ecologice.

Astfel, într-un studiu realizat în anul 2016, pe un număr de aproape 1800 de persoane, un procent de 94% (peste 1500 de persoane) dintre respondenții validați, au confirmat faptul că achiziționează produse ecologice uneori sau frecvent (Butu și colab, 2019), 63% din aceștia (peste 900 de persoane), justificându-și alegerea ca fiind condusă de dorința de a-și proteja sănătatea.

Cei mai mulți respondenți declară că achiziționează produse agroalimentare ecologice de la piață(30%), din supermarket (peste 33%) și direct de la producători (peste 20%). Remarcăm astfel, percepția consumatorilor că produsele comercializate în piețele agroalimentare sau direct de la producător, sunt produse obținute din agricultura ecologică.

Corelând aceste date cu veniturile respondenților, s-a observat faptul că în rândul celor care cumpără frecvent (33% dintre respondenți), pentru veniturile mici și medii, piața agroalimentară reprezintă locul preferat de achiziție, depășind cu mult ponderea celor care achiziționează din supermarket.

Este de remarcat și faptul că, deși există cerere, piața românească a produselor ecologice este slab dezvoltată comparativ cu media europeană, înregistrând totuși o creștere substanțială de la 10 milioane de euro în 2009 la 40,65 milioane de euro în 2016 (Willer, și colab 2019) .

De asemenea, prin accesarea PNDR au fost create unități noi de procesare, viabile, ce răspund cerințelor pieței comunitare. De remarcat este și faptul că din ce în ce mai mult, preferințele consumatorilor se îndreaptă către produse din carne de calitate provenind de la animalele de fermă crescute în **condiții superioare de bunăstare**, ceea ce relevă și importanța asigurării standardelor de bunăstare a animalelor la alte specii care sunt deficitare în asigurarea acestor standarde.

Asigurarea condițiilor superioare de bunăstare la animale conduce la o scădere a încărcăturii microbiene, corelată cu scăderea incidenței folosirii medicamentelor și a altor tipuri de medicații care, printre altele, conduce la evitarea dezvoltării rezistenței organismului la antibiotice. Astfel, producțiile de la aceste animale sunt net superioare calitativ față de producțiile obținute în condițiile standard de exploatare, având o influență pozitivă în sănătatea oamenilor.

Urmare a sprijinului financiar acordat din fonduri FEADR a crescut ponderea exploatațiilor comerciale care aplică în prezent standarde superioare de bunăstare a animalelor la 90,4% în sectorul de creștere a porcilor și la 84% în sectorul avicol {27}.

În România, sprijinul privind bunăstarea animalelor a fost introdus în PNDR 2007-2013 prin M.215 - plăți privind bunăstarea animalelor. Gradul ridicat de accesare a M.215 a condus la necesitatea deschiderii în perioada 2012-2014 a trei sesiuni de deschidere a angajamentelor voluntare multianuale pentru minim 5 ani pentru sectorul porcine și două sesiuni pentru sectorul păsări.

Pentru M 215 pachetul a) Plăți în favoarea bunăstării porcinelor au fost autorizați la plată 245 de beneficiari, suma totală pentru perioada 2015-2019 fiind de 252,1 mil.Euro iar pentru pachetul b) Plăți în favoarea bunăstării păsărilor au fost autorizați la plată un număr de 266 de beneficiari cu suma de 199,7 mil. euro.

Pentru susținerea în continuare a standardelor superioare de bunăstare față de standardele minime obligatorii a fost identificată nevoia continuării și pe perioada de aplicare a PNDR 2014-2020 a susținerii în exploatațiile de creștere a porcilor și păsărilor a măsurilor superioare de bunăstare care vizează acoperirea costurilor suplimentare și a pierderilor de venituri.

Astfel, în anul 2018 a fost introdusă în PNDR 2014-2020 Măsura 14 - Bunăstarea animalelor prin care au fost sprijiniți un număr de 209 de beneficiari ai pachetului a) Plăți în favoarea bunăstării porcinelor pentru angajamente voluntare anuale iar suma autorizată la plată a fost de 95,3 mil. Euro.

Pentru pachetul b) Plăți în favoarea bunăstării păsărilor au beneficiat de sprijin un număr de 223 beneficiari iar suma autorizată a fost de 119 mil. Euro.

Din suma alocată măsurilor de bunăstare a animalelor (M215-M14) din PNDR 2014-2020 de 776,5 mil. Euro a fost autorizată la plată pentru anii de cereri din intervalul 2015-2019 suma de 666,1 mil. Euro.

Orientarea preferințelor consumatorilor către produse obținute în urma aplicării unor condiții superioare de bunăstare a animalelor este {33}:

- 82% din cetățenii UE consideră că trebuie asigurate condiții de bunăstare animalelor,
- 94% din europeni sunt de părere că trebuie asigurată bunăstarea animalelor în ferme mai mult decât până la nivelul anului 2015,
- 3 din 5 respondenți din România consideră că trebuie asigurate condiții de bunăstare animalelor în ferme prin modul cum sunt tratate animalele, oferindu-le o viață mai bună pe durata creșterii acestora,
- 28% din respondenții din România consideră că bunăstarea animalelor contribuie la obținerea de produse de o calitate mai bună.

Date statistice actualizate privind ponderea exploatațiilor zootehnice mari care beneficiază de bunăstare superioară din totalul exploatațiilor pe țară.

În tabelul de mai jos a fost realizată o analiză a ponderii exploatațiilor mari de porcine care beneficiază de bunăstare superioară (producătoare de porci grași) din totalul exploatațiilor pe țară, din care a rezultat că, exploatațiile eligibile în cadrul M. 215 și M. 14 dețin o pondere semnificativă din efectivele de porci la nivel național, având o tendință de creștere de la 255 exploatații în anul 2018, la 275 exploatații în anul 2020, iar ponderea acestora din totalul numărului de porci grași sacrificați în abatoare autorizate a depășit un procent de 90 %.

Specificare	2018	2019	2020
Exploatații porcine (beneficiari M 215)	45	41	-
Exploatații porcine (beneficiari M 14)	210	223	275
Total Exploatații porcine (beneficiari M 215 și M 14)	255	264	275
Porci grași livrați din exploatațiile M 215 (capete)	452.517	381.273	-
Porci grași livrați din exploatațiile M 14 (capete)	2.572.487	3.321.338	4.530.756
Total Porci grași livrați din exploatațiile M 215 și M 14 (capete)	3.025.004	3.702.611	4.530.756
Total țară porci grași livrați (capete)	4.274.000	4.002.691	*840.577

Pondereea capacității de producție din totalul capetelor de porci grași livrate pe țară (%)	70	92	-
--	----	----	---

Tabel 36 - Ponderea exploatațiilor mari de porcine care beneficiază de bunăstare superioară

*Număr carcase clasificate porci grași, pe trimestrul I 2020 (date Comisia de Clasificare a Carcaselor)

În tabelul de mai jos a fost realizată o analiză a ponderii exploatațiilor mari de păsări care beneficiază de bunăstare superioară (producătoare de pui de carne) din totalul exploatațiilor pe țară, din care a rezultat că, exploatațiile eligibile în cadrul M. 215 și M. 14 dețin o pondere semnificativă din efectivele de pui de carne la nivel național, având o tendință de creștere de la 273 exploatații în anul 2018, la 280 exploatații în anul 2020, iar ponderea acestora din totalul numărului de pui de carne sacrificați în abatoare autorizate a depășit un procent de 95 %.

Specificare	2018	2019	2020
Exploatații păsări (beneficiari M 215)	24	23	-
Exploatații păsări (beneficiari M 14)	249	253	280
Total Exploatații păsări (beneficiari M 215 și M 14)	273	276	280
Păsări livrate din exploatațiile M 215 (capete)	19.452.729	20.344.868	-
Păsări livrate din exploatațiile M 14 (capete)	251.785.520	264.476.041	**302.249.816
Total păsări livrate din exploatațiile M 215 și M 14 (capete)	271.238.249	284.820.909	**302.249.816
Total țară păsări livrate (capete)	281.494.618	*288.000.000	***58.537.593
Pondereea capacității de producție din totalul capetelor de păsări livrate pe țară (%)	96	98	-

Tabel 37 - Ponderea exploatațiilor mari de păsări care beneficiază de bunăstare superioară (Sursa - MADR, APIA)

*- date operative MADR

** -date APIA - estimat păsări livrate

***-număr pui carne livrați pe trimestrul I 2020 (date operative MADR)

Impactul asupra sănătății și bunăstării animalelor ca urmare a aplicării unor standarde superioare de bunăstare din datele transmise de Autoritatea Națională Sanitară și Veterinară și pentru Siguranța Animalelor obținute din informațiile recepționate de la 20 de exploatații comerciale din județe diferite din România care au asigurat condiții superioare de bunăstare și care au primit sprijin prin măsura 215 și măsura 14 este prezentat în tabelul următor:

PORCINE	2017	Perioada 2018-2020
		A scăzut incidența codofagiei S-a diminuat competiția dintre animale pe furaje și spațiu
	Procentul de mortalitate la porcii grași=1,5%	Procentul de mortalitate la porcii grași =1,4%

<p>Subpachetele a) și 2a) creșterea cu cel puțin 10% /15% a spațiului alocat disponibil fiecărui animal</p>	<p>Numărul produșilor de gestație obținuți la o fătare 12,9/scroafă/fătare</p> <p>Numărul de purcei fătați/scroafă/an=30 capete</p> <p>Numărul de purcei îngrășați/scroafă/an=26,1/cap</p>	<p>Numărul produșilor de gestație obținuți la fătare= 14,7/scroafă/fătare</p> <p>Numărul de purcei fătați/scroafă/ an=34 capete</p> <p>Numărul de purcei îngrășați/scroafă/an=31,3/cap</p>
<p>Subpachetul 3a)- reducerea pulberilor cu 30% față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat</p>	<p>Incidența afecțiunilor respiratorii la scroafe = 6,6%</p> <p>Incidența afecțiunilor respiratorii la porcii grași = 1%</p>	<p>Incidența afecțiunilor respiratorii la scroafe =4%</p> <p>Incidența afecțiunilor respiratorii la porcii grași = 0,4%</p>
<p>Subpachetul 4a) - îmbunătățirea</p>	<p>Apariția plăgilor decubitale sau a escarelor la porcii grași = 0,1%</p>	<p>Dispariția totală a plăgilor decubitale sau a leziunilor podale</p>

condițiilor zonei de odihnă		
Păsări	2017	Perioada 2018-2020
PUI DE CARNE	<p>Consumul specific de furaje 1,73</p> <p>Greutatea la livrare 2,3 Kg</p> <p>Procentul de mortalitate = 3,63%</p> <p>Nivelul pododermatitei scor 150</p>	<p>Consumul specific de furaje 1,67 (+0,06)</p> <p>Greutatea la livrare 2,42 Kg (+ 0,12 kg/cap)</p> <p>Procentul de mortalitate = 3,19% (+ 0,44%)</p> <p>Nivelul pododermatitei scor 125</p> <p>Reducerea până la eliminarea administrării de produse antibiotice</p> <p>Îmbunătățirea gradului de satisfacție al clienților/consumatorilor finali</p> <p>Reducerea cantității de confiscate la abator</p> <p>Îmbunătățirea hanelor de creștere a păsărilor prin achiziția de noi echipamente</p>
GĂINI RASE GRELE (REPRODUCȚIE)	<p>Numărul de ouă/găină/57 săptămâni = 152 bucăți/găină</p> <p>Procentul de fertilitate = 90%</p> <p>Procentul de mortalitate la 57 săpt. = 6%</p> <p>Procentul de ecloziune a ouălor fertile = 93%</p>	<p>Numărul de ouă/găină/57 săptămâni= 154 bucăți/găină ((+ 2 ouă/găină)</p> <p>Procentul de fertilitate = 92% (+ 2%)</p> <p>Procentul de mortalitate la 57 săpt. = 4,4%</p> <p>(+ 1,6%)</p> <p>Procentul de ecloziune a ouălor fertile = 94% (+ 1%)</p>
GĂINI OUĂTOARE		<p>Prin reducerea densității a scăzut considerabil stresul de coabitare, frontul de furajare a crescut, accesul la adăpătorile tip picurător este mai facil iar stresul pe perioada de odihnă s-a diminuat</p> <p>Competiția între indivizi pentru apă/furaj și locul de ouat este aproape inexistentă astfel</p>

	<p>Procentul de mortalitate = 0,5% / lună</p> <p>Administrarea de antibiotice ocazional</p> <p>Consumul de furaje = 115 g/cap</p> <p>Numărul de ouă de categorie B = 8 %</p>	<p>dispare agresivitatea și lupta pentru ierarhie iar canibalismul este exclus</p> <p>Libertatea de mișcare mai mare are efecte benefice asupra aparatului locomotor și a metabolismului cu efect secundar o calitate mai bună a cojii ouălelor</p> <p>S-a redus gradul de detriorare al penajului, un penaj mai bun reduce riscurile pe care le implică variațiile de microclimat și scade consumul de furaj/cap de pasăre</p> <p>Prin reducerea densității, emisiile de gaze rezultate în urma respirației păsărilor și a celor rezultate prin dejecții au scăzut proporțional</p> <p>Prin reducerea nivelului noxelor și menținerea microclimatului în parametrii optimi au scăzut afecțiunile specifice aparatului respirator eliminându-se consumul de antibiotice și unele vaccinări contra bolilor cu tropism respirator</p> <p>De asemenea s-au constatat scăderi la:</p> <p>Procentul de mortalitate = 0,22% /lună</p> <p>Administrarea de antibiotice absentă</p> <p>Consumul de furaje = 113 g/cap</p> <p>Numărul de ouă de categorie B = 5 %</p>
CURCANI	<p>Pentru perioada anterioară anului 2017 nu au fost solicitate din partea agenților economici care activează în sectorul producției/creșterii curcanilor date sau studii de acest gen.</p>	<p>Rata mortalității s-a redus cu 15%</p> <p>A scăzut incidența leziunilor podale și a celor de la nivelul pieptului</p> <p>A scăzut consumul de medicamente cu până la 30%</p> <p>A scăzut considerabil rata afecțiunilor respiratorii și implicit s-a diminuat cantitatea de substanțe antimicrobiene utilizate.</p>

Tabel 38 - Analiza de impact asupra sănătății și bunăstării animalelor ca urmare a aplicării standarde superioare de bunăstare (Sursă: Analiza ANSVSA)

Aplicarea măsurii de bunăstare a animalelor a avut un impact **direct** asupra consumatorilor și s-a reflectat în creșterea consumului produselor de carne de porc, pasăre și ouă de către populație (în condițiile în care, așa cum am arătat mai sus, 90 % din carnea de porc și 95 % din carnea de pasăre livrată pe piață provine de la animale crescute în condiții superioare de bunăstare).

Impactul aplicării Măsurii de Bunăstare asupra consumatorilor pe perioada 2013 - 2017

Prin aplicarea măsurilor de bunăstare a crescut în același timp și calitatea cărnii de porc, de pasăre și a ouălor de consum, calitate de care beneficiază un număr însemnat de consumatori. Acești consumatori reprezintă de fapt impactul real al bunăstării superioare oferit animalelor.

<i>Anul</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
PORCI GRAȘI - capete	3166836	3576373	1641924	4132146	4336005
Producție carne - kg	244638081	276274814	126838629	319208279	334956386
Consum carne de porc/cap locuitor (kg)	29.1	29	31.3	32.9	33.6
Nr. consumatori de carne produsa în condiții superioare de bunăstare	8406807	9526718	4052352	9702379	9968940
TOTAL Populație (locuitori)	19988694	19916451	19819697	19706529	19706529
din care Populație în mediul URBAN (locuitori)	10772678	10728929	10669579	10585664	10585664
% consumatori din total populație RO	42	48	20	49	51
% consumatori din total populație urbană	78	89	38	92	94
PUI DE CARNE - capete	200479714	224766095	50608710	219275762	236024814
Producția de carne - kg	328385772	368166863.6	82897067	359173698	386608645
Consum carne de pasăre/cap locuitor (kg)	17.5	20.1	23	24.1	22.5
Nr. consumatori de carne produsa în condiții superioare de bunăstare	18764901	18316759	3604220	14903473	17182606
TOTAL Populație (locuitori)	19988694	19916451	19819697	19706529	19706529
din care Populație în mediul URBAN (locuitori)	10772678	10728929	10669579	10585664	10585664
% consumatori din total populație RO	94	92	18	76	87
% consumatori din total populație urbană	174	171	34	141	162
GĂINI OUĂTOARE - capete	4640921	6006192	4818829	6454481	6946644
Producție ouă consum - bucăți	1276253275	1651702800	1325177975	1774982275	1910327100
Consum ouă/cap locuitor (buc)	247	246	262	267	229.4
Nr. consumatori de ouă produse în condiții superioare de bunăstare	5167017	6714239	5057931	6647874	8327494
TOTAL Populație (locuitori)	19988694	19916451	19819697	19706529	19706529
din care Populație în mediul URBAN (locuitori)	10772678	10728929	10669579	10585664	10585664

% consumatori din total populație RO	26	34	26	34	42
% consumatori din total populație urbană	54	54	54	54	54

Tabel 39 - Preferințele consumatorilor pentru produse rezultate de la animale crescute în condiții de bunăstare (Sursă: EUROSTAT)

În România nu există în prezent scheme de calitate oficiale care să utilizeze o etichetă cu privire la normele superioare de bunăstare a animalelor.

Astfel, România susține aprobarea cât mai urgentă a etichetării bunăstării animalelor pentru a transmite mai bine valoarea prin lanțul alimentar astfel ca și consumatorii să fie informați că le sunt oferite produse superioare din punct de vedere calitativ, întrucât sunt asigurate condiții superioare de bunăstare a animalelor din prima perioadă de programare (PNDR 2007-2013).

Suprafața mare de pășuni, precum și o cantitate mare de produse secundare de la producția vegetală, care pot fi valorificate de către speciile de ovine și bovine, ținând cont că o mare o parte dintre acestea sunt situate în zona de deal și munte, zone care sunt accesibile doar acestor specii, oferă condiții de bunăstare sporită. Suprafața totală de pășuni a României fiind de 3.332.189,43 ha.

La nivelul anului 2018, numărul de bovine pentru 100 ha de teren este de 15,6 animale, iar pentru ovine/caprine, la 100 ha revin 91,8 animale, luându-se în calcul suprafața arabilă, pășuni plus fânețe (Sursă: INS).

Efectivele de animale și densitatea acestora la 100 ha teren, în România și în unele State Membre ale Uniunii Europene, la sfârșitul anului 2018.

Țara	Efective de bovine (mii capete)	Densitatea la 100 ha teren**) (capete)	Țara	Efective de bovine (mii capete)	Densitatea la 100 ha teren**) (capete)
România	1984,1	15,6	Lituania	653,5	22,6
Belgia	2398,1	183,1	Ungaria	885,0	17,3
Bulgaria	542,1	11,1	Olanda	3690,0	210,6
Republica Cehă	1365,2	39,2	Austria	1912,8	73,9
Danemarca	1530,0	58,8	Polonia	6183,3	43,9
Germania	11949,1	72,5	Portugalia	1632,4	57,9
Irlanda	6593,5	147,6	Slovenia	476,8	105,1
Grecia	555,0	14,2	Slovacia	440,2	23,7
Spania	6510,6	34,5	Finlanda	859,4	37,9
Franța	18563,2	66,5	Suedia	1435,5	47,7
Italia	6311,2	60,9	Regatul Unit	9676,0	55,5

Tabel - 40 - Efectivele de bovine și densitatea acestora la 100 ha teren - Sursa: EUROSTAT

La efectivele de bovine, România s-a situat pe locul zece în Uniunea Europeană, după Franța, Germania, Regatul Unit, Irlanda, Spania, Italia, Polonia, Olanda și Belgia. În ceea ce privește densitatea la 100 ha teren, țara noastră s-a aflat pe locul 3 din cele douăzeci și două de țări prezentate, după Bulgaria și Grecia.

<i>Țara</i>	<i>Efective de ovine și caprine (mii capete)</i>	<i>Densitatea la 100 ha teren (capete)</i>	<i>Țara</i>	<i>Efective de ovine și caprine (mii capete)</i>	<i>Densitatea la 100 ha teren (capete)</i>
România	11693,7	91,8	Lituania	178,6	6,2
Bulgaria	1621,8	33,3	Ungaria	1174,0	22,9
Germania	1715,9	10,4	Olanda	1261,0	72,0
Grecia	12214,0	311,8	Austria	497,9	19,2
Spania	18617,3	98,7	Portugalia	2433,7	86,4
Franța	8418,0	30,2	Slovacia	390,8	21,0
Italia	8165,4	78,8	Regatul Unit	23074,0	132,3

Tabel 41 - Efectivele de ovine și caprine și densitatea acestora la 100 ha teren - Sursa: EUROSTAT

La efectivele de ovine și caprine, România s-a situat pe locul patru în rândul Statelor Membre, după Regatul Unit, Spania și Grecia. În ceea ce privește densitatea la 100 ha teren, țara noastră s-a aflat pe locul 12 din cele paisprezece țări prezentate.

În plus, față de cele prezentate, s-a propus reglementarea mai strictă a condițiilor de bunăstare pe durata transportului. În acest sens, s-a inițiat Proiectul de Lege *pentru asigurarea condițiilor superioare de bunăstare a animalelor vii în timpul transportului de lungă durată în afara spațiului comunitar*, care a fost adoptat de către Comisia de Agricultură și urmează să fie dezbătut în plenul Camerei Deputaților. Acest proiect reglementează condițiile de protecție a animalelor în cazul exportului de animale vii în țări terțe precum și situația călătorilor navale care depășesc 10 zile, efectuate în perioadele în care temperatura exterioară la îmbarcare este de 35 de grade Celsius, caz în care la bordul vasului trebuie asigurate servicii de asistență sanitar- veterinară.

Un rol important în păstrarea culturii tradiționale a producției de alimente specifice unor zone, în contextul fenomenelor de risc generate de globalizare, îl poate avea în mod cert, implementarea unor standarde voluntare de calitate, care să garanteze consumatorilor autenticitatea și siguranța alimentelor.

În ultimii ani, comportamentul consumatorilor s-a orientat tot mai mult asupra calității și originii produselor pe care le consumă. Produsele obținute și certificate în conformitate cu schemele de calitate europene {59}[AI 68] (7 produse înregistrate până în 2019) și naționale {25}[AI 104] (731 de produse tradiționale și 154 produse atestate conform rețetelor consacrate românești înregistrate până în 2018) oferă garanții consumatorilor, protejează specialitățile culinare regionale și susțin utilizarea tehnicilor tradiționale de preparare.

Dacă luăm în considerare valoarea producției comercializate a produselor înregistrate în scheme de calitate europene {60}[CI 34] prezentată în graficul de mai jos, precum și datele menționate la OS3, constatăm faptul că, la nivelul anului 2019, preferințele consumatorilor se îndreaptă cu predilecție către produse din carne (Salam de Sibiu) și produse lactate (Telemea de Ibănești).

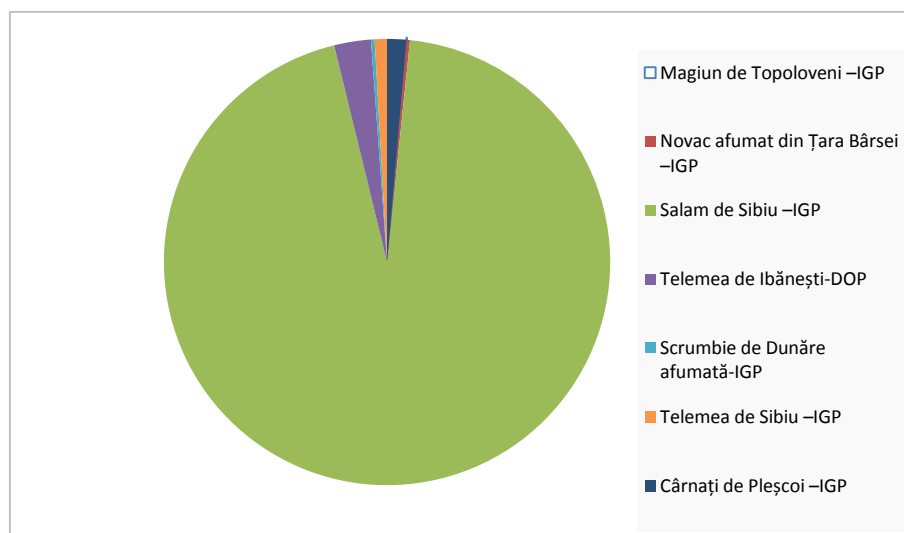

Fig. 138 - Valoarea producției comercializate pentru produsele înregistrate în scheme de calitate europene (euro) (Sursă: Date administrative MADR-Direcția Generală Industria Alimentară -date furnizate de producători, 2020)

Referitor la produsele montane, în prezent sunt recunoscute 636 de produse cu mențiunea facultativă de calitate *Produs Montan* {25}[AI 68]. În plus, având în vedere suprafața mare a terenurilor agricole clasificate cu înaltă valoare naturală (5.2 mil. ha) {3}, România are un potențial ridicat în ceea ce privește obținerea de produse de calitate, sănătoase și nutritive.

Deșeurile alimentare și risipa alimentară

Deșeurile sunt produse în întreg lanțul de aprovizionare, de la producție (fermieri), procesare, vânzare (retaileri, turism etc.) până la consumatorul final. Pierderile (materiale) sunt împărțite între consumatori (50%) și producători / procesatori (44%). Doar 6% din pierdere este suportată de sectorul de retail. (studiu *România împotriva risipei de hrană*, Asociația Mai mult verde, 2017)

Risipa de alimente din România reprezintă o problemă socială majoră. Statistica indică 5 mil. tone de deșeuri alimentare anual, reprezentând între o treime și jumătate din cantitatea totală de hrană destinată consumului uman produsă într-un an, adică cca 250 kg / locuitor (Sursa foodwaste.ro), față de 179 kg / locuitor, media europeană („Utilizarea alimentelor pentru inovarea socială prin optimizarea strategiilor de prevenire a deșeurilor” (Food Use for Social Innovation by Optimising Waste Prevention Strategies - FUSIONS, 2016), în timp ce aproximativ 25% din populația țării (4,74 mil. de persoane) trăiesc la limita sărăciei și întâmpină dificultăți în procurarea hranei zilnice. Sursa foodwaste.ro)

Cea mai mare risipă de hrană se înregistrează în mediul urban: în timp ce comunitățile rurale folosesc metode tradiționale de valorificare a resturilor de alimente în gospodărie, în mediul urban peste 95% din resturile municipale ajung la groapa de gunoi, făcând astfel imposibilă valorificarea deșeurilor de orice fel, atât alimentare, cât și nealimentare. (Sursa foodwaste.ro)

Situațiile care generează risipă de alimente pot fi foarte diferite, dar ele se produc în fiecare etapă a lanțului alimentar. Astfel, pierderile în cursul procesării au loc în etapele de curățare, spălare, feliere, fierbere etc., existența deșeurilor rezultate în urma procedurilor de închidere/spălare a instalațiilor sau din scurgeri ori alterare, deteriorarea produselor în cursul depozitării, returnarea către furnizori a produselor care nu au fost vândute.

Pierderile în producție au ca și cauze: mortalitatea animalelor (în exploatație sau în cursul transportului), pierderi în producția de lapte din cauza mastitei, culturi nerecoltate în întregime sau recoltate înainte de coacere. Deteriorarea produselor în cursul recoltării, depozitării sau transportului, îndepărtarea anumitor produse deoarece nu îndeplinesc cerințele de ordin estetic, schimbarea imprevizibilă a condițiilor contractuale.

În etapa de comercializare expirarea datei de valabilitate a produselor aflate în depozitare/în stoc, produse nevândute în pofida reducerilor de preț, stocuri excedentare, deteriorarea produselor sau reducerea calității/greutății acestora în timpul depozitării, îndepărtarea anumitor produse deoarece nu îndeplinesc cerințele de ordin estetic constituie principalele surse generatoare de deșeuri alimentare.

La nivelul consumatorilor, cauzele frecvent întâlnite sunt pierderi în cursul conservării, gătitul în surplus, alimente care s-au „stricat”, resturi rezultate în urma pregătirii mâncării, resturi rămase în farfurie. ***(Combaterea risipei de alimente: o oportunitate pentru UE de a îmbunătăți eficiența utilizării resurselor în lanțul alimentar, Raport special ECA nr 34/2016)***

Conform unui studiu adresat consumatorilor, se arată că deșeurile alimentare sunt reprezentate de mâncare gătită (27%), fructe (22%), legume (21%), pâine / produse de panificație și lapte și produse lactate (14% pentru ambele categorii). Produsele din carne par a fi cele mai puțin obținute în deșeuri (1%) **(Ciobanu și colab. (2016))**

Cea mai importantă cauză pentru care alimentele sunt aruncate este o estimare slabă a cantității de alimente care poate fi consumată. Ca o posibilă modalitate de a preveni risipa alimentară, 19% dintre români au indicat o evaluare adecvată a nevoilor alimentare; 14% - efectuarea de achiziții conform unei liste de alimente; 11% - reutilizarea resturilor de la prepararea mesei. De asemenea, 92% dintre consumatori sunt interesați să reducă risipa alimentară din gospodărie **(InfoCons, 2013)**.

Potrivit românilor, principalii actori care au un rol în prevenirea risipei de alimente sunt consumatorii (67%); magazine și comercianți cu amănuntul (45%), sectorul serviciilor alimentare (37%), producătorii de produse alimentare (37%), autoritățile publice (29%) și fermierii (26%) **(Flash Eurobarometru, 2015)**.

Dincolo de aspectele sociale și morale, risipa se traduce și în efecte negative considerabile asupra mediului: pierderi și risipa de resurse de apă, sol și energie, habitate și biodiversitate, emisii de gaze cu efect de seră și aport la schimbările climatice, poluare (apa, aer, sol) cu fertilizatori, pesticide și metan rezultat din descompunerea alimentelor care sfârșesc la groapa de gunoi. **(Sursa foodwaste.ro)**

În contextul în care România s-a angajat, alături de alte state membre UE și ONU, la reducerea risipei alimentare cu 50% până în 2030, atât la nivelul instituțiilor publice cât și la nivelul partenerilor socio-economici au avut loc inițiative legislative și non-legislative în acest sens.

Astfel, ca inițiative legislative menționăm Legea nr. 217/2016 privind diminuarea risipei alimentare, ulterior modificată și completată de Legea nr. 200/2018 și H.G. nr. 51/2019 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 217/2016 privind diminuarea risipei alimentare.

Totodată, MADR a întreprins și alte măsuri non-legislative: aprobare și finanțare proiect ADER 18.1.2 ***”Metode de reducere a risipei alimentare pe lanțul agroalimentar, la nivel național, în vederea prevenirii și reducerii impactului socio-economic, până în anul 2030”***. Împreună cu alte instituții publice/autorități de specialitate naționale și europene desfășoară acțiuni de informare și educare

a consumatorilor finali cu privire la prevenirea și diminuarea risipei alimentare, de exemplu Campania de informare și educare a consumatorilor din unitățile de învățământ preuniversitar privind prevenirea și diminuarea risipei de alimente ”*Șampania de informare și edułmpreună dăm startul la reducerea risipei de alimente*”, pachet educațional publicat în 2019, numit: *Do Good: Save Food! Educating future generations for a zero food waste world!*

Alte inițiative care vin în sprijinul combaterii risipei alimentare: Banca pentru alimente care funcționează în 5 orașe (București, Cluj, Roman, Brașov și Oradea) care colectează de la producători și companii private produse alimentare și non-alimentare pe care, prin intermediul ONG-urilor partenere, le distribuie persoanelor aflate în dificultate (vârstnici cu nivel scăzut de trai, persoane cu dizabilități, etc). În anul 2019 au fost colectate 824 tone de produse, cu o valoare de piață de 10.665.000 ron, preluate de la 30 companii și donate la peste 100 ONG-uri au ajutat peste 22.000 beneficiari (<https://bancapentrualimente.ro/despre/>)

Printre alte modele de acțiuni care se pot constitui în exemple de bune practici pentru diminuarea risipei alimentare menționăm: proiectul „*România împotriva risipei de hrană*”, desfășurat de Asociația MaiMultVerde în parteneriat cu foodwaste.ch din Elveția și Ce-Re (Centrul de Resurse pentru Participare Publică), Food Waste Combat Cluj și proiectele sale, conferințele Green Report etc.

<p style="text-align: center;">SWOT Obiectiv Specific 9</p> <p style="text-align: center;">Îmbunătățirea răspunsului agriculturii UE la cerințele societății privind alimentația și sănătatea, inclusiv alimente sigure și nutritive, produse într-un mod sustenabil, precum și deșeuri alimentare și bunăstarea animalelor</p>	
<p>Puncte Tari</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cantitate comercializată de substanțe antimicrobiene, destinate sectorului zootehnic, sub media UE - Suprafață agricolă cu o intensitate scăzută și medie a utilizării inputurilor - Utilizarea redusă a inputurilor agro-chimice (fertilizanți și produse de protecție a plantelor) la nivel național <p>Suprafețe agricole semnificative cu înaltă valoare naturală (HNV) cu angajamente de agro-mediu și climă, gestionate în mod tradițional</p> <ul style="list-style-type: none"> - Număr mare de produse montane - Sistem de siguranță alimentară reglementat și care contribuie la respectarea standardelor minime obligatorii pentru alimente - Ponderea mare a exploatațiilor de creștere a animalelor care sunt interesate să aplice condiții superioare de bunăstare a animalelor - Existența de inițiative legislative și non-legislative pentru diminuarea și combaterea risipei alimentare 	<p>Puncte slabe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Procent scăzut din SAU (1.9%) sub agricultură ecologică, raportat la media UE (7%) - Procentul scăzut al exploatațiilor zootehnice implementează regulile de agricultura ecologică - Valoare scăzută a vânzărilor de produse sub scheme de calitate europene (IGP și DOP), comparativ cu întreaga producție a sectorului agroalimentar - Lipsa promovării produselor obținute prin metode extensive (ex. HNV, condiții superioare de bunăstare a animalelor) - Producția de carne, de lapte și de ouă de consum din România, nu acoperă necesarul pentru consumul populației la nivel național, iar importurile nu asigură aceeași calitate a produselor comparativ cu producția internă - Slaba eficiență economică a practicilor agricole extensive/mixte tradiționale și prietenoase cu mediul - Producerea de deșeuri alimentare pe întreg lanțul alimentar
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> - Creșterea interesului consumatorilor față de produsele obținute în zonele HNV și de nișă precum fructele de pădure, produsele obținute în agricultura ecologică și prin intermediul altor practici agricole prietenoase cu mediul etc. - Sprijin UE pentru promovarea produselor de calitate, agricultura ecologică, investiții în exploatații sustenabile, inovare și pentru bunăstarea animalelor - Îmbunătățirea calității produselor din carne, lapte și ouă obținute de la animale 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trend crescător al comercializării de fungicide și bactericide - Trend descrescător al suprafețelor sub agricultură ecologică (2012-2016) - Scăderea procentului de animale crescute sub agricultura ecologică (în special ovine și caprine) - În lipsa aplicării unor standarde superioare de bunăstare a animalelor crește riscul apariției unor boli transfrontaliere și urmare a intensificării problemelor de sănătate a animalelor, crește consumul de medicamente inducând riscuri din

<p>care beneficiază de condiții îmbunătățite de bunăstare, cu beneficii asupra sănătății consumatorilor și siguranței alimentare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Majoritatea consumatorilor au o preferință exprimată asupra produselor provenite de la animale care au beneficiat de condiții îmbunătățite de bunăstare - Creșterea responsabilității agricultorilor din România față de PAC privind furnizarea unor alimente de înaltă calitate, sigure și sănătoase, asigurarea bunăstării animalelor crescute și protejarea mediului și abordarea schimbărilor climatice 	<p>perspectiva sănătății populației și siguranței alimentare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fără sprijin financiar fermieri nu pot susține costurile suplimentare și pierderile de venit pentru asigurarea unor standarde de bunăstare a animalelor cât mai apropiate de nevoile etologice și fiziologice ale acestor specii, care depășesc nivelul stabilit de standardele obligatorii
---	---

Educație și formare profesională

Populația rurală din RO, în 2015, are un nivel de instruire scăzut, ponderea cea mai mare a populației între 25 și 64 de ani urmând doar gimnaziul (35,7%). Privind studiile preuniversitare, 23,2%, respectiv 19,3% din populație a urmat o școală profesională, respectiv liceu și 3,9% studii superioare. {2}[AI 19].

Cu privire la rata abandonului școlar (rata de părăsire timpurie a școlii), acesta a ajuns la un vârf de 19,3% în 2010 după care a urmat o ușoară scădere la 17,3% în 2013 și a urcat apoi la 19,1% în 2015. În 2018, în schimb, abandonul școlar (16,4%) a coborât cu aproape două procente față de 2017 (18,1%), fiind mai mic procent al abandonului școlar din ultimul deceniu, potrivit Eurostat. {1}[AI 14].

În ultimul deceniu, numărul liceelor cu profil agricol active care dețin în administrare terenuri cu destinație agricolă erau de 138 de unități. Pentru a se adapta la scăderea numărului de absolvenți o parte din liceele cu profil agricol și-au schimbat denumirea în licee cu profil tehnologic păstrându-și o secțiune dedicată profilului agricol. {34}[AI 14].

În anul școlar 2017 - 2018, numărul instituțiilor de învățământ secundar superior care școlarizează pe filiera tehnologică, profilul resurse naturale și protecția mediului, a fost de 323 de instituții, din care 99 în mediul rural (27,8%), iar un număr de 24 din care 20 în mediul rural reprezentau școlile profesionale care școlarizează în profilul agricol (83,3%). {35}[AI 14].

Scăderea nr. de licee cu profil agricol s-a produs concomitent cu reducerea numărului de absolvenți (de la 2.302 în 2014 la 1.809 în 2016). Privind situația din rural, la nivelul 2016 doar 0,89% din absolvenți finalizau un liceu agricol {2}[AI 21].

O evoluție pozitivă a reprezentat-o nr. total de studenți înscriși în învățământul superior de licență cu profil agricol, fiind în 2013/2014 la un număr de 12.023, o oportunitate pentru întinerirea generațiilor de fermieri cu pregătire adecvată {2}[AI 79]. Atractivitatea scăzută a sectorului agricol și scăderea numărului absolvenților școlilor cu profil agricol sunt factori ce au contribuit la scăderea nivelului de instruire a managerilor exploatațiilor agricole.

În RO, formarea profesională pe parcursul întregii vieți se află în stadiu incipient de manifestare, fapt ce reiese din gradul redus de participare la procesul de instruire. Gradul de participare la educație sau instruire al populației cu vârsta între 25-64 ani a fost de 1.3%, (2015) în cazul populației rurale acesta fiind și mai scăzut, respectiv de 0,5% {2}[AI 18].

O situație similară apare și în cazul Măsurii 1 „Acțiuni pentru transferul de cunoștințe și acțiuni de informare” din PNDR 2014-2020 fiind formați până la sfârșitul lunii februarie 2020 doar 11.800 de fermieri (fermieri în special beneficiari ai submăsurii 6.1 „Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri” și M6.3 „Sprijin pentru dezvoltarea fermelor mici”, respectiv M10 - agro-mediul și climă) din ținta de 183.868 de fermieri {27}.

Acțiunile privind transferul de cunoștințe și formare profesională trebuie să preceadă lansării altor intervenții din cadrul PNS. În acest sens, corelarea rezultatelor cercetării în agricultură cu nevoile specifice ale fermelor, în special cele mici și medii, impune o regândire a sistemului în vederea intensificării/eficientizării de transferului în economie a rezultatelor cercetării și o îmbunătățire a relațiilor dintre cercetare - inovare - educație - ferme.

Rata de cuprindere școlară în toate nivelurile de învățământ, cunoaște, după o perioadă de scădere constantă, o ușoară creștere începând cu anul 2012/2013.

În anul școlar 2015/2016 indicatorul **rata brută de cuprindere școlară în toate nivelurile de învățământ** și-a continuat tendința ascendentă din ultimii ani, ajungând la o pondere de 76,6% din total populație aptă de școlarizare. {2}[AI 15]

	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Total	74,7	75,0	76,6
Feminin	76,1	77,0	78,3
Masculin	72,8	72,1	75,0

Tabel 42 - Rata brută de cuprindere școlară în toate nivelurile de învățământ

În anul școlar 2015/2016, rata brută de cuprindere în învățământul secundar superior (învățământ liceal și profesional) a fost de 85,6%. {2}[AI 15]

	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016
Total	94,9	91,2	90,0	85,6
Feminin	94,2	91,1	90,3	85,9
Masculin	95,6	90,8	89,6	85,4

Tabel 43 - Rata brută de cuprindere în învățământul secundar superior (liceu și învățământ profesional), perioada 2012-2016

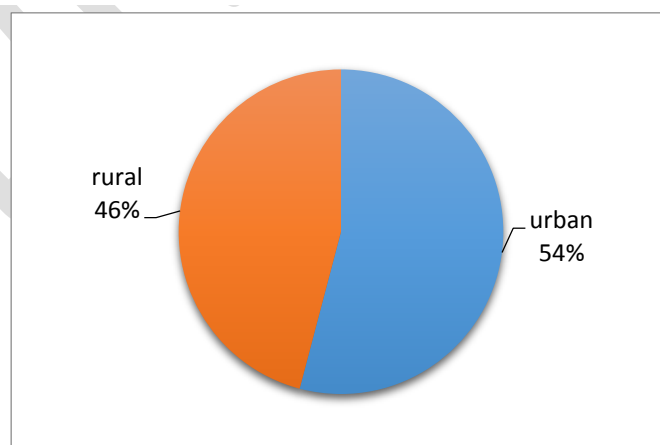

Fig 139 - Populația școlară pe medii de rezidență

În anul școlar 2015-2016, în învățământul liceal au studiat 673,6 mii elevi (cu 7,4% mai puțin comparativ cu anul școlar precedent). Din totalul populației școlare, ponderea elevilor înscriși în învățământul liceal a fost de 18,5%. {2}[AI 17]

Pe filiere, situația absolvenților în anul școlar 2015-2016 este corelată cu structura populației școlare care a frecventat cursurile anilor terminali din învățământul liceal (clasa a XII-a și clasa a XIII-a). Cei mai mulți absolvenți au urmat cursurile filierei teoretice (50,2% din totalul absolvenților), 42,7% pe cele din filiera tehnologică, iar 7,1% au urmat cursurile liceelor din filiera vocațională. {2}[AI 17]

În anul școlar 2015-2016, în învățământul profesional au fost înscriși aproximativ 68,7 mii elevi, reprezentând 4,5% din totalul elevilor din învățământul secundar și 1,9% din totalul populației școlare. În anul 2016-2017 în învățământul profesional au fost înscriși aproximativ 84.3 mii elevi, în creștere față de anul anterior, reprezentând 2.3% din totalul populației școlare și 4.9% din totalul elevilor din învățământul secundar. {2}[AI 17]

În funcție de domeniile de pregătire profesională, în anul 2015-2016 un procent de 22,9% de elevi au fost înscriși în învățământul profesional în cadrul domeniului transporturi, 13.7% construcții de mașini, 12% alimentație publică, 8.8% industrie ușoară și 7.9% în agricultură. {2}[AI 17]

Din analiza distribuției numărului de persoane mai puțin de 15 ani versus număr de persoane care au ieșit din câmpul muncii - peste 65 de ani ne așteptăm în perioada următoare (1-3 ani) la o creștere a preferinței pentru profesii tehnice, vocaționale. {2}

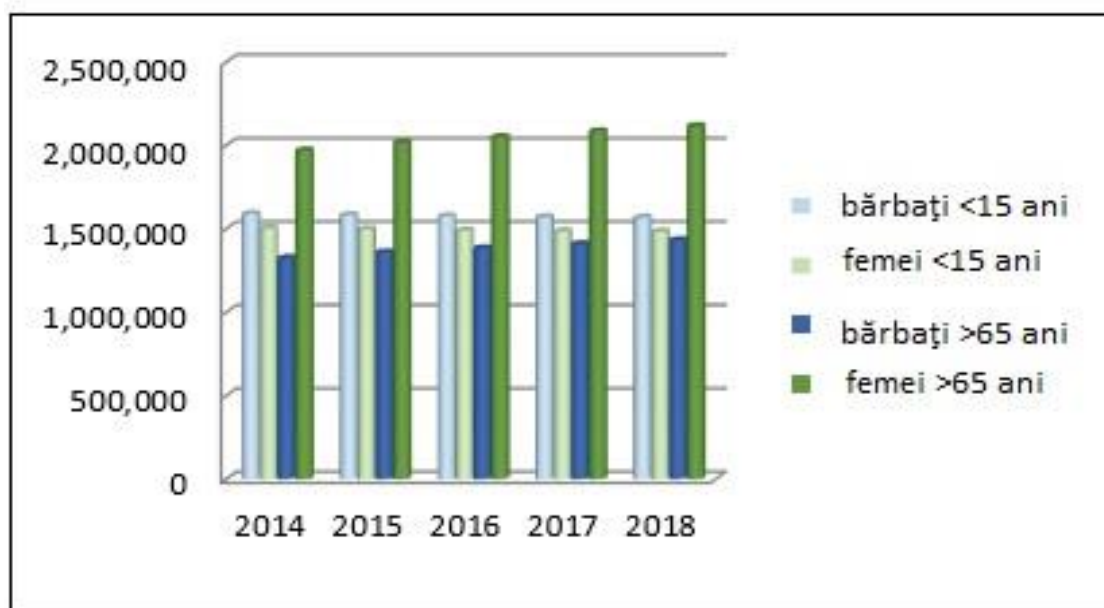

Fig 140 - Distribuția numărului de persoane care se pregătesc să intre în câmpul muncii versus persoane care au ieșit din câmpul muncii

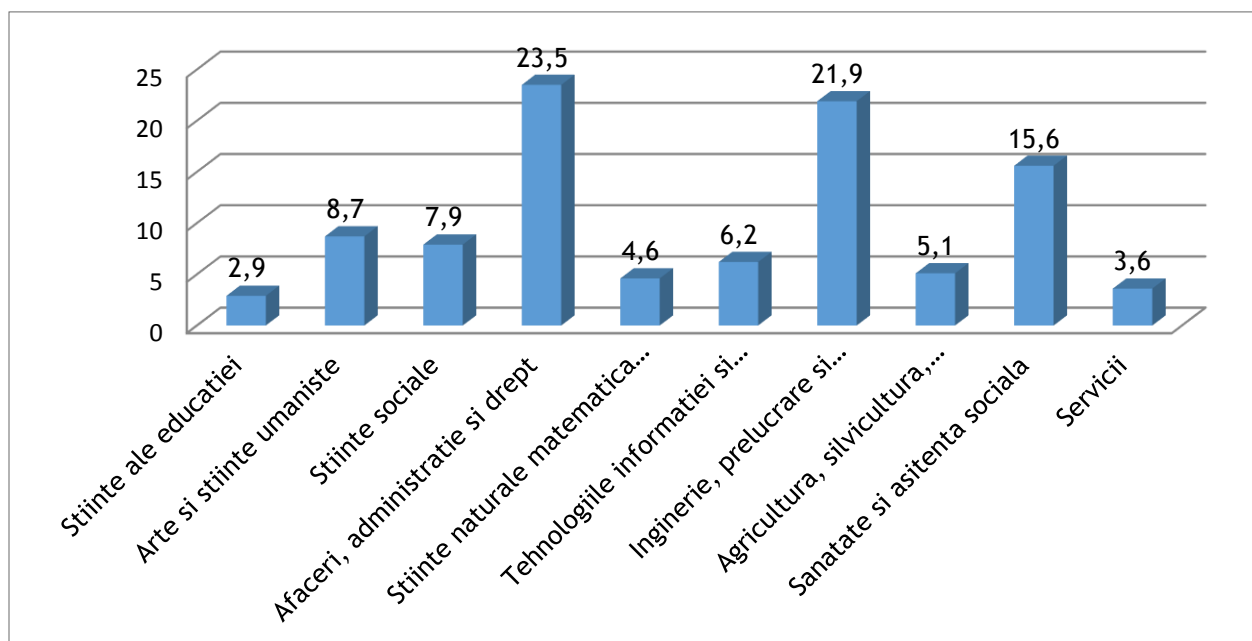

Fig 141 - Distribuția studenților înscriși în nivelul ISCED 6, pe grupe de specializări

În învățământul superior de licență, în anul 2015-2016, la toate grupele de specializări, ponderea studentelor a fost majoritară, cu excepția grupelor de specializări din domeniul agricol (agricultură, silvicultură, piscicultură și științe veterinare - 39,1%), servicii (31,6%) și tehnic (inginerie, prelucrare și construcții - 29,6%, tehnologiile informației și comunicațiilor - 28,2%).{36}[AI 79])

În ceea ce privește structura tipurilor de curricule implementate în învățământul liceal și profesional agricol, pentru domeniile de pregătire profesională *agricultură, silvicultură și industrie alimentară*, în anul 2016 s-au elaborat 200 de standarde de pregătire profesională pentru calificări de nivel 3 (învățământ profesional) și de nivel 4 (învățământ liceal) aferente Cadrului național al calificărilor (CNC), calificări incluse în Registrul Național al Calificărilor Profesionale. Standardele au fost aprobate prin OMEN nr. 4121/2016, fiind elaborate și aprobate programe școlare prin ordinele OMEN nr. 4457/2016, nr. 3915/2017 și nr. 3501/2018, respectiv: 400 de planuri de învățământ, 35 curricula clasa a IX-a, 55 curricula clasa a X-a, 131 curricula învățământ profesional clasa a XI-a, 69 curricula clasa a XI-a învățământ liceal, 69 curricula clasa a XII-a învățământ liceal, 131 curricula pentru stagii de 720 de ore.

Principalele calificări de nivel 3 specifice învățământului profesional pentru sectoarele economice *agricultură și silvicultură* sunt: agricultor culturi de câmp, apicultor - sericultor, fermier montan, horticultor, lucrător în agricultură ecologică, lucrător în agroturism, mecanic agricol, mecanic forestier, pădurar, zootehnist.

Principalele calificări de nivel 4 specifice învățământului liceal tehnologic pentru sectoarele economice *agricultură și silvicultură* sunt: tehnician agronom, tehnician agromontan, tehnician horticultor, tehnician în agricultură, tehnician în agricultură ecologică, tehnician în agroturism, tehnician în silvicultură și exploatarea forestiere, tehnician veterinar, tehnician zootehnist.{68}

Consultanță

Cât privește sistemul de consultanță în 2019, numărul total de angajați din rețeaua de consultanță publică era de cca 500 persoane organizați în 41 de structuri județene integrate în cadrul Direcțiilor pentru Agricultură Județene și cca 250 centre locale de consultanță agricole organizate pe sistem microzonal (asemănător structurilor microzonale ale APIA), revenind 11 localități rurale la un centru de consultanță local. {38}[AI 84].

Revitalizarea agriculturii, a serviciilor aval și amonte domeniului agricol, precum și a infrastructurii specifice prin investițiile realizate în cele două perioade de programare 2007-2020 nu a fost însoțită de un efort conjugat și susținut de a dezvolta sisteme de cunoaștere și inovare în agricultură (AKIS) capabile să realizeze o conexiune între fermieri și instituțiile care promovează învățarea reciprocă, instituțiile care generează, împărtășesc și utilizează tehnologii aplicate în agricultură precum și cu instituții care gestionează cunoaștere și care diseminează informații. Deși au existat acțiuni comune, au fost suficiente situații când componentele acestui sistem au acționat în mod independent.

Accesul fragmentat, oarecum influențat de interesele particulare ale fermierilor la astfel de servicii de consultanță agricolă pare să fie o posibilă explicație a evoluției în sincope ale Sistemului de cunoaștere și inovare în agricultură (AKIS).

Pentru a avea un AKIS funcțional, formarea profesională tehnică și economică, precum și capacitatea mare de acces la informații, inclusiv sub forma diseminării acestora, a consultanților, joacă un rol important în evoluția și specializarea agriculturii. Astfel transferul de cunoaștere și acțiunile de informare pot fi adaptate la nevoile „actorilor” - țintă, fermieri și persoane care activează în sectorul agroalimentar.

Promovarea inovării în agricultură de către PEI-AGRI, care se concentrează pe formarea parteneriatelor și conectarea persoanelor din diverse domenii în Rețeaua acesteia, prin diferite tipuri de activități, va putea astfel, reuni diverse persoane implicate în inovare și agricultură - fermieri, consultanți, cercetători, agribusiness, ONG-uri și alte categorii interesate - pentru a colabora, a-și împărtăși ideile și de a transforma cunoștințele existente în soluții de inovare, și de a pune mai ușor în practică rezultatele cercetării.

Astfel se va putea oferi sprijin pentru proiecte în ceea ce privește transferul de cunoaștere, serviciile de consultanță, investiții, marketing, stabilirea de legături și finanțare pentru servicii de susținere a inovării. Contribuind astfel la dezvoltarea productivă și durabilă a sectorului agricol.

În România PEI a fost implementat prin măsura 16 - Cooperare din cadrul PNDR 2014-2020, respectiv submăsurile 16.1 și submăsura 16.1a - Sprijin pentru înființarea și funcționarea grupurilor operaționale (GO), dezvoltarea de proiecte pilot, produse și procese în sectorul agricol și pomicol.

Acțiunile desfășurate prin aceste submăsuri au avut un rol extrem de important în cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 deoarece acestea sprijină inovarea și facilitează dezvoltarea, folosirea și transferul de idei, produse sau tehnologii noi pentru a îmbunătăți un anumit sistem de producție, produs, serviciu.

Ca urmare a derulării procesului de depunere și evaluare a proiectelor ce vizează înființarea GO și dezvoltarea de proiecte pilot inovative au fost invitate pentru depunerea proiectelor complete un număr de 19 GO în cadrul submăsurii 16.1 și 12 GO în cadrul submăsurii 16.1a, urmând ca după

parcursarea procesului de evaluare și selectare acestea să fie invitate la contractare, dacă îndeplinesc condițiile specificate în documentele de implementare aferente celor 2 submăsuri. {27}

Prin temele propuse de aceste GO care acoperă printre altele agricultura de precizie, promovarea de tehnici inovative la nivelul fermelor, obținerea de noi produse și procese, sunt create noi oportunități de creștere a gradului de inovație a sectorului agricol.

PEI poate contribui la cooperarea între universități și IMM pentru transfer de cunoștințe și inovare cât și la crearea unui sistem de popularizare eficientă a rezultatelor către fermieri.

În perioada de programare 2014-2020, prin intermediul măsurii M 2 - „Servicii de consiliere, servicii de gestionare a fermei și servicii de înlocuire în cadrul fermei” a fost vizat un nr. de 72.826 de fermieri beneficiari de servicii de consultanță. {27}. Astfel au fost achiziționate servicii de consiliere pentru un număr de 11.000 de fermieri (15,1%) având ca obiective constituirea de forme asociative cu scopul îmbunătățirii competitivității producătorilor primari printr-o mai bună integrare a acestora în lanțul agroalimentar, precum și consilierea micilor fermieri pentru restructurarea și modernizarea fermelor. Pentru alte obiective cuprinse în M2, nu au fost achiziționate servicii de consiliere, menționând ca principale cauze gradul ridicat de complexitate al procedurilor de atribuire a contractelor dar și o corelare insuficientă cu măsurile a căror beneficiari au fost principalii vizati pentru servicii de consultanță {27}.

Perspectivile pe care le oferă digitalizarea și infrastructura online pentru dezvoltarea schimbului informativ și de expertiză pot ajuta fermierii europeni să ofere alimente sigure, produse prin metode prietenoase cu mediul și de calitate. Importanța acestor tehnologii rezidă în faptul că îi ajută pe fermieri să „producă mai mult cu mai puține resurse”, însă pot contribui, de asemenea, și la combaterea schimbărilor climatice.

Tehnologiile digitale vor fi din ce în ce mai importante pentru fermieri și alte întreprinderi rurale, pentru ca pot să ofere soluții durabile la provocările actuale și viitoare și în aceeași măsură, pot contribui la crearea de noi produse și servicii.

Perspectivile digitalizării vor permite dezvoltarea infrastructurii online prin:

- organizarea unui hub central digital (platformă) cu rolul de a coordona, organiza și gestiona colectarea de infrastructuri digitale (platforme, instrumente);
- organizarea unor sesiuni la care să participe reprezentanții MADR și furnizorii de servicii formare profesională și de consultanță pentru a realiza conceptul acestor hub-uri digitale și pentru a stabili modalitatea de organizare a acestora;
- utilizarea rezultatelor studiilor grupului SCAR AKIS pentru a realiza un schimb de informații eficient privind cele mai bune practici, factorii de succes, blocajele identificate etc;
- dezvoltarea unui centru de transfer tehnologic la nivel regional și la nivel național, care să reprezinte și să susțină politicile de transfer tehnologic la nivel național;
- dezvoltarea unor spații comune între centrele de transfer tehnologic și clustere (specifice pe domeniul agro-alimentar);
- introducerea de subgrupuri la care să participe reprezentanți ai regiunilor care au obiective similare și care își desfășoară activitatea în condiții similare, pentru un schimb mai eficient de informații și pentru identificarea de soluții comune.

Pe de altă parte, este important să existe o abordare strategică continuă bazată pe strategii diferite (din perspectiva abordării de tip multi actor), iar punctul de plecare ar trebui să fie acțiunea în cadrul ecosistemului digital. În primul rând, ecosistemul digital presupune existența mai multor actori iar digitalizarea să fie privită drept un mijloc de a realiza scopul propus, având rolul de a conecta actorii implicați

Cercetare și inovare

Activitățile de dezvoltare-inovare vor permite fermierilor să capitalizeze în comun produsele obținute, să-și adapteze producția la cerințele pieței, să aibă un acces mai bun la inputuri, echipamente, credite și piață, să-și optimizeze costurile de producție, să creeze lanțuri scurte de aprovizionare și să facă față diferitelor provocări de pe piață.

În cadrul PNDR 2014-2020, proiectele de inovare-dezvoltare au fost susținute prin măsura 16 - Cooperare din cadrul PNDR 2014-2020, respectiv submăsurile 16.1 și submăsura 16.1a - Sprijin pentru înființarea și funcționarea grupurilor operaționale (GO), dezvoltarea de proiecte pilot, produse și procese în sectorul agricol și pomicol, participând astfel la atingerea obiectivelor Parteneriatului European pentru Inovare, respectiv creșterea gradului de inovare și digitalizare în sectorul agricol.

Creșterea gradului de digitalizare este necesară, având în vedere și faptul că România se situează pe locul 27 din cele 28 de state membre ale UE în cadrul Indicelui economiei și societății digitale (DESI) pentru 2019 al Comisiei Europene. Cu toate că România înregistrează o ușoară îmbunătățire a performanței în aproape toate dimensiunile DESI măsurate, locul ocupat în clasament a rămas relativ stabil, având în vedere că progresul general a fost lent.

România înregistrează cele mai bune rezultate la dimensiunea „Conectivitate”, datorită disponibilității pe scară largă a rețelilor fixe de bandă largă de mare și foarte mare viteză (în special în zonele urbane). Cu toate acestea, digitalizarea economiei a rămas în urmă, în condițiile în care mai mult de o cincime dintre români nu au utilizat niciodată internetul și mai puțin de o treime au competențe digitale elementare (*Indicele economiei și societății digitale (DESI) -Raportul de țară din 2019*).

Ca urmare a derulării procesului de depunere și evaluare a proiectelor ce vizează înființarea GO și dezvoltarea de proiecte pilot inovative au fost invitate pentru depunerea proiectelor complete un număr de 19 GO în cadrul submăsurii 16.1 și 12 GO în cadrul submăsurii 16.1a, urmând ca după parcurgerea procesului de evaluare și selectare acestea să fie invitate la contractare, dacă îndeplinesc

PEI poate contribui la cooperarea între universități, IMM și fermieri pentru transfer de cunoștințe și inovare cât și la crearea unui sistem de popularizare eficientă a rezultatelor către fermieri, pornind de la nevoile reale ale acestora și cu aplicabilitate imediată la nivelul fermelor, spre deosebire de proiectele clasice de cercetare în domeniul agricol care sunt susținute prin programe de finanțare naționale, ca de exemplu programele sectoriale de dezvoltare cercetare derulate de ministerul agriculturii și dezvoltării rurale. Astfel, se creează premisele unei abordări complementare care să răspundă nevoii de inovare în sector.

Având în vedere nevoia de a produce mai mult cu mai puțin, agricultura de precizie poate deveni un instrument esențial pentru sustenabilitatea sectorului agricol și pentru creșterea competitivității.

Tehnologiile utilizate în agricultura de precizie pot fi:

- ✚ utilizarea imaginilor din satelit / dronelor pentru a determina necesarul de apă și fertilizanți, pentru a monitoriza sănătatea culturilor și gradul de dezvoltare etc.
- ✚ utilizarea rețelelor de senzori pentru a determina umiditatea din sol, în scopul irigații eficiente.
- ✚ utilizarea Sistemului Global de Poziționare pentru limitarea tasării solului și limitarea consumului de combustibil.
- ✚ utilizarea roboților atât în sectorul vegetal cât și în cel zootehnic.
- ✚ utilizarea senzorilor și automatizării pentru optimizarea culturilor în spații protejate.
- ✚ utilizarea aplicațiilor mobile în scopul interpretării datelor colectate la nivelul fermelor.

Fermierii care practică agricultura de precizie sunt capabili să utilizeze în cea mai bună măsură resursele chimice (pesticide sau îngrășăminte), contribuind astfel la protecția solului și a apelor subterane, și sporind în același timp eficiența producției. Calitatea produselor este îmbunătățită, iar consumul de energie este redus semnificativ.

Prin utilizarea de senzori, agricultorii sunt în măsură să identifice ariile specifice ale câmpului care au nevoie de un tratament special și să concentreze aplicarea produselor chimice numai în aceste zone, reducând cantitatea de substanțe chimice utilizate și conservând mediului înconjurător.

O analiză asupra totalului unităților cu activitate de cercetare-dezvoltare, arată înjumătățire a numărului acestora în anul 2018 față de anul 2011 (scădere de 51%). Dacă cele din sectorul public au rămas la un nivel relativ constant (reducere de doar 4 %), scăderea dramatică se reflectă în trendul unităților de cercetare-dezvoltare din sectorul privat, care în perioada de referință arată o reducere a numărului acestora de 65% [2][AI 89].

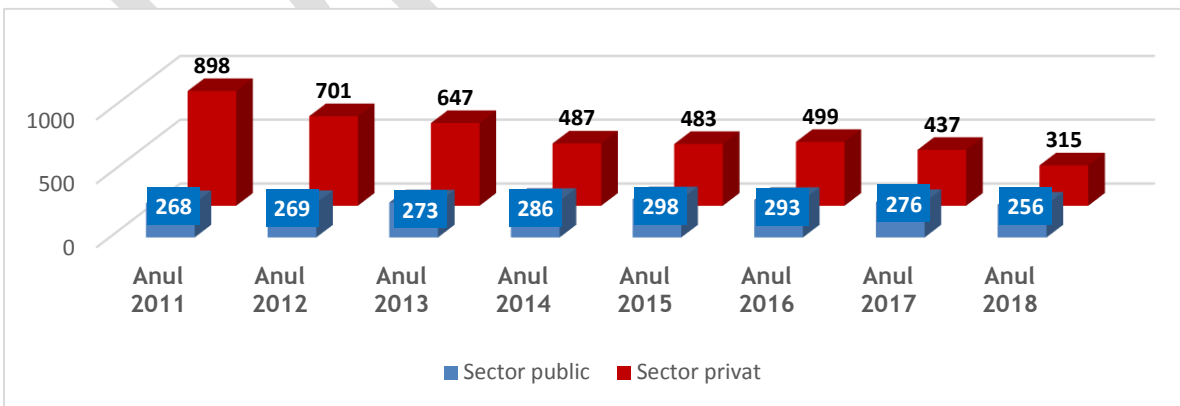

Fig. 142 - Unități cu activitate de cercetare-dezvoltare distribuție pe sectoare public/privat - RO

Totodată se remarcă o pondere scăzută a IMM-urilor din sectorul agricol ce desfășoară activități de cercetare - dezvoltare¹¹, respectiv 1,2% din totalul IMM-urilor ce desfășoară astfel de activități.

Academiei de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu-Șisestii”, cu peste 150 de ani în domeniu, are în subordine 75 unități de cercetare dezvoltare și inovare de interes public din care 54 unități sunt reorganizate prin HG, în baza Legii nr. 45/2009, cu modificările și completările ulterioare și administrează un patrimoniu funciar de cca. 30.000 ha, din care activitatea de cercetare agricolă, reprezintă cca. 90% iar 10% sunt activități de producție.**{2}[AI 85]**

În rețeaua ASAS activează aproximativ 1100 de cercetători, care acoperă toată plaja de profesii specifice și conexe domeniului de cercetare agricolă, horticolă, zootehnică, inclusiv medicină veterinară, apicolă, piscicolă, industrie alimentară, resurse pedologice și îmbunătățiri funciare, protecția plantelor și a mediului, pajiști și montanologie, economie agrară, mecanizare.**{37}[AI 85]**

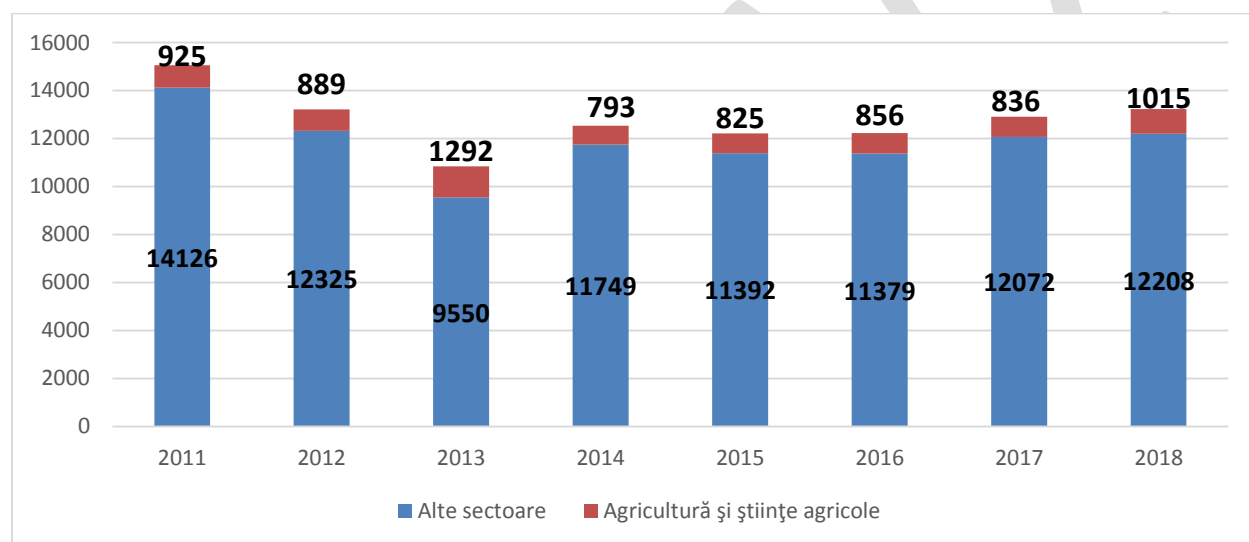

Fig. 143 - Proiecte derulate pentru activitatea de cercetare-dezvoltare - România

¹¹ Aspectul va fi revizuit la momentul disponibilității unor date mai recente

SWOT
Promovarea cunoașterii, inovării și digitalizării în agricultură

Puncte tari

- Datorită conexiunilor în bandă largă existente într-un procent semnificativ la nivelul spațiului rural se poate asigura accesul la tehnologie/informație / e-learning etc.
- Potențialul de resursă umană și materială (terenuri, investiții specifice) existent la nivelul institutelor, stațiunilor de cercetare, universităților din domeniul agricol precum și cel din zona grupurilor școlare cu profil agricol
- Număr ridicat de unități de cercetare în domeniul agricol la toate nivelurile, inclusiv pe zona montană
- Portofoliu de rezultate ale cercetării agricole, care sunt /pot fi puse la dispoziția fermierilor în vederea introducerii acestora în piață, în vederea creșterii competitivității acestora

Puncte slabe

- Curricula neadaptată cerințelor diferitelor vârste și interese ale cursanților din punct de vedere al abordării modului de diseminare a informațiilor: accent pe latura teoretică și mai puțin pe rezultate, pe reproducerea proiectelor de succes
- Sistemul de învățământ avansează diferențiat urban/rural în ceea ce privește adaptarea lui la cerințele pieței, iar măsurile de îmbunătățire a ratelor de participare și a calității învățământului nu au fost corelate în mod corespunzător
 - Participarea la procesul de învățare în rândul adulților este foarte scăzută, în special în rândul persoanelor slab și inadecvat calificate
 - Slaba finanțare a sectorului serviciilor publice de consultanță coroborat cu lipsa serviciilor integrate de consultanță în rândul fermierilor mici și medii
 - Zone izolate numeroase, neacoperite de telecomunicații moderne în arealul montan
 - Parteneriatul public - privat este slab dezvoltat în ceea ce privește identificarea/dezvoltarea de dotări, pregătirea de cadre didactice auxiliare, care să faciliteze învățarea prin practică
 - Subfinanțarea unităților de cercetare ca urmare a implementării parțiale a Strategiei Naționale de Cercetare- Dezvoltare și Inovare, lipsei unor politici publice susținute , care să stimuleze activitatea de CDI, legislației care să permită finanțarea încrucișată a sectorului și bonificarea rezultatelor obținute în raport cu rata de succes a implementării acestora în piața de profil
 - Dificultăți în atragerea fondurilor private de către unitățile de cercetare-dezvoltare și inovare din sistemul public
 - Nivel de digitizare încă scăzut în sectorul agricol, la nivelul fermelor și fermierilor”

Oportunități

- Dezvoltarea și diversificarea capacităților, tehnicilor și strategiilor de marketing direct și comunicare specializată în rândul fermierilor pentru identificarea de noi piețe, produse sau servicii
- Integrarea de actori precum: GAL-uri, Cooperative, ONG-uri, în procesul de intermediere a inovației
- Încheierea unor parteneriate în domeniul digitalizării sectorului agricol/huburi de inovare digitală, la nivel regional, care să reunească furnizori IT, reprezentanți ai sectorului agricol, experți în tehnologie, investitori și alți factori interesați, pentru crearea/dezvoltarea de produse, servicii, tehnologii capabile să aducă plus valoarea outputurilor agricole
- Asigurarea accesului la tehnologie/informație / e-learning etc. datorită conexiunilor în bandă largă existente într-un procent semnificativ la nivelul spațiului rural
- Receptivitate în creștere la nivelul exploatațiilor agricole față de tehnologiile inovative și potențialul oferit de cercetarea agricolă pentru identificarea de noi produse, servicii, tehnologii și integrarea acestora la nivelul spațiului rural
- Receptivitate în creștere la nivelul fermierilor cu privire la potențialul oferit de cercetarea agricolă pentru identificarea de noi produse, servicii, tehnologii și integrarea acestora la nivelul spațiului rural
- Crearea/elaborarea unor biblioteci de bune practici cu instrumente specifice de analiză a datelor din domeniul investițiilor cu finanțare europeană, cu un accent deosebit pe costuri-beneficii cu scopul îmbunătățirii productivității
- Programe de dezvoltare competențe digitale pentru fermieri și angajații acestora
- Orientarea investițiilor spre soluții și tehnologii inovative
- Creșterea gradului de accesare a programelor de finanțare naționale/europene dedicate sectorului de cercetare inovare
- Dezvoltarea AKIS (Sistemele de cunoștințe și inovare în agricultură) care să vină în sprijinul

Amenințări

- Cererea diversificată de competențe necesare forței de muncă și reacții de adaptare întârziate ale sistemului de învățământ
- Creșterea discrepanțelor între dotările tehnologice și digitizare dintre fermele mari și fermele mici și mijlocii, cu repercusiuni în domeniul concurenței pe piață a acestora
- Emigrarea forței de muncă calificate din spațiul rural în spațiul urban și / sau în spațiul comunitar din cauza veniturilor salariale scăzute din agricultură
- Lipsa sau cunoștințe profesionale insuficiente de marketing, comunicare, business care să contribuie la valorificarea patrimoniului local-meșteșuguri, obiceiuri etc.
- Finanțarea deficitară a sistemului de cercetare inovare precum și de consultanță va duce la limitarea capacității de a derula proiecte
- Competitivitate redusă a entităților de cercetare inovare naționale în raport cu omologii din spațiul european în planul competițiilor de proiecte lansate la nivel european, cu repercusiuni asupra creșterii competitivității fermelor

<p>informării/formării și consilierii eficiente a fermierilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea unor programe competiționale Cercetare Dezvoltare finanțate de la bugetele se sectoriale ale Planului Strategic de Dezvoltare Rurală - Dezvoltarea de parteneriate private de susținere a fermelor mici și mijlocii, cât și a tinerilor fermieri de a adopta tehnologii care să susțină activități la nivel de fermă (în special în domeniul zootehnic) - Diversificarea economică prin inițiative locale care să mențină viabile comunitățile rurale 	
---	--